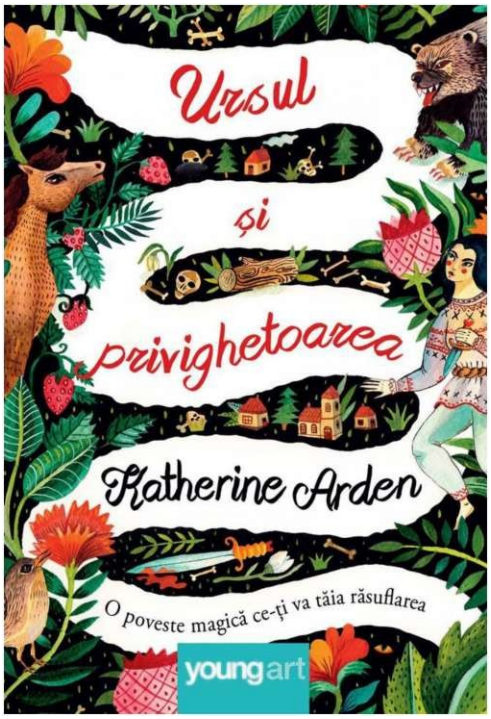
Ursul
și
prighetoarea
Katherine Arden
O poveste magică ce-ți va tăia răsuflarea
youngart

Katherine Arden Ursul şi privighetoarea

Katherine Arden (n. 1987) este o scriitoare americană născută în Austin, Texas.

A locuit timp de doi ani la Moscova şi a studiat literatura rusă şi franceză. A debutat în 2017 cu *Ursul şi privighetoarea,* prima parte dintr-o trilogie intitulată *Winternight,* urmată, în 2018, de *The Girl in the Tower*

.Katherine Arden Ursul şi privighetoarea

Traducere din limba engleză de Cătălina Stanislav

youngar

tRedactor: Cristina Ştefan Tehnoredactor: Cristian Vlad, Teodor Pricop Corector: Theodor Zamfir DTP copertă: Alexandru Daş
Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
Arden, Katherine
Ursul şi privighetoarea / Katherine Arden; trad, din lb. engleză de Cătălina Stanislav. — Bucureşti: Youngart, 2018
ISBN 978-606-8811 -63 -5 I. Stanislav, Cătălina (trad.)
821.111
Katherine Arden
The Bear and the Nightingale
Text copyright © 2016 by Katherine Arden
All rights reserved.
© younoart, 2018, pentru prezenta ediţie youngart este un imprint al Grupului Editorial ART
Cuprins

Partea întâi....10
1....11
2....18
3....26
4....39
5....50
6....57
7....64
8....73

9.....81
1 0.....90
1 1.....102
Partea a doua.....114
1 2.....115
1 3.....144
1 4.....158
1 5.....171
1 6.....191
1 7.....206
1 8.....221
1. 9.....234
2. 0.....251
2 1.....266
2 2.....289
Partea a treia.....303
2 3.....304
2 4.....319
2 5.....323
2 6.....344
2 7.....347

2 8.....368

Glosar.....378

Mulţumiri.....383

Cu dragoste, mamei melePe plaiu-ntins sub geana mării, Smălţat în aur e-un tufan; Din zori şi până-n faptul serii îi toarce basme un motan; Spre dreapta-i zice-un cânt agale, Spre stânga spune o poveste.
— A.S. Puşkin[1]

Partea întâi

1.

îngheţ

Era iarnă târzie în nordul Rusiei, cu aerul greu de umezeala care nu era nici ploaie, nici zăpadă. Frumosul peisaj de februarie îi făcuse loc unui martie gri şi mohorât, iar membrii familiei Piotr Vladimirovici erau fonfăiţi de la umezeală şi slăbănogi în urma celor şase săptămâni în care postiseră cu pâine neagră şi varză fermentată. Dar nimeni nu se gândea la degerat şi nasuri înfundate şi nici măcar, melancolici, la terci de ovăz şi friptură, căci Dunia se pregătea să spună o poveste.

în seara aceea, bătrâna stătea în cel mai bun loc pentru poveşti: în bucătărie, pe banca de lemn de lângă sobă. Soba era imensă, făcută din lut ars, mai înaltă decât un om şi suficient de mare cât să încapă înăuntru toţi copiii lui Piotr Vladimirovici. Capacul plat era bun pe post de loc de dormit; măruntaiele

---

1 Din *Rus lan şi Ludmila,* în traducerea lui Miron Radu Paraschivescu, Editura de Stat, 1951.

acesteia găteau, încălzeau bucătăria şi pregăteau băi de abur pentru cei bolnavi.

— Ce poveste vreţi în seara asta? a întrebat Dunia, bucurându-se de focul care îi încălzea spatele.

Copiii lui Piotr stăteau în faţa ei, aşezaţi pe scaune. Toţi iubeau poveştile, chiar şi fiul mijlociu, Saşa, care era timid şi evlavios şi ar fi insistat - dacă întreba cineva - că preferă să îşi petreacă seara rugându-se. Dar în biserică era frig, iar afară lapoviţa era neînduplecată. Saşa şi-a scos capul pe uşă, a fost lovit din plin de umezeală, şi s-a retras, înfrânt, pe un scaun puţin mai îndepărtat de celelalte, unde s-a aşezat cu o expresie de indiferenţă pioasă.

Ceilalţi au început să vocifereze, agitaţi de întrebarea Duniei:

— Pana şoimului Finist!

Ivan şi lupul cel sur

— !Pasărea de foc! Pasărea de foc!

Micuţul Alioşa stătea pe scaunul lui şi dădea din mâini ca să se poată auzi mai tare peste fraţii lui mai mari, iar câinele de vânătoare al lui Piotr şi-a ridicat capul cel mare şi plin de cicatrici înspre toată zarva aceea.

Dar înainte ca Dunia să poată răspunde, uşa de la intrare s-a deschis cu zgomot şi furtuna a vâjâit de afară. în prag a apărut o femeie care-şi scutura apa din părul lung. Chipul îi era luminos, în frig, însă ea era mai slabă chiar decât copiii ei; focul îi desena umbre dedesubtul pomeţilor, pe gât şi pe tâmple. Ochii ei adânci reflectau flăcările. S-a aplecat şi l-a îmbrăţişat pe Alioşa.

Copilul a chiuit de bucurie:

— Mama! a strigat. Matiuşka!

Marina Ivanovna s-a lăsat moale în scaun, trăgându-l mai aproape de flacără. Alioşa, încă la ea în braţe, s-a agăţat cu ambele mâini de pleata ei. Femeia tremura, deşi hainele groase ascundeau asta.

— Rugaţi-vă ca biata noastră oaie să fete în noaptea asta, a zis ea. Altfel tare îmi e teamă că n-o să-l mai vedem pe tatăl vostru niciodată. Spui poveşti, Dunia?

— Dacă avem şi linişte, a zis bătrâna pe un ton aspru.

Fusese doica Marinei de prea, prea multă vreme.

— Aş asculta şi eu o poveste, a spus Marina deodată.

Tonul ei era senin, dar ochii îi erau întunecaţi. Dunia i-a
aruncat o privire aprigă. Vântul şuiera de afară.

— Spune-ne povestea lui îngheţ2, Duniaşka. Spune-ne despre demonul îngheţului, regele zăpezii,

Karaciun. El e pretutindeni în noaptea asta şi e nervos pe topirea zăpezii.

Dunia a ezitat. Copiii mai mari s-au uitat unul la celălalt. în

2 Basmul rusesc *Father Frost* (rusescul *Morozko),* al lui Alexander Afanasiev, în traducerea din 2014 a Antoanetei Olteanu, apare în limba română ca *Bunicul îngheţ.*

rusă, pe îngheţ îl chema Morozko, demonul zăpezii. Dar acum multă vreme, oamenii îi spuneau Karaciun, zeul morţii. Sub numele ăsta a fost regele negru al iernii, care venea după copiii răi şi îi îngheţa în noapte. Era un cuvânt care prevestea lucruri rele şi era de rău augur să îl pronunţi cât el încă avea pământul în mâinile sale. Marina îşi ţinea fiul foarte strâns. Alioşa se răsucea şi trăgea de coada împletită a mamei sale.

— Prea bine, a spus Dunia, după un moment de ezitare. O să vă spun povestea despre Morozko, despre bunătatea şi cruzimea lui.

A pus accentul pe numele ăsta: numele care era sigur de pronunţat şi nu le aducea ghinion. Marina a zâmbit maliţios şi a descleştat degetele fiului ei din plete. Niciunul dintre ceilalţi nu a protestat, deşi povestea lui îngheţ era una veche şi o auziseră de multe ori înainte. Rostită pe vocea intensă şi hotărâtă a Duniei, ar fi fost greu să nu le placă.

— într-un anume principat... a început Dunia.

S-a oprit şi s-a uitat la Alioşa, care ţipa ca un liliac şi ţopăia în braţele mamei lui, făcându-i semn din ochi să tacă.

— Şşş, a spus Marina şi i-a dat din nou capătul cozii sale împletite, ca să tacă.

— într-un oarecare principat, a repetat bătrâna cu demnitate, locuia un ţăran care avea o fiică frumoasă.

— Cum o chema? a mormăit Alioşa.

Era destul de mare ca să testeze autenticitatea basmelor, căutând detalii exacte de la povestitori.

— O chema Marfa, a spus bătrâna. Micuţa Marfa. Şi era frumoasă ca soarele în iunie, şi curajoasă şi bună la suflet pe deasupra. Dar Marfa nu avea mamă; mama ei murise când ea era bebeluş. Deşi tatăl s-a recăsătorit, Marfa tot orfană de mamă rămânea. Chiar dacă mama vitregă a Marfei era o femeie arătoasă, se spune, şi făcea prăjituri delicioase, ţesea haine frumoase, făcea un kvas aromat, inima ei era rece şi dură. O ura pe Marfa pentru frumuseţea şi bunătatea ei şi le prefera pe fiicele ei slute şi leneşe pentru orice. Mai întâi, femeia a încercat să o urâţească pe Marfa, dându-i, pe rând, cele mai grele munci de făcut în casă, ca mâinile să îi stea sucite, spatele aplecat şi faţa să-i fie ridată. Dar Marfa era o fată puternică şi pesemne că avea nişte puteri magice, căci şi-a îndeplinit toate treburile fără să se plângă şi se făcea din ce în ce mai drăguţă pe măsură ce treceau anii. Aşadar, mama vitregă - observând gura deschisă a lui Alioşa, Dunia a adăugat: Daria Nikolaevna o chema - văzând că nu putea să o facă pe Marfa mai aspră sau mai urâtă, a plănuit să se descotorosească de fată odată şi pentru totdeauna. Aşadar, într-o zi, în plină iarnă, Daria s-a întors către soţul ei şi i-a spus: „Bărbate, cred că e vremea să o căsătorim pe Marfa". Marfa era în izbă, făcea clătite. S-a uitat surprinsă către mama vitregă, pentru că femeia nu se arătase niciodată interesată de ea, mai puţin atunci când voia să-i găsească vreo vină. Dar bucuria i s-a transformat repede în dezamăgire: „Şi am găsit soţul perfect pentru ea. Urc-o în sanie şi du-o în pădure. O s-o cununăm cu Morozko, împăratul iernii. Poate o mireasă să îşi găsească un mire mai bun? O, căci el e împăratul zăpezilor albe, al brazilor negri şi al

îngheţului argintiu!" Soţul - numele lui era Boris Borisovici - s-a uitat cu groază la nevasta sa. Boris îşi iubea, totuşi, fiica şi îmbrăţişarea rece a zeului zăpezii nu e pentru fecioare muritoare. Dar poate că Daria avea şi ea puţină magie doar a ei, căci bărbatul nu putea să îi refuze nimic. Plângând, şi- a urcat fata în sanie, a dus-o în adâncul pădurii şi a lăsat-o la poala unui brad. Fata a stat singură mult timp şi a tremurat şi i-a fost din ce în ce mai frig. în depărtare auzea huruituri şi plesnituri. S-a uitat în sus şi l-a văzut pe însuşi îngheţ venind înspre ea, săltând printre copaci şi pocnind din degete.

— Dar cum arăta? a vrut Olga să ştie.

Dunia a dat din umeri.

— în privinţa asta nu se înţeleg deloc povestitorii. Unii spun că nu e nimic altceva decât o briză rece care pârâie şi şuieră printre brazi. Alţii spun că e un bătrân într-o sanie, cu ochi luminoşi şi mâini reci. Alţii zic că e un luptător în floarea vârstei, îmbrăcat în întregime în alb, cu arme de gheaţă. Nu ştie nimeni. Dar ceva a venit către Marfa în timp ce stătea acolo; o rafală rece ca gheaţa a biciuit-o peste faţă şi i-a fost mai frig ca niciodată. Şi apoi îngheţ a vorbit cu ea, cu vocea vântului de iarnă şi a zăpezii care cade: „îţi e destul de cald, frumoasa mea?" Marfa era bine crescută şi nu se plângea de necazurile ei, aşa că a răspuns: „Destul de cald, mulţumesc, dragă împărate îngheţ". La replica asta, demonul a râs şi pe când râdea, vântul bătea mai tare ca niciodată. Toţi copacii gemeau deasupra lor. îngheţ a întrebat din nou: „Şi acum? Destul de cald, draga mea?" Marfa, deşi abia dacă putea să vorbească de frig, a răspuns din nou: „Cald, îmi e cald, mulţumesc". Acum, o furtună s-a dezlănţuit deasupra; vântul a urlat şi şi-a scrâşnit dinţii până când biata

Marfa a fost sigură că o să-i rupă pielea de pe oase. Dar îngheţ nu mai râdea, şi când a întrebat a treia oară: „Cald, draga mea?", ea a răspuns, forţându-şi cuvintele printre buzele îngheţate, în timp ce întunericul dansa în faţa ochilor ei: „Da… cald. îmi e cald, împărate îngheţ". Atunci, curajul ei i-a stârnit admiraţia şi i s-a făcut milă de starea în care se afla fata. A învelit-o în roba lui albastră de brocart şi a aşezat-o în sanie. Când a scos-o din pădure şi a lăsat-o în faţa casei ei, fata era încă învelită în minunata mantie şi în piept avea numai pietre preţioase şi ornamente de aur şi argint. Tatăl Marfei a plâns de bucurie să îşi vadă fata din nou. Aşa că Daria s-a întors către soţul ei şi a spus: „Bărbate, repede! Ia-o pe fiica mea, Liza, în sania ta. Darurile pe care o să i le dea îngheţ *fiicei mele* nu se compară cu cele pe care i le-a dat Marfei!" Deşi, în adâncul sufletului, Boris a protestat la toată nebunia asta, a luat-o pe Liza la el în sanie. Fata purta cea mai bună rochie a ei şi era îmbrobodită în haine grele de blană. Tatăl ei a dus-o departe în pădure şi a lăsat-o sub acelaşi brad. Liza a stat, la rândul ei, multă vreme. A început să îi fie foarte frig, în ciuda blănurilor, când, în sfârşit, l-a văzut pe îngheţ venind printre copaci, pocnind din degete şi râzând singur. A dansat până în dreptul Lizei şi a suflat în faţa ei, iar respiraţia lui era vântul din nord, care îţi îngheaţă pielea până la os. A zâmbit şi a întrebat: „îţi e suficient de cald, draga mea?" Liza a răspuns tremurând: „Bineînţeles că nu, nebunule! Nu vezi că aproape deger de frig?" Vântul a suflat mai tare ca niciodată, urlând în jurul lor în rafale lungi şi violente. Peste toată gălăgia aia, a întrebat din nou: „Şi acum? Destul de cald?" Fata a ţipat înapoi: „Sigur că nu, idiotule! Sunt îngheţată! Nu mi-a fost mai

frig în viaţa mea! îl aştept pe mirele meu, îngheţ, dar ţărănoiul n-a venit".

Auzind asta, ochii lui îngheţ au devenit duri ca diamantul; şi-a aşezat degetele pe gâtul ei, s-a aplecat spre ea şi i-a şoptit la ureche: „Acum îţi e mai cald, porumbelul meu?" Dar fata nu mai putea să răspundă, căci murise când el o atinsese şi rămăsese îngheţată în zăpadă. Acasă, Daria aştepta, plimbându- se încolo şi încoace. „Două cufere de aur măcar", a spus ea, frământându-şi mâinile. „O rochie de mireasă din catifea de mătase şi pături nupţiale din cea mai bună lână". Bărbatul ei nu a spus nimic. Umbrele au început să se crească şi fiica ei nu mai apărea. în cele din urmă, Daria şi-a trimis bărbatul să o aducă înapoi pe fată, avertizându-l să aibă grijă de comorile din cufere. însă când Boris a ajuns la copacul unde-şi lăsase fiica în dimineaţa aceea, nu a găsit nicio comoară: doar fata, zăcând moartă în zăpadă. Cu inima plină de durere, bărbatul a ridicat-o în braţe şi a dus-o acasă. Mama a fugit înspre ei. „Liza", a strigat. „Dragostea mea!" Apoi a văzut cadavrul fetei, înghesuit în spatele săniei. Atunci, degetul lui îngheţ a atins şi inima Dariei, şi a căzut şi ea moartă pe loc.

A urmat un moment de linişte, în semn de apreciere.

Apoi s-a auzit Olga, pe o voce tânguită:

— Dar ce s-a întâmplat cu Marfa? S-a căsătorit cu el? Cu împăratul îngheţ?

— îmbrăţişare rece, fără îndoială, a bâjbâit Kolea în barbă, rânjind.

Dunia i-a aruncat o privire gravă, dar nu s-a sinchisit să răspundă.

— Păi nu, Olia, a spus ea către fată. Nu cred. Ce are Iarna de oferit unei fecioare muritoare? Cel mai

probabil s-a căsătorit cu un ţăran bogat şi i-a adus cea mai mare zestre din toată Rusia.

Olga părea pregătită să protesteze împotriva acestui final deloc romantic, dar Dunia deja se ridicase, cu oasele pocnindu-i nerăbdătoare să se retragă. Partea de sus a sobei era mare cât un pat uriaş, şi cei bătrâni, şi cei tineri, şi cei bolnavi dormeau pe el. Dunia şi-a făcut patul acolo cu Alioşa.

Ceilalţi copii au pupat-o pe mama şi s-au strecurat de acolo. într-un final, s-a ridicat şi Marina. în ciuda hainelor de iarnă, Dunia a observat din nou cât de slabă se făcuse şi asta îi rupse sufletul bătrânei. *Curând vine primăvara,* s-a consolat ea. *Pădurile se vor face verzi şi fiarele vor da lapte bun. Şi o să-i fac plăcintă cu ouă şi lapte bătut şi fazan, iar soarele o va face să fie bine din nou.*

2.
Dar privirea din ochii Marinei a umplut-o pe bătrâna doică de presimţiri.Nepoata vrăjitoarei

Mielul a ieşit în sfârşit, sfrijit şi terfelit, negru ca un copac mort în ploaie. Oaia a început să-l lingă pe mititel energic şi, în scurt timp, micuţa creatură s-a ridicat, legănându-se pe copitele minuscule.

—Molodeţ, a spus Piotr Vladimirovici către oaie şi s-a ridicat şi el.

Spatele, care îl durea, a protestat atunci când s-a îndreptat.

— Totuşi, ai fi putut alege o noapte mai bună.

Vântul de afară şi-a înteţit colţii. Oile au dat nonşalant din coadă. Piotr a rânjit şi a plecat de lângă ele. Un berbec frumos, născut în gura unei furtuni de iarnă târzie. Era un semn bun.

Piotr Vladimirovici era un mare nobil: un stăpân cu pământuri bogate şi mulţi oameni care ascultau de el. îşi petrecea nopţile cu animalele sale doar când voia. Dar era mereu prezent când o nouă creatură venea pe lume ca să-i întregească turmele şi, de multe ori, el le aducea la lumină, cu propriile mâini pline de sânge.

Lapoviţa s-a oprit şi cerul nopţii se însenina. Câteva stele mai curajoase s-au arătat printre nori când Piotr a ieşit în curtea din faţă şi a tras uşa de la hambar în urma lui. Chiar şi după lapoviţă, casa lui era îngropată până la streşini în zăpadă. Numai acoperişul ascuţit şi hornurile scăpaseră, şi spaţiul din jurul uşii, pe care oamenii din casa lui Piotr îl păstrau curat.

Partea de casă folosită vara avea ferestre largi şi un cămin deschis. Dar aripa aceea era închisă pe timpul iernii şi acum arăta pustie, îngropată în zăpadă şi etanşată cu gheaţă. Jumătatea de casă de iarnă îşi punea la vedere cuptoarele imense şi geamurile înguste

şi înalte. Din hornuri ieşea un fum continuu şi, la primul îngheţ, Piotr a împrejmuit ramele geamurilor cu
18
bucăţi de gheaţă, ca să blocheze frigul, dar să poată intra lumina. Acum, lumina focului din camera nevestei sale proiecta o dungă aurie care licărea pe zăpadă.

Piotr s-a gândit la nevasta lui şi s-a grăbit. Marina s-ar bucura de miel.

Potecile dintre acareturi aveau acoperiş şi podea din bârne, ceea ce le proteja de ploaie şi zăpadă şi noroi. Dar odată cu răsăritul venise lapoviţa, şi zăpada care cădea oblic udase lemnul complet, care apoi îngheţase. Fundaţia era nesigură şi nămeţii se ridicau până la nivelul capului, acoperiţi de lapoviţă. Dar ghetele lui Piotr, din fetru şi blană, erau stabile pe gheaţă. S- a oprit în bucătăria adormită ca să-şi toarne nişte apă peste mâinile slinoase. Pe sobă, Alioşa s-a întors şi a scâncit în somn.

Camera nevestei era mică - în comparaţie cu îngheţul -, dar era luminoasă şi aranjată după obiceiurile nordului, luxoasă. Rânduri de material împletit acopereau peretele. Covorul frumos - parte din zestrea Marinei - venise pe drumuri lungi şi şerpuite chiar de la Ţarigrad. Gravuri fantastice împodobeau scaunele de lemn şi păturile din blană de lup şi piele de iepure stăteau împrăştiate în movilite pufoase.

Soba mică din colţ dădea o strălucire caldă. Marina nu se dusese la culcare; stătea lângă foc, înfăşurată într-o robă de lână albă, şi îşi pieptăna părul. Chiar şi după patru copii, părul ei încă era gros şi negru şi-i venea aproape până la genunchi. în lumina blândă din încăpere, semăna foarte mult cu mireasa pe care Piotr o adusese la el în casă cu mult timp în urmă.

— Gata? a întrebat Marina.

Şi-a dat pieptănul la o parte şi a început să îşi împletească părul. Privirea îi rămăsese pironită la sobă.

— Da, a zis Piotr, cu gândul în altă parte.

îşi dădu jos cămaşa de caftan în căldura plăcută.

— Un berbec frumos. Şi mama lui e bine, e un semn bun.

Marina a zâmbit.

— Mă bucură asta, căci avem nevoie de unul, a spus ea. Am rămas grea.

Piotr a început să zică ceva, rămânând cu cămaşa dată jos pe jumătate. A deschis gura şi a închis-o din nou. Era, desigur, posibil. Era cam în vârstă pentru asta, totuşi, şi devenise atât de slabă în iarna aia.

— încă unul? a întrebat el.

S-a îndreptat şi a pus cămaşa deoparte.

Marina a simţit neliniştea din vocea lui şi un zâmbet trist i- a apărut pe chip. Şi-a prins capătul pieţei cu un cordon de piele înainte să răspundă:

— Da, a zis ea, punându-şi pleata peste umăr. O fetiţă. O să se nască la toamnă.

— Marina...

Nevasta şi-a dat seama de întrebarea pe care el n-o punea.

— Mi-am dorit-o, a spus ea. încă o vreau. Şi apoi, pe un ton mai jos: Vreau o fetiţă care să fie cum era mama.

Piotr s-a încruntat. Marina nu vorbea niciodată de mama ei. Dunia, care fusese cu Marina în Moscova, vorbea despre ea foarte rar.

Pe timpul domniei lui Ivan I, sau aşa spuneau poveştile, o fetiţă îmbrăcată în zdrenţe intră călare pe porţile Kremlinului, singură, doar ea şi calul ei înalt şi sur. în ciuda mizeriei, a foamei şi a oboselii, zvonurile se ţineau după ea. Avea atât de multă graţie, spun oamenii, şi ochii asemenea unei fecioare lebede dintr-

un basm. în cele din urmă, zvonurile au ajuns la urechile Marelui Cneaz.

— Aduceţi-o la mine, a spus Ivan, uşor amuzat. Nu am mai văzut niciodată o fecioară lebădă.

Ivan Kalita era un cneaz dur, plin de ambiţie, rece, inteligent şi lacom. Nu ar fi supravieţuit altfel: Moscova îşi omora repede cnejii. Şi totuşi, au spus boierii după aceea, când a văzut-o Ivan pe fată pentru prima dată, a stat nemişcat timp de zece minute întregi. Cei mai entuziaşti dintre oameni au jurat că ochii îi erau uzi când s-a dus la ea şi a luat-o de mână.

Ivan rămăsese văduv de două ori până atunci, primul său născut fiind mai mare decât tânăra lui iubită, şi totuşi, un an mai târziu, s-a căsătorit cu fata cea misterioasă. Cu toate astea, nici măcar Marele Cneaz al Moscovei n-a putut să oprească vorbele care se auzeau. Prinţesa n-a vrut să spună de unde a venit: nici atunci şi nici altă dată. Servitoarele şopteau c-ar putea să îmblânzească animalele, să prevadă viitorul şi să aducă ploaia.

Piotr şi-a strâns hainele pentru afară şi le-a aşezat lângă sobă. Era un om practic, care nu apleca urechea la zvonuri. Dar nevasta lui rămânea neclintită, uitându-se la foc. Doar flăcările se mişcau, punându-i mâna şi gâtul într-o lumină caldă. îl neliniştea pe Piotr. Se plimbă încoace şi încolo pe podeaua de lemn.

Rusia fusese creştină de când Vladimir botezase tot Kievul în Dneiper şi târâse vechii zei prin stradă. Dar ţara era încă mare şi se schimba încet. La cinci sute de ani după ce veniseră călugării în Kiev, Rusia încă forfotea de puteri necunoscute. Bisericii nu-i plăcea. La insistenţa episcopilor, Marina, singurul ei copil, a fost trimisă să se mărite cu un boier într-un loc sălbatic şi înfiorător, la câteva zile distanţă de Moscova.

Piotr se simţea adesea binecuvântat de norocul pe care l-a avut. Nevasta lui era pe cât de inteligentă, pe atât de frumoasă; o iubea, şi ea îl iubea pe el. Dar Marina nu vorbea niciodată de mama ei. Piotr nu întreba niciodată. Fiica lor, Olga, era o fetiţă obişnuită, frumoasă şi responsabilă. Nu aveau nevoie de altceva, cu siguranţă nu de un moştenitor al puterilor pe care se zvonea că le-ar fi avut o bunică bizară.

— Eşti sigură că ai puterea să faci asta? a zis Piotr într-un final. Chiar şi Alioşa a fost o surpriză, şi asta a fost acum trei ani.

— Da, a spus Marina, întorcându-se să se uite la el; mâna ei s-a strâns încet într-un pumn, dar el n-a văzut asta. O să am grijă s-o văd că se naşte.

A urmat o pauză.

— Marina, ceea ce a fost mama ta...

Femeia i-a luat mâna şi s-a aşezat. El i-a pus braţul în jurul taliei şi a simţit-o încordată.

— Nu ştiu, a zis Marina. Avea puteri pe care eu nu le am. îmi amintesc cum şuşoteau femeile nobile din Moscova. Dar puterea e drept din naştere pentru cele care au acelaşi sânge cu ea. Olga e mai mult fiica ta decât a mea, dar ea - mâna liberă a Marinei s-a mutat mai sus, ca într-un culcuş pentru bebeluş -, ea va fi diferită.

Piotr şi-a tras nevasta mai aproape de el. Ea s-a agăţat de el, deodată energică. Inima ei bătea pe pieptul lui. O simţea caldă în braţele lui. A mirosit parfumul părului ei, proaspăt spălat în odaia de baie. *E târziu,* s-a gândit Piotr. *De ce să căutăm probleme?* Treaba femeilor era să aducă pe lume copii. Nevasta lui deja îi adusese patru, dar sigur că va reuşi să mai nască încă unul. Dacă bebeluşul se dovedea a fi straniu în vreun fel - ei bine, problema asta va fi rezolvată când se va ajunge la ea.

— Sarcină uşoară, atunci, Maria Ivanovna, a spus el.

Nevasta i-a zâmbit. Era cu spatele la foc, aşa că el nu i-a
văzut genele umede. I-a ridicat bărbia şi a sărutat-o. Ea îşi simţea pulsul în gât. Dar era atât de slabă, fragilă ca o pasăre sub haina greoaie.

— Hai la culcare, a spus el. Mâine dimineaţă vom avea lapte; oaia poate să se lipsească de un pic din el. Dunia îl va încălzi pentru tine. Trebuie să te gândeşti la bebeluş.

Marina şi-a lipit corpul de al lui. El a ridicat-o aşa cum făcea în perioada în care o curta încă şi a învârtit-o. Ea a râs şi şi-a pus braţele în jurul gâtului lui. Dar privirea i s-a pierdut pentru o secundă, departe de el, uitându-se fix la flăcări, de
parcă acolo ar fi putut să citească viitorul.

* * *

— Scapă de el, i-a zis Dunia a doua zi. Nu-mi pasă dacă e o fetiţă sau un prinţ sau un profet al Vechiului Testament.

Promoroaca s-a aşternut pe nesimţite, odată cu răsăritul, şi iar a tunat fără să cadă nimic. Cele două femei s-au înghesuit lângă foc, pentru căldură şi ca să vadă mai bine să cârpească haine. Dunia a străpuns cu acul, cu o vehemenţă aparte.

— Cu cât mai repede, cu atât mai bine. Nu ai nici greutatea, nici puterea necesară să duci o sarcină şi, chiar dacă ai putea, printr-un miracol, naşterea te-ar omorî. I-ai dat trei fii soţului tău, şi tu ai fetiţa ta - ce rost mai are încă unul?

Dunia fusese doica Marinei în Moscova, venise cu ea în casa soţului ei şi avusese grijă de toţi cei patru copii pe rând. Putea spune mereu ce credea.

Marina a zâmbit uşor ironic.

— Ce vorbe spui, Duniaşka, a spus ea. Ce ar zice Părintele Semion?

— Părintele Semion nu are şanse să moară în timp ce naşte, nu? în vreme ce tu, Maruşka…

Maria s-a uitat în jos, la ceea ce lucra, şi nu a spus nimic. Dar când a întâlnit privirea scrutătoare a doicii, faţa i s-a făcut străvezie ca apa, iar Duniei i s-a părut că-i vede sângele pulsând în gât. Dunia s-a înfiorat.

— Ce-ai văzut, copilă?

— Nu contează, a spus Marina.

— Scapă de el, a spus Dunia, aproape implorând-o.

— Dunia, trebuie să o am; va fi ca mama mea.

— Mama ta! Fata aia zdrenţuroasă care a ieşit călare afară din pădure de una singură? Care a pălit până când nu a mai rămas decât o umbră din ea, pentru că nu voia să-şi trăiască viaţa în spatele unor perdele bizantine? Ai uitat de baba stafidită în care s-a transformat? împleticindu-se în voal până la biserică? Ascunzându-se în odaia ei, mâncând până a ajuns să fie rotundă şi unsuroasă, cu ochii goi? Mama ta. De ce ţi-ai dori asta de la vreunul din copiii tăi?

Vocea Duniei cârâia ca strigătul unui corb, amintindu-şi, spre disperarea ei, de fata care intrase în saloanele lui Ivan Kalita, pierdută şi fragilă şi îngrozitor de frumoasă, lăsând miracole în urma ei. îi sucise minţile lui Ivan. Iar prinţesa - mă rog, poate că ea îşi găsise liniştea cu el, măcar pentru puţin timp. Dar au găzduit-o în aripa pentru femei, au îmbrăcat-o în brocarturi grele, i-au dat icoane şi servitori şi cărnuri aromate. Încet-încet, strălucirea aia aprinsă, lumina care îţi taie respiraţia, i s-au dus. Dunia i-a plâns plecarea cu mult înainte să o îngroape.

Marina a schiţat un zâmbet amar şi a dat din cap.

— Nu, dar îţi mai aminteşti cum era înainte? Obişnuiai să- mi spui poveşti.

— Ce mult bine i-au făcut magia şi miracolele, a mormăit Dunia.

—Eu am primit doar puţin din darul ei, a continuat Marina, ignorându-şi doica bătrână.

Dunia îşi cunoştea domniţa îndeajuns de bine cât să simtă regretul în vocea ei.

— Dar fiica mea va avea mai mult.

— Şi ăsta e un motiv destul de bun încât să îi laşi pe ceilalţi patru orfani de mamă?

Marina s-a uitat la poala ei.

— Eu - nu. Da. Dacă trebuie. Vocea ei abia dacă se auzea.

— Dar s-ar putea să trăiesc. Şi-a ridicat capul.

— O să-mi dai cuvântul tău că ai grijă de ei, nu-i aşa?

— Maruşka, sunt bătrână. Pot să îţi promit, dar când mor...

— Vor fi în regulă. Vor... Vor trebui să fie. Dunia, nu pot vedea viitorul, dar o să trăiesc s-o văd cum se naşte.

5.
Dunia şi-a făcut cruce şi nu a mai spus nimic.Cerşetorul şi străinul

în ziua în care Marina a început să aibă dureri, primele vânturi zgomotoase ale lunii noiembrie au scuturat copacii dezgoliţi şi primul plânset al copilului s-a amestecat cu urletul lor. Marina a râs când a văzut-o pe fiica ei.

— O cheamă Vasilisa, i-a spus lui Piotr. Vasea a mea.

Vântul s-a oprit la răsărit. în linişte, Marina a mai respirat o
dată, lent, şi a murit.

Zăpada se repezea în jos ca lacrimile în ziua în care Piotr, cu faţa împietrită, şi-a îngropat nevasta. Fetiţa lui a urlat pe toată durata înmormântării: un plânset demonic, ca vântul inexistent.

Toată iarna aceea, în casă au răsunat doar plânsetele copilei. Nu o dată, Dunia şi Olga au fost aduse la disperare, căci era un copil sfrijit şi palid, toată numai ochi şi membre agitându- se în aer. Nu o dată, Kolea a ameninţat, pe jumătate serios, că o aruncă afară din casă.

Dar iarna a trecut şi copila a trăit. S-a oprit din ţipat şi i-a mers tot mai bine cu laptele ţărănoilor.

Anii s-au scurs ca frunzele care cad.

într-o zi ca cea în care a venit pe lume, în pragul rece al iernii, fetiţa Marinei cea cu păr negru s-a furişat în bucătăria de iarnă. Şi-a pus mâinile la baza vetrei şi şi-a întins gâtul să vadă peste. îi străluceau ochii. Dunia culegea prăjiturile din cenuşă. Toată casa mirosea a miere.

— Sunt gata prăjiturile, Duniaşka? a spus ea, băgându-şi capul în sobă.

— Aproape, a spus Dunia şi a tras copila deoparte, înainte să îi ia foc părul. Dacă stai cuminte pe scaunul tău, Vasicika, şi îţi peticeşti bluza, o să primeşti una numai pentru tine.

Vasea, cu gândul la dulciuri, s-a întors sfioasă la scaunul ei.

O grămadă de prăjituri erau deja pe masă, lăsate să se răcească, brune pe dinafară şi pătate cu cenuşă. Colţul uneia s-a fărâmiţat sub ochii copilei. Interiorul era auriu ca soarele vara şi un cerculeţ de abur s-a ridicat deasupra. Vasea a înghiţit în sec. Terciul de ovăz de dimineaţă părea să fi fost acum un an.

Dunia i-a aruncat o privire ca s-o atenţioneze. Vasea şi-a strâns buzele, serioasă, şi s-a apucat de cusut. Dar ruptura din bluză era mare, ei îi era foame şi nu avea răbdare nici în circumstanţe mai bune. Cusăturile deveneau din ce în ce mai mari, ca spaţiile libere dintre dinţii unui bătrân. într-un final, Vasea nu a mai suportat. A pus bluza deoparte şi s-a aşezat mai aproape de farfuria aburindă, de pe masa la care nu putea să ajungă. Dunia era cu spatele, aplecându-se peste sobă.

Fata s-a apropiat şi mai tare, vicleană ca o pisicuţă vânând lăcuste. Apoi a sărit. Trei prăjituri au dispărut în mâneca ei de in Dunia s-a întors, văzând faţa copilei doar o clipă.

— Vasea, a început ea pe un ton aspru, dar aceasta, râzând speriată, era deja peste pragul uşii şi afară, sub cerul înnorat.

Tocmai treceau dintr-un anotimp în altul, iar câmpiile uscate, cu iarbă scurtă şi tare, erau acoperite cu un strat subţire de zăpadă. Vasea, mestecându-şi prăjitura cu miere şi gândindu- se la ascunzători, a alergat de-a lungul curţii din faţă, în jos, spre colibele ţăranilor, şi a ieşit pe poartă. Era frig, dar Vasea nu se gândea la asta. Se născuse în frig.

Vasilisa Petrovna era o fetiţă urâtă: slabă ca un fir de trestie, cu degete lungi la mâini şi piciorul lat. Ochii şi gura ei erau prea mari pentru restul feţei. Olga o numea broască şi nu-i părea rău pentru asta. Dar ochii fetei aveau culoarea pădurii în timpul unei furtuni de vară şi gura ei era mare şi dulce. Putea să fie cuminte, dacă voia - şi deşteaptă - în aşa fel încât membrii familiei se uitau unii la ceilalţi, uluiţi, de fiecare dată când abandona simţul raţiunii şi îi venea altă idee dementă.

O movilă de pământ răvăşit părea crudă în contrast cu zăpada neuniformă, chiar la marginea lanului de secară recoltat. Nu fusese acolo în ziua anterioară. Vasea a mers să cerceteze. Simţea mirosul vântului în timp ce alerga şi ştia că urma să ningă în noaptea aia. Norii arătau ca lâna umedă deasupra copacilor.

Un băiat mic, de nouă ani, o miniatură a lui Piotr Vladimirovici, stătea pe fundul unei gropi de mărimi considerabile, săpând în pământul îngheţat. Vasea a ajuns la marginea gropii şi s-a uitat în jos.

— Ce e aia, Lioşka? a zis ea, cu gura plină.

Fratele ei s-a lăsat pe lopată, îngustându-şi ochii ca să o vadă.

— Ce-ţi pasă ţie?

Lui Alioşa îi plăcea de Vasea, care era mereu gata pentru orice - aproape la fel de bună ca un frate mai mic -, dar el era cu aproape trei ani mai mare şi trebuia s-o pună la locul ei.

— Nu ştiu, a spus Vasea, mestecând. Prăjitură?

A întins jumătate din ultima ei bucată, cu puţin regret; era cea mai mare şi mai puţin plină de cenuşă.

— Dă-o, a zis Alioşa, lăsându-şi lopata să cadă şi ţinându-şi mâna murdară întinsă.

Dar Vasea s-a aşezat unde el nu putea să ajungă.

— Zi-mi ce faci, a spus ea.

Alioşa s-a uitat lung, dar Vasea şi-a îngustat ochii şi a dat să mănânce prăjitura. Fratele ei a cedat.

— E un fort în care să locuiesc, a zis el. Pentru când vin tătarii. Ca să mă ascund aici şi să arunc cu săgeţi după ei.

Vasea nu văzuse niciodată un tătar şi nu avea o idee?

clară despre cât de mare trebuia să fie un fort ca să te protejezi de unul. Cu toate astea, s-a uitat sceptică la groapă.

— Nu e prea mare.

Alioşa şi-a dat ochii peste cap:

— De aia sap, iepure ce eşti, a zis el. Să o fac mai mare. Acum îmi dai?

Vasea a întins încet mâna cu prăjitura, dar apoi a ezitat.

— Vreau şi eu să sap groapa şi să dau după tătari.

— Păi, nu poţi. Nu ai nici arc, nici lopată.

Vasea s-a încruntat. Alioşa primise propriul lui cuţit şi un arc pentru a şaptea zi onomastică, dar un an de insistenţe nu dăduse deloc roade când venea vorba de arme pentru ea.

— Nu contează, a zis ea. Pot să sap cu un băţ, şi tata o să- mi dea un arc mai încolo.

— N-o să-ţi dea.

Dar Alioşa nu a avut nimic de obiectat când Vasea i-a întins jumătate din prăjitură şi s-a dus să caute un băţ. Au lucrat câteva minute într-o linişte amiabilă.

Săpatul cu băţul îşi pierde însă repede farmecul, chiar dacă sari la fiecare câteva secunde ca să-i cauţi pe tătarii cei răi. Vasea începea să se întrebe dacă Alioşa putea fi convins să lase construitul de forturi şi să meargă să se caţere în copaci, când, dintr-odată, o umbră s-a ivit deasupra lor: sora lor, Olga, fără suflare şi nervoasă, nevoită să plece de lângă foc ca să-şi descopere fraţii hoinari. S-a uitat în jos la ei.

— Noroi până la sprâncene, ce o să zică Dunia? Şi tata...

Aici, Olga s-a oprit ca să facă un salt neaşteptat, apucându-1
pe netrebnicul de Alioşa de partea din spate a hainei, în timp ce copiii au ieşit din adăpost ca o pereche de prepelițe fricoase.

Vasilisa avea membre lungi pentru o fată, era rapidă în mişcări şi merita să primească o mustrare ca să poată să-şi mănânce ultimele firimituri în linişte. Aşa că a alergat fără să se uite în urmă, peste câmpia goală, ferindu-se de buşteni, chiuind de bucurie, până când a fost înghiţită de pădure, în lumina după- amiezii. Olga a rămas gâfâind, ţinându-l pe Alioşa de guler.

— Pe ea de ce nu o prinzi niciodată? a zis Alioşa, cu oarecare ranchiună, în timp ce Olga îl trăgea după ea spre casă. Are doar şase ani.

— Pentru că nu sunt Kaschei cel Nemuritor, a zis Olga cu asprime. Şi nu am un cal care să zboare mai repede ca vântul.

Au intrat în bucătărie. Olga l-a aşezat pe Alioşa lângă sobă.

— N-am putut s-o prind pe Vasea, i-a spus Duniei.

Bătrâna a ridicat ochii spre cer. Vasea era foarte greu de

prins când nu voia să fie capturată. Doar Saşa putea s-o facă în mod regulat. Dunia şi-a îndreptat furia către Alioşa, care se făcea tot mai mic. A dezbrăcat copilul lângă sobă, l-a spălat cu o cârpă care, s-a gândit Alioşa, trebuie să fi fost făcută din urzici, şi l-a îmbrăcat într-o bluză curată.

— Ce comportament, a bâiguit Dunia în timp ce-l curăţa cu buretele. O să-i spun lui taică-tău data viitoare, să ştii. O să te pună să mergi cu căruţa, să tai lemne şi să cureţi bălegar toată iarna. Ce comportament. Să te murdăreşti şi să sapi gropi.

Dar această tiradă a fost întreruptă. Cei doi fraţi înalţi ai lui Alioşa au intrat bocănind în bucătăria de iarnă, mirosind a fum şi a păsări de curte. Spre deosebire de Vasea, nu s-au folosit de viclenii; s-au dus direct la prăjituri şi fiecare şi-a îndesat câte una în gură.

— Un vânt din sud, a zis Nikolai Petro viei - pe care îl strigau Kolea -, cel mai mare dintre fraţi, către sora lui, cu vocea neclară, mestecând.

Olga îşi recăpătase calmul obişnuit şi şedea lângă sobă croşetând.

— O să ningă la noapte. Bine că animalele sunt înăuntru şi acoperişul e gata.

Kolea a dat drumul bocancilor de iarnă, uzi leoarcă, lângă foc şi a sărit cu fundul pe un taburet, înşfăcând încă o prăjitură în drum.

Olga şi Dunia s-au uitat la bocanci cu aceeaşi privire dezaprobatoare în ochi. Vatra fusese stropită cu noroi îngheţat. Olga şi-a făcut cruce.

— Dacă se schimbă vremea, jumătate de sat va fi bolnavă mâine, a zis ea. Sper ca tata să ajungă înainte de ninsoare.

S-a încruntat în timp ce număra cusăturile.

Cel de al doilea tânăr nu a spus nimic, a aşezat doar lemnele pe care le avea în braţe, şi-a înghiţit prăjitura şi a îngenuncheat în faţa icoanelor din colţul opus uşii. Şi-a făcut cruce, s-a ridicat şi a sărutat icoana cu Fecioara Maria.

—Iar te rogi, Saşa? a zis Kolea cu o răutate jucăuşă. Roagă-te să ningă lin şi să nu răcească tata.

Tânărul a dat din umerii lui subţiri. Avea ochii mari şi gravi, cu gene îndesite, ca ale unei fete.

— Chiar mă rog, Kolea, a zis el. Ai putea să încerci şi tu.

A mers încet către sobă şi şi-a dat jos şosetele umede. Duhoarea înţepătoare a lânii ude s-a amestecat cu mirosul răspândit de noroi, varză şi animale. Saşa îşi petrecuse ziua lângă cai. Olga a strâmbat din nas.

Kolea nu a răspuns provocării. îşi examina unul din bocancii de iarnă uzi, unde blana fusese separată la cusut. A mormăit dezgustat şi i-a dat drumul lângă celălalt. Au început să iasă aburi. Deasupra celor patru, soba se înălţa ca un turn. Dunia deja pusese tocana pentru cină înăuntru şi Alioşa supraveghea oala ca o pisică lângă o gaură de şoarece.

— Ce comportamente, Dunia? a întrebat Saşa; intrase în bucătărie chiar în timpul tiradei.

— Vasea, a zis Olga scurt, şi a spus povestea prăjiturilor cu miere şi a evadării surorii ei în pădure.

Croşeta în timp ce vorbea. Cea mai mică tentă a unui zâmbet mâhnit i s-a unduit pe buze. Era încă grăsuţă în urma bogăţiilor verii, cu faţa rotundă şi frumoasă.

Saşa a râs:

— Ei bine, Vasea o să vină acasă când i se va face foame, a zis el şi a revenit la lucruri importante. Aia din tocană e ştiucă, Dunia?

— Lin, a spus Dunia imediat. Oleg a adus patru azi- dimineaţă. Dar sora asta năstruşnică a voastră e prea mică să hoinărească prin pădure.

Saşa şi Olga s-au uitat unul la celălalt şi nu au spus nimic. Vasea dispărea în pădure de când învăţase să meargă. Venea înapoi înainte de cină, ca de obicei, cu un pumn de seminţe de pin în semn de scuze, roşie în obraji şi cu remuşcări, arătând ca o pisică în cizmele ei micuţe.

Dar de data aceasta se înşelaseră. Soarele sfărâmicios a alunecat de-a lungul cerului şi umbrele copacilor s-au întins monstruos de lungi. într-un final, însuşi Piotr Vladimirovici a intrat în casă, purtând o făzăniţă cu gâtul rupt. Vasea încă nu se întorsese.

Pădurea era liniştită în pragul iernii, cu zăpada mai groasă printre copaci. Vasilisa Petrovna, pe jumătate ruşinată, pe jumătate bucuroasă de libertatea ei, şi-a mâncat ultima jumătate de prăjitură cu miere, întinsă pe craca rece a unui copac, ascultând zgomotele dulci ale pădurii adormite.

— Ştiu că dormi când vine ninsoarea, a zis ea cu voce tare. Dar nu poţi să te trezeşti? Vezi, am prăjituri.

A ţinut prăjitura, care acum era aproape numai firimituri, în mână ca dovadă, şi a tăcut, de parcă aştepta un răspuns. Dar nu a venit niciunul, dincolo de uşorul uruit al vântului, care făcea toţi copacii să se agite.

Aşa că Vasea a dat din umeri, a strâns firimiturile de la prăjitură cu degetele şi a fugit prin pădure o vreme, căutând seminţe de pin. însă le mâncaseră veveriţele pe toate, iar pădurea era rece, chiar şi pentru o fată care se născuse acolo.

într-un final, Vasea şi-a scuturat gheaţa şi coaja de copac de pe haine şi a luat-o spre casă, în sfârşit simţind că o mustră conştiinţa. Pădurea era umbrită în întregime; zilele tot mai scurte se transformau repede în noapte şi ea s-a grăbit. Urma să primească o mustrare năprasnică, dar Dunia avea s-o aştepte cu cina.

A mers şi a tot mers şi apoi s-a oprit, încruntându-se. Stânga la arinul gri, pe lângă ulmul cel strâmb şi apoi urma să vadă câmpiile tatălui său. Făcuse drumul ăla de o mie de ori. Dar acum nu era niciun pin şi niciun arin, doar o adunătură de molizi cu ace negre şi o câmpie micuţă, plină de zăpadă. Vasea s-a întors şi a încercat o altă direcţie. Nu, aici erau fagi subţiri, albi ca nişte fecioare, dezbrăcaţi de iarnă şi tremurând. Dintr- odată, Vasea deveni neliniştită. Nu putea să se piardă; nu se pierduse niciodată. Se pornise un vânt care făcea toţi copacii să se scuture, însă acum erau copaci pe care nu îi cunoştea.

Pierdută, s-a gândit Vasea. Era pierdută, la amurg, în pragul iernii, şi urma să ningă. S-a întors din nou, a încercat o altă direcţie. Dar nu găsea niciun copac pe care să-l recunoască în pădurea agitată. *Pierdută, m-am pierdut.* O voia pe Olia sau pe Dunia; îl voia pe tatăl ei sau pe Saşa. îşi voia supa şi pătura şi chiar şi cârpitul.

în calea ei a apărut un stejar. Copila s-a oprit. Copacul nu era ca ceilalţi. Era mai mare şi mai negru şi strâmb ca o cotoroanţă. Vântul i-a scuturat crengile mari şi negre.

Vasea, începând să tremure, s-a strecurat lângă el. Şi-a pus mâna pe scoarţă. Era ca orice alt copac, aspră şi rece, chiar şi pe sub blana mănuşii ei. Vasea a păşit în jurul lui, întinzându-şi gâtul să se uite la crengi, apoi s-a uitat în jos şi aproape că s-a împiedicat.

Un bărbat stătea, ghemuit ca o lighioană, la baza copacului, dormind buştean. Nu putea să-i vadă faţa; îi era ascunsă între braţe. Printre găurile din hainele lui, a observat pielea albă şi rece. Apropierea ei nu l-a tulburat.

Dar nu putea să stea acolo şi să doarmă, nu cu zăpada care venea din sud. Putea să moară. Şi poate că el ştia unde era casa tatălui ei. Vasea s-a întins să îl scuture, dar s-a gândit mai bine. în loc de asta, a zis:

— Bunicule, trezeşte-te! O să înceapă să ningă până când răsare luna. *Trezeşte-te!*

Pentru câteva clipe lungi, bărbatul nu s-a mişcat. Dar chiar când Vasea îşi făcea curaj să-i pună mâna pe umăr, s-a auzit un geamăt fonfăit, iar bărbatul şi-a ridicat faţa şi a clipit dintr-un ochi.

Copila s-a retras. O parte din faţa lui era normală, ca lemnul neşlefuit. Un ochi era gri. Dar celălalt îi lipsea, cu orbita cusută, şi partea aceea a feţei era o adunătură de cicatrici albăstrui.

Ochiul cel bun a clipit nervos către fată şi bărbatul s-a aşezat pe vine, ca să o vadă mai bine. Era o creatură subţire, zdrenţuită şi jegoasă. Vasea îi vedea coastele prin găurile din cămaşă. Dar când a vorbit, vocea lui era puternică şi gravă.

— Ei bine, a zis el. A trecut multă vreme de când nu am mai văzut o fată din Rusia.

Vasea nu înţelegea.

— Ştii unde suntem? a zis ea. M-am pierdut. Tatăl meu e Piotr Vladimirovici. Dacă mă poţi duce acasă, o să aibă grijă să te hrănească şi să-ţi ofere un loc lângă sobă. O să ningă.

Omul-cu-un-singur-ochi a zâmbit brusc. Avea doi colţi de câine, mai lungi decât restul, care îi lăsau o gaură în buză când zâmbea. S-a ridicat în picioare şi Vasea a văzut că era un bărbat
înalt, cu oase mari şi grosolane.

— Dacă ştiu unde suntem? a spus el. Păi, normal, devocika, domnişorică. O să te duc acasă. Dar trebuie să vii aici şi să mă ajuţi.

Vasea, răsfăţată de când se ştia, nu avea un motiv anume să fie suspicioasă. Şi totuşi, nu s-a clintit.

Ochiul gri s-a îngustat.

— Ce fel de fetiţă vine aici singură? Vocea lui a devenit linguşitoare: Tatăl tău va fi îngrijorat.

Şi-a fixat ochiul său gri asupra ei. Vasea, încruntându-se, a făcut un pas mic către el. Apoi altul. A întins mâna.

Dintr-odată, s-a auzit scârţâitul unor copite în zăpadă, şi respiraţia fornăită a unui cal. Omul-cu-un-singur-ochi s-a retras. Copila a făcut câţiva paşi în spate, împiedicându-se, s-a îndepărtat de mâna întinsă şi bărbatul a căzut la pământ, schimonosindu-se. în luminiş a intrat un călăreţ. Calul era alb şi puternic; când călăreţul s-a dat jos, Vasea a văzut că era subţire şi cu osatură proeminentă, cu pielea bine întinsă peste obraji şi gât. Purta o mantie grea de blană şi ochii îi străluceau albastru.

— Ce e asta? a zis el.

Bărbatul cel zdrenţuit s-a strâmbat.

— Nu e treaba ta, a zis el. A venit la mine ...ea mea.

Nou-venitul i-a aruncat o privire calmă şi rece. Vocea lui a
umplut luminişul.

— Eşti sigur că e? Culcă-te, Medved, e iarnă.

Şi chiar dacă adormitul a protestat, s-a cufundat din nou în locul lui, între rădăcinile de stejar. Ochiul gri a început să-i lăcrimeze.

Călăreţul s-a întors către Vasea. Copila s-a retras încet, pregătindu-se s-o ia la fugă.

— Cum de eşti aici, devocika? a zis bărbatul; avea un ton autoritar, grăbit.

Lacrimi confuze curgeau pe obrajii Vasiei. Faţa lacomă a omului-cu-un-singur-ochi o speriase, iar insistenţa nestăpânită a celuilalt bărbat o speria şi ea. Dar ceva din privirea lui i-a potolit plânsul. Şi-a ridicat ochii spre faţa lui.

— Eu sunt Vasilisa Petrovna, a zis ea. Tatăl meu e nobil în Lesnaia Zemlia.

S-au uitat unul la celălalt pentru un moment. Şi apoi curajul de moment al Vasiei a dispărut; s-a întors şi a luat-o la fugă. Străinul n-a încercat să fugă după ea. Dar s-a întors către iapa lui, când a simţit-o lângă el. Cei doi au schimbat priviri.

— Se face tot mai puternic, a zis bărbatul.

Iapa a dat din ureche.

Călăreţul a tăcut din nou, uitându-se încă o dată în direcţia în care fugise copila.

Ieşită din umbra stejarului, Vasea s-a speriat de cât de repede se înnoptase. Sub copac ziua părea un amurg nedefinit, dar acum era noapte, o noapte lânoasă, în prag de ninsoare, cu aerul plin de mohoreala ei. Pădurea era plină de torţele şi strigătele disperate ale oamenilor. Vasiei nu îi păsa de ei; recunoştea din nou copacii şi voia doar braţele Olgăi şi ale Duniei.

Un cal al cărui călăreţ nu avea tortă se vedea ieşind din noapte. Iapa a văzut fata cu o secundă înaintea călăreţului, a derapat şi s-a oprit, ridicându-se pe două picioare. Vasea a căzut într-o parte, julindu-se la mână. Şi-a băgat pumnul în gură ca să- şi înăbuşe plânsul. Călăreţul a bombănit înjurături într-o voce pe care o recunoştea şi, o secundă mai târziu, a fost în braţele fratelui ei.

— Saşka, a suspinat Vasea, punându-şi faţa pe gâtul lui. M- am pierdut. Era un bărbat în pădure. Doi bărbaţi. Şi un cal alb şi un copac negru şi mi-a fost frică.

—Ce bărbaţi? a vrut Saşa să ştie. Unde, copilă? Eşti rănită?

A desprins-o de el şi a pipăit-o să vadă.

— Nu, a spus Vasea cu voce tremurată. Nu - mi-e doar
frig.

Saşa n-a spus nimic; fata vedea că e nervos, deşi fusese blând când o aşezase pe iapa lui. S-a urcat în spatele ei şi a învelit-o într-un fald al pelerinei sale. Vasea, în siguranţă, cu obrazul pe pielea bine îngrijită a cingătoarei sale, s-a oprit încet din plâns.

în mod normal, pe Saşa nu îl deranja ca surioara lui să meargă după el peste tot, încercând să îi ridice sabia sau să tragă de coarda de la arcul lui. îi făcea pe plac, îi dădea şi câte un ciot de lumânare sau un pumn de alune de pădure. Acum, însă, teama îl făcuse furios şi n-a vorbit cu ea cât timp au mers călare.

A strigat în stânga şi-n dreapta şi, încet-încet, vestea că Vasea a fost salvată a ajuns la oameni. Dacă n-ar fi fost găsită înainte de venirea zăpezii, ar fi murit în noapte şi ar fi fost descoperită abia când primăvara i-ar fi desfăcut giulgiul - asta dacă ar mai fi fost găsită.

— Dura, a mormăit Saşa într-un final, când terminase de strigat, prostuţo, ce te-a apucat? Să fugi de Olga, să te ascunzi în pădure? Te crezi vreun spirit al pădurii sau ai uitat în ce anotimp suntem?

Vasea şi-a scuturat capul. Avea frisoane puternice acum. îi clănţăneau dinţii.

—Voiam să-mi mănânc prăjitura, a zis ea. Dar m-am pierdut. Nu am găsit butucul de ulm. M-am întâlnit cu un bărbat la stejar. Doi bărbaţi. Şi un cal. Şi apoi s-a făcut întuneric.

Saşa s-a încruntat deasupra ei.

— Mai spune-mi despre stejarul ăsta, a spus el.

—Unul bătrân, a spus Vasea. Cu rădăcini ieşite din pământ. Şi cu un singur ochi. Bărbatul, nu copacul.

Fata tremura mai tare ca înainte.

— Bine, nu te mai gândi la asta acum, a zis Saşa şi a mânat mai repede calul obosit.

Olga şi Dunia l-au aşteptat în prag. Bătrânica cea blândă avea lacrimi pe toată faţa şi Olga era albă ca o fecioară a zăpezii dintr-un basm. Curăţaseră toţi cărbunii din sobă şi au turnat apă peste pietrele fierbinţi ca să facă abur. Brusc, Vasea s-a trezit dezbrăcată şi băgată în gura sobei ca să se încălzească.

Mustrările au început îndată ce a ieşit de acolo.

— Să furi prăjituri, a zis Dunia. Să fugi de sora ta. Cum ai putut să ne sperii aşa, Vasicika?

Plângea în timp ce vorbea.

Vasea, cu ochii grei şi plină de remuşcări, a murmurat:

— îmi pare rău, Dunia. Foarte, foarte rău.

A fost frecată cu oribilele seminţe de muştar şi bătută cu nuiele, cu mişcări iuţi şi scurte, ca să-i pună sângele în mişcare. Au învelit-o în lână, i-au bandajat mâna julită şi i-au turnat supă pe gât.

— A fost foarte periculos, Vasea, a spus Olga.

I-a netezit părul surorii ei şi a legănat-o pe genunchi. Vasea dormea deja.

— De ajuns pentru azi, Dunia, a adăugat Olga. Ziua de mâine e aproape şi putem povesti mai mult.

Vasea a fost pusă la culcare deasupra sobei şi Dunia s-a întins lângă ea.

Când sora ei a adormit în sfârşit, Olga s-a aşezat şi ea, moleşită, lângă foc. Tatăl şi fraţii ei stăteau într-un colţ, înghiţindu-şi tocana, toţi cu aceeaşi expresie furioasă pe chip.

O să fie în regulă, a spus Olga. Nu cred c-o s-o iarăceala.

— Dar ar putea răci oricare dintre bărbaţii chemaţi de lângă vatră s-o caute, a răbufnit Piotr.

— Sau poate mă ia pe mine, a zis Kolea. Un bărbat îşi vrea cina după o zi în care a reparat acoperişul tatălui său, nu un drum pe noapte, la lumina torţelor. O bat cu cureaua mâine.

— Şi ce dacă? a răspuns Saşa, rece. A mai fost bătută. Nu e treaba bărbaţilor să se ocupe de fetiţe. E a unei femei. Dunia e bătrână. Olia se va căsători în curând şi apoi bătrânica va fi nevoită să crească fetiţa singură.

Piotr nu a spus nimic. Şase ani de când îşi îngropase nevasta şi încă nu se gândea la altcineva, deşi erau multe cele care l-ar fi ales. Dar, de data asta, fiica lui îl speriase.

Când Kolea s-a dus şi el în pat, iar el şi Saşa au rămas împreună în întuneric, privind lumânarea arzând cu foc mic lângă icoană, Piotr a spus:

— Ai putea să o ştii pe mama uitată?

— Vasea nu a cunoscut-o niciodată, a revenit Saşa. Dar o femeie cu raţiune - nu o soră sau o doică blândă şi bătrână - i-ar face bine. în curând va fi de nestăpânit, tată.

O pauză lungă.

— Nu e vina Vasiei că a murit mama, a răspuns Saşa, pe o voce mai joasă.

Piotr nu a spus nimic, iar Saşa s-a ridicat, a făcut o plecăciune în faţa tatălui său şi a stins lumânarea.

4.

Marele Cneaz al Moscovei

Piotr şi-a bătut fiica a doua zi, iar ea a plâns, deşi nu fusese nemilos. I-a fost interzis să părăsească satul,

dar, de data aceasta, nu era mare lucru. O luase răceala de care se temuseră şi avea
39
coşmaruri în care îi revedea pe omul-cu-un-ochi, un cal şi un străin, în luminişul din pădure.

Saşa, deşi n-a spus nimănui, a colindat pădurea la vest, căutându-l pe acest om-cu-un-ochi sau un stejar cu rădăcini ieşite din pământ. Dar nu i-a găsit, nici bărbatul şi nici copacul, şi apoi a nins timp de trei zile, mult şi neîncetat, astfel încât nimeni nu a ieşit din casă.

Vieţile lor se scurtau, ca de obicei, iarna. Un rând de mâncare şi somn şi mici treburi pe care le făceau moleşiţi. Zăpada se aduna afară şi, într-o seară chinuitoare, Piotr şedea pe taburetul lui, şlefuind o bucată de lemn de frasin pentru mânerul unui topor. Faţa lui era nemişcată ca piatra, amintindu-şi ceea ce îşi dorea să uite. *Ai grijă de ea,* spusese Marina cu atâţia ani în urmă, pe măsură ce culoarea bolii fatale i se întindea pe chipul frumos. *Eu am ales-o, e importantă. Promite-mi, Petia.*

Piotr, mâhnit, i-a promis. Şi apoi, nevasta i-a dat drumul la mână şi s-a întins înapoi în pat, iar ochii ei au privit dincolo de el. A zâmbit o dată, dulce şi bucuroasă, deşi Piotr nu credea că privirea era pentru el. A rămas tăcută şi a murit în ora cenuşie de dinainte de-a se crăpa de zi.

Şi apoi, s-a gândit Piotr. *Au pregătit o groapă pentru ea şi eu am urlat la femeile care au încercat să-mi interzică să intru în camera mortuară. Eu însumi i-am învelit carnea rece, care încă mirosea a sânge, şi cu mâinile mele am aşezat-o în pământ.*

Toată iarna aceea, fiica lui a urlat de durere iar el n-a avut puterea s-o privească în faţă, căci mama ei alesese copilul, şi nu pe el.

Ei bine, acum trebuia să-şi răscumpere greşeala.

Piotr a privit atent mânerul toporului.

— Mă duc la Moscova când îngheaţă râurile, a zis el în liniştea încăperii.

Camera a erupt cu exclamaţii. Vasea, care moţăia de la febra mare şi de la vinul cald cu miere, *a* ţipat ascuţit şi a scos capul de după sobă.

— La Moscova, tată? a întrebat Kolea. Iar?

Buzele lui Piotr s-au strâns. Se dusese la Moscova în iarna aceea crudă, prima de după moartea Marinei. Ivan Ivanovici, fratele vitreg al Marinei, era Marele Cneaz şi, de dragul familiei, Piotr a salvat ce a mai putut din relaţia lor. Dar nu şi-a luat nicio femeie, nici atunci, nici mai târziu.

— De data asta vrei să te căsătoreşti, a zis Saşa.

Piotr a dat scurt din cap, simţind greutatea din spatele privirii familiei sale. Erau destule femei în provincie, dar o domniţă din Moscova ar fi adus alianţe şi bani. îngăduinţa lui Ivan pentru soţul surorii lui răposate nu avea să dureze pentru totdeauna. Şi, de dragul mezinei sale, trebuia să se recăsătorească. Dar... *Marina, ce naiv sunt, nici nu pot să mă gândesc la asta.*

— Saşa şi Kolea, voi veţi veni cu mine, a spus Piotr.

încântarea a luat loc privirii dezaprobatoare de pe chipul
fiilor săi.

— La Moscova, tată? a întrebat Kolea.

— Ar trebui să călătorim două săptămâni, dacă totul merge bine, a spus Piotr. O să am nevoie de voi pe drum. Şi nu aţi mai fost niciodată la curte. Marele Cneaz trebuie să vă vadă la faţă.

S-a instalat haosul în bucătărie, în timp ce băieţii schimbau exclamaţii de bucurie între ei. Vasea şi Alioşa protestau că vor să şi ei să meargă. Olga cerea bijuterii

şi haine bune. Băieţii mai mari răspundeau cu satisfacţie răutăcioasă iar seara a trecut cu certuri, rugăminţi şi speculaţii.

* * *

A nins de trei ori, zdravăn, după jumătatea iernii, şi după ultima zăpadă a venit un îngheţ mare şi albastru, în care oamenii simţeau că respiraţia li se opreşte în nări iar orice fiinţă slăbită cu siguranţă murea în noapte. Asta însemna că drumurile pentru sănii erau deschise, drumurile care coborau pe râuri netede ca sticla, acoperite de zăpadă, strălucind peste urmele de noroi, care vara erau o adunătură de brazde şi osii stricate. Băieţii s-au uitat la cer, au simţit gerul şi au început să patruleze prin casă, dându-şi cizmele unsuroase cu ulei şi ascuţind tăişul fin ca firul de păr al suliţelor.

în sfârşit, a venit ziua. Piotr şi fiii lui s-au trezit pe întuneric şi au dat buzna în curte odată cu lumina zilei. Bărbaţii erau deja acolo. Lumina intensă a răsăritului le înroşea feţele; animalele lor tropăiau şi suflau nori de abur. Un bărbat a pus şaua pe Metel, armăsarul mongol înflăcărat al lui Piotr, şi a rămas agăţat, cu încheieturile degetelor albe, de căpeţeaua animalului. Piotr a plesnit calul înşeuat, evitându-i dinţii pregătiţi să muşte şi s-a aşezat în şa. Slujitorul lui credincios s-a retras, gâfâind.

Piotr se uita cu un ochi la armăsarul lui imprevizibil şi cu celălalt la haosul prefăcut din jurul lui. Curtea grajdurilor fremăta de trupuri, animale, sănii. Blănuri şedeau aşezate lângă cutii cu ceară de albine şi lumânări. Borcane cu mied şi miere erau înghesuite lângă grămăjoare de provizii uscate, pentru mai mult loc. Kolea dirija ultima sanie care trebuia încărcată, cu nasul roşu în frigul dimineţii. Avea ochii negri ai mamei lui; servitoarele chicoteau când trecea pe lângă ele.

Un coş a căzut, pocnind şi pufnind în zăpada uscată, aproape sub picioarele unui cal de tracţiune. Animalul s-a ferit, mergând în faţă şi dându-se într-o parte. Kolea i-a fugit din cale şi Piotr a sărit în faţa lui, dar Saşa le-a luat-o înainte. S-a dat jos de pe iapa lui, precum o pisică, şi în secunda următoare *a* prins calul de căpeţea, spunându-i ceva la ureche. Calul s-a oprit, părând stânjenit. Piotr a privit cum Saşa a arătat cu degetul spre ceva, a rostit câteva vorbe. Bărbaţii s-au grăbit să ia şaua calului şi să prindă coşul care cauza probleme. Saşa a spus altceva, rânjind, şi au râs cu toţii. Băiatul s-a urcat din nou pe iapă. Se ţinea mai bine în şa decât fratele său; avea o înclinaţie deosebită pentru cai şi îşi purta sabia cu graţie. *Un războinic înnăscut,* s-a gândit Piotr, *şi un lider al oamenilor; Marina, sunt norocos să am astfel de fii.*

Olga a fugit din bucătărie, cu Vasea alergând după ea. Sarafanele brodate ale fetelor ieşeau în evidenţă în contrast cu zăpada. Olga îşi ţinea şorţul cu ambele mâini; iar în el, puse una peste cealaltă, se aflau franzele calde, rumene şi fragede, proaspăt scoase din cuptor. Kolea şi Saşa se apropiau de ea deja. Vasea îl trase de mantie pe cel de al doilea frate, în timp ce el îşi mânca franzela.

— Dar de ce nu pot să vin şi eu, Saşka? a zis ea. O să vă pregătesc cina. Mi-a arătat Dunia cum. Pot să călăresc pe calul tău; sunt destul de mică.

S-a agăţat de mantia lui cu ambele mâini.

— Nu anul ăsta, broscuţo, a zis Saşa. Eşti mică - prea mică.

Văzându-i ochii trişti, a îngenuncheat în zăpadă lângă ea şi a pus restul de pâine pe care îl mai avea în mâna ei.

— Mănâncă şi fă-te puternică, surioară, a zis el, ca să poţi să vii în călătoriile noastre. Dumnezeu să te aibă-n pază.

Şi-a pus mâna pe capul ei şi apoi s-a săltat din nou pe calul său, Mîş.

— Saşka! a strigat Vasea, dar el era departe, dând ordine repezite bărbaţilor care încărcau ultima căruţă.

Olga a luat mâna surorii ei şi a tras-o după ea.

— Hai, Vasicika, a zis ea, când copila a început să-şi târâie picioarele.

Fetele au fugit către Piotr. Ultima franzelă se răcea în
mâinile Olgăi.

— Drum bun, tată, a zis Olga.

Cât de puţin seamănă Olia mea cu mama ei, s-a gândit Piotr, *doar faţa ei o are. Dar e mai bine aşa - Marina era ca un şoim într-o cuşcă. Olga e mai blândă. O să-i găsesc un soţ bun.* Le-a zâmbit fetelor sale.

— Dumnezeu să vă aibă în pază pe amândouă, a zis el. Olia, poate o să-ţi aduc un soţ.

Vasea a scos un sunet ca un mârâit în surdină. Olga s-a înroşit în obraji şi a râs, aproape scăpându-şi pâinea. Piotr s-a aplecat la timp ca să o apuce şi s-a bucurat că a reuşit; fata tăiase coaja şi o umpluse cu miere, ca să se topească la căldură. A rupt o bucată mare - dinţii lui erau încă buni - şi a făcut o pauză, mestecând liniştit.

— Şi tu, Vasea, a adăugat el, serios. Ascultă de sora ta şi stai aproape de casă.

— Da, tată, a zis Vasea, dar s-a uitat plină de dorinţă la caii care galopau.

Piotr s-a şters la gură cu dosul palmei. Gloata părea mai ordonată acum.

— Rămas bun, fetele mele, a zis el. Plecăm; aveţi grijă la sănii.

Olga a dat din cap, puţin melancolică. Vasea n-a salutat deloc; părea gata să se răzvrătească. S-a auzit un cor de ţipete şi plesnituri de bici şi duşi au fost. în urma lor, Olga şi Vasilisa au rămas singure în poartă, ascultând clinchetul căruţelor până când le-a înghiţit lumina dimineţii.

La două săptămâni după ce porniseră la drum, cu destulă întârziere, dar fără nenorociri, Piotr şi fiii lui au trecut de comunele mărginaşe ale Moscovei, acel punct comercial mustind de lume şi agitaţie, de pe malurile râului Moscova. Au simţit mirosul oraşului cu mult înainte să îl vadă, ceţos cum era, de la cele zece mii de focuri, şi apoi cupolele extraordinare - verde, stacojiu şi cobalt - s-a întrezărit prin aburi. în sfârşit, vedeau oraşul în sine, prosper şi mizerabil, ca o femeie cu picioarele pline de jeg. Turnurile înalte şi aurii se ridicau mândre deasupra sărăciei disperate şi icoanele ornate cu aur priveau, enigmatice, prinţii şi nevestele de fermieri care veneau să le sărute fetele rigide şi să se roage.

Străzile erau pline de zăpadă cu noroi, bătătorită de nenumărate picioare. Cerşetorii, cu nasurile înnegrite de iarnă, se prindeau de scăriţa de la şaua băieţilor. Kolea îi dădea jos cu picioarele, dar Saşa le prindea mâinile murdare. Străzile şerpuiau înainte, pe ici şi pe dincolo. Era un drum lung şi lent, şi soarele roşu al iernii se apleca spre vest când în sfârşit au ajuns, extenuaţi şi stropiţi cu noroi, la o poartă masivă de lemn, turnată în bronz şi încununată cu turnuleţe. O duzină de lăncieri vegheau drumul, cu arcaşi pe zid.

S-au uitat cu răceală la Piotr, la săniile şi fiii lui, dar Piotr i- a întins căpitanului lor un borcan de mied bun şi feţele lor rigide s-au înmuiat îndată. Piotr a făcut o plecăciune, mai întâi în faţa căpitanului şi apoi în faţa oamenilor săi, iar gărzile le-au făcut semn să intre, acompaniaţi de un cor de complimente.

Kremlinul era un oraş în sine: palate, colibe, grajduri, fierării şi nenumărate biserici neterminate. Deşi zidurile originale fuseseră construite cu o cantitate dublă de stejar, anii au făcut cheresteaua să putrezească până a ajuns la aşchii. Fratele vitreg al Marinei, Marele Cneaz Ivan Ivanovici, dăduse ordin să se înlocuiască zidurile cu unele încă şi mai masive. Aerul duhnea de la lutul folosit pentru îngroşarea pereţilor, măsură de protecţie prea slabă împotriva focului. Dulgherii strigau încolo şi încoace, scuturându-şi rumeguşul din barbă. Servitori, preoţi, boieri, paznici şi negustori forfoteau peste tot, ciorovăindu-se. Tătarii care călăreau cai rafinaţi stăteau cot la cot cu negustorii ruşi, direcţionând săniile încărcate. Fiecare se răstea la celălalt din cele mai banale motive. Kolea căsca gura la învălmăşeală, ţinând capul sus ca să-şi ascundă agitaţia. Calul se smucea când îi atingea stăpânul hăţurile.

Piotr mai fusese la Moscova. Cu câteva cuvinte hotărâte, a găsit grajduri pentru caii lor şi un loc pentru căruţe.

— Vezi de cai, i-a zis lui Oleg, cel mai credincios dintre oamenii lui. Să nu pleci de lângă ei.

Peste tot se aflau servitori care stăteau degeaba, negustori suspicioşi, şi boieri în podoabe grosolane. Un cal putea să dispară într-o secundă şi era pierdut pentru totdeauna. Oleg a dat din cap şi, cu vârful unui deget aspru, a atins uşor mânerul cuţitului său lung.

Dăduseră veste că vin. Solul s-a întâlnit cu ei la grajd.

— Sunteţi chemat, domnul meu, i-a spus el lui Piotr. Marele Cneaz e la masă şi îşi salută fratele din nord.

Drumul de la Lesnaia Zemlia fusese lung; Piotr era murdar, julit, îngheţat şi obosit.

— Prea bine, a zis el scurt. Venim. Lasă aia.

Ultimele cuvinte erau pentru Saşa, care scotea zăpada adunată de copita calului său.

Şi-au stropit feţele murdare cu apă rece ca gheaţa, şi-au pus caftane de lână groasă şi căciuli de blană de samur şi şi-au lăsat în urmă săbiile. Oraşul-fortăreaţă era un labirint de biserici şi palate de lemn, pământul era bătătorit cu noroi, aerul pişcă de la fum. Piotr a urmat solul cu paşi repezi. în urma lui, Saşa a privit cu atenţie şi suspicios către cupolele aurite şi turnurile vopsite. Kolea era doar ceva mai puţin precaut, deşi el se holba mai mult la caii frumoşi şi la armele oamenilor care îi călăreau.

Au ajuns la o uşă dublă de stejar care dădea într-un salon plin-ochi de oameni şi de câini. Mesele imense gemeau de atâtea bunătăţi. în capătul holului, pe un tron sculptat, înalt, şedea un bărbat cu păr deschis la culoare, mâncând felii din halca de carne suculentă din faţa lui.

Ivan al II-lea era supranumit Ivan Krasnii sau Ivan cel Drept. Nu mai era tânăr - avea, poate, treizeci de ani. Fratele lui mai mare, Simeon, domnise înaintea lui, dar toţi urmaşii săi muriseră de ciumă, într-o singură vară.

Fiii lui Piotr au înghiţit în sec. Le era foame, după două săptămâni de mers pe drumuri de iarnă.

Piotr a păşit de-a lungul salonului larg, cu cei doi fii în urma lui. Cneazul nu şi-a ridicat ochii de la cina lui, dar priviri chibzuite sau doar curioase îi asaltau din toate părţile. Un şemineu îndeajuns de mare cât să frigă un bou ardea în spatele podiumului pe care stătea cneazul, aruncând umbre pe faţa lui Ivan şi o lumină aurie pe feţele oaspeţilor. Piotr şi fiii lui au ajuns în faţa podiumului, au ezitat şi au făcut o plecăciune.

Ivan a străpuns o rămăşiţă de carne de porc cu vârful cuţitului. Sângele i-a pătat barba blondă.

— Piotr Vladimirovici, aşa-i? a zis el încet, mestecând.

Din umbră, l-a măsurat din cap până în picioare.

— Cel care s-a căsătorit cu sora mea vitregă?

A luat o înghiţitură din vinul cu miere şi a adăugat:

— Odihneascăse în pace.

— Da, Ivan Ivanovici, a zis Piotr.

— îmi pare bine să te văd, frate, a zis cneazul. A aruncat un os către câinele de sub scaunul lui. Ce te aduce atât de departe de casă?

— Aş dori să vi-i prezint pe fiii mei, gosudar, a zis Piotr. Nepoţii dumitale. Sunt bărbaţi gata de însurat. Şi dacă îngăduie Dumnezeu, aş dori să găsesc o soţie şi pentru mine, ca să nu
rămână copiii mei cei mici orfani de mamă.

— Un scop însemnat, a zis Ivan. Ei sunt fiii tăi?

Privirea lui s-a mutat brusc către băieţii din spatele lui Piotr.

— Da, Nikolai Petrovici, cel mai mare, şi cel de al doilea fiu al meu, Aleksandr.

Kolea şi Saşa au făcut un pas înainte. Marele Cneaz i-a măsurat din ochi cum îl măsurase şi pe Piotr. Privirea lui s-a oprit asupra lui Saşa. Acesta avea cea mai mică tentă de barbă şi oasele proeminente ale unui băiat încă nematurizat pe de-a- ntregul. Dar era iute de picioare şi ochii lui gri nu şovăiau.

— Ce bine că ne-am cunoscut, fraţii mei, a zis Ivan, fără să-şi ia ochii de la fiul mai tânăr al lui Piotr. Tu, băiete - tu eşti ca maică-ta.

Saşa, luat prin surprindere, a făcut o plecăciune şi nu a spus nimic. S-a lăsat liniştea pentru un moment. Apoi, cu vocea mai ridicată, Ivan a adăugat:

— Piotr Vladimirovici, eşti binevenit în casa mea şi la masa mea, până când treburile tale vor fi rezolvate.

Cneazul a înclinat capul brusc şi s-a întors la friptura lui. Cei trei au fost lăsaţi să ocupe trei locuri, eliberate în grabă, la masa cea mare. Kolea nu avea nevoie de încurajări; grăsimea fierbinte încă mai curgea pe o parte şi pe alta a cărnii de porc. Plăcinta emana miros de brânză şi ciuperci uscate. Pâinea rotundă a oaspeţilor stătea în mijlocul mesei, lângă sarea cea gri şi bună a cneazului. Kolea s-a apucat numaidecât, dar Saşa a şovăit.

— Ce privire mi-a aruncat Marele Cneaz, tată, a zis el. De parcă îmi cunoştea gândurile mai bine decât mi le cunosc eu.

— Aşa sunt toţi cnejii în viaţă, a zis Piotr. A luat o felie de plăcintă aburindă: Toţi au prea mulţi fraţi şi toţi sunt nerăbdători pentru următorul oraş, mai prestigios ca valoare. Ori apreciază pe drept oamenii, ori sunt morţi. Fii atent la cei în viaţă, sînok, căci sunt periculoşi.

Apoi, Piotr şi-a îndreptat toată atenţia către plăcintă.

Saşa şi-a încruntat sprâncenele, dar a lăsat farfuria să-i fie umplută. Călătoria lor fusese un şir interminabil de tocane bizare şi prăjituri fade şi tari, întrerupt din când în când de ospitalitatea vecinilor. Marele Cneaz punea la dispoziţie o masă bună, aşa că s-au înfruptat toţi până când n-au mai putut.

5.

După aceea, oaspeţii au primit trei camere: îngheţate şi pline de rozătoare, dar ei erau prea obosiţi ca să le pese. Piotr s-a îngrijit să adăpostească servitorii şi căruţele pentru noapte şi apoi s-a prăbuşit pe patul înalt, lăsându-se purtat de un somn fără vise.Sfântul de pe Dealul Makovets

— Tată, a zis Saşa, tremurând de bucurie. Preotul zice că există un sfânt pe Dealul Makovets, la nord de Moscova. A întemeiat o mănăstire şi deja are unsprezece discipoli. Se zice că poate vorbi cu îngerii. Mulţi oameni merg să-i caute binecuvântarea în fiecare zi.

Piotr a mormăit ceva. Se afla în Moscova de o săptămână deja, îndurând linguşelile pe care era nevoit să le facă. Ultima lui strădanie - abia încheiată - a fost o vizită la emisarul tătar, baskakul. Niciun om din Sarai, oraşul ăla cât o cutie de bijuterii, ridicat de cuceritorii Hoardei, nu s-ar lăsa impresionat de mărunţişurile pe care le avea de oferit un nobil din nord, dar Piotr a insistat cu încăpăţânare să îi ofere blănuri. Blănuri de vulpe, hermină, iepure şi samur cu duiumul s-au perindat sub privirea atentă a emisarului până când, într-un sfârşit, s-a arătat cu mai puţin dispreţ şi i-a mulţumit lui Piotr cu toată bunăvoinţa. Astfel de blănuri aduceau mult aur în curtea Hanului şi chiar mai la sud, printre împăraţii bizantini. A *meritat,* s-a gândit Piotr. *O să mă bucur într-o zi de un prieten printre cuceritori.*

Piotr era epuizat şi transpirat în haina lui ţesută cu aur. Dar nu putea să se odihnească, căci iată-l pe fiul mijlociu, înflăcărat de încântare, povestind despre sfinţi şi miracole.

— Mereu vor exista sfinţi, i-a spus Piotr lui Saşa.

A simţit o nevoie puternică de linişte şi mâncare simplă; moscoviţilor le plăcea bucătăria bizantină şi rezultatul ciocnirii cu ingrediente ruseşti nu îi era de mare ajutor stomacului său. în seara asta urma iarăşi un festin - şi încă şi mai multe uneltiri; încă îşi căuta o nevastă pentru el şi un soţ pentru Olga.

—Tată, a zis Saşa, mi-ar plăcea să merg la această mănăstire, dacă se poate.

— Saşka, nu poţi să arunci o piatră fără să loveşti o biserică în oraşul ăsta, a zis Piotr. De ce să pierzi trei zile călărind spre una?

Saşa a strâns din buze.

—în Moscova, preoţii sunt îndrăgostiţi de statutul lor. Mănâncă din cărnuri grase şi predică despre sărăcie celor nenorociţi.

Asta era adevărat. Dar Piotr, deşi era un stăpân bun pentru oamenii lui, nu avea un simţ abstract ai dreptăţii. A dat din umeri.

— Sfântul tău s-ar putea să fie la fel.

— Chiar şi aşa, mi-ar plăcea să văd. Te rog, tată.

Saşa, deşi cu ochii gri, avea sprâncenele negre şi genele lungi ale mamei lui. îndreptate în jos, erau ciudat de delicate pe faţa lui subţire.

Piotr s-a gândit la asta. Drumurile erau periculoase, dar calea bine circulată care mergea la nord de Moscova nu era chiar aşa. Nu îşi dorea să crească un fiu sfios.

— Ia cinci oameni. Şi două duzini de lumânări - asta ar trebui să-ţi ajungă.

Ochii băiatului s-au luminat. Piotr şi-a strâns buzele. Marina era acum doar o mână de oase în pământul de neclintit, dar mai văzuse la ea aceeaşi privire, când sufletul îi aprindea chipul ca flăcările focului.

— Mulţumesc, tată, a zis băiatul.

S-a repezit pe uşă şi a plecat, sprinten ca o nevăstuică. Piotr l-a auzit în dvorul din faţa palatului, chemându-şi oamenii şi trimiţând după cal.

—Marina, a spus Piotr cu vocea joasă, îţi mulţumesc pentru fiii mei.

Lavra Sfintei Treimi fusese făurită în pustietate. Deşi paşii pelerinilor care trecuseră pe acolo şi-au croit o potecă prin pădurea înzăpezită, copacii stăteau lipiţi unul de altul pe fiecare parte a ei, curmând înălţarea clopotniţei bisericii simple din lemn. Saşa şi-a amintit de satul lui de la Lesnaia Zemlia. O palisadă masivă înconjura mănăstirea, care era, în mare parte, formată din clădiri mici de lemn. Aerul mirosea a fum şi pâine pusă la copt.

Oleg, căpetenia slujitorilor săi, călărise cu el.

— Nu putem să intrăm toţi, a spus Saşa, ţinându-şi calul în
frâu.

Oleg a dat din cap. S-au dat toţi jos de pe cai, cu zgomot.

— Tu, şi tu, a zis Oleg. Supravegheaţi drumul.

Bărbaţii aleşi să stea lângă cărare au slăbit cingătoarea cailor şi au început să caute lemne pentru foc. Ceilalţi au trecut printre cei doi piloni ai porţii înguste, descuiate. Copacii imenşi aruncau umbre negricioase pe lemnul crud al bisericuţei.

Un bărbat subţire s-a ferit din tocul uşii, ştergându-şi mâinile pline de făină. Nu era foarte înalt şi nu era foarte bătrân. Nasul lui lat era aşezat între doi ochi umezi, verzi-maronii, de culoarea apei, într-o

pădure. Avea veşmântul simplu al unui călugăr, stropit cu făină.

Saşa îl cunoştea. Călugărul ar fi putut purta zdrenţele unui cerşetor sau sutana unui episcop şi Saşa tot l-ar fi recunoscut. Băiatul s-a lăsat în genunchi pe zăpadă.

Călugărul s-a dus lângă el.

— Ce te aduce aici, fiule?

Saşa abia dacă îşi putea ridica ochii.

— Vreau să cer binecuvântarea ta, Batiuşka, a reuşit el să
zică.

Călugărul a ridicat o sprânceană.

— Nu trebuie să îmi spui aşa; nu am fost hierotonisit. Suntem toţi copiii Domnului.

— Am adus lumânări pentru altar, s-a bâlbâit Saşa, încă în genunchi.

O mână bronzată, subţire şi muncită a tras cotul lui Saşa şi l-a ridicat în picioare. Cei doi erau aproape de aceeaşi înălţime, deşi băiatul era mai lat în umeri şi încă în creştere, deşirat ca un mânz.

— îngenunchem numai în faţa Domnului, a zis călugărul. Preţ de un moment, i-a studiat faţa lui Saşa: Fac prescură pentru slujba din seara aceasta, a adăugat el scurt. Hai să mă ajuţi.

Saşa a dat din cap, fără să scoată un sunet, şi le-a făcut semn oamenilor lui să plece.

Bucătăria era simplă şi înăuntru era căldură de la sobă. Făina, apa şi sarea erau gata pregătite să fie amestecate, frământate şi coapte în cenuşă. Cei doi au muncit în linişte o vreme, dar era o linişte confortabilă. Pacea domnea pretutindeni în locul acela. întrebările călugărului erau atât de blânde, încât băiatul abia dacă a observat că era interogat, şi, cum era neîndemânatic cu sarcinile noi, şi-a spus toată povestea în timp ce întindea aluatul: rangul tatălui, moartea mamei, călătoria lor la Moscova.

— Şi apoi aţi venit aici, a încheiat călugărul în locul lui. Ce cauţi tu, fiule?

Saşa a deschis gura şi a închis-o la loc.

— Eu nu... nu ştiu, a recunoscut el, vizibil ruşinat. Ceva.

Spre surprinderea lui, călugărul a râs:

— Deci îţi doreşti să rămâi aici?

Saşa n-a putut decât să facă ochii mari.

— Ducem o viaţă grea aici, a continuat călugărul serios. Va trebui să-ţi construieşti propria odaie, să-ţi plantezi propria grădină, să îţi coci propria pâine şi să-ţi ajuţi fraţii aşa cum trebuie. Dar e pace aici, pace înainte de toate. Văd că ai simţit şi tu. Observând că Saşa e încă uluit, a zis: Da, da, mulţi pelerini vin aici şi mulţi îşi doresc să rămână. Dar noi îi vrem doar pe cei care caută şi nu ştiu ce anume.

— Da, a zis Saşa încet, într-un final. Da, mi-ar plăcea foarte mult să rămân.

— Prea bine, a zis Serghie de la Radonej şi s-a întors la
copt.

Au mânat caii din greu pe drumul înapoi spre Moscova. Oleg a bănuit ceva, văzând privirea înflăcărată din ochii tânărului lord. S-a ţinut aproape de scăriţa de la şaua lui Saşa şi s-a hotărât să discute cu Piotr despre asta. Dar tânărul lord a ajuns primul la tatăl său.

Au intrat în oraş pe când soarele apunea rapid, arzând, cu turnurile bisericilor şi palatelor ca nişte siluete pe cerul violet. Saşa şi-a lăsat calul transpirat în dvor şi a fugit de îndată pe scări, în camera părintelui său. I-a găsit şi pe tatăl, şi pe fratele lui îmbrăcându-se.

— Bine ai venit, frăţioare, a spus Kolea când a intrat Saşa înăuntru. Ai terminat cu bisericile?

I-a aruncat o privire scurtă şi înţelegătoare şi şi-a îndreptat atenţia spre haine. Cu limba între buze, şi-a aşezat o căciulă de blană de samur pe părul negru.

— Ei bine, ai venit la timp. Curăţă-te de mizerie. în seara asta ne omenim şi poate familia ne-o va arăta pe femeia cu care se va căsători tata. Are toţi dinţii - ştiu din surse sigure - şi un foarte plăcut... Saşa, *ce e?*

— Serghie de la Radonej m-a întrebat dacă vreau să mă alătur mănăstirii lui de pe Dealul Makovets, a repetat Saşa, mai tare.

Kolea a privit în gol.

— Vreau să fiu călugăr, a spus Saşa.

Asta le-a captat atenţia. Piotr tocmai îşi punea cizmele cu toc roşu. S-a răsucit ca să se uite la fiul lui şi aproape s-a împiedicat.

— *De ce? a* strigat Kolea, cu vocea de-a dreptul îngrozită.

Saşa şi-a muşcat limba ca să nu-i scape mai multe remarci
nemiloase; fratele lui deja făcuse furori printre servitoarele din palat.

— Văd că sfântul tău chiar a făcut impresie, a spus Piotr, înainte să-şi revină Kolea din şoc.

îşi recăpătase echilibrul şi îşi trăgea a doua cizmă pe picior, probabil cu mai multă vervă decât era necesar.

— Eu... da, chiar a făcut, tată.

— Prea bine, îţi dau voie, a spus Piotr.

Kolea a căscat gura, uluit. Piotr a pus piciorul jos şi s-a ridicat. Caftanul lui era ocru şi ruginiu; inelele de aur de pe degete îi reflectau flacăra lumânării. Părul şi barba îi fuseseră pieptănate cu ulei parfumat; arăta impunător şi parcă se simţea inconfortabil în acelaşi timp.

Saşa, care se aştepta la o luptă deschisă, căsca ochii la tatăl
său.

— Cu două condiţii, a adăugat Piotr.

— Care?

— Unu, nu îl mai vizitezi pe sfântul ăsta până nu faci parte din ordinul lui. Asta va fi numai după secerişul de anul viitor, când vei fi avut un an să te gândeşti la asta. Doi, trebuie să îţi aminteşti că, dacă eşti călugăr, moştenirea ta se va duce către fraţii tăi şi tu nu vei avea alt sprijin în afară de rugăciuni.

Saşa a înghiţit zgomotos.

— Dar, tată, dacă aş putea să îl văd iar...

— Nu, i-a tăiat-o Piotr pe un ton care nu accepta vreun cuvânt în plus. Poţi să te faci călugăr dacă vrei, dar o vei face cu ochii deschişi, nu sub vraja unui sihastru.

Saşa a dat din cap cu părere de rău.

— Prea bine, tată, a zis el.

Piotr, cu faţa puţin mai întunecată decât de obicei, s-a întors fără să mai scoată vreun cuvânt şi a luat-o în jos pe scări, către locul în care aşteptau caii, moţăind în lumina ştearsă a serii.

6.
Demoni

Ivan Krasnii avea un singur fiu: Dimitrii Ivanovici, micuţ, blond şi iute ca argintul viu. Alexei, Arhiepiscopul Moscovei, episcopul în cea mai înaltă funcţie din Rusia, hirotonisit de însuşi Patriarhul Constantinopolului, a fost însărcinat să îl înveţe pe băiat carte şi arta guvernării. în unele zile, Alexei avea impresia că munca asta nu putea fi făcută decât dacă erai un soi de făcător de miracole.

Băieţii munceau deja de trei ore deasupra scoarţei de mesteacăn: Dimitrii şi vărul lui mai mare, Vladimir Andreevici, tânărul Cneaz din Serpuhov. Se luau la trântă, vărsau lucruri. *Pot la fel de bine să rog pisicile castelului să se aşeze şi să participe,* s-a gândit Alexei, deznădăjduit.

— Tată! a strigat Dimitrii. Tată!

Ivan Ivanovici a intrat pe uşă. Ambii băieţi au ţâşnit de pe scaune şi au făcut o plecăciune, împingându-se unul pe celălalt.

—Fugiţi, băieţii mei, a zis Ivan. Vreau să vorbesc cu Sfântul Părinte.

Băieţii au dispărut imediat. Alexei s-a afundat în jilţul de lângă sobă şi şi-a turnat un pocal mare de mied.

— Cum e fiul meu? a zis Ivan, trăgând jilţul din faţă.

Prinţul şi Arhiepiscopul se cunoşteau de multă vreme.

Alexei fusese loial chiar şi înainte ca moartea lui Simeon să îi asigure lui Ivan tronul.

— îndrăzneţ, frumos, fermecător, nestatornic ca un fluture, a zis Alexei. Va fi un cneaz bun, dacă trăieşte destul de mult. De ce ai venit la mine, Ivan Ivanovici?

— Anna, a zis Ivan scurt.

Arhiepiscopul s-a încruntat.

— E mai rău ca înainte?

— Nu, dar n-o să fie mai bine niciodată. Devine prea mare ca să se furişeze prin castel şi să agite oamenii.

Anna Ivanovna era singurul copil din prima căsătorie a lui Ivan. Mama fetei era moartă şi mama ei vitregă nici nu suporta s-o vadă. Oamenii vorbeau în barbă când treceau pe lângă ea şi îşi făceau cruce.

— Există destule mănăstiri, a răspuns Alexei. E o problemă simplă.

— Nu poate fi o mănăstire din Moscova, a spus Ivan. Nevasta mea nu vrea să audă de asta. Spune că se vor isca vorbe din cauza ei, dacă rămâne pe aproape. Nebunia e ceva ruşinos pentru o prinţesă. Trebuie să o trimitem departe.

— Pot să aranjez asta, dacă doreşti, a zis Alexei obosit.

Deja aranjase multe lucruri pentru acest cneaz.

— Poate să meargă spre sud. Dă-i unei stareţe destul aur şi o să ascundă şi descendenta Annei.

— Mulţumirile mele, Părinte, a spus Ivan şi a turnat mai mult vin.

— Cu toate astea, cred că aveţi o problemă mai mare, a adăugat Alexei.

— Multe, a zis Marele Cneaz, luând o duşcă din vin. S-a şters la gură cu dosul palmei: La care te referi?

Arhiepiscopul a mişcat capul în direcţia uşii, pe unde ieşiseră cei doi prinţi.

—Tânărul Vladimir Andreevici, a zis el. Cneazul din Serpuhov. Familia lui îl vrea căsătorit.

Ivan a rămas netulburat.

— E destul timp pentru asta. Are numai treisprezece ani.

Alexei a dat din cap.

— S-au gândit la o prinţesă din Litva pentru asta - a doua fiică a ducelui. Adu-ţi aminte, Vladimir e şi nepotul lui Ivan Kalita şi e mai mare decât Dimitrii al tău. Căsătorit, la casa lui şi adult în toată regula, ar avea acces mai uşor către Moscova decât fiul tău, de s-ar întâmpla să mori înainte de vreme.

Ivan s-a albit de mânie.

— N-ar îndrăzni. Sunt Marele Cneaz şi Dimitrii e fiul meu.

— Aşa, şi? a zis Alexei, netulburat. Hanul are nevoie să proclame prinţi doar atâta timp cât îşi vede şi el interesul în asta. Cel mai puternic prinţ primeşte dreptul; aşa îşi menţine Hoarda pacea în teritorii.

Ivan a contemplat o vreme la asta.

— Şi atunci?

— Căsătoreşte-l pe Vladimir cu altă femeie, a zis Alexei deodată. Nu o prinţesă, dar niciuna dintr-o familie atât de săracă încât să fie insultător. Dacă e frumoasă, băiatul e destul de tânăr cât să accepte asta.

Ivan meditä o vreme, luând câte o gură din vin şi muşcându-şi degetele.

— Piotr Vladimirovici e stăpân peste pământuri bogate, a zis el într-un final. Fiica lui e nepoata mea şi va avea o zestre mare. Sigur e frumoasă. Sora mea era foarte frumoasă şi mama ei a fost cea care l-a fermecat pe tata să se căsătorească, deşi a venit la Moscova doar ca cerşetoare.

Ochii lui Alexei au strălucit. S-a tras de barba castanie.

— Da, a zis el. Am auzit că Piotr Vladimirovici se află în Moscova şi ca să-şi caute nevastă pentru el.

— Da, a zis Ivan. A surprins pe toată lumea. Au trecut şapte ani de când a murit sora mea. Nimeni n-a crezut că o să se recăsătorească.

— Atunci, a zis Alexei, dacă îşi caută nevastă, de ce nu i-o dai pe fiica ta?

Ivan şi-a pus cupa jos, uşor surprins.

— Anna va fi bine ascunsă în pădurile din nord, a continuat Alexei. Şi va putea Vladimir Andreevici să o refuze pe fiica lui
Piotr atunci? O fată atât de apropiată de tron? Ar fi o insultă pentru tine.

Ivan s-a încruntat.

— Anna îşi doreşte cel mai mult să meargă la o mănăstire.

Alexei a dat din umeri.

— Aşa, şi? Piotr Vladimirovici nu e un om aspru. O să fie
destul de fericită. Gândeşte-te la fiul tău, Ivan Ivanovici.

* * *

Un demon stătea şi cosea în colţ şi doar ea putea să-l vadă. Anna Ivanovna şi-a strâns crucea dintre sâni. Cu ochii închişi, a şoptit:

— Pleacă, pleacă, *te rog,* pleacă.

A deschis ochii. Demonul era încă acolo, iar acum două dintre servitoarele ei se holbau la ea. Restul se uitau cu un interes prefăcut la ceea ce coseau pe genunchi. Anna a încercat să nu îşi lase ochii să fugă din nou înspre colţ, dar nu se putea abţine. Demonul stătea neatent pe taburetul lui. Pe Anna a trecut-o un fior. Cămaşa grea de in arăta ca o fiinţă moartă în poala ei. Şi-a băgat mâinile între cutele fine din ea ca să-şi ascundă tremuratul.

O servitoare a intrat pe nesimţite în cameră. Anna şi-a luat repede acul şi a fost surprinsă când opincile de papură, ponosite, s-au oprit în faţa ei.

— Anna Ivanovna, vă cheamă tatăl dumneavoastră.

Anna s-a oprit şi s-a uitat fix. Tatăl ei nu o mai chemase de aproape un an. A rămas nemişcată un moment, uluită, iar apoi a sărit în picioare. Repede-repede, şi-a schimbat sarafanul simplu cu unul stacojiu cu ocru, pe care l-a tras peste pielea murdară, încercând să ignore mirosul din pleata lungă, castanie.

Ruşilor le plăcea să fie curaţi. Pe timpul iernii, abia dacă trecea o săptămână fără ca surorile ei vitrege să viziteze baia comunală, însă acolo se afla un diavol burtos care rânjea la ele printre aburi. Anna a încercat să îl arate cu degetul, dar surorile ei nu au văzut nimic.

La început au zis că e imaginaţia ei, apoi nebunia ei şi, până la urmă, au ajuns să se uite la ea cu coada ochiului şi să nu mai zică nimic. Aşa că Anna a învăţat să nu scoată o vorbă despre ochii ăia din baia comunală, aşa cum nu menţiona niciodată nici creatura chelioasă care cosea în colţ. Dar se uita într-acolo uneori; nu se putea abţine, şi nu mai mergea la baia comunală decât dacă mama ei vitregă o târa acolo sau o făcea de ruşine că nu se spală. Era cea mai credincioasă dintre toate surorile ei. Toată lumea spunea asta.

Anna şi-a desprins şi şi-a împletit din nou părul uleios şi a atins crucea care-i stătea pe sân. Ceea ce nu ştiau ei era că în biserică se aflau numai fetele nefireşti ale icoanelor. Acolo n-o bântuia niciun demon şi dacă ar fi putut *ar fi trăit* într-o biserică, apărată de tămâie şi de ochii pictaţi.

în camera de lucru a mamei ei vitrege, soba era caldă şi lângă ea stătea Marele Cneaz, asudând în podoabele de iarnă. Avea căutătura lui dură, obişnuită, deşi ochii îi licăreau. Nevasta lui şedea lângă foc, pleata subţire ieşindu-l de sub năframa înaltă. Acele stăteau uitate în poala ei. Anna s-a oprit câţiva paşi în spate şi a plecat capul. Soţ şi soţie, s-au uitat la ea cu atenţie şi în linişte. într-un final, tatăl i-a spus mamei vitrege:

— Pentru numele lui Dumnezeu, femeie, a zis el, părând enervat. Nu poţi să o faci pe fata asta să se spele? Arată de parcă locuieşte cu porcii.

—Nu mai contează, a răspuns mama ei, dacă deja e promisă.

Anna a rămas cu privirea pironită la picioare, ca o tânără bine crescută, dar apoi şi-a ridicat brusc capul.

— Promisă? a şoptit ea, urând felul în care vocea ei a urcat
şi s-a subţiat.

— Eşti promisă spre căsătorie, a zis tatăl ei. Cu Piotr Vladimirovici, unul din boierii din nord. E un bărbat bogat şi va fi bun cu tine.

— Spre căsătorie? Dar credeam - speram - că voi merge la o mănăstire. M-aş ruga... m-aş ruga pentru sufletul tău, tată. îmi doresc asta mai mult decât orice.

Anna şi-a frânt mâinile.

— Prostii, a zis Ivan, scurt. îţi va plăcea să aduci pe lume fii, iar Piotr Vladimirovici e un bărbat bun. O mănăstire e un loc rece pentru o fată.

Rece? Nu, o mănăstire era un loc sigur. Sigur, binecuvântat, un repaus de la nebunia ei. De când se ştia, Anna voia să depună jurămintele. Acum, i s-a albit faţa de groază; s-a aruncat în faţa tatălui ei şi l-a apucat de picior.

— Nu, tată! a ţipat ea. Nu! Nu vreau să mă căsătoresc.

Ivan a ridicat-o, fără prea multă blândeţe, şi a pus-o pe
picioare.

— Ajunge cu asta, a zis el. M-am decis şi e cel mai bine aşa. Vei avea zestre mare, desigur, şi o să-mi faci nepoţi zdraveni.

Anna era mică şi sfrijită, iar expresia mamei sale vitrege arăta cât de mult se îndoieşte de ea.

— Dar... te rog, a şoptit Anna. Ce fel de om e el?

întreabă-le pe servitoarele tale, a zis Ivan, îngăduitor. Sunt sigură că au auzit zvonuri. Nevastă, ai grijă ca totul să fie în regulă şi, pentru Dumnezeu, fă-o să se îmbăieze înainte de nuntă.După ce i-a dat drumul, Anna şi-a târât picioarele înapoi la cusut, înăbuşindu-şi lacrimile. Căsătorită! Nu trimisă să se retragă, ci să fie stăpână pe domeniul unui boier; nu să fie în siguranţă

într-o mănăstire, ci să trăiască pe post de scroafă de prăsilă pentru un nobil. Şi boierii din nord erau bărbaţi destrăbălaţi, spuneau servitoarele, care se îmbrăcau în piei de animale şi aveau sute de copii. Erau aspri şi belicoşi şi - aşa cum le plăcea unora să spună - îl dispreţuiau pe Hristos şi îl venerau pe diavol.

Anna şi-a dat jos peste cap sarafanul cel frumos, tremurând. Dacă imaginaţia ei păcătoasă invoca demoni în relativa siguranţă din Moscova, cum avea să fie când ajungea singură pe domeniul unui nobil sălbatic? Pădurile din nord erau bântuite, spuneau femeile, şi iarna dura opt luni din douăsprezece. Nu suporta să se gândească la asta. Când fata s-a aşezat din nou să coasă, mâinile îi tremurau atât de tare, că n-a reuşit să-şi aranjeze cusăturile drept şi, în ciuda tuturor eforturilor, inul s-a pătat cu lacrimi tăcute.

întâlnirea din târg

Piotr Vladimirovici, fără să ştie că viitorul lui fusese decis de Marele Cneaz şi de Arhiepiscopul Moscovei, s-a trezit devreme în dimineaţa următoare şi s-a dus la târg, în piaţa principală a Moscovei. Avea gust de ciuperci stătute în gură şi îi bubuia capul de la vorbărie şi băutură. Şi - *prost am mai fost să- mi las băiatul să facă ce vrea* - fiul lui îşi dorea să fie călugăr. Piotr avea mari speranţe pentru Saşa. Băiatul era mai calm, mai calculat şi mai inteligent decât fratele lui mai mare, mai bun cu caii şi mai iscusit cu armele. Piotr nu îşi putea imagina irosire mai mare decât să îl lase să dispară într-o cocioabă, să cultive o grădină în numele Domnului.

Eh, s-a consolat el. *Cincisprezece ani e o vârstă foarte fragedă.* Saşa se va răzgândi. Evlavia era una, dar să îţi abandonezi familia şi moştenirea pentru lipsuri şi un pat rece era altceva.

Zarva tuturor vocilor îi străpunse reveria. Piotr şi-a scuturat capul. Aerul rece duhnea a cai şi foc, funingine şi vin de miere. Bărbaţi cu căni atârnându-le de curele lăudau valoarea miedului lângă butoaiele lor lipicioase. Vânzătorii de pateuri erau afară, cu tăvile lor aburinde, şi vânzătorii de haine şi bijuterii, ceară şi lemn rar, miere şi cupru, bronz prelucrat şi bibelouri aurite, se îngrămădeau să-şi facă loc. Vocile lor răsunau tare, ca să sperie soarele dimineţii. *Şi Moscova are doar un târg mic*, s-a gândit Piotr.

Tronul Hanului era în Sarai. Acela era locul în care mergeau marii negustori să vândă minunăţii unei curţi epuizate de trei sute de ani de jafuri. Chiar şi târgurile mai din sud, în Vladimir, sau vest, în Novgorod, erau mai mari decât cel din Moscova. Dar negustorii tot se furişau mai la nord de Bizanţ şi

4spre est, tentaţi de preţurile cu care îşi vindeau mărfurile barbarilor - şi tentaţi chiar mai tare de preţurile pe care le plăteau prinţii în Ţarigrad pentru blănuri din nord.

Piotr nu putea să se ducă acasă cu mâna goală. Darul Olgăi fusese uşor de găsit; i-a cumpărat o năframă de mătase cu perle cusute pe ea, ca să strălucească pe părul ei închis la culoare. Pentru cei trei fii ai lui a cumpărat pumnale, scurte, dar grele, cu mânere încrustate. însă oricât de mult ar fi încercat, nu găsea nimic pentru Vasilisa. Nu era genul de fată căreia îi plăceau bijuteriile, mărgelele sau năframele. Dar nici nu putea să-i dea un pumnal. încruntându-se, Piotr a perseverat, şi tocmai încerca mecanismul de prindere al unor broşe când a surprins privirea unui bărbat bizar.

Piotr nu putea să-şi dea seama exact ce era straniu la omul ăsta, în afară de faptul că avea un soi de... nemişcare în toată agitaţia aia. Hainele lui semănau cu ale unui prinţ, cu cizmele brodate din plin. De curea avea agăţat un cuţit, cu pietre albe strălucind pe mâner. Buclele negre nu îi erau acoperite, ceea ce era ciudat pentru orice bărbat, mai ales că era o iarnă albă - cu cer albastru-strălucitor şi zăpada scârţâia sub picioare. Era bărbierit la piele - ceva nemaiauzit printre ruşi - şi Piotr nu putea să-şi dea seama de la distanţă dacă era bătrân sau tânăr.

Piotr a realizat că se holba şi s-a întors. Dar a rămas curios. Negustorul de bijuterii i-a zis, ca şi cum îi încredinţa un secret:

— Eşti curios cine e bărbatul ăla? Nu eşti singurul. Vine aici câteodată, la târg, dar nimeni nu ştie care sunt oamenii lui.

Piotr era neîncrezător. Negustorul a rânjit.

— I-adevărat, gospodin. Nu merge la biserică şi episcopul vrea să fie pedepsit cu pietre pentru idolatrie. Dar e bogat şi mereu aduce cele mai frumoase lucruri pentru negoţ. Aşa încât cneazul cere bisericii să închidă ochii şi bărbatul tot vine şi pleacă. Poate e diavolul.

Asta fusese aruncată numai aşa, pe jumătate râzând, dar apoi negustorul s-a încruntat.

— Niciodată nu l-am văzut primăvara. Mereu, dar mereu vine iarna, în prag de an nou.

Piotr a mormăit ceva. în sinea lui, era deschis posibilităţii existenţei diavolilor, dar nu era convins că s-ar plimba aşa prin târguri - vară sau iarnă - îmbrăcaţi în straie de nobil. Şi-a scuturat capul, a arătat către o brăţară şi a zis:

— Asta e uzată; argintul e deja verde pe la margini.

Negustorul a protestat şi cei doi s-au apucat să se târguiască
serios, uitând de străinul cu păr închis la culoare.

Străinul în cauză s-a oprit în spatele unei prăvălii, nu mai mult de zece paşi distanţă de locul în care stătea Piotr. Şi-a trecut degetele peste un brocart de mătase. Putea să simtă calitatea mărfurilor folosindu-şi doar mâna; acorda atenţie numai superficial materialului din faţa lui. Ochii lui palizi scăpărau dintr-o parte în alta a pieţei aglomerate.

Vânzătorul de textile se uita la străin cu un soi de atenţie servilă. Negustorii îl cunoşteau; câţiva credeau că era şi el unul din ei. Mai adusese minunăţii la Moscova înainte: arme din Bizanţ, porţelan uşor ca aerul dimineţii. Negustorii îşi aminteau. Dar de data asta străinul avea alt scop; altfel n-ar fi venit spre sud. Nu-i plăceau oraşele şi era riscant să treci Volga.

Culorile stridente şi greutatea voluptuoasă a materialelor au părut dintr-odată plictisitoare şi, după

un moment, străinul a abandonat bucata de material şi a luat-o de-a lungul pieţei. Iapa lui era pe partea de sud, mestecând paie. Un bărbat urduros stătea lângă capul ei, palid, slab şi ciudat de lipsit de substanţă, în vreme ce iapa albă era extraordinară, ca un munte înalt, şi hamurile ei erau lucrate manual şi încrustate cu argint. Bărbaţii se uitau la ea cu admiraţie când treceau pe acolo. A dat din urechi, cochetă, smulgându-i un zâmbet mic stăpânului ei.

Dintr-odată, un om mare, cu unghii crăpate, a ieşit din mulţime şi a apucat hamurile calului. Faţa nobilului s-a întunecat. Deşi nu a grăbit pasul - căci nu era nevoie - un vânt rece a suflat peste piaţă. Bărbaţii s-au pornit să-şi prindă căciulile şi costumele desfăcute. Hoţul s-a aruncat repede pe şaua iepei şi a împins-o cu pintenii.

Dar iapa nu s-a mişcat. Şi nici rândaşul ei, în mod bizar; nici nu a ţipat şi nici nu a ridicat mâna. Doar s-a uitat la el, cu o privire de nedescifrat în ochii săi adânci.

Hoţul a biciuit umărul iepei. Ea nu s-a clintit, doar a dat rapid din coadă. Hoţul a ezitat, bulversat, o secundă, şi apoi a fost prea târziu. Stăpânul iepei a ajuns lângă el şi l-a împins de pe şa. Hoţul ar fi vrut să ţipe, însă şi-a dat seama că îi îngheţase gâtul. Gâfâind, şi-a apucat crucea de lemn de la gât.

Celălalt a zâmbit, deloc amuzat:

— Ai pus mâna pe ce e al meu; crezi că o să te salveze credinţa?

— Gosudar, s-a bâlbâit hoţul. Nu ştiam… credeam că…

— Că cineva ca mine nu umblă în locuri pentru oameni? Ei bine, merg unde vreau eu.

— Vă rog, s-a înecat hoţul. Gosudar, vă implor...

— Nu te smiorcăi, a zis străinul, cu un umor rece. Şi o să te las să mergi liber sub soare o vreme. Deşi - vocea liniştită a coborât tot mai mult şi râsul a curs din ea ca apa dintr-o cană spartă - te-am însemnat, eşti al meu şi într-o zi o să te ating din nou. Şi vei muri.

Hoţul a scos un scâncet gâtuit şi apoi s-a trezit singur, cu un foc înţepându-l în braţ şi în gât. Deja în şa, deşi nimeni nu îl văzuse încălecând, străinul a mânat calul prin înghesuială.
Rândaşul calului a făcut o plecăciune şi s-a pierdut prin mulţime.

Iapa era uşoară, rapidă şi hotărâtă. Furia călăreţului s-a mai potolit în timp ce galopau.

— Semnele m-au adus aici, i-a zis bărbatul iepei. Aici, în oraşul ăsta împuţit, când nu ar fi trebuit să-mi părăsesc ţinuturile.

Se afla la Moscova de o lună deja, căutând neîncetat, chip după chip.

— Ei bine, semnele nu sunt fără de greşeală, a zis el. Şi, până la urmă, a fost doar o străfulgerare de moment. Momentul s-ar putea să fi trecut; şi s-ar putea să nu mai vină niciodată.

Iapa a ciulit o ureche către călăreţ. Buzele lui s-au strâns.

— Nu, a zis el. Aşa uşor mă las eu bătut?

Iapa a galopat încet. Bărbatul a dat din cap. Nu era încă învins; ţinea magia în gâtul care-i tremura, în căuşul palmei, gata s-o folosească. Dezlegarea lui era undeva în oraşul ăsta mizerabil de lemn şi el avea s-o găsească.

A întors iapa către vest şi a mânat-o să galopeze mai repede. Aerul rece dintre copaci avea să-i limpezească mintea. Nu era învins.

Nu încă.

* * *

Duhoarea de mied, câini, praf şi umanitate l-a întâmpinat pe străin când a ajuns la festinul Marelui Cneaz. Boierii lui Ivan erau bărbaţi masivi, obişnuiţi să lupte şi să scoată viaţă din tărâmul îngheţului. Străinul nu era mare nici cât cel mai mic dintre ei. Mulţi s-au îngrămădit în jur, să se uite la el, când a intrat în salon. Dar nimeni, nici măcar cei mai curajoşi - sau cei mai beţi - nu au putut să-l privească în ochi, şi nimeni nu l-a provocat. Străinul s-a aşezat la masa înaltă şi şi-a băut vinul cu miere fără să fie deranjat. Broderia de argint de pe caftanul lui strălucea în lumina torţelor. Una din slujnicele prinţesei s-a aşezat lângă el, uitându-se în sus printre genele lungi.

Ivan acceptase darurile străinului cu precauţie şi l-a răsplătit cu ospitalitate în salonul său. Postul Paştelui era aproape şi petrecerea era de neoprit. Dar... *îmi e totuna aici,* s-a gândit străinul. *Toate feţele astea estompate şi ocupate.* Stând în mijlocul zarvei şi al mirosului, a simţit, pentru prima dată, nu disperare, ci, poate, începutul resemnării.

Şi atunci a intrat în sală un bărbat cu doi băieţi mari. Cei trei s-au aşezat la masa înaltă. Bărbatul mai în vârstă arăta destul de obişnuit, cu hainele de calitate bună. Fiul mai mare mergea ţanţoş şi cel mai mic păşea agale, cu privirea rece şi gravă. Perfect normal.

Şi totuşi.

Privirea bărbatului s-a mutat. Odată cu cei trei a venit şi o rafală puternică de vânt, un vânt din nord. în intervalul dintre o rafală şi cealaltă, vântul i-a spus o poveste: despre viaţă şi despre moarte în acelaşi timp, despre un copil născut la sfârşitul unui an. După aceea, mai estompat, ca un ecou, străinul a auzit un ţipăt şi un trosnet, ca un val care se loveşte de o stâncă. Pentru

cea mai scurt moment, în duhoarea din salon, a simţit mirosul soarelui, al sării şi al pietrelor ude.

— Sângele a rezistat, frate, a şoptit el. E vie, nu am greşit.

Faţa lui era triumfătoare. S-a întors la masă (deşi, într- adevăr, nu se mişcase), şi a zâmbit cu încântare bruscă la ochii femeii de lângă el.

* * *

Piotr uitase de tot de străinul din târg. Dar când a ajuns în noaptea aceea la masa Marelui Cneaz, şi-a amintit repede, căci acelaşi străin şedea printre boieri, lângă una dintre domniţele prinţesei. Se uita fix la el, iar pleoapele ei pictate tremurau ca păsările rănite.

Piotr, Saşa şi Kolea s-au trezit aşezaţi la stânga domniţei. Deşi era una dintre cele pe care chiar Kolea o curta, ea nici măcar nu s-a uitat în direcţia lui. Furios, tânărul a neglijat mâncarea în favoarea privitului (ignorat), jucatului cu pumnalul de la brâu (tot la fel) şi vorbindu-i fratelui său despre frumuseţea unei anume fiice de negustor (lucru pe care domniţa în transă nici nu l-a auzit). Saşa a rămas pe cât putea de nemişcat, de parcă dacă se prefăcea că e surd putea să facă discuţia cea necuviincioasă să înceteze.

S-a auzit un tuşit din spatele lor. Piotr şi-a ridicat privirea de la scena asta interesantă, către un servitor care stătea lângă cotul lui.

— Marele Cneaz doreşte să vă vorbească.

Piotr s-a încruntat şi a dat din cap. Abia dacă îşi văzuse cumnatul de odinioară de atunci, din prima seară. Vorbise cu nenumăraţi dvoriani, îşi împărţise şpăgile în stânga şi în dreapta şi fusese asigurat că - atâta timp cât plătea tribut - va trece fără probleme de perceptori. Mai mult decât atât, era în plină negociere pentru mâna unei femei decente, modeste, care să aibă grijă de gospodăria lui şi să le fie mamă copiilor săi.

Totul decurgea cum trebuie. Deci ce ar putea să vrea cneazul?

Piotr şi-a croit drum pe lângă masă, văzând cu coada ochiului felul în care străluceau dinţii câinilor de la picioarele lui Ivan în lumina focului. Cneazul n-a irosit timpul vorbind.

— Nepotul meu cel tânăr, Vladimir Andreevici din Serpuhov, ar vrea să o ia de nevastă pe fiica ta, a zis el.

Nici dacă i-ar fi spus că nepotul lui vrea să fie menestrel şi să bată străzile cântând la guzlă nu ar fi fost atât de surprins. Şi- a mutat brusc ochii către prinţul în cauză, care stătea la masă şi bea, câteva locuri mai încolo. Nepotul lui Ivan avea treisprezece ani, un băiat pe punctul de a deveni bărbat, cu membrele lungi şi slabe şi coşuri pe faţă. Era şi nepotul lui Ivan Kalita, Cneazul cel bătrân. Sigur că el ar fi putut să se gândească la cineva mai mare în rang? Toate familiile ambiţioase de la curte îşi puneau la dispoziţie fiicele neprihănite pentru el, plini de speranţă că una din ele va rămâne, până la urmă, cu el. De ce să irosească poziţia asta pentru fiica unui bărbat, chiar şi unul bogat, dintr-o familie modestă, o fată pe care băiatul nici măcar n-o văzuse vreodată şi care, mai mult decât atât, trăia la o distantă considerabilă de Moscova?

Oh. Piotr şi-a revenit din tulburare. Olga venea de departe. Ivan ar fi fost suspicios cu fetele care veneau înarmate cu nenumărate neamuri; o legătură între familii mari tindea să le dea moştenitorilor ambiţii regale. Drepturile tânărului Dimitrii asupra tronului nu erau cu mult mai semnificative decât ale verişorului său şi Vladimir era cu trei ani mai mare decât moştenitorul tronului.

Prinţii moşteneau după bunul plac al Hanului. Fiica lui Piotr ar fi avut o zestre mare, dar atât. Ivan făcea tot ce îi stătea în putere să îi reducă la tăcere pe boierii moscoviţi, în favoarea lui Piotr.

Dar cneazul nu terminase de vorbit.

— Dacă vrei să dai mâna fiicei tale verişorului meu, sunt pregătit să îţi dau mâna fiicei mele, Anna Ivanovna. E o fată minunată, docilă ca un porumbel şi cu siguranţă îţi va mai putea da fii.

Piotr fusese luat prin surprindere a doua oară şi era cumva mai puţin plăcut de data asta. Avea deja trei băieţi, între care trebuia să-şi împartă pământul, şi nu căuta să aibă mai mulţi. De ce şi-ar pierde cneazul o fiică neprihănită pentru un om fără însemnătate prea mare, care voia doar o femeie cuminte care să- i conducă gospodăria?

Cneazul a ridicat o sprânceană. Piotr a ezitat, chiar şi aşa.

Ei bine, era nepoata Marinei, fiica unui Mare Cneaz, verişoara copiilor lui, şi nu prea putea să întrebe ce era în neregulă cu ea. Şi dacă era bolnavă, beţivă sau prostituată sau - oricum, chiar şi aşa, câştigul în urma acestei căsătorii ar fi fost considerabil.

— Cum aş putea să te refuz, Ivan Ivanovici? a zis Piotr.

Cneazul a dat din cap, cu o expresie gravă.

— Mâine va veni un bărbat la tine, să negociaţi contractul prenupţial, a zis el, întorcându-se înapoi la cupa şi câinii săi.

Liber să plece, Piotr şi-a făcut drum prin mulţime şi s-a dus înapoi la locul lui la masa lungă, să le spună fiilor săi noutăţile. L-a găsit pe Kolea uitându-se îmbufnat la paharul din mâna lui. Străinul cu păr negru plecase şi femeia se uita în direcţia în care o luase acesta, cu o privire atât de plină de groază şi chinuită de dorinţă pe faţa ei palidă, încât Piotr, cu gândul la toate lucrurile care îl tulburau, s-a trezit punându-şi mâna, aproape involuntar, pe teaca săbiei pe care nu o purta.Promisiunea lui Piotr Vladimirovici

Piotr Vladimirovici a luat mâna rece a miresei lui, a privit precaut faţa ei mică şi încordată şi s-a întrebat dacă făcuse o greşeală. Avusese doar o săptămână scurtă ca să negocieze detaliile căsătoriei lui (ca să poată fi sărbătorită înainte să înceapă Postul Paştelui). Kolea petrecuse acest interval făcându- şi de cap cu jumătate dintre servitoarele din Kremlin, căutând veşti despre viitoarea nevastă a tatălui său. N-a ajuns la niciun consens. Unele spuneau că e drăguţă. Altele spuneau că are un neg pe bărbie şi doar jumătate din dinţi. Spuneau că tatăl ei o ţinea închisă sau că se ascundea în odăile ei şi nu ieşea niciodată. Spuneau că era bolnavă, sau nebună, sau tristă, sau doar timidă şi, într-un final, Piotr a decis că oricare ar fi fost problema cu ea, era mai rău decât se temea el că va fi.

Dar acum, uitându-se la mireasa lui fără văl, era uimit. Era foarte tânără, cam de aceeaşi vârstă cu fiul său, Kolea, deşi comportamentul ei o făcea să pară şi mai fragedă. Vocea ei era delicată şi liniştită, felul ei de a fi era docil, buzele ei - atrăgător de pline. Nu avea nimic din Marina, deşi aveau acelaşi bunic, iar pentru asta Piotr era recunoscător. O pleată de un castaniu cald îi încadra faţa rotundă.

Văzută de aproape, avea o privire ca şi cum ar fi apăsat-o ceva, ca şi cum, pe măsură ce ar fi înaintat în

vârstă, faţa i s-ar fi umplut de riduri, ca un pumn strâns închis. Purta o cruce cu care se tot juca şi îşi ţinea privirea în jos, chiar şi atunci când Piotr voia să se uite la fata ei. Oricât ar fi încercat, Piotr nu putea să găsească nimic în neregulă cu ea, în afară de probabil, o fire supărăcioasă. Cu siguranţă nu părea beţivă sau leproasă, sau nebună. Probabil fata era doar timidă şi rezervată. Probabil cneazul chiar propusese căsătoria asta ca pe o favoare. Piotr a

atins forma dulce a buzelor miresei lui şi şi-a dorit să creadă asta.

S-au omenit în salonul tatălui ei după nuntă. Masa gemea sub greutatea bucatelor cu peşte şi pâine, plăcintă şi brânzeturi. Oamenii lui Piotr au cântat şi au băut în cinstea lui. Marele Cneaz şi familia lui au zâmbit, mai mult sau mai puţin sinceri, şi le-au dorit să aibă mulţi copii. Kolea şi Saşa au vorbit puţin şi s- au uitat cu ceva resentimente la noua lor mamă, o verişoară puţin mai mare decât ei.

Piotr şi-a îndopat soţia cu mied şi a încercat să o facă să se simtă mai confortabil. A încercat cât a putut să nu se gândească la Marina, care avea şaisprezece ani când s-a căsătorit cu el şi care s-a uitat fix la faţa lui în timp ce îşi spunea jurămintele la nuntă şi a râs şi a cântat şi a mâncat cu poftă la ospăţul de la nunta lor, aruncându-i priviri cu coada ochiului, de parcă voia să îi inspire frică. Când Piotr a dus-o în pat, era pe jumătate nebună de dorinţă şi a sărutat-o până când sfidarea ei s-a transformat în pasiune; s-au trezit a doua zi beţi de oboseală şi de plăcerea pe care au împărtăşit-o. Dar creatura asta nu părea capabilă de sfidare, poate nici măcar de pasiune. Stătea sub năframa ei, răspunzându-i monosilabic la întrebări şi fărâmiţând puţină pâine

între degete. într-un final, Piotr s-a întors cu spatele la ea, oftând, şi şi-a lăsat gândurile să alerge de-a lungul potecii şerpuite din pădurea întunecată, către zăpezile din Lesnaia Zemlia şi către lucruri simple, ca vânătoarea sau reparaţiile, departe de oraşul ăsta şi cu inamici care zâmbesc şi favoruri spinoase.

Şase săptămâni mai târziu, Piotr şi alaiul lui se pregăteau de plecare. Zilele se lungeau şi zăpada din capitală începea să se înmoaie. Piotr şi fiii lui erau cu ochii pe zăpadă şi îşi grăbeau pregătirile. Dacă se subţia gheaţa înainte să treacă Volga, trebuiau să-şi schimbe săniile pe căruţe şi să aştepte o eternitate până puteau să treacă râul cu bacul.

Piotr era îngrijorat pentru pământurile lui şi nerăbdător să se întoarcă la vânătoare şi la îngrijirea animalelor. S-a mai gândit şi la aerul curat din nord care s-ar putea să calmeze orice o speria pe soţia lui. Anna, deşi liniştită şi supusă, nu se oprea niciodată din observat lucrurile din jurul ei, cu ochii larg deschişi şi jucându-se cu crucea dintre sâni. Câteodată murmura ceva, îngrijorată, către spaţii goale. Piotr se culcase cu ea în fiecare seară de la nunta lor, mai mult de necesitate decât de plăcere, asta aşa e, dar ea încă nu-l privise în ochi. O auzise cum suspină când credea că el doarme.

Numărul grupului lor de oameni crescuse semnificativ odată cu alaiul şi bunurile Annei Ivanovna. Săniile lor umpleau curtea şi mulţi dintre servitori aveau cai cu desagi în hăţuri.

Ambii fii ai lui Piotr încălecaseră. Calul lui Kolea stătea nemişcat şi acesta s-a lăsat moale în sa cu lumina soarelui străpungându-i ochii injectaţi. îi întrecuse pe toţi la lupte şi pe mulţi dintre ei la trasul cu arcul; aproape îi băgase pe toţi sub masă la băut şi

îşi făcuse de cap cu toate femeile de la palat. Pe scurt, se simţise bine şi nu era prea încântat de ideea unei călătorii lungi, cu nimic altceva decât muncă grea la sfârşitul ei.

Cât despre Piotr, el era mulţumit de expediţia lor. Olga fusese promisă unui bărbat - mă rog, băiat - mult mai important decât şi-ar fi putut imagina. El însuşi se recăsătorise şi chiar dacă femeia era puţin ciudată, măcar nu era promiscuă sau bolnavă, şi era o altă fiică a Marelui Cneaz. Aşadar, pregătindu- se de plecare, Piotr îi lăsa pe toţi cu multă bună dispoziţie. S-a uitat în jur după armăsarul lui gri, ca să-l încalece şi să pornească toţi la drum.

Un străin stătea la capul calului său: bărbatul de la târg, care luase cina în salonul Marelui Cneaz. Piotr îl uitase pe străin, cu toată agitaţia de la nuntă, dar iată-l acum, mângâindu-i nasul lui Metel şi uitându-se cu admiraţie la armăsar. Piotr a aşteptat - nu fără o anumită presimţire - ca străinul să fie muşcat de mână, căci Metel nu suporta drăgălăşeniile, dar după un moment a realizat cu uimire că armăsarul stătea perfect nemişcat, cu urechile lăsate, ca măgarul bătrân al unui ţăran.

Nedumerit şi enervat, Piotr a făcut un pas mare către ei, dar Kolea i-a luat-o înainte. Băiatul a găsit o ţintă pentru toată furia lui, durerea de cap şi indispoziţia generală. Dându-i pinteni calului, a tras la o distanţă mai scurtă de un pas lângă străin, îndeajuns de aproape încât copitele calului să îi stropească mantia albastră a bărbatului cu zăpadă murdară. Calul şi-a ridicat picioarele din faţă, dându-şi ochii peste cap. Pe coastele maro începea să i se vadă transpiraţia.

— Ce faci aici? a vrut Kolea să ştie, oprind calul cu mâinile dure. Cum îndrăzneşti să atingi calul tatălui meu?

Străinul şi-a şters o pată de noroi de pe faţă.

— E un cal foarte frumos, a răspuns el liniştit. M-am gândit să-l cumpăr.

— Ei bine, nu poţi.

Kolea a sărit pe pământ. Fiul cel mare al lui Piotr era lat şi masiv, ca un bou siberian. Celălalt, care era şi mai scund, şi mai slab, trebuie să fi arătat firav pe lângă el, dar nu era aşa. Probabil era privirea din ochii lui. Cu un fior neliniştit, Piotr a grăbit pasul. Kolea era probabil încă beat, poate doar imprudent, şi a luat blândeţea străinului drept supunere.

— Şi cum crezi tu că poţi să ai grijă de aşa un cal, micuţule? a adăugat el, dispreţuitor. Fugi înapoi la iubita ta şi lasă călăritul de cai de război bărbaţilor puternici!

S-a aplecat în faţă până când au ajuns nas lângă nas,
mişcându-şi degetele pe pumnal.

Străinul a zâmbit, mişcându-şi buzele cu modestie prefăcută. Piotr a vrut să strige ca să-l avertizeze, dar cuvintele i-au îngheţat în gât. Pentru un moment, străinul a rămas perfect neclintit.

Dar apoi s-a mişcat.

Cel puţin, Piotr aşa a presupus. Nu a văzut. Nu a văzut altceva decât o scânteie, ca lumina din bătaia de aripi a unei păsări. Kolea a urlat, prinzându-se de încheietură, şi apoi bărbatul a fost în spatele lui, cu o mână în jurul grumazului său şi pumnalul la gât. Se întâmplase atât de repede, încât nici măcar caii nu avuseseră timp să se sperie. Piotr a alergat înainte, cu mâna pe sabie, dar s-a oprit când bărbatul s-a uitat în

sus. Străinul avea cei mai ciudaţi ochi pe care Piotr îi văzuse vreodată. Un albastru palid de tot, ca un cer senin într-o zi rece. Mâinile lui erau suple şi sigure.

— Fiul tău m-a insultat, Piotr Vladimirovici, a zis el. Să îi iau viaţa?

Cuţitul s-a mişcat. O linie subţire şi roşie s-a deschis pe gâtul lui Kolea, udându-i barba cea nouă. Băiatul a respirat sacadat. Piotr nu s-a uitat la el.

— E dreptul tău, a zis el. Dar te implor... lasă-l pe fiul meu să se revanşeze.

Bărbatul i-a aruncat lui Kolea o privire dispreţuitoare.

— Un băiat beat, a zis el, şi şi-a strâns iar mâna pe cuţit.

— Nu! a răbufnit Piotr. Poate mă pot revanşa eu. Avem nişte aur. Sau - dacă vrei - calul meu.

Piotr a încercat din greu să nu se uite la frumosul lui armăsar gri. O foarte, foarte subtilă urmă de amuzament s-a întrezărit în ochii străinului.

— Generos, a zis el sec. Dar nu. O să-ţi dau viaţa băiatului tău, Piotr Vladimirovici, în schimbul unui serviciu.

— Ce serviciu?

— Ai fiice?

Nu se aşteptase la asta.

— Da, a răspuns Piotr cu prudenţă. Dar...

Privirea amuzată a străinului s-a înteţit.

— Nu, nu o s-o iau pe una să-mi fie concubină sau s-o tăvălesc într-un morman de zăpadă. Le duci daruri copiilor tăi, nu? Ei bine, am un dar pentru fiica ta cea mică. Trebuie s-o pui să jure să-l păstreze cu ea mereu. Trebuie să juri şi că nu vei mai spune nimănui circumstanţele în care ne-am cunoscut. Aşa şi numai aşa o să-i crut viaţa fiului tău.

Piotr s-a gândit la asta o clipă. *Un dar? Ce dar trebuie dat amenințându-l pe fiul meu?*

— Nu îmi voi pune fiica în pericol, a zis el. Nici măcar pentru fiul meu. Vasea e doar o copilă, ultima născută a soției mele.

Dar i s-a pus un nod în gât. Sângele lui Kolea se prelingea într-un șuvoi lent și stacojiu.

Bărbatul s-a uitat la Piotr cu ochii îngustați și pentru un moment lung s-a așternut liniștea. Apoi străinul a spus:

— Nu i se va întâmpla nimic rău. Jur. Pe gheață și pe zăpadă și pe o mie de vieți de oameni.

— Ce e darul ăsta, atunci? a spus Piotr.

Străinul i-a dat drumul lui Kolea, care a rămas ca un somnambul, cu ochii curios de goi. Străinul a pornit către Piotr și a scos un obiect din cingătoare.

Nici în cele mai bizare fantezii nu și-a imaginat Piotr vreodată fleacul pe care i l-a întins bărbatul: o singură piatră, de un albastru-argintiu sclipitor, încadrată de împletituri de metal pal, ca o stea sau un fulg care atârna de un lanț fin ca un fir de mătase.

Piotr a privit în sus, cu întrebări pe limbă, dar străinul i le-a
anticipat.

— Iat-o, a zis el. O podoabă de tinichea, nimic mai mult. Acum, promisiunea ta. O să-i dai asta fiicei tale și nu o să spui nimănui despre întâlnirea noastră. Dacă nu te ții de cuvânt, o să vin și o să-ți omor fiul.

Piotr s-a uitat către oamenii lui. Stăteau și priveau cu ochii goi; chiar și Saşa, de pe calul lui, dădea din cap greoi. Sângele lui Piotr a înghețat. Nu îi era frică de nimeni, dar străinul ăsta bizar îi vrăjise toți oamenii; chiar și fiii lui curajoși erau neajutorați. Lanțul atârna greu și rece ca gheața în mâna lui.

— Jur, a răspuns Piotr.

Bărbatul a dat din cap o dată, s-a întors şi a pornit-o de-a lungul curţii pline de noroi. De îndată ce l-au pierdut din vedere, oamenii lui Piotr s-au adunat în jurul lui. Acesta a aruncat repede obiectul strălucitor în chimirul de la brâu.

— Tată? a zis Kolea. Tată, ce s-a întâmplat? Totul e gata; mai trebuie doar cuvântul tău şi plecăm.

Piotr, holbându-se la fiul său fără să-i vină să creadă, nu a scos niciun cuvânt, căci urmele de sânge se şterseseră şi Kolea clipea către el cu o privire liniştită, cu ochii injectaţi, netulburaţi de recenta lui confruntare.

— Dar... a început el, şi apoi a ezitat, amintindu-şi de promisiune.

— Tată, ce s-a întâmplat?

— Nimic, a zis Piotr.

A pornit-o către Metel, a încălecat şi a mânat calul înainte, hotărât să-şi scoată din minte întâlnirea aceea bizară. Dar două lucruri i-au fost potrivnice lui. Prima: când şi-au aşezat tabăra în seara aia, Kolea şi-a găsit cinci semne lunguiețe pe gât, ca şi cum ar fi degerat, deşi barba lui era grea şi gâtul bine înfăşurat. Alta: oricât ar fi încercat, Piotr n-a auzit niciun cuvânt rostit printre servitorii lui despre evenimentele stranii din curte şi a fost forţat, cu reticenţă, să ajungă la concluzia că el era singurul care îşi amintea ceva.Nebuna din biserică

Drumul spre casă a părut mai lung decât atunci când au plecat. Anna nu era obişnuită să călătorească şi au mers puţin mai repede decât la pas, cu opriri dese pentru odihnă. în ciuda faptului că se mişcau încet, călătoria nu era atât de plictisitoare cum ar fi putut fi; plecaseră din Moscova încărcaţi cu provizii şi au profitau şi de ospitalitatea satelor şi a caselor boierilor când au dat de ele.

Odată ce au ieşit din oraş, Piotr a înnoptat în patul soţiei sale cu o poftă renăscută, amintindu-şi de gura ei delicată şi de pielea mătăsoasă a corpului ei tânăr. Dar ea l-a întâmpinat de fiecare dată nu cu furie sau lamentare, lucruri cu care s-ar fi putut împăca, ci cu plânsete silenţioase şi derutante, lacrimi rostogolindu-se pe obrajii ei rotunzi. O săptămână plină de aşa ceva l-a îndepărtat pe Piotr, pe jumătate nervos, pe jumătate uluit. A început să hoinărească mai mult pe timpul zilei, să meargă la vânătoare pe jos sau să îl ducă pe Metel în adâncul pădurii, până când se întorceau amândoi, om şi cal, zgâriaţi şi epuizaţi, şi Piotr era suficient de obosit cât să nu se gândească decât la patul lui. Dar nici măcar somnul nu era fără întrerupere, pentru că în vise vedea un colier cu safir şi degete albe ca picioarele de

păianjen pe gâtul primului său născut. Se trezea în întunericul nopţii strigându-i lui Kolea să fugă.

Murea de nerăbdare să ajungă acasă, dar nu se puteau grăbi. Cu toate eforturile lui, Anna era tot mai palidă şi mai plăpândă din cauza călătoriei şi îi implora să poposească tot mai devreme în fiecare zi, să ridice corturi şi coşuri pentru foc, ca servitorii să-i poată aduce supă caldă şi ea să-şi încălzească mâinile amorţite.

Dar au trecut râul, în sfârşit. Când Piotr a socotit că sunt la

mai puţin de o zi distanţă de Lesnaia Zemlia, l-a îndreptat pe Metel pe calea cea bună şi l-a mânat înainte. Majoritatea oamenilor i-au urmat cu săniile, dar el şi Kolea au zburat acasă ca nişte fantome duse de vânt. Cu o uşurare inexplicabilă, Piotr a ieşit dintre copaci şi şi-a văzut casă, argintie şi nevătămată în lumina limpede a zilei de iarnă.

în fiecare zi de când Piotr, Saşa şi Kolea plecaseră, Vasea se strecurase afară din casă ori de câte ori reuşise, ca să se caţere în copacul ei preferat: cel care îşi întinsese o cracă imensă pe deasupra drumului de la sud de Lesnaia Zemlia. Alioşa mergea cu ea câteodată, dar el era mai greu decât ea şi mai neîndemânatic la căţărat. Aşa că Vasea era singură în ziua când a zărit copitele şi hăţurile strălucitoare. A coborât din copac ca o pisică, şi a luat-o la fugă pe picioarele ei scurte. Până a ajuns la poarta palisadei, deja striga.

— Tata, tata, e tata!

Dar deja nu mai era o noutate, căci cei doi călăreţi, alergând mult mai repede decât o fetiţă, treceau deja ogoarele cu mare viteză şi sătenii, de pe micul lor deal, îi vedeau limpede. Oamenii s-au uitat

unul la celălalt, întrebându-se unde sunt ceilalţi, temându-se pentru neamul lor. Şi apoi Piotr şi Kolea (Saşa rămăsese cu săniile) au intrat cu viteză în sat, ţinând în frâu tropăiala cailor. Dunia a încercat să o prindă pe Vasea, care îi furase hainele lui Alioşa ca să se urce în copac şi era şi murdară pe deasupra, dar fata s-a răsucit şi a fugit în curtea din faţă.

— Tată! a strigat. Kolea!

Şi a râs când amândoi au ajuns, pe rând, în faţa ei.

— Tată, te-ai întors!

—Am adus o mamă pentru tine, Vasicika, a zis Piotr, măsurând-o de sus până jos cu o sprânceană ridicată.

Era acoperită de aşchii de copac.

— Deşi nu i-am zis că o să primească un spirit al pădurii în loc de o fetiţă.

I-a sărutat obrazul murdar şi a chicotit.

—Oh... atunci unde e Saşa? a strigat Vasea, uitându-se în jurul ei, brusc înfricoşată. Unde sunt caii de sanie?

— Nu te teme, sunt pe drum, în spatele nostru, a spus Piotr şi a adăugat, mai tare, ca să audă şi slujitorii. Vor fi aici înainte de căderea nopţii; trebuie să fim gata să-i primim. Şi tu, a adăugat către Vasea, pe o voce mai joasă, treci în bucătărie şi spune-i Duniei să te îmbrace. Acestea fiind spuse, mi-ar plăcea să-i prezint o fiică mamei vitrege, nu un spirit al pădurii.

A pus-o jos cu un ghiont mic şi Olga a tras-o pe sora ei în bucătărie.

Săniile au venit odată cu soarele şi vântul puternic din vest. Şi-au croit drum, epuizate, peste câmpii şi prin poarta satului. Oamenii i-au aplaudat şi au exclamat văzând sania acoperită şi frumoasă în care era noua

soţie a lui Piotr Vladimirovici. Cei mai mulţi dintre săteni s-au adunat să o vadă.

Anna Ivanovna a ieşit din sanie clătinându-se, încordată şi palidă ca gheaţa. Vasiei i s-a părut că arată puţin mai bătrână decât Olia şi nici pe departe la fel de în vârstă ca tatăl ei. *E, cu atât mai bine,* s-a gândit fata. *Poate o să se joace cu mine.* A zâmbit cum a putut mai frumos. Dar Anna nu a răspuns, nici prin cuvinte, nici prin semne. A rămas dezgustată de toate căutăturile şi Piotr şi-a amintit, prea târziu, că în Moscova femeile trăiau separat de bărbaţi.

—Sunt obosită, a şoptit Anna Ivanovna şi s-a strecurat în casă, agăţându-se de braţul Olgăi.

Oamenii s-au uitat unul la celălalt, zăpăciţi.

— E, a fost o călătorie lungă, au spus într-un final. O să fie bine, cu timpul. E fiică de Mare Cneaz, cum a fost şi Marina Ivanovna.

Şi au fost mândri că aşa o femeie venise să locuiască printre ei. S-au întors înapoi la colibele lor, să facă focul în întuneric şi să îşi mănânce supele apoase.

Dar în casa lui Piotr Vladimirovici, toţi s-au omenit cum au putut mai bine, aflându-se în Postul Paştelui, cu iarna îmbătrânită şi slăbită. Au încropit ceva decent, cu peşte şi ovăz. După aceea, Piotr şi fiii lui au spus povestea călătoriei lor, în timp ce Alioşa ţopăia prin jur, ameninţând degetele servitorilor cu noul lui pumnal superb.

însuşi Piotr a aşezat năframa pe părul negru al Olgăi şi a
spus:

— Sper să o porţi în ziua nunţii tale, Olia.

Olga s-a înroşit în obraji şi apoi a pălit, în timp ce Vasea, fără să scoată un sunet, şi-a întors ochii imenşi

către tatăl ei. Piotr şi-a ridicat vocea, ca toată camera să poată auzi.

— Va fi Prinţesa din Serpuhov, a zis el. însuşi Marele Cneaz s-a logodit cu ea.

Şi a sărutat-o pe fiica lui. Olga a zâmbit, pe jumătate bucuroasă, pe jumătate speriată. în tumultul felicitărilor, plânsetul slab, oropsit al Vasiei nu s-a auzit.

însă festinul se pregătea de încheiere şi Anna voia să se culce devreme. Olga s-a dus s-o ajute şi Vasea a luat-o pe urmele lor. încet, bucătăria s-a golit.

Amurgul s-a transformat în noapte. Spulberându-se, focul s-a transformat într-un sâmbure luminos şi aerul A din bucătărie s-a domolit şi s-a răcit. într-un final, bucătăria de iarnă s-a golit, cu excepţia lui Piotr şi a Duniei. Bătrâna stătea şi plângea la locul ei, lângă foc.

— Ştiam că va veni clipa asta, Piotr Vladimirovici, a zis ea.

Şi dacă a fost vreodată o fată care trebuie să fie prinţesă, e Olia a mea. Dar e greu. Va locui într-un palat din Moscova, ca bunica ei, şi eu n-o s-o mai văd niciodată. Sunt prea bătrână pentru călătorii.

Piotr stătea în faţa focului, jucându-se cu bijuteria din buzunar.

— Fiecărei femei îi vine rândul, a zis el.

Dunia nu a spus nimic.

— Iată, Duniaşka, a spus Piotr, şi vocea lui era atât de stranie, că bătrâna doică s-a întors repede să se uite la el. Am un dar pentru Vasea.

Deja îi dăruise o frumoasă bucată de material verde, ca să îşi facă un sarafan bun. Dunia s-a încruntat.

— Altul, Piotr Vladimirovici? a spus ea. O răsfeţi.

— Chiar şi aşa, a spus Piotr.

Dunia l-a privit atent în întuneric, nedumerită de căutătura de pe faţa lui. Piotr i-a întins colierul de parcă voia să scape de el.

— Dă-i-l tu. Ai grijă să îl aibă mereu cu ea. Fă-o să-ţi promită, Dunia.

Dunia era teribil de nedumerită, dar a luat obiectul rece şi albastru şi s-a uitat la el.

Piotr s-a încruntat mai tare ca niciodată; s-a întins de parcă ar fi vrut să-l ia înapoi. Dar a închis pumnul şi mişcarea a rămas în aer. S-a întors brusc pe călcâie şi s-a dus la culcare. Dunia, singură în semiîntunericul din bucătărie, s-a uitat cu atenţie la pandantiv. L-a întors pe toate părţile, mormăind în barbă.

— Ei, Piotr Vladimirovici, a murmurat ea, şi de unde, din Moscova, poţi să iei aşa o bijuterie?

Dând din cap, Dunia l-a pus în buzunar, hotărâtă să îl păstreze în siguranţă până când fetiţa era suficient de mare să-i poată fi încredinţat obiectul sclipitor.

Trei nopţi mai târziu, bătrâna doică a avut un vis.

Se face că era din nou fecioară şi se plimba singură în pădure iarna. Sunetul ascuţit al clopoţeilor de la sanie se auzea de pe drum. Iubea săniile, şi a zbughit-o să vadă un cal alb galopând către ea. Călăreţul lui era un bărbat cu păr negru. Nu a încetinit când a ajuns în dreptul ei, dar i-a prins braţul şi a tras-o cu violenţă pe sanie. Nu şi-a luat ochii de la drumul alb. Aerul din jurul lui, în ciuda soarelui de iarnă, părea a fi vântul cel mai îngheţat din ianuarie.

Duniei i s-a făcut brusc frică.

— Ai luat ceva ce nu e al tău, a spus el.

Dunia s-a înfiorat când a auzit vuietul furtunii din vocea
lui.

— De ce?

îi clănţăneau dinţii atât de tare, că abia dacă putea să formeze cuvinte şi bărbatul s-a răsucit în jurul ei într-o explozie de lumină diluată de iarnă.

— Colierul ăla nu era pentru tine, a sâsâit el. De ce l-ai
luat?

— Tatăl ei l-a luat pentru Vasilisa, dar ea e doar un copil. L-am văzut şi am ştiut că e un talisman, s-a bâlbâit Dunia. Nu l- am furat. Nu... dar îmi e teamă pentru fată. Te rog, e prea tânără - prea tânără pentru vrăjitorii sau favoruri pentru zei bătrâni.

Bărbatul a râs. Dunia a simţit o mâhnire chinuitoare în sunetul acela.

— Zei? Există doar un Zeu acum, copilă, şi eu nu sunt mai mult decât un vânt care bate printre crengile dezgolite.

Bărbatul a tăcut, iar Dunia, tremurând, a simţit sângele curgând din buza pe care şi-o muşcase.

într-un final, a dat din cap, încuviinţând.

— Prea bine, păstrează-l pentru ea, atunci, până va creşte destul - dar nu mai mult. Nu cred că trebuie să-ţi spun ce se va
întâmpla dacă mă vei trăda.

Dunia a dat din cap cu vehemenţă, tremurând mai tare ca niciodată. Bărbatul a dat din bici. Calul a pornit-o în viteză, alergând şi mai tare pe zăpadă. Dunia a simţit că alunecă din şa; s-a ţinut cu disperare de ea, dar cădea, cădea pe spate...

S-a trezit gâfâind, pe salteaua ei de paie din bucătărie. A rămas întinsă în întuneric, tremurând, şi a trecut mult timp până a reuşit să se încălzească.

Anna s-a trezit cu greu, clipind ca să-şi alunge visele. Ultimul fusese un vis plăcut; avusese pâine caldă

şi pe cineva cu o voce dulce. Dar chiar pe când încerca să ajungă la el, visul i-a scăpat şi a rămas goală pe dinăuntru, ţinându-se strâns de păturile din jurul ei ca să se ferească de frigul dimineţii.

A auzit freamăte şi a întins gâtul să se uite în jur. Un demon stătea pe taburetul ei, peticind una dintre cămăşile lui Piotr. Lumina gri a dimineţii arunca dâre de umbră peste creatura diformă. A trecut-o un fior. Bărbatul îi sforăia alături, fără să-şi dea seama de nimic, şi Anna a încercat să ignore năluca, aşa cum făcuse în fiecare zi din cele şapte de când se trezise prima dată în locul ăsta oribil. S-a întors cu spatele şi s-a ascuns în cuvertură. Dar nu reuşea să se încălzească. Bărbatul ei dăduse jos pătura, dar ei îi era mereu frig aici. Când a cerut să fie făcut focul, servitoarele doar s-au holbat la ea, uimite, dar politicoase. S-a gândit să se apropie, să ia din căldura soţului ei, însă el s-ar fi putut decide că o vrea din nou. Deşi încerca să fie delicat, era insistent, iar ea, de cele mai multe ori, voia să fie lăsată în pace.

A riscat şi s-a uitat iar la taburet. Creatura se holba direct la
ea.

Anna n-a mai suportat. S-a dat jos din pat, a luat, la întâmplare, nişte straie şi şi-a înfăşurat un fular peste împletiturile pe jumătate desfăcute. Repezindu-se prin bucătărie şi afară, s-a lovit de privirea surprinsă a Duniei, care mereu se trezea devreme ca să pună pâinea la copt. Luminii gri a dimineţii i-a luat locul una trandafirie; pământul strălucea de parcă era presărat cu pietre preţioase, însă Anna nu a observat zăpada. Tot ce a văzut a fost o biserică mică de lemn, la un mai mult de douăzeci de paşi distantă de casă.

Fără să-i pese de altceva, a alergat într-acolo, a tras de uşă să se deschidă şi a intrat înăuntru. Voia să plângă, dar şi-a încleştat dinţii şi pumnii şi şi-a înăbuşit lacrimile. Plângea prea mult.

Nebunia ei se înrăutăţise aici, în nord - era mult, mult mai gravă. Casa lui Piotr era plină de demoni. O creatură cu ochi de cărbune se ascundea în sobă. La băi, un om micuţ i-a făcut cu ochiul printre aburi. Un demon ca un mănunchi de beţe umbla greoi prin curtea din faţă.

La Moscova, demonii ei nu se uitau niciodată la ea, nu îi aruncau nicio privire, dar aici se *holbau* mereu. Unii chiar veneau destul de aproape, de parcă voiau să vorbească şi, de fiecare dată, Anna trebuia s-o ia la fugă, nesuportând privirile confuze ale soţului ei şi ale copiilor vitregi, îi vedea mereu, peste tot - mai puţin aici, în biserică.

Binecuvântata, liniştita biserică. Nu se putea compara nici pe departe cu bisericile din Moscova. Nu avea aur sau poleială, ci doar un preot care să ţină slujba. Icoanele erau mici şi pictate fără talent. Dar aici nu vedea nimic altceva decât podea şi pereţi şi icoane şi lumânări. în umbre nu era niciun chip.

A stat şi a tot stat, ba rugându-se, ba uitându-se în gol. Trecuse de mult răsăritul când s-a strecurat înapoi în casă. Bucătăria era aglomerată, focul vâjâia. Coptul şi fiertul şi curăţatul şi uscatul nu încetau deloc, dinainte de răsăritul soarelui şi până după apusul lui. Femeile nu au reacţionat nicicum când Anna s-a strecurat înăuntru; nimeni nu şi-a întors măcar capul. Anna a luat asta, mai presus de toate, drept semn al slăbiciunii.

Olga a fost prima care s-a uitat în sus.

— Vrei nişte pâine, Anna Ivanovna? a întrebat ea.

Olga nu putea s-o placă pe biata fiinţă care luase locul mamei ei, deşi era o fată blândă şi îi era milă de ea.

Annei îi era foame, însă o creatură micuţă şi căruntă stătea chiar în gura sobei. Barba ei strălucea în căldura focului în timp ce rodea la o coajă înnegrită de pâine.

Deşi Anna Ivanovna îşi putea mişca gura, nu putea să scoată niciun cuvânt. Micuţa creatura s-a uitat în sus de la pâinea pe care o rodea şi şi-a înclinat capul. în ochii ei strălucitori se vedea curiozitate.

— Nu, a şoptit Anna. Nu, nu vreau pâine.

S-a întors şi a plecat către siguranţa îndoielnică a camerei ei, în timp ce femeile din bucătărie s-au uitat una la cealaltă şi au dat încet din cap.10. Prinţesa din Serpuhov

Toamna următoare, Kolea s-a însurat cu fiica unui boier din vecinătate. Era o blondă grasă, bine făcută şi Piotr le-a construit o căsuţă numai a lor, cu o sobă bună de lut.

Dar ceea ce aşteptau oamenii era marea nuntă, când Olga Petrovna urma să devină Prinţesa din Serpuhov. Fusese nevoie de aproape un an de negocieri pentru asta. Darurile începuseră să vină de la Moscova înainte ca noroiul să blocheze drumurile, dar detaliile au durat mai mult. Drumul de la Lesnaia Zemlia la Moscova era greu; solii întârziau sau dispăreau; îşi spărgeau capetele, erau jefuiţi sau îşi schilodeau caii. Dar, într-un final, socotelile au fost încheiate. însuşi tânărul Prinţ din Serpuhov urma să vină, cu alaiul lui, să se însoare cu Olga şi să o ducă la casa lui din Moscova.

— Mai bine să se căsătorească înainte de călătorie, a zis solul. Nu îi va fi atât de frică.

Şi, ar mai fi adăugat solul, Alexei, Mitropolitul Moscovei, voia ca această căsătorie să fie realizată şi consumată înainte ca Olga să vină în oraş.

Prinţul a ajuns chiar când primăvara palidă s-a transformat într-o vară înnebunitoare, cu un cer tandru şi capricios şi flori care se pierdeau, îngropate de un vai de iarbă de vară. Un an îl maturizase. Coşurile nu se mai vedeau, dar tot nu era vreo frumuseţe; îşi ascundea timiditatea printr-o dispoziţie bună şi vioaie.

împreună cu Prinţul din Serpuhov a venit şi vărul lui, Dimitrii Ivanovici, blondul, strigând urări. Prinţii veniseră cu şoimi, dulăi şi cai, cu slujitoare în căruţele

din lemn şi aduseseră multe daruri. Băieţii au venit şi cu un protector: un călugăr cu ochii limpezi, nu foarte bătrân, care tăcea mai mult decât

vorbea. Cavalcada venise cu multă gălăgie, larmă şi praf. Tot satul venise să caşte gura şi mulţi dintre ei să ofere oamenilor ospitalitatea colibelor lor şi nutreţ pentru caii lor epuizaţi. Prinţişorul, Vladimir, a aşezat timid pe degetul Olgăi o bijuterie de smarald şi toată casa s-a umplut de veselie, cum nu se mai întâmplase dinainte de moartea Marinei.

— Măcar e blând băiatul, i-a zis Dunia Olgăi într-unui din rarele momente de linişte.

Au şezut împreună lângă fereastra mare din bucătăria de vară. Vasea stătea la picioarele Olgăi, ascultându-le şi împungând hainele pe care le cârpea.

—Da, a spus Olga. Şi o să vină şi Saşa cu mine la Moscova. O să mă conducă la casa soţului meu înainte să se ducă la mănăstirea lui. Mi-a promis.

Inelul de smarald îi strălucea pe deget. Logodnicul ei îi atârnase şi chihlimbar pur la gât şi îi dăruise un cupon dintr-un material minunat, roşu ca macul. Dunia îl tivea pentru un sarafan. Vasea se prefăcea doar a coase; mâinile ei mici stăteau încleştate în poală.

—O să-ţi meargă foarte bine, a spus Dunia hotărâtă, rupând cu dinţii capătul unui fir de aţă. Vladimir Andreevici *e* bogat şi destul de tânăr cât să accepte sfatul nevestei lui. A fost generos din partea lui să vină şi să te ia de soţie aici, în casa ta.

— A venit pentru că l-a făcut Mitropolitul să vină, a intervenit Olga.

—Şi e în graţiile Marelui Cneaz. E prietenul bun al tânărului Dimitrii, asta e clar. Va avea o poziţie înaltă

când moare Ivan Krasnii. Vei fi o mare Doamnă. N-ar fi putut să-ţi meargă mai bine de atât, Olia mea.

— Da, a spus Olga, din nou, încet.

La picioarele ei, capul cu păr închis al Vasiei s-a lăsat în jos. Olga s-a aplecat să mângâie părul surorii ei.

— Presupun că e blând. Dar...

Dunia a zâmbit sardonic.

—Sperai că va veni un prinţ-corb, ca pasărea din basm, care a venit după sora Prinţului Ivan?

Olga s-a înroşit şi a zâmbit, dar nu a răspuns. în loc de asta, a luat-o în braţe pe Vasilisa, deşi aceasta era prea mare ca să mai fie ţinută ca un copil, şi a legănat-o înainte şi înapoi.

— Aş, broscuţo, a spus Olga, de parcă Vasea era bebeluş. O să fie bine.

—Olga Petrovna, a spus Dunia, Olia mea, basmele sunt pentru copii, iar tu eşti o femeie şi curând vei fi soţie. Să te căsătoreşti cu un bărbat decent şi să fii în siguranţă la el în casă, să îl preaslăveşti pe Domnul şi să aduci pe lume băieţi puternici - asta e real şi cinstit. E timpul să pui deoparte visatul. Basmele sunt frumoase în nopţile de iarnă, nimic mai mult.

Dunia s-a gândit brusc la ochi reci şi palizi şi la o mână încă şi mai rece. *Prea bine, până va creşte destul, dar nu mai mult.* A trecut-o un fior şi a adăugat, pe un ton mai jos, uitându- se la Vasea:

— Nici măcar fecioarele din basme nu au întotdeauna un final fericit. Alenuşka a fost transformată într-o raţă şi s-a uitat cum vrăjitoarea cea rea îi măcelăreşte copiii-boboci.

Şi văzând-o pe Olga încă abătută, netezind părul Vasiei, a adăugat, puţin mai aspră:

—Copilă, ăsta e destinul femeilor. Nu cred că vrei să fii călugăriţă. S-ar putea să ajungi să-l iubeşti. Mama

ta nu l-a cunoscut pe Piotr Vladimirovici înainte de nuntă şi îmi amintesc că îi era frică, deşi ea era suficient de curajoasă să o înfrunte şi pe Baba Iaga în persoană. Dar s-au iubit din prima noapte.

— Mama a murit, a spus Olga cu o voce seacă. Alta îi ţine locul. Şi eu plec pentru totdeauna.

Vasea şi-a înăbuşit un plânset la umărul ei.

— Ea n-o să moară niciodată, a răspuns Dunia hotărâtă. Pentru că tu eşti în viaţă şi eşti la fel de frumoasă ca ea şi vei fi mamă de prinţi. Fii curajoasă. Moscova e un oraş frumos şi fraţii tăi vor veni să te viziteze.

* * *

în noaptea aceea, Vasea s-a culcat lângă Olga şi i-a spus cu disperare:

— Nu te duce, Olga. N-o să mai fiu rea niciodată. Nici n-o să mă mai urc în copaci.

S-a uitat în sus la sora ei, cu ochii mari, ca de bufniţă. Olga s-a abţinut să râdă, dar n-a reuşit, în final.

— Trebuie, broscuţă, a zis ea. E un prinţ şi e bogat, aşa cum spune Dunia. Trebuie să mă căsătoresc cu el sau să merg la o mănăstire. Şi vreau să am copii, zece broscuţe, aşa ca tine.

— Dar mă ai pe mine, Olia, a spus Vasea.

Olia a tras-o aproape de ea.

— Dar o să creşti şi tu într-o zi şi n-o să mai fi copil. Şi de ce folos o să-ţi mai fie atunci sora ta bătrână şi împiedicată?

—întotdeauna! a strigat Vasea înflăcărată. întotdeauna! Hai să fugim şi să locuim în pădure.

— Nu cred că vrei să locuieşti în pădure, a spus Olga. Poate ne mănâncă Baba Iaga.

— Nu, a spus Vasea, foarte sigură pe ea. E doar omul-cu- un-singur-ochi. Dacă stăm departe de stejar, nu ne va găsi niciodată.

Olia n-a ştiut ce să înţeleagă din asta.

— O să avem o izbă printre copaci, a spus Vasea. Şi o să-ţi aduc nuci şi ciuperci.

— Am o idee mai bună, a zis Olia. Eşti deja o fată mare şi n-o să mai treacă mulţi ani până vei fi femeie. O să trimit după ţine de la Moscova când creşti. O să fim două prinţese într-un palat, împreună, iar tu o să ai un prinţ al tău. Cum sună asta?

—Dar sunt mare acum, Olia! a strigat Vasea imediat, înghiţindu-şi lacrimile şi ridicându-se. Uite, sunt mult mai mare.

— Nu cred că eşti încă, surioară, a spus Olga cu blândeţe. Dar ai răbdare şi ascultă de Dunia şi mănâncă mult ovăz. Când spune tata că ai crescut, atunci trimit după tine.

— II întreb pe tata, a spus Vasea cu încredere. Poate o să spună că am crescut deja.

Saşa l-a recunoscut pe călugăr în momentul în care a păşit în curte. în învălmăşeala de urări de bun venit şi daruri de nuntă, cu un festin în pregătire printre mesteacănii verzi, de vară, a alergat înainte, i-a apucat mâna călugărului şi a sărutat-o.

— Părinte, ai venit, a spus el.

— După cum mă vezi, fiule, a spus călugărul zâmbind.

— Dar e atât de departe.

— Sigur că nu e. Când eram tânăr, am cutreierat Rusia în lung şi în lat şi Cuvântul îmi era drumul şi adăpostul, pâinea şi sarea. Acum sunt bătrân şi stau în Lavra3. Dar lumea încă e frumoasă pentru mine, mai ales nordul lumii vara. Mă bucur să te văd.

Ce nu a spus călugărul - cel puţin nu atunci - a fost că Marele Cneaz era bolnav şi, drept urmare, căsătoria lui Vladimir Andreevici era o chestiune şi mai urgentă. Dmitrii avea abia

3 Mănăstire cu peşteri şi chilii pentru sihastri, în tradiţia creştin ortodoxă, ridicată în 1337 în Rusia chiar de Serghei din Radonej.

unsprezece ani, era pistruiat şi răsfăţat. Mama lui nu-l scăpa din ochi şi dormea lângă patul lui. Micii moştenitori de cneji obişnuiau să dispară când taţii lor mureau înainte de vreme.

în primăvara aceea, Alexei l-a chemat pe Serghei de la Radonej la palatul lui din Kremlin. Serghei şi Alexei se cunoşteau de multă vreme.

— îl trimit pe Vladimir Andreevici în nord ca să se însoare, spusese Alexei. Cât de repede se poate. Trebuie să se căsătorească înainte să moară Ivan. Tânărul Dmitrii se va duce la petrecerea de nuntă. Asta îl va ţine departe de pericol; mama lui se teme pentru viaţa copilului dacă rămâne în Moscova.

Sihastrul şi Mitropolitul beau vin de miere, diluat cu multă apă. Şedeau împreună pe o bancă de lemn în grădina de zarzavat.

— Deci atât de bolnav e Ivan Ivanovici? a zis Serghei.

— E gri şi galben totodată; transpiră şi miroase şi are o peliculă pe ochi, a spus Mitropolitul. Dacă va fi voia Domnului, va trăi, dar voi fi pregătit în caz că nu. Eu nu pot părăsi oraşul. Dmitrii e atât de tânăr. Te rog să te duci la petrecerea de nuntă, să ai grijă de el şi să-l vezi pe Vladimir căsătorit.

— Vladimir se cunună cu fiica lui Piotr Vladimirovici, nu-i aşa? a spus Serghei. L-am cunoscut pe fiul lui Piotr. Saşa i se spune. A venit la mine, la Lavra. N-am văzut niciodată aşa ochi. O să fie călugăr,

sau sfânt, sau erou. Acum un an, a vrut să depună jurăminte. Sper că încă vrea. Ar prinde bine un frate ca el în Lavra.

— Ei bine, du-te şi vezi, a spus Alexei. Convinge-l pe fiul lui Piotr să vină înapoi în Lavra cu tine. Dmitrii trebuie să locuiască la tine în mănăstire cât e copil. Cu atât mai bine dacă îl are pe Aleksandr Petrovici, de acelaşi sânge cu el, un băiat dedicat Domnului, ca tovarăş. Dacă Dmitrii e încoronat, îşi va dori orice aliat pe care i-l poate oferi o minte ingenioasă.

— Şi tu la fel, a spus Serghei.

Albinele bâzâiau în jurul lor.

Florile din nord compensau cu mirosuri ameţitoare pentru zilele lor scurte şi sortite morţii. Ezitând, Serghei a adăugat:

— Deci îi vei fi regent? Nici regenţii nu trăiesc mult, dacă prinţii lor sunt ucişi.

— Să fiu atât de slab de înger, să nu mă pot pune între băiat şi asasini? a spus Alexei. Aş face asta şi dacă m-ar costa propria viaţă. Dumnezeu e cu noi. Dar tu trebuie să fii Mitropolit când mor.

Serghei a râs.

— Voi vedea faţa Domnului şi voi fi orbit de glorie până să ajung la Moscova să încerc să-i conduc pe episcopii tăi, frate. Dar mă voi duce în nord cu Prinţul din Sepurhov. A trecut mult timp de când am călătorit ultima dată şi aşa aş putea vedea din nou pădurile.

* * *

Piotr l-a văzut pe călugăr printre călăreţi şi privirea lui a devenit cumplită. Dar a avut numai vorbe de politeţe până în seara de după sosirea lor. În noaptea aceea s-au omenit toţi în lumina amurgului şi, când

râsetul şi torţele s-au pierdut în depărtare, în direcţia satului, Piotr a venit şi l-a apucat pe Serghei de umăr. Cei doi s-au uitat unul la celălalt, lângă râu.

— Deci ai venit, om al lui Dumnezeu, să îmi iei fiul de lângă mine? i-a spus Piotr lui Serghei.

— Fiul tău nu e un cal care să poată fi furat.

— Nu, s-a răstit Piotr. E şi mai rău. Un cal ascultă de vocea raţiunii.

— E un războinic înnăscut şi un om al Domnului, a spus Serghei.

Vocea lui era domoală, ca întotdeauna, şi furia lui Piotr crescu şi mai intensă, astfel încât cuvintele îi rămaseră în gât şi nu mai spuse nimic.

Călugărul s-a încruntat, ca şi cum ar fi luat o decizie. Apoi a spus:

— Ascultă, Piotr Vladimirovici. Ivan Ivanovici e pe moarte. Până acum, poate că a şi murit.

Piotr nu ştia asta. A dat să se retragă.

— Fiul lui, Dmitrii, e oaspete în casa ta, a continuat Serghei. Când pleacă de aici, băiatul se va duce direct la mănăstirea mea, ca să se ascundă. Există pretendenţi la tron, pentru care viaţa unui băieţel nu înseamnă nimic. Un prinţ are nevoie de oameni cu acelaşi sânge ca el, de la care să înveţe şi care să îl protejeze. Fiul tău e vărul lui Dmitrii.

Piotr fusese luat prin surprindere şi a rămas tăcut. Ieşeau liliecii. în tinereţe, nopţile lui Piotr fuseseră pline de ţipetele lor, dar acum dădeau din aripi liniştiţi ca amurgul ce năvălea peste ei.

— Eu şi oamenii mei facem mai mult decât să psalmodiem şi să coacem prescură, a adăugat Serghei. Eşti în siguranţă aici, în pădurea asta care poate înghiţi o armată, dar sunt puţini care pot spune asta. Coacem

pâine pentru muritorii de foame şi mânuim săbii ca să-i apărăm. E o chemare nobilă.

—Fiul meu o să mânuiască sabia pentru familia lui, năpârcă, a răbufnit Piotr, din reflex, mai nervos acum, în nesiguranţa sa.

— Sigur că da, a spus Serghei. Pentru vărul lui: un băiat care într-o zi va conduce Moscova.

Piotr a tăcut din nou, dar furia i se potolise.

Serghei a văzut durerea lui Piotr şi a plecat capul.

— îmi pare rău, a spus el. E greu. O să mă rog pentru tine.

A dispărut printre copaci, iar sunetul paşilor lui a fost
înghiţit de fluxul râului.

Piotr nu s-a mişcat. Era lună plină; marginea discului ei argintiu se ridica pe deasupra copacilor.

— Tu ai fi ştiut ce să spui, a şoptit el. Cât despre mine, eu nu ştiu. Ajută-mă, Marina. Nu mi-aş pierde fiul, nici măcar pentru moştenitorul Marelui Cneaz.

— M-am mâniat când am auzit că ai dat-o pe sora mea atât de departe, i-a spus Saşa tatălui său.

A vorbit cumva smucit; antrena un cal tânăr. Piotr îl călărea pe Metel, şi armăsarul gri, care nu era vreun cal de povară, se uita cu o oarecare uimire către tânăra bestie care se ridica în două picioare lângă el.

— Dar Vladimir e un om decent, chiar dacă e tânăr. Se poartă bine cu caii lui.

— Mă bucur de asta, de dragul Oliei. Dar nu puteam să fac nimic nici dacă era un dezmăţat beţiv, prea bătrân să-şi pună cizmele singur, a spus Piotr. Marele Cneaz nu a *întrebat*.

Saşa s-a gândit brusc la mama lui vitregă, o femeie pe care tatăl lui n-ar fi ales-o niciodată, cu

lacrimile ei care curgeau prea repede, cu rugăciunile, cu fricile şi izbucnirile ei.

— Nici tu nu ai putut să alegi, tată, a spus el.

Trebuie să fi îmbătrânit, s-a gândit Piotr, *dacă fiul meu e îngăduitor cu mine*.

— Nu contează, a spus el.

Lumina era aurie căzând oblic printre fagii zvelţi, şi toate frunzele argintii tremurau la unison. Strălucirea l-a deranjat pe armăsarul lui Saşa, care s-a ridicat pe picioarele din spate. Saşa l-a blocat în plin salt şi l-a pus înapoi pe picioare. Metel a venit lângă el, ca şi cum ar fi vrut să-i arate mânzului cum secomportă un cal adevărat.

— Ai auzit ce are de spus călugărul, a spus Piotr încet. Marele Cneaz şi fiul lui sunt neamul nostru. Dar, Saşa, ţi-aş cere să te gândeşti mai bine la asta. E o viaţă grea, cea de călugăr - mereu singur, sărăcie şi rugăciuni într-un pat rece. E nevoie de tine aici.

Saşa s-a uitat dintr-o parte la tatăl său. Faţa lui rumenită de soare părea dintr-odată mult mai tânără.

— Am fraţi, a spus el. Trebuie să merg şi să mă pun la încercare, împotriva lumii. Aici copacii mă prind în rădăcinile lor. O să merg înainte şi o să lupt pentru Dumnezeu.

M-am născut pentru asta, tată. Şi oricum, prinţul - vărul meu, Dmitrii -, el are nevoie de mine.

— E dureros, a mormăit Piotr, să fii tatăl unor fii care îl abandonează. Sau să fii un bărbat fără vreun fiu care să-l plângă după ce moare.

— O să am fraţi în Hristos care să mă plângă, a răspuns repede Saşa. Şi tu îi ai pe Kolea şi Alioşa.

— N-o să iei nimic cu tine, Saşa, dacă pleci, s-a răstit Piotr. Hainele de pe tine, sabia şi calul ăla nebun pe care te gândeşti să-l călăreşti - dar n-o să mai fi fiul meu.

Saşa părea mai tânăr ca niciodată. Faţa lui se vedea albă sub bronz.

— Trebuie să merg, tată, a spus el. Nu mă urî pentru că
plec.

Piotr n-a răspuns; l-a mânat pe Metel acasă cu atâta ciudă, că mânzul lui Saşa i-a rămas mult în urmă.

Vasea s-a strecurat în grajduri într-o seară în care Saşa avea grijă de un cal castrat, tânăr şi înalt.

— Mîş e tristă, a spus Vasea. Vrea să meargă cu tine.

Iapa maro stătea cu capul atârnat pe boxa ei.

Saşa a zâmbit la sora lui.

— Iapa asta e prea bătrână pentru călătorii, a spus el, întinzându-se s-o mângâie pe gât. Şi pe lângă asta, nu prea ai ce face cu o iapă de montă la mănăstire. Asta îmi va fi de folos.

L-a bătut cu palma pe armăsar, iar el a dat din urechile ascuţite.

— Şi eu pot fi călugăr, a spus Vasea şi Saşa a văzut că-i furase iar hainele fratelui său şi avea o geantă mică de piele într- o mână.

— Nu mă îndoiesc de asta, a spus Saşa. Dar călugării sunt, de obicei, mai în vârstă.

— Mereu sunt prea mică! s-a plâns Vasea, plină de dezgust. O să mă fac mai mare. Nu pleca încă, Saşka. încă un an.

— Ai uitat de Olia? a spus Saşa. Am promis că am grijă să ajungă la casa bărbatului ei. Şi, pe lângă asta, Dumnezeu mă cheamă, Vasoşka; nu e loc de îndoială.

Vasea s-a gândit un moment.

— Dacă aş promite să am grijă să ajungă Olia la casa bărbatului ei, aş putea şi eu să merg?

Saşa nu a spus nimic. Ea s-a uitat în jos, la picioarele ei, jucându-se cu un deget în nisip.

— Anna Ivanovna m-ar lăsa să merg, a spus în grabă. Vrea să merg. Mă urăşte. Sunt prea mică şi prea murdară.

— Dă-i timp, a spus Saşa. E crescută la oraş; nu e obişnuită cu pădurea.

Vasea s-a încruntat.

— E aici de-o veşnicie deja. Aş vrea să plece *ea* înapoi la Moscova.

— Haide, surioară, a spus Saşa, uitându-se la faţa ei palidă. Hai să călăreşti.

Vasea, când era mai mică, nu iubea nimic mai mult decât să călărească în şaua lui, cu faţa în plin vânt, în siguranţă în braţele lui. Faţa ei s-a luminat şi Saşa a aşezat-o pe armăsar. Când au ajuns la dvor, a sărit în spatele ei. Vasea s-a aplecat în faţă, respirând mai repede, şi apoi au pornit, galopând, copitele tunând în urma lor.

Vasea se aplecă veselă înainte.

— Mai repede, mai repede! striga când Saşa lăsa calul să meargă mai moale şi îl mâna către casă. Hai să mergem în Sarai, Saşenka!

S-a întors să se uite la el.

— Sau Ţarigrad, sau Bunyan, unde trăieşte regele mării cu fiica lui, fecioara-lebădă. Nu e aşa departe. La est de soare, la vest de lună.

Şi-a mijit ochii, privind în sus, de parcă voia să se asigure de direcţia lor.

— E puţin cam departe pentru o tură de noapte, a spus Saşa. Trebuie să fii curajoasă, broscuţo, şi să asculţi de Dunia. O să mă întorc într-o bună zi.

— O să fie curând, Saşa? a şoptit Vasea. Curând?

Saşa n-a răspuns, dar nici nu era nevoie. Galopaseră până aproape de casă. A ţinut calul în frâu şi a lăsat-o pe sora lui în curtea grajdului.11. Domovoiul

După ce au plecat Saşa şi Olga, Dunia a observat o schimbare la Vasea. în primul rând, dispărea mai mult ca înainte, în al doilea rând, vorbea mult mai puţin. Şi uneori, şi când vorbea, oamenii erau uluiţi. Fata era prea mare pentru bolboroseli de copii, şi totuşi...

— Dunia, a întrebat Vasea într-o zi, nu mult după nunta Olgăi, când căldura a pus stăpânire pe păduri şi dealuri, ce trăieşte în râu?

Fata bea sevă; a luat o înghiţitură mare şi s-a uitat către doica ei, aşteptând un răspuns.

— Peşti, Vasicika, şi dacă te porţi frumos până mâine, o să avem nişte peşte proaspăt pescuit, cu verdeţuri şi smântână.

Vasea iubea peştele, dar a dat din cap dezaprobator.

— Nu, Dunia, ce altceva trăieşte în râu? Ceva cu ochi de broască şi păr ca algele şi noroi care-i iese pe nas.

Dunia i-a aruncat o privire ageră copilei, dar Vasea era ocupată cu ultimele bucăţele de varză de pe fundul bolului ei şi n-a observat.

— Ai ascultat poveştile ţăranilor, Vasea? a întrebat Dunia. Ala e vodianoy, regele râului, care caută mereu fecioare pe care să le ducă la castelul lui, sub albia râului.

Vasea răzuia fundul bolului, distrasă.

— Nu un castel, a zis ea, lingându-şi ambele degetele. Doar o gaură în albia râului. Dar până acum n-am ştiut cum îl cheamă.

— Vasea... a început Dunia, uitându-se în ochii aprinşi ai
fetei.

— Mmmm? a spus Vasea, punând jos bolul gol şi ridicându-se în picioare.

Duniei îi stătea pe limbă să o atenţioneze în mod explicit că

- ce? Să nu vorbească despre basme? Dunia şi-a muşcat limba şi i-a întins Vasiei un coş acoperit cu o cârpă.

—Uite, a spus Dunia. Du-i asta Părintelui Semion; e bolnav.

Vasea a dat din cap. Camera preotului era parte din casă, dar puteai să intri pe o uşă separată pusă pe peretele dinspre sud. A luat o găluşcă, şi-a îndesat-o în gură înainte ca Dunia să poată protesta şi s-a strecurat afară din bucătărie, fredonând tare şi fals, aşa cum obişnuia tatăl ei odată.

încet, parcă împotriva voinţei ei, mâna Duniei s-a afundat în buzunarul cusut în interiorul fustei. Steaua din jurul bijuteriei albastre strălucea, perfectă ca un fulg de zăpadă, şi piatra era rece ca gheaţa la atingere, deşi femeia lucrase în jurul sobei toată dimineaţa, într-o căldură înăbuşitoare.

— încă nu, a şoptit ea. E doar o copilă încă... oh, te rog, încă nu.

Bijuteria strălucea în palma ei aspră. Mânioasă, Dunia a băgat-o înapoi în buzunar şi s-a întors să amestece în supă cu duşmănie, cum nu-i stătea deloc în fire, astfel că zeama limpede a împroşcat înjur, sfârâind pe pietrele fierbinţi ale sobei.

Ceva timp mai târziu, Kolea şi-a văzut sora ieşind de după un pâlc de iarbă înaltă. Şi-a strâns buzele. în

zece sate, nimeni nu reuşea să fie mereu un ghimpe în talpă, cum reuşea Vasea, era sigur de asta.

— N-ar trebui să fii în bucătărie, Vasea? a întrebat el, cu mânie în voce.

Ziua era fierbinte, nevasta lui - transpirată şi irascibilă. Fiului său nou-născut îi ieşeau dinţii şi ţipa fără oprire. într-un final, Kolea, scrâşnind din dinţi, a înşfăcat undiţa şi coşul şi a pornit către râu. Dar acum iat-o pe sora lui, care-i tulbura liniştea.

Vasea a ridicat capul mai sus de după buruieni, dar nu şi-a părăsit chiar de tot ascunzătoarea.

— N-am putut să mă abţin, frate, a spus ea, cu voce suavă. Anna Ivanovna şi Dunia ţipau una la alta şi Irina plângea *din nou*.

Irina era noua lor soră vitregă, născută puţin înaintea fiului lui Kolea.

— Nu pot să cos când e Anna Ivanovna prin jur, oricum. Uit cum să fac asta.

Kolea a pufnit.

Vasea şi-a schimbat ascunzătoarea.

— Pot să te ajut la pescuit? a întrebat, cu speranţă.

— Nu.

— Pot să *mă uit* la tine cum pescuieşti?

Kolea a deschis gura să refuze şi apoi s-a răzgândit. Dacă stătea pe malul râului, n-avea cum să intre în belele altundeva.

— Prea bine, a spus el. Dacă stai aici. *În linişte.* Nu lăsa umbra să ţi se vadă pe apă.

Vasea s-a strecurat, umilă, către locul indicat. Kolea nu i-a mai dat atenţie, concentrându-se la apă şi la felul în care se simţea undiţa între degete.

O oră mai târziu, Vasea încă şedea aşa cum fusese instruită şi Kolea avea şase peşti frumoşi în coş.

Probabil că nevasta îi va ierta lipsa, s-a gândit el, uitându-se la sora lui şi întrebându-se cum a reuşit să stea nemişcată atât de mult timp. Privea apa cu o expresie concentrată, care îl agita. Ce vedea de o făcea să se holbeze aşa? Apa şoptea deasupra albiei, aşa cum făcea mereu, şi straturi de herniţă se legănau în vânt, pe fiecare mal.

Ceva a început să tragă tare de undiţă şi a uitat de Vasea, în timp ce o ridica. Dar înainte ca peştele să iasă din apă, cârligul de lemn s-a rupt. Kolea a înjurat. A înfăşurat nervos firul şi *a* înlocuit cârligul. Pregătit să arunce din nou, s-a uitat în jur. Coşul lui nu mai era acolo. A înjurat din nou, mai tare, şi s-a uitat către Vasea. Dar ea stătea pe o piatră, la zece paşi distanţă.

— Ce s-a întâmplat? a întrebat ea.

— Peştii mei au dispărut! Probabil a venit vreun durak din sat şi...

Dar Vasea nu asculta. A alergat până la malul cel mai abrupt al râului.

— Nu-s ai tăi! a ţipat. Dă-i înapoi!

Lui Kolea i s-a părut că aude un sunet ciudat în pleoscăitul apei, de parcă încerca să răspundă. Vasea a bătut din picior.

— Acum! Prinde-ţi singur peştii!

Din adâncuri s-a auzit un geamăt grav, ca nişte pietre care se frecau una de cealaltă, şi apoi coşul a ieşit zburând de nicăieri, lovind-o pe Vasea în piept şi doborând-o. Instinctiv, s-a prins de el, şi s-a întors să rânjească la fratele ei.

— Uite-i! a spus ea. Chestia asta bătrână şi lacomă voia...

Dar s-a oprit când a văzut faţa fratelui ei. Fără să mai
scoată un cuvânt, a întins coşul.

Lui Kolea i-ar fi plăcut să o ia la fugă spre sat şi să îşi lase şi coşul, şi sora ciudată în pace. Dar era bărbat şi era fiu de boier, aşa că a păşit înainte, cu picioarele înţepenite, să îşi ia prada. Poate ar fi vrut să vorbească; sigur gura lui s-a deschis o dată, de două ori - chiar el era cam ca un peşte, s-a gândit Vasea -, dar apoi s-a întors pe călcâie, fără niciun cuvânt, şi s-a îndepărtat.

Toamna a venit în sfârşit să îşi aşeze degetele reci peste iarba uscată a verii; lumina s-a făcut din aurie gri şi norii s-au făcut moi şi umezi. Dacă Vasea încă plângea după fratele şi sora ei, n-o făcea unde putea s-o vadă familia ei şi nu-şi întreba tatăl în fiecare zi dacă era suficient de mare să plece la Moscova. Dar îşi mânca terciul de ovăz cu foame de lup şi o întrebă adesea pe Dunia dacă a mai crescut. Evita şi cusutul, şi pe mama ei vitregă. Anna mergea apăsat şi dădea ordine cu vocea ascuţită, dar Vasea nu i le respecta.

în vara aceea a hoinărit prin pădure cât ţinea lumina zilei şi până noaptea. Acum nu mai era Saşa s-o prindă când fugea, şi fugea des, chiar dacă Dunia o certa. Dar zilele se scurtau şi vremea se înrăutăţea şi, în după-amiezile scurte şi gălăgioase, Vasea şedea uneori înăuntru, pe scăunelul ei. Acolo îşi mânca pâinea şi vorbea cu domovoiul.

Domovoiul era mic, îndesat, maroniu. Avea o barbă lungă şi ochii sclipitori. Noaptea se strecura afară din sobă ca să şteargă farfuriile şi să cureţe funinginea. Obişnuia şi să peticească lucruri, când oamenii le lăsau pe afară, dar Anna ţipa dacă vedea o cămaşă aruncată aiurea şi puţini servitori riscau să o enerveze. înainte să apară mama vitregă a Vasiei, îi lăsau daruri: un bol cu lapte sau o bucăţică de pâine. Dar Anna ţipa şi atunci. Dunia şi servitoarele

începuseră să ascundă darurile în colţuri la întâmplare, unde Anna nu se prea ducea.

Vasea vorbea printre înghiţituri, lovindu-şi picioarele de picioarele taburetului. Domovoiul cosea - îi dăduse pe furiş ce avea ea de peticit. Degetele lui micuţe înţepau repede ca ţânţarii într-o zi de vară. Conversaţia lor era, ca de fiecare dată, cumva unilaterală.

— De unde vii? l-a întrebat Vasea, cu gura plină.

Mai întrebase asta înainte, dar uneori răspunsul lui se schimba.

Domovoiul nu s-a uitat în sus şi nici nu s-a oprit din cusut.

— De aici, a zis el.

— Adică sunt mai mulţi ca tine? a întrebat fata, uitându-se în jur.

întrebarea asta păru să-l tulbure pe domovoi.

— Nu.

— Dar dacă tu eşti singurul, atunci de unde vii?

Conversaţiile filosofice nu erau punctul forte al domovoiului. Sprâncenele lui unite s-au încruntat şi mâinile lui sugerau o mică ezitare.

— Sunt aici pentru că aici e casa. Dacă nu era casa aici, nici eu nu eram aici.

Vasilisa nu putea să dea de cap nicicum răspunsului său.

— Deci, a încercat ea din nou, dacă tătarii dau foc casei, tu mori?

Domovoiul părea că se chinuie cu un concept imposibil de înţeles.

— Nu.

— Dar tocmai ai spus că...

Domovoiul sugera deja, cu o anume repezeală a mâinilor, că nu mai avea chef să vorbească. Vasea îşi terminase pâinea, oricum. Reflectând la problemă, s-a dat jos de pe scăunel, făcând numai firimituri în jur. Domovoiul s-a uitat la ea fără să scoată un sunet. Simţindu-se vinovată, a scuturat firimiturile, împrăştiindu-le şi mai mult. într-un final, s-a dat bătută şi a plecat, numai ca să se împiedice de o scândură şubredă şi să ricoşeze în Anna Ivanovna, care stătea în pragul uşii şi se holba cu gura deschisă.

în apărarea ei, Vasea n-a vrut să o izbească pe mama ei vitregă de tocul uşii, dar era puternică şi osoasă pentru vârsta ei şi alerga de mânca pământul. Vasea s-a uitat în sus scurt, în semn de iertare, dar s-a oprit, blocată. Anna era albă ca ceara, cu puţină culoare arzând în fiecare obraz. Pieptul i se umflase. Vasea a făcut un pas înapoi.

— Vasea, a început Anna, cu o voce care părea strangulată. Cu cine vorbeai?

Luată prin surprindere, Vasea nu a spus nimic.

— Răspunde-mi, copilă! Cu cine vorbeai?

Vasea, nedumerită, s-a hotărât asupra celui mai sigur răspuns.

— Cu nimeni.

Privirea Annei s-a mutat de la Vasea la camera din spatele ei. Brusc, s-a întins şi a plesnit-o pe Vasea peste faţă.

Vasea şi-a pus mâna pe obraz, cu faţa palidă uimită şi furioasă. Lacrimile i-au ţâşnit din ochi, un moment mai târziu. Tatăl ei o bătea destul de des, dar dintr-un serios simţ ai dreptăţii. Nu fusese niciodată lovită din furie.

— N-o să te mai întreb încă o dată, a spus Anna.

— E doar domovoiul, a şoptit Vasea cu ochii măriţi. Doar domo voiul.

— Şi ce formă a diavolului, a vrut Anna să ştie, ţipând, e domovoiul?

Vasea, buimăcită şi încercând să nu plângă, n-a spus nimic.

Anna a ridicat mâna să-i mai dea o palmă.

— Ajută la curăţarea casei, s-a bâlbâit Vasea, grăbită. Nu face niciun rău.

Ochii Annei, înflăcăraţi, s-au mutat către cameră şi faţa ei s-a făcut de un roşu întunecat.

— Ieşi afară! a ţipat.

Domovoiul s-a uitat în sus, în profundă confuzie. Anna s-a întors la Vasilisa.

— Domvoi? a spus Anna, printre dinţi, apropiindu-se de fiica ei vitregă. Domovoi? Nu există aşa ceva!

Vasea, furioasă, buimăcită, a deschis gura s-o contrazică, a văzut expresia mamei vitrege şi a închis-o zgomotos. Nu mai văzuse niciodată o privire atât de îngrozită.

— Ieşi afară de aici! a strigat Anna. Ieşi, *ieşi!* Ultimul cuvânt fusese un strigăt strident, iar Vasea s-a întors şi a fugit.

Căldura animalelor venea de dedesubt şi încălzea sura care mirosea a dulce. Vasea s-a îngropat într-o grămadă de fân, înfrigurată, vânătă şi uluită.

Domovoiul nu există? Ba sigur că da. II vedeau în fiecare zi. Fusese chiar acolo.

Dar *oare* chiar îi vedeau? Vasea nu-şi aducea aminte să fi auzit pe altcineva în afară de ea vorbind cu domovoiul. Dar... sigur că Anna Ivanovna îl văzuse: *Pleacă,* spusese. Nu-i aşa? Poate... poate domovoii nu *existau*. Poate era ea nebună. Poate îi era predestinat

să fie Nebun întru Hristos şi să hoinărească şi să cerşească prin sate. Dar nu, Nebunii erau protejaţi de Hristos; nu ar fi fost nici pe departe la fel de ciudaţi ca ea.

Pe Vasea o durea capul de la atâta gândit. Dacă domovoiul nu era real, atunci cum rămâne cu ceilalţi? Vodianoy-ul din râu, omul din rămurele din copaci? Rusalka, polevikul, dvornikul? Şi-i imaginase pe toţi? Era nebună? Anna Ivanovna era nebună? îşi dorea să-i poată întreba pe Olia sau pe Saşa. Ei ar fi ştiut şi niciunul nu ar fi lovit-o. Dar ei erau departe.

Vasea şi-a acoperit capul cu braţele. Nu era sigură cât timp va sta întinsă acolo. Umbrele se mişcau deasupra grajdului semiobscur. Adormise puţin, aşa cum fac copiii obosiţi, şi când s-a trezit, lumina din şopron era gri şi ei îi era groaznic de foame.

Amorţită, Vasea s-a descolăcit, a deschis ochii - şi s-a trezit uitându-se fix în ochii unei persoane bizare şi micuţe. Vasea a scos un geamăt exasperat şi s-a ghemuit la loc, apăsându-şi
pumnii peste pleoape.

Dar când s-a uitat din nou, ochii erau încă acolo, încă mari, căprui şi liniştiţi, ataşaţi unei feţe late, cu un nas roşu şi o barbă albă şi lungă. Creatura era destul de mică, nu mai mare decât Vasea însăşi şi stătea pe o grămadă de fân, uitându-se la ea cu o expresie empatică şi curioasă. Spre deosebire de domovoiul cu mantia lui aranjată, creatura asta purta o adunătură de zdrenţe rupte şi picioarele ei erau goale.

Cam atât a văzut Vasea înainte să-şi închidă ochii strâns din nou. Dar nu putea să stea îngropată în fân pentru totdeauna; într- un final, şi-a luat inima în dinţi, a deschis ochii din nou şi a spus cu glas tremurat:

— Eşti diavol?

A urmat o pauză scurtă.

— Nu ştiu. Poate. Ce e un diavol?

Micuţa creatură avea vocea ca pufăitul unui cal.

Vasea s-a gândit.

— O creatură mare şi neagră cu o barbă de foc şi coada în formă de furcă, care vrea să pună stăpânire pe sufletul meu şi să mă tortureze într-un hău cu flăcări.

S-a uitat din nou la omul micuţ.

Orice ar fi fost, nu părea să se potrivească cu descrierea asta. Barba lui era reconfortant de albă şi uniformă şi se întoarse de jur-împrejur să îşi examineze şezutul ca să confirme absenta unei cozi.

— Nu, a răspuns el, în cele din urmă. Nu cred că sunt un diavol.

— Chiar eşti aici? a întrebat Vasea.

— Uneori, a răspuns micuţul, calm.

Vasea nu se simţea destul de confortabil, dar după un moment în care s-a gândit a decis că preferă „uneori" în loc de „niciodată".

— Oh, a spus ea, liniştită. Atunci ce eşti?

— Am grijă de cai.

Vasea a dat din cap, cu o expresie înţeleaptă. Dacă exista o creatură micuţă care avea grijă de casă, ei, atunci trebuia să mai fie una pentru grajduri. Dar fetiţa învăţase să fie atentă.

— Po... poate toată lumea să te vadă? Ştiu că eşti aici?

— Rândaşii ştiu că sunt aici, cel puţin, îmi lasă ofrande în nopţile reci. Dar nu, nu mă poate vedea nimeni. în afară de tine. Şi cealaltă, dar ea nu vine niciodată.

A schiţat o săgeată micuţă în direcţia ei.

Vasea s-a uitat consternată.

— Şi domovoii? Nici pe ei nu-i poate vedea nimeni, nu?

— Nu ştiu ce e un domovoi, a răspuns micuţa creatură, pe un ton fără inflexiuni. Sunt de la grajdurile şi fiarele care trăiesc aici. Nu ies afară decât ca să fac mişcare cu caii.

Vasea şi-a deschis gura să întrebe cum face asta. Nu era mai înalt ca ea şi toţi caii aveau spatele câteva palme deasupra capului ei. Dar în momentul ăla a auzit vocea răguşită a Duniei strigând-o. A sărit în picioare.

— Trebuie să plec, a spus ea. O să te mai văd?

— Dacă vrei, a răspuns el. N-am mai vorbit niciodată cu nimeni.

— Pe mine mă cheamă Vasilisa Petrovna. Pe tine cum te cheamă?

Micuţa creatură s-a gândit un moment.

— Nu a trebuit niciodată să-mi dau un nume, a spus el. S-a gândit din nou: Eu sunt... vazila, spiritul cailor, a spus el, într-un final. Presupun că-mi poţi spune aşa.

Vasea a dat din cap o dată, cu respect.

— Mulţumesc, a spus ea.

S-a rostogolit şi s-a grăbit la scara din şopron, lăsând în urmă paie care-i cădeau din păr.

Zilele curgeau, anotimpurile la fel. Vasea creştea tot mai mare şi învăţa să fie mai grijulie. Avea grijă să nu vorbească cu nimeni, dacă nu erau oameni, când era singură. Şi-a propus să strige mai puţin, să alerge mai puţin, să o îngrijoreze pe Dunia mai puţin şi, mai presus de toate, să o evite pe Anna Ivanovna.

A şi reuşit, în mare parte, astfel că au trecut aproape şapte ani în linişte. Dacă Vasea auzea voci când sufla vântul sau vedea feţe printre frunze, le ignora. în mare parte. Vazila devenise excepţia.

Era o creatură foarte simplă. Ca toate spiritele de casă, îi spusese el, a fost creat când s-au construit grajdurile şi nu-şi amintea nimic dinainte de asta. Dar avea simplitatea generoasă a cailor şi dincolo de neastâmpărarea ei, Vasea avea o fermitate care, deşi ea nu ştia asta, îi plăcea micuţului spirit.

Vasea dispărea în hambar ori de câte ori reuşea. Ar fi putut să se uite la vazilă ore întregi. Mişcările lui erau inuman de uşoare şi îndemânatice şi se căţăra pe spatele cailor ca o veveriţă. Chiar şi Metel stătea nemişcat ca piatra cât timp făcea asta. După o vreme, a părut firesc ca Vasea să ia un cuţit şi un pieptene şi să-l ajute.

La început, lecţiile vazilei priveau doar meşteşugul: ţesălatul, doftoricitul, peticitul. Dar Vasea era foarte nerăbdătoare şi n-a trecut mult până ce vazila s-o înveţe lucruri mai bizare.

A învăţat-o să vorbească cu caii.

Era un limbaj al ochilor şi al corpului, al sunetelor şi gesturilor. Vasea era destul de tânără cât să înveţe repede. Destul de curând, a început să se strecoare în hambar nu doar pentru confortul pe care-l ofereau fânul şi corpurile calde, ci pentru caii
care vorbeau. Şedea în boxe cu orele, ascultând.
Dacă ar fi prins-o, poate că rândaşii ar fi trimis-o afară, dar au găsit-o de surprinzător de puţine ori. Uneori o îngrijora pe Vasea că nu o găseau niciodată. Tot ce trebuia să facă era să se lipească de laterala boxei şi apoi să se ascundă după cal şi să fugă, şi rândaşul nici măcar nu se uita în sus.Partea a doua
12.
Preotul cu păr de aur

în anul în care Vasilisa Petrovna a împlinit paisprezece ani, Mitropolitul Alexei a pus la cale

ascensiunea la tron a prinţului Dmitrii Ivanovici. De şapte ani, Mitropolitul fusese regentul Moscovei; uneltise planuri, intrase în încăierări, făcuse alianţe şi le rupsese, chemase oameni la luptă şi îi trimisese din nou acasă. Dar când Dimitrii a ajuns la maturitate, Alexei, văzându-l curajos şi inteligent şi cu o judecată sănătoasă, a spus:

— Ei, un mânz bun nu trebuie să fie lăsat la păscut, şi a început să facă planuri pentru încoronare.

Veşmintele au fost cusute, blănurile şi bijuteriile au fost cumpărate, solii au fost trimişi la Sarai să ceară indulgenţa Hanului.

Şi Alexei a continuat, aşa cum făcea mereu, să aibă grijă în linişte să nu ajungă la el cei care ar putea fi în stare să se opună succesiunii. Aşa a aflat de un preot, Părintele Konstantin Nikonovici.

Konstantin era un bărbat destul de tânăr, adevărat, dar era norocosul (sau nenorocosul) posesor al unei frumuseţi incredibile: păr ca aurul antic şi ochi ca apa albastră. Era renumit prin toată Moscova pentru pietatea lui şi, deşi era tânăr, călătorise departe - către sud, chiar în Ţarat şi către vest, la Hellas. Citea în greacă şi putea să discute părţi obscure ale teologiei. Mai mult, psalmodia cu vocea unui înger, astfel încât oamenii plângeau când îl auzeau şi îşi ridicau ochii către Dumnezeu.

Cel mai important, Konstantin Nikonovici era pictor de icoane, care, spuneau oamenii, nu se mai văzuseră niciodată în Moscova; trebuie să fi fost pictate din degetul lui Dumnezeu, ca să binecuvânteze lumea cea rea. Icoanele lui erau deja copiate prin mănăstirile din nordul Rusiei şi spionii lui Alexei îi aduseseră

poveşti despre mulţimile gălăgioase şi încântate, despre femeile care plângeau când sărutau feţele pictate.

Zvonurile acestea îl tulburau pe Mitropolit.

— Ei bine, o să scap Moscova de preotul ăsta cu păr de aur, şi-a zis. Dacă e atât de iubit, vocea lui ar putea să-i aducă pe oameni împotriva cneazului, dacă ar vrea.

A început să se gândească ce ar însemna asta.

în timp ce delibera, un sol a venit de la casa lui Piotr Vladimirovici.

Mitropolitul a trimis imediat după om. Solul a ajuns în timp util, încă plin de praf şi epuizat, uimit de împrejurimile strălucitoare. A rămas destul de drept pe poziţie şi a spus, bâlbâindu-se doar puţin:

— Binecuvântează-ne, Părinte.

— Dumnezeu fie cu tine, a spus Alexei, schiţând semnul crucii. Spune-mi ce te aduce atât de departe, fiul meu.

— Preotul din Lesnaia Zemlia a murit, a explicat solul, înghiţind în sec.

Se aştepta să-şi explice sarcina unui personaj mai puţin solemn.

— Marele şi bunul Părinte Semion s-a dus la Dumnezeu şi noi am fost lăsaţi în voia sorţii, spune stăpâna. Te roagă să trimiţi pe altcineva, să ne ţină strâns în braţe, în timpuri tulburătoare.

— Ei bine, a spus Mitropolitul imediat. Poţi fi recunoscător, căci salvarea ta e la îndemână.

Mitropolitul Alexei a lăsat solul să plece şi a trimis după Konstantin Nikonovici.

Tânărul a intrat în prezenţa episcopului, înalt, palid şi arzător. Veşmântul său închis la culoare îi evidenţia frumuseţea părului şi a ochilor.

— Părinte Konstantin, a spus Alexei, eşti chemat de Domnul să îndeplineşti o sarcină.

Părintele Konstantin nu a spus nimic.

— O femeie, a continuat Mitropolitul, sora Marelui Cneaz, a trimis un sol cerându-ne ajutorul. Turma din satul ei a rămas fără păstor.

Fata tânărului nu s-a schimbat.

— Tu eşti omul potrivit care să fie preotul femeii şi al familiei sale, a încheiat Alexei, zâmbind, cu un aer de bunăvoinţă studiată.

— Batiuşka, a spus Părintele Konstantin.

Vocea lui era atât de joasă încât te înfiora. Servitorului, la un cot distanţă de Alexei, i-a scăpat un sunet ascuţit. Mitropolitul l-a privit cu atenţie.

— Sunt onorat. Dar deja am munca mea, alături de oamenii din Moscova. Şi icoanele, pe care le-am pictat pentru gloria lui Dumnezeu, sunt aici.

— Suntem mulţi aici, ca să avem grijă de oamenii din Moscova, a răspuns Mitropolitul.

Vocea tânărului preot era liniştitoare şi fără vlagă în acelaşi timp, şi Alexei s-a uitat cu prudenţă la el.

— Şi nimeni care să aibă grijă de bietele suflete pierdute din sălbăticie. Nu, nu, chiar trebuie să fii tu. Vei pleca în trei săptămâni.

Piotr Vladimirovici e un om deştept, s-a gândit Alexei. *Trei anotimpuri în nord vor tăia faima asta bruscă de la rădăcini, sau măcar o să facă să dispară încântarea asta atât de periculoasă. Mai bine decât să-l omor acum, căci oamenii i-ar lua carnea să o preschimbe în moaşte şi l-ar face martir.*

Părintele Konstantin a deschis gura. Dar a văzut privirea Mitropolitului, aspră ca şmirghelul. Gărzile aşteptau la tot pasul, şi chiar mai multe în anticameră,

cu suliţe lungi şi stacojii. Konstantin şi-a înghiţit orice cuvânt voia să rostească.

— Sunt sigur, a spus Alexei, cu voce domoală, că mai ai multe de făcut până la plecare. Dumnezeu să fie cu tine, fiul meu.

Konstantin, cu faţa albă şi muşcându-şi buza roşie, a plecat capul, amorţit, şi s-a întors pe călcâie. Veşmântul lui greu se unduia şi foşnea în urma lui în timp ce părăsea încăperea.

— Drum bun, a mormăit Alexei, deşi era încă neliniştit.

A turnat kvas într-o cupă şi a dat totul pe gât.

în plină vară, drumurile erau pline de iarbă crescută şi uscată. Soarele blând iubea pământul dulce mirositor şi ploi delicate împrăştiau florile prin pădure. Dar Părintele Konstantin n-a văzut nimic din toate astea; călărea pe lângă solul Annei, cu o furie care îi albea buzele. Degetelor lui le era dor de pensule, de pigmenţi, de tablourile pe lemn, de chilia lui liniştită şi răcoroasă. Cel mai mult îi era dor de oameni, de iubirea şi pofta şi extazul lor pe jumătate speriat, de felul în care mâinile lor se întindeau spre ale lui. Să-l ia diavolii pe Mitropolitul care s-a amestecat în treburile lui. Şi acum era exilat, doar pentru că oamenii îl preferau pe el.

în fine. O să-l înveţe pe vreun băiat de la sat, o să aibă grijă să fie hirotonisit şi apoi o să fie liber să se întoarcă la Moscova. Sau poate se va duce şi mai la sud, la Kiev, sau la vest, la Novogorod. Lumea era largă şi Konstantin Nikonovici nu va fi lăsat să putrezească la cine ştie ce fermă din pădure.

Konstantin a petrecut o săptămână fierbând de nervi, şi apoi curiozitatea firească i-a luat locul. Copacii se înălţau încet, pe măsură ce intrau mai adânc pe

pământuri sălbatice: stejarii cu talii imense şi înalţi, pini cât cupolele bisericilor. Câmpiile luminoase se vedeau tot mai rar, în timp ce pădurea începea să se întindă pe ambele părţi; lumina era verde şi gri şi mov şi umbra se instala, groasă precum catifeaua.

— Cum sunt pământurile lui Piotr Vladimirovici? l-a întrebat Konstantin pe însoţitorul lui într-o dimineaţă.

Solul a fost luat prin surprindere. Călăreau de o săptămână şi frumosul preot abia dacă îşi desfăcuse buzele, mai puţin când mânca.

— Foarte frumoase, Batiuşka, a răspuns bărbatul, respectuos. Copacii sunt frumoşi cum sunt catedralele, şi sunt râuri limpezi pe toate părţile. Flori pe timpul verii, fructe toamna. Iarna însă e frig.

— Şi stăpânul şi stăpâna ta? a întrebat Konstantin, curios fără să vrea.

—Piotr Vladimirovici e un om bun, a spus bărbatul, căldura strecurându-i-se în voce. Sever, uneori, dar corect, şi oamenilor lui nu le lipseşte nimic.

— Şi stăpâna ta?

— Oh, o femeie bună; o femeie bună. Nu cum era stăpâna de dinainte, dar o femeie bună, oricum. Nu ştiu să fi făcut vreun rău.

în timp ce vorbea, i-a aruncat, pe furiş, o privire lui Konstantin iar acesta s-a întrebat ce voia solul să spună şi nu i-a mărturisit.

în ziua în care a ajuns preotul, Vasea stătea într-un copac şi vorbea cu o rusalka. Cândva, Vasiei i se păreau stânjenitoare conversaţiile acestea, dar acum se obişnuise cu pielea goală şi verde a femeii şi apa care picura mereu din părul ei palid şi buruienos. Spiritul şedea pe o cracă groasă, cu nonşalanţa unei pisici, pieptănându-şi serioasă pletele lungi. Pieptănul era comoara cea mai de preţ a rusalkăi, pentru că, dacă i se

usca părul, murea; pieptănul îi putea aduce apă oriunde. Când se uita mai îndeaproape, Vasea putea să vadă apa izvorând din dinţii pieptănului. Rusalkăi îi plăcea gustul cărnii; fura fazani care beau din lacul ei la răsărit şi, uneori, tinerii care înotau acolo în mijlocul verii. Dar de Vasilisa îi plăcea.

Era o după-masă târzie şi lumina zilelor lungi din nord cădea peste cele două, scoţând în evidenţă strălucirea din părul Vasiei şi făcând pielea rusalkăi de un verde pal, ca o fantomă cu trup de femeie. Spiritul de apă era la fel de în vârstă ca lacul şi uneori se uita întrebătoare la Vasea, copilul neastâmpărat al unei noi lumi.

Se împrieteniseră în circumstanţe ciudate. Rusalka furase un băiat din sat. Vasea, văzându-l pe tânăr cum dispare, a sărit după el în lac. Deşi era copilă, strălucea cu forţa propriei mortalităţi şi era perechea perfectă pentru orice rusalkă. L-a prins pe băiat şi l-a adus înapoi la lumina zilei. Au ajuns în siguranţă la mal, băiatul plin de vânătăi şi scuipând apă, uitându- se la Vasea şi cu recunoştinţă, şi cu teroare. S-a desprins de ea şi a fugit către sat imediat ce a simţit pământul sub picioare. Vasea a dat din umeri şi l-a urmat, storcându-şi apa din părul împletit. Voia să-şi mănânce supa. Dar târziu, în lumina amurgului, când fiecare frunză şi fir de iarbă se vedea negru în aerul pătat cu albastru, Vasea s-a întors la lac. S-a aşezat pe margine, cu degetele de la picioare în apă.

— Ai vrut să îl mănânci? a întrebat apa, pe un ton amical. Nu poţi să găseşti alt fel de carne?

A urmat un moment de linişte, în care au foşnit frunzele.
Apoi:

— Nu, a murmurat o voce.

Vasea a sărit în picioare, cu ochii mişcându-se grăbiţi în direcţia frunzişului. A fost noroc, mai mult decât orice, faptul că îi nimeriseră ochii asupra conturului sinuos al unei femei dezbrăcate. Rusalka s-a ghemuit pe o cracă, strângând în mână un obiect alb şi strălucitor.

— Nu carne, a spus creatura, cutremurându-se, cu părul unduindu-se ca nişte valuri mici peste piele. Frică - şi dorinţă - nu că ai şti *tu* ceva despre vreuna din astea. Dau gust apei şi mă hrănesc pe mine. Când sunt pe moarte, ei mă cunosc pentru ceea ce sunt. Altfel nu aş fi mai mult decât lacuri, copaci şi plante acvatice.

— Dar îi omori! a spus Vasea.

— Totul moare.

— Nu te las să-mi măcelăreşti oamenii.

— Atunci o să dispar, a răspuns rusalka, fără inflexiuni în voce.

Vasea s-a gândit o clipă.

— Ştiu că eşti aici. Te văd. Eu nu mor şi nici nu îmi e frică, dar... te văd. Aş putea să fiu prietena ta. Ajunge atât? Rusalka s- a uitat la ea cu interes.

— Poate.

Şi, ţinându-se de cuvânt, Vasea venea să caute spiritul de apă, şi primăvara arunca flori în râu, şi rusalka n-a murit.

Pentru asta, rusalka o învăţa pe Vasea să înoate aşa cum puţini puteau, şi să se caţere în copaci ca o pisică. Şi aşa s-au trezit amândouă, împreună, lenevind pe o cracă de pe care se vedea drumul, când Părintele Konstantin se apropia de Lesnaia Zemlia.

Rusalka l-a văzut prima pe preot. Ochii ei au strălucit.

— Uite unul care ar fi bun de mâncat.

Vasea s-a uitat în jos, către drum, şi a văzut un bărbat cu părul auriu, prăfuit, şi cu straiele închise la culoare ale unui preot.

— De ce?

— E plin de dorinţă. Dorinţă şi frică. Nu ştie ce îşi doreşte şi nu recunoaşte că îi e frică. Dar le simte pe amândouă, atât de tare că ar putea să îl sufoce.

Bărbatul înainta. Avea, într-adevăr, o faţă înfometată. Pomeţii înalţi şi proeminenţi îi umbreau adânciturile din obraji; avea ochii adânci şi albaştri şi buzele delicate şi pline, deşi strânse cât să pară dure, ca să-i ascundă delicateţea. Unul din oamenii tatălui ei călărea cu el, şi ambii cai erau plini de praf şi obosiţi.

Fata Vasiei s-a luminat.

— Mă duc acasă, a spus ea. Dacă a venit din Moscova, are veşti de la fratele şi sora mea.

Rusalka nu se uita la ea, ci în josul potecii pe care o luase bărbatul, cu o lumină înfometată în ochi.

— Ai promis că nu faci asta, a zis Vasea cu o voce tăioasă.

Rusalka a zâmbit, cu dinţii ascuţiţi strălucind printre buzele
verzui.

— Poate că îşi doreşte moartea, a spus ea. Dacă e aşa... pot să-l ajut.

Poarta din faţă se agita ca un muşuroi de furnici, scăldată în auriu de lumina după-amiezii. Un bărbat deşeua caii extenuaţi, dar preotul nu se zărea nicăieri. Vasea a alergat către uşa de la bucătărie. Dunia, care a întâmpinat-o în prag, a şuierat la crenguţele din părul ei şi la petele de pe rochia ei ruptă.

— Vasea, unde...? a spus ea, apoi: Lasă. Hai, grăbeşte-te.

A repezit fata, să-i pieptene părul şi să o schimbe într-o bluză brodată şi un sarafan.

Cu faţa roşie şi arzătoare, dar cât de cât prezentabilă, Vasea a ieşit din camera pe care o împărţea cu Irina. Alioşa o aştepta. A rânjit când a văzut-o.

— Poate reuşesc să-ţi găsească şi ţie un soţ, Vasicika.

— Anna Ivanovna zice că nu, a răspuns Vasea, calmă. Prea înaltă, slabă ca o nevăstuică, cu faţa şi picioarele de broască. A împreunat mâinile şi a ridicat ochii: Ce păcat, numai prinţii din basme iau broaşte de soţie. Şi pot să facă vrăji şi să devină frumoase la comandă. Mi-e teamă că eu n-o să am niciun prinţ, Lioşka.

Alioşa a pufnit.

— Mi-ar fi milă de prinţ. Dar nu pune la suflet ce zice Anna Ivanovna; nu vrea să fii frumoasă.

Vasea nu a spus nimic şi o umbră agilă i-a întunecat fata.

— Ei bine, deci avem un preot nou, a adăugat Alioşa în grabă. Eşti curioasă, nu, surioară?

Cei doi au ieşit afară şi au dat înconjurul casei.

Privirea pe care i-a aruncat-o a fost una sinceră, ca de copil.

— Dar ce, tu nu eşti? a spus ea. A venit de la Moscova; poate are veşti.

* * *

Piotr şi preotul şedeau pe iarba răcoroasă de vară şi beau kvas. Piotr s-a întors când i-a auzit pe copii apropiindu-se şi a mijit ochii când a văzut-o pe fiica sa mijlocie.

E aproape femeie, s-a gândit. *A trecut prea mult timp de când nu m-am mai uitat la ea cu adevărat.*

Seamănă atât de mult şi totuşi atât de puţin cu mama ei.

Ce-i drept, Vasea era încă stângace, dar chipul începuse să i se schimbe. Oasele erau încă butucănoase şi prea mari, gura era încă prea lată şi cu buze prea cărnoase. Dar era captivantă: stările interioare treceau ca norii peste apele verzi şi limpezi ale ochilor ei şi era ceva în mişcările ei, linia gâtului şi părul ei împletit îţi luau ochii şi îi ţineau acolo. Când cădea lumina pe părul ei negru, nu avea sclipiri de bronz, cum avea al Marinei, ci roşu închis, ca granate prinse printre firele de mătase.

Părintele Konstantin se uita la Vasea cu sprâncenele ridicate şi puţin încruntat. *Nici nu mă mir,* s-a gândit Piotr. Avea ceva sălbatic în ea, cu toată ţinuta ei cuminte şi părul bine împletit. Arăta ca un animal sălbatic abia prins, abia învăţat să fie ascultător.

— Fiul meu, a spus Piotr în grabă, Aleksei Petro viei. Şi ea e fiica mea, Vasilisa Petrovna.

Alioşa a făcut o plecăciune, şi în faţa preotului, şi în faţa tatălui său. Vasea se uită la Konstantin cu vădită?

încântare. Alioşa îi dădu coate, cu putere.

— O! a spus Vasea. Eşti binevenit aici, Batiuşka.

Şi apoi a adăugat, repezită:

— Ai veşti de la fratele şi sora mea? Fratele meu a plecat acum şapte ani ca să depună jurăminte la Lavra Sfintei Treimi. Şi sora mea e Prinţesa din Serpuhov. Spune-mi că i-ai văzut!

Mama ei ar trebui să o controleze, s-a gândit Konstantin în taină. Când o femeie se adresează unui preot, o voce dulce şi capul plecat ar fi mai potrivite.

Fata asta se holba fără ruşine la el, cu ochi verzi fermecaţi.

Destul, Vasea, a spus Piotr, rigid. A avut o călătorie lungă

.Konstantin a fost scutit de la a da un răspuns. S-au auzit foşnete de picioare în iarba văratică. Anna Ivanovna a năvălit fără suflare în peisaj, purtând ce avea ea mai bun. Fiica ei cea mică, Irina, a urmat-o, impecabilă, ca întotdeauna, şi frumoasă ca o păpuşă. Anna a făcut o plecăciune. Irina îşi sugea degetul şi-l privea pe nou-venit cu ochii ei rotunzi.

— Batiuşka, a spus Anna. Eşti mai mult decât binevenit.

Preotul a dat din cap drept răspuns. Măcar ele două erau femei cuminţi. Mama avea o eşarfă înfăşurată în jurul părului, iar fetiţa era îngrijită, micuţă şi respectuoasă. Dar, fără să vrea, ochii lui Konstantin au alunecat într-o parte, prinzând privirea plină de interes a celeilalte fiice.

— Culori? a spus Piotr, încruntându-se.

— Culori, Piotr Vladimirovici, a spus Părintele Konstantin, încercând să nu lase să se vadă cât de încântat e.

Piotr nu era sigur că l-a auzit pe preot cum trebuie.

Cina în bucătăria de vară era mereu zgomotoasă. Pădurea era blândă în lunile de aur şi grădina de zarzavat dădea pe afară. Dunia se întrecea pe sine cu tocăniţe uşoare.

— Şi apoi alergăm ca iepurii, a spus Alioşa, de pe cealaltă parte a vatrei.

Lângă el, Vasea a roşit şi şi-a acoperit faţa. Bucătăria răsuna de râsete.

—Vopsele, vrei să zici? a spus Piotr către preot, faţa limpezindu-i-se. Ei bine, nu trebuie să-ţi faci griji din cauza asta; femeile vor vopsi orice îţi doreşti.

A rânjit, simţindu-se darnic. Piotr era mulţumit de viaţă. Semănăturile lui creşteau înalte şi verzi dedesubtul unui cer senin şi frumos. Nevasta lui plângea, ţipa şi se ascundea mai puţin de când venise preotul cel cu păr bălan.

— Putem, a intervenit Anna, fără suflu.

îşi ignoră tocana.

— Orice doreşti. încă îţi e foame, Batiuşka?

—Culori, a spus Konstantin. Nu pentru vopsit. Vreau să fac picturi.

Piotr se simţea ofensat. Casa fusese pictată cu stacojiu şi albastru pe sub streşini. Dar culoarea era luminoasă şi bine întreţinută şi dacă bărbatul ăsta credea că trebuie să intervină...

Konstantin a arătat către icoana din colţul opus uşii.

— Ca să pictez icoane, a spus el răspicat. Pentru gloria lui Dumnezeu. Ştiu de ce am nevoie. Dar nu ştiu unde să găsesc, aici, la voi în pădure.

Ca să picteze icoane. Piotr l-a privit pe Konstantin cu un respect reînnoit.

— Ca ale noastre? a spus el.

A privit cu atenţie icoana înecată în fum a Fecioarei, pictată cu nepăsare, aşezată, în colţul ei, cu un ciot de lumânare în faţă. Adusese icoanele familiei din Moscova, dar nu mai văzuse niciodată pe cineva care pictează icoane. Călugării pictau icoane.

Konstantin a deschis gura, a închis-o, şi-a netezit trăsăturile şi a spus:

— Da. Cam ca acestea. Dar trebuie să am cu ce să pictez. Culori. Am adus câteva cu mine, dar...

Icoanele erau sfinte. Oamenii îi vor respecta casa când vor şti că înăuntrul ei trăieşte un pictor de icoane.

— Sigur, Batiuşka, a spus Piotr. Icoane - pictat de icoane - bine, o să-ţi aducem culori.

Piotr a ridicat vocea:

— Vasea!

De cealaltă parte a vetrei, Alioşa a spus ceva şi a râs. Vasea râdea şi ea. Lumina soarelui strălucea prin părul ei şi lumina pistruii care îi împodobeau nasul.

Stângace, s-a gândit Konstantin. *Neîndemânatică, doar pe jumătate adult. Dar jumătate din casă o urmăreşte să vadă ce-o să mai facă.*

— Vasea! a strigat Piotr din nou, mai ascuţit.

Fata a plecat şoptind ceva şi s-a îndreptat către ei. Purta o rochie verde. Părul i se desfăcuse pe la tâmple şi se încreţise puţin în jurul sprâncenelor, pe sub basmaua roşu cu galben. *E urâtă,* s-a gândit Konstantin şi apoi s-a mirat de gândul ăsta. Ce conta pentru el dacă o fată e urâtă?

— Tată? a spus Vasea.

— Părintele Konstantin îşi doreşte să meargă în pădure, a spus Piotr. Vrea să caute culori. O să te duci cu el. îi vei arăta unde cresc plantele din care se face vopsea naturală.

Privirea pe care i-a aruncat-o nu era aceea afectată sau sfioasă pe care o au fecioarele; era transparentă ca lumina soarelui, luminoasă şi curioasă.

— Da, tată, a spus ea. Şi către Konstantin: la răsărit, mâine, cred, Batiuşka. Cel mai bine ar fi să le culegem înainte să se facă zi.

Anna Ivanovna a profitat de moment ca să pună mai multă tocană în bolul lui Konstantin.

— Cu voia dumneavoastră, a spus ea.

Nu şi-a luat ochii de la Vasea. De ce nu putea să-l ajute un bărbat din sat să găsească pigmenţi? De ce trebuia să fie vrăjitoarea cu ochi verzi? Brusc, a realizat că se holba. Lumina de pe faţa fetei pălise. Konstantin şi-a revenit.

— Mulţumirile mele, devuşka.

A schiţat semnul crucii în aerul dintre ei.

Vasea a zâmbit, brusc.

— Mâine, atunci, a spus ea.

— Hai, fuguţa, Vasea, a spus Anna, cu o voce uşor ascuţită. Părintele nu mai are nevoie de tine.

în dimineaţa următoare, ceaţa se lăsase pe pământ. Lumina soarelui care răsărea a transformat-o în foc şi fum, cu dungi trasate de umbrele copacilor. Fata l-a salutat pe Konstantin cu o faţă atentă şi luminoasă. în ceaţă, părea un spirit.

Pădurea din Lesnaia Zemlia nu era ca pădurea din jurul Moscovei. Era mai sălbatică, mai nemiloasă şi mâi frumoasă. Copacii răspândiţi peste tot şopteau împreună deasupra capetelor lor, iar peste tot în jurul lui, Konstantin avea senzaţia că există ochi. *Ochi... prostii.*

— Ştiu unde creşte menta sălbatică, a spus Vasea în timp ce urmau o potecă subţire.

Copacii se arcuiau ca o cupolă de catedrală deasupra capului lor. Tălpile goale ale fetei păreau delicate în praf, în spate purta o geantă de piele.

— Şi poate găsim şi soc, dacă avem noroc, şi mure. Anin pentru galben. Dar nu e destul pentru faţa unui sfânt. O să ne pictezi icoane, Batiuşka?

— Am pământ roşu, pietrele pisate, metalul negru. Am şi praf de lapislazul, pentru vălul Fecioarei. Dar nu am verde, galben sau violet, a spus Konstantin; prea târziu, şi-a auzit încântarea din propria voce.

— Pe alea le putem găsi, a spus Vasea.

Sălta ca un copil.

— Nu am văzut niciodată o icoană pictată. Nimeni n-a mai văzut. O să venim toţi şi o să cerem să ne rugăm, ca să stăm şi să ne uităm la tine cât lucrezi.

Era obişnuit ca oamenii să facă asta. în Moscova, se îngrămădeau toţi pe lângă icoanele lui...

—Şi tu eşti om, până la urmă, a spus Vasea, urmărind gândurile care i se perindau pe chip. Mă întrebam. Uneori, pari tu însuţi o icoană.

El nu ştia ce văzuse pe chipul lui şi s-a enervat pe sine însuşi.

—Te întrebi prea multe lucruri, Vasilisa Petrovna. Mai bine stai liniştită acasă, cu surioara ta.

— Nu eşti primul care îmi spune asta, a spus Vasea, fără răutate în voce. Dar dacă aş face asta, cine ar merge cu tine să găsească bucăţi de frunze când se crapă de zi? Uite...

S-au oprit pentru mesteacăn, şi din nou, pentru muştar sălbatic. Fata era iute de mână, cu pumnalul ei mic. Soarele s-a ridicat tot mai sus, mistuind ceaţa.

—Ţi-am pus o întrebare ieri, când nu ar fi trebuit, a spus Vasea, băgând frunzele dantelate de muştar în geantă. Dar o să te întreb din nou azi şi vei ierta, rogute, nerăbdarea unei copile, Batiuşka. îmi iubesc fratele şi sora. A trecut mult timp de când nu am mai auzit veşti de la ei. Pe fratele meu îl cheamă Fratele Aleksandr acum.

Gura preotului s-a strâns.

—Am auzit de el, a spus, după o ezitare scurtă. A fost scandal când şi-a depus jurămintele sub numele pe care l-a primit la naştere.

Vasea a zâmbit cu jumătate de gură.

—Mama noastră i-a ales numele şi fratele meu a fost mereu încăpăţânat.

Zvonuri despre Fratele Aleksandr şi despre refuzul lui de a asculta sau de a face compromisuri în această direcţie s-au împrăştiat în toată Moscova. Dar Konstantin şi-a amintit că jurămintele monahale nu sunt subiecte de discuţie pentru fecioare. Fata şi-a fixat ochii mari pe faţa lui. Konstantin a început să se simtă inconfortabil.

— Fratele Aleksandr a venit la Moscova pentru încoronarea lui Dimitrii Ivanovici. Se spune că şi-a creat un anumit renume pentru preoţia lui prin sate, a adăugat preotul, tensionat.

— Şi sora mea? a spus Vasea.

— Prinţesa din Serpuhov e respectată pentru evlavia ei şi pentru copiii ei puternici, a spus Konstantin, dorindu-şi ca această conversaţie să se sfârşească.

Vasea s-a învârtit de jur-împrejur, cu un ţipăt micuţ de satisfacţie.

— îmi fac griji pentru ei, a spus ea. Şi tata îşi face, deşi se preface că nu-i adevărat. Mulţumesc, Batiuşka.

Şi s-a întors către el cu faţa toată numai lumină, aşa încât Konstantin a fost surprins şi fascinat fără să vrea. Expresia lui a devenit mai rece. A urmat o pauză scurtă. Poteca s-a lăţit şi ei au mers cot la cot.

— Tatăl meu a spus că ai fost până la capătul lumii, a spus Vasea. La Ţarigrad şi la palatul celor o mie de regi. La Biserica „Sfânta înţelepciune".

— Da, a spus Konstantin.

— îmi povesteşti? a spus ea. Tata spune că la amurg cântă îngerii. Şi că Ţarul domneşte şi peste preoţi, ca şi cum ar fi însuşi Dumnezeu. Că are camere pline de bijuterii şi o mie de servitori.

întrebările ei l-au luat prin surprindere.

— Nu îngeri, a spus Konstantin încet. Doar oameni, dar oameni cu voci cu care îngerilor nu le-ar fi ruşine. Noaptea e luminată de o mie de lumânări şi peste tot e aur şi muzică...

S-a oprit brusc.

— Probabil că e ca în rai, a spus Vasea.

— Da, a spus Konstantin.

Amintirile îl năpădeau: aur şi argint, muzică, oameni învăţaţi şi libertate. Pădurea părea să îl sufoce.

— Nu e un subiect potrivit pentru fete, a adăugat el.

Vasea a ridicat o sprânceană. Au ajuns la un tufiş de mure.

Vasea a cules un pumn plin.

— Nu voiai să vii aici, nu-i aşa? a spus ea, cu mâinile pe mure. Nu avem muzică sau lumini şi foarte puţini oameni. Nu poţi să pleci din nou?

— Merg acolo unde mă trimite Dumnezeu, a spus Konstantin, rece. Dacă munca mea e aici, atunci voi sta aici.

— Şi care e munca ta, Batiuşka? a spus Vasea.

S-a oprit din mâncat mure. Pentru o secundă, privirea ei s-a îndreptate spre copacii de deasupra capului.

Konstantin i-a urmărit ochii, dar nu era nimic acolo. Un sentiment ciudat i s-a furişat pe spate.

— Să salvez suflete, a spus el.

Putea să numere pistruii de pe nasul ei. Dacă exista vreo fată care avea nevoie să fie salvată, ea era aia. Murele îi pătaseră buzele şi mâinile.

Vasea a zâmbit cu jumătate de gură:

— Deci o să ne salvezi?

— Dacă îmi dă Dumnezeu putere, o să vă salvez.

— Eu sunt doar o fată de la sat, a spus Vasea.

S-a întins din nou către tufişul de mure, atentă la spini.

— Nu am văzut niciodată Ţarigradul sau îngeri, şi nu am auzit nici vocea lui Dumnezeu. Dar cred că trebuie să ai grijă, Batiuşka, Dumnezeu nu are vocea dorinţelor tale. Nu am avut niciodată nevoie de salvare.

Konstantin s-a holbat la ea. Fata doar a zâmbit, mai mult copil decât femeie, înaltă, subţire şi pătată cu suc de mure.

—Să ne grăbim, a zis ea. O să se lumineze de tot în curând.

în noaptea aceea, Părintele Konstantin a stat întins pe patul lui îngust, tremurând şi neputând să doarmă, în nord, vântul
avea dinţi care muşcau după apus, chiar şi vara.

îşi pusese icoanele, aşa cum trebuia, în colţul opus uşii. Maica Domnului stătea agăţată pe mijloc, cu Sfânta Treime chiar dedesubt. La căderea nopţii, femeia casei, ruşinoasă şi servilă, i-a dat o lumânare groasă din ceară de albine pe care să o aşeze în faţa icoanelor. Konstantin a aprins-o când apunea soarele şi s-a bucurat de lumina aurie. Dar în strălucirea lunii, lumânarea arunca umbre sinistre deasupra feţei Fecioarei şi făcea ca siluete ciudate să danseze sălbatic printre cele trei ipostaze divine. Pe timpul nopţii era ceva ostil în aerul din casă. Părea că respiră, aproape...

Ce *prostii*, s-a gândit Konstantin. Enervat de sine însuşi, s-a ridicat, intenţionând să stingă lumânarea. Dar când a traversat camera, a auzit sunetul distinct pe care îl face o uşă când se închide. Fără să se gândească, a luat-o către geam.

O femeie a traversat în viteză spaţiul din faţa casei, îmbrobodită într-un şal greoi. Părea durdulie şi fără forme pe sub hainele care o acopereau. Părintele Konstantin nu-şi dădea seama cine putea fi. Figura a ajuns în faţa uşii bisericii şi s-a oprit. Şi-a pus o mână pe inelul de bronz, a tras uşa ca s-o deschidă şi a dispărut înăuntru.

Konstantin s-a holbat la locul din care dispăruse femeia. Bineînţeles că nu era nimic care să oprească pe cineva din a se ruga în mijlocul nopţii, dar casa are icoane. Te poţi ruga la icoane fără să trebuiască să înduri aerul rece şi umed al nopţii. Şi femeia avusese ceva misterios - aproape o vinovăţie - în comportament.

Din ce în ce mai curios şi iritat - şi treaz - din pricina acestui moment, Konstantin a plecat de la geam şi şi-a pus veşmântul întunecat. Camera lui avea propria uşă exterioară. S-a strecurat fără să facă zgomot, fără să se mai obosească să-şi pună pantofi, şi şi-a croit drum prin iarbă, către biserică.

Anna Ivanovna a îngenuncheat în întuneric, în faţa iconostasului şi a încercat să nu se gândească la nimic. Mirosul de praf şi de vopsea, ceară şi lemn vechi, a învăluit-o ca un balsam, în timp ce transpiraţia din urma altui coşmar se usca de la răcoare. De data asta, se plimba prin pădure în miezul nopţii, cu umbre negre pe toate părţile. Voci ciudate se auzeau în jurul ei.

— Stăpână, strigau. Stăpână, te rugăm. Uită-te la noi. Cunoaşte-ne, dacă nu, inima ta nu va fi protejată. Te rugăm, Stăpână.

Dar nu voia să se uite. A mers şi a tot mers, în timp ce vocile trăgeau de ea. într-un final, disperată, a început să fugă, lovindu-se la picioare în pietre şi rădăcini. S-a auzit un strigăt puternic, tânguitor. Dintr-odată, poteca s-a terminat. A alergat în neant şi s-a trezit din nou în pielea ei, gâfâind şi plină de transpiraţie.

Un vis, nimic mai mult. Dar o înţepau faţa şi picioarele, şi chiar şi trează, Anna auzea acele voci. într-un final, a rupt-o la fugă către biserică şi s-a adăpostit la baza iconostasului. Ar fi putut să stea în biserică şi să se strecoare înapoi la prima oră. Mai făcuse asta înainte. Soţul ei era un bărbat tolerant, deşi dispariţiile câte o noapte întreagă erau greu de explicat.

Scârţâitul uşor al balamalelor a ajuns imediat la urechile ei, hoţeşte. Anna a sărit în picioare şi s-a întors. O siluetă întunecată, îmbrăcată în mantie, proiectată de luna care răsărise, a trecut uşor pragul uşii şi a venit către ea. Annei îi era prea frică să se mişte. A rămas împietrită până când umbra s-a apropiat destul cât să vadă sclipirea de aur antic a părului.

— Anna Ivanovna, a spus Konstantin. Eşti în regulă?

A căscat gura la preot. Toată viaţa, oamenii îi puseseră întrebări nervoase şi exasperate. „Ce faci?", spuneau ei şi „Ce-i în neregulă cu tine?". Dar nimeni n-o întrebase cum se simte, pe vocea aceea blândă. Lumina lunii se juca deasupra adânciturilor de pe faţa lui.

Anna s-a bâlbâit:

— Eu... sigur, Batiuşka. Sunt bine, eu doar am... să mă ierţi, eu...

Suspinul din gât o făcea să se înece. Tremurând, incapabilă să-l privească în ochi, s-a întors, şi-a făcut cruce şi a îngenuncheat din nou în faţa iconostasului. Părintele Konstantin a rămas deasupra ei un moment, fără cuvinte, apoi s-a întors, întocmai pentru a-şi face cruce şi a îngenunchea pe partea cealaltă a iconostasului, în faţa chipului calm al Maicii Domnului. Vocea lui, în timp ce se ruga, de-abia a ajuns la urechile Annei: un murmur încet şi sonor, deşi nu putea să înţeleagă cuvintele. într-un final, suspinele i s-au potolit.

A sărutat icoana lui Hristos şi i-a aruncat o privire Părintelui Konstantin. El contempla imaginile slab luminate din faţa lui, cu mâinile împreunate. Vocea lui, atunci când se auzea, era joasă şi liniştită şi neaşteptată.

— Spune-mi, a zis el, ce te-a făcut să cauţi alinare la aşa o
oră?

—Nu ţi-au spus că sunt nebună? a răspuns Anna cu amărăciune, spre surprinderea ei.

— Nu, a răspuns preotul. Eşti?

Bărbia ei s-a înclinat, cu cea mai mică intenţie de a încuviinţa.

— De ce?

Ochii ei au zburat în sus ca să-i caute pe ai lui.

— De ce sunt nebună?

Vocea ei a sunat ca o şoaptă răguşită.

— Nu, a răspuns Konstantin, răbdător. De ce crezi tu că
eşti?

— Văd... lucruri. Demoni, diavoli. Peste tot. Mereu.

Se simţea de parcă stătea în afara corpului ei. Ceva preluase controlul asupra limbii ei şi îi modela răspunsurile. Nu mai spusese asta nimănui înainte. Jumătate din timp, refuza să şi-o recunoască ei însăşi, chiar şi când bolborosea pe la colţuri şi femeile şuşoteau cu mâinile la gură. Nici măcar bunul, beţivul, stângaciul Părinte Semion, care se rugase cu ea de mai multe ori decât putea să numere, nu-i smulsese mărturisirea asta.

— Dar de ce să însemne asta că eşti nebună? Biserica ne învaţă că demonii merg printre noi. Nu crezi în ceea ce ne învaţă Biserica?

— Ba da! Dar...

Annei îi era frig şi cald în acelaşi timp. îşi dorea să-l privească din nou în ochi, dar nu îndrăznea. S-a uitat, aşadar, la podea şi a văzut umbra ştearsă a piciorului lui, în mod absurd gol pe sub mantia grea. într-un final, a reuşit să şoptească ceva:

— Dar nu-s - *nu pot fi* - reale. Nimeni altcineva nu vede... sunt nebună; ştiu că sunt nebună. Vocea i s-a stins, apoi a adăugat: în afară, cred, de... fiica mea vitregă, Vasilisa. Dar ea e doar o copilă care aude prea multe poveşti.

Privirea Părintelui Konstantin s-a îndârjit.

— Vorbeşte despre asta?

— Nu - nu recent. Dar când era mică, uneori credeam... ochii ei...

— Şi n-ai făcut nimic?

Vocea lui Konstantin era mlădioasă ca a unui şarpe şi melodioasă, ca a oricărui cântăreţ. Anna a început să tremure din pricina tonului său sceptic şi dispreţuitor.

— Am bătut-o când am putut şi i-am interzis să vorbească despre asta. M-am gândit, poate, că dacă o prind îndeajuns de
tânără, n-o să se instaleze nebunia.

— Numai la asta te-ai gândit? Nebunie? Nu te-ai temut niciodată pentru sufletul ei?

Anna a deschis gura, a închis-o la loc şi s-a holbat la preot, uluită. Bărbatul a mers apăsat până la mijlocul iconostasului, unde trona un al doilea Hristos, înconjurat de apostoli. Lumina lunii i-a făcut părul auriu să pară cărunt şi umbra lui s-a târât întunecată de-a lungul podelei.

— Demonii pot fi exorcizaţi, Anna Ivanovna, a spus el, fără să-şi ia ochii de la icoană.

— Ex... exorcizaţi? a spus ea, cu o voce ascuţită.

— Sigur că da.

— Cum?

Se simţea de parcă se lumina asupra unui lucru atât de simplu cum e noroiul. Toată viaţa purtase în spate acest blestem. Mintea ei nu putea să conceapă faptul că ar fi putut să dispară.

— Ritualuri ale Bisericii. Şi multă rugăciune.

A urmat o pauză scurtă.

— O, a răsuflat Anna. O, te rog. Fă-l să dispară. Fă-i să dispară.

Poate că el zâmbise, dar ea nu putea să fie sigură, în lumina lunii.

— O să mă rog şi o să mă gândesc la asta. Du-te înapoi la culcare, Anna Ivanovna.

Ea l-a fixat cu nişte ochi mari şi uimiţi, apoi s-a întors şi a bâjbâit către uşă, cu picioarele stângace pe lemnul dezgolit.

Părintele Konstantin s-a întins în faţa iconostasului. Nu a dormit deloc tot restul nopţii.

Ziua următoare era duminică. în lumina gri verzuie a răsăritului, Konstantin s-a întors în camera lui. Curând trebuia să ţină slujba. Era obosit, dar calm. Pe durata orelor lungi de veghe, Dumnezeu îi dăduse răspunsul. Ştia ce lucruri diabolice se aşternuseră peste pământul ăsta. Se aflau în simbolurile soarelui de pe şorţul doicii, în teroarea femeii aceleia stupide, în ochii fermecaţi, sălbatici ai fiicei celei mari a lui Piotr. Locul era plin de demoni: chyertii vechii religii. Oamenii aceştia sălbatici şi simpli îl venerau pe Dumnezeu ziua, iar noaptea pe vechii zei, în secret; încercau să meargă *pe* ambele poteci deodată şi se făceau mici în faţa Părintelui. Nici nu-i de mirare că răul venise să facă pagubă.

Exaltarea i se scurgea prin vene. Se gândise că poate o să putrezească aici, la capătul lumii. Dar aici cu siguranţă exista lupta, lupta pentru putere asupra sufletelor bărbaţilor şi femeilor, cu răul de o parte, şi el, în calitate de mesager al lui Dumnezeu, de cealaltă.

Oamenii se adunau. Aproape că putea să le simtă curiozitatea nerăbdătoare. încă nu era ca la Moscova, unde oamenii se agăţau flămânzi de cuvintele lui şi îl iubeau cu ochi temători. Nu încă. Dar urma să fie.

Vasea şi-a smucit umărul şi şi-a dorit să poată să-şi dea jos năframa. Pentru că erau la biserică, Dunia adăugase un văl improvizaţiei greoaie de material, lemn şi pietre semipreţioase. îi dădea mâncărimi. Dar asta nu era nimic, în comparaţie cu Anna Ivanovna, care era îmbrăcată ca pentru o zi de sărbătoare: o cruce cu pietre în jurul gâtului şi inele pe fiecare deget. Dunia i-a aruncat o singură privire stăpânei sale şi a murmurat despre evlavie şi păr aurit. Chiar şi Piotr a ridicat o

sprânceană când a văzut-o pe soţia lui, dar şi-a păstrat calmul. Vasea i-a urmat pe fraţii ei în biserică, scărpinându-se pe cap.

Femeile stăteau pe stânga naosului, în faţa Fecioarei, în timp ce bărbaţii stăteau pe partea dreaptă, în faţa lui Hristos.
Vasea mereu îşi dorise să poată să stea lângă Alioşa, ca să se înghiontească şi să se foiască în timpul slujbei; Irina era atât de mică şi drăguţă, încât înghiontitul nu era satisfăcător şi, oricum, Anna vedea întotdeauna. Vasea şi-a prins degetele la spate.

Uşile din mijlocul iconostasului s-au deschis şi preotul a ieşit. Freamătul sătenilor adunaţi s-a transformat în linişte, accentuată de chicotelile unei fete.

Biserica era mică şi Părintele Konstantin părea să o umple. Părul lui auriu acapara priviri aşa cum nici măcar bijuteriile Annei nu puteau s-o facă. Privirea lui albastră trecea prin mulţime ca nişte cuţite, unul câte unul. Nu a vorbit imediat. O linişte fără suflare s-a răspândit ca un sunet printre oameni, astfel că Vasea s-a trezit străduindu-se să le audă respiraţiile delicate şi nerăbdătoare.

— Binecuvântată este împărăţia, a spus Konstantin într-un final, vocea lui copleşindu-i pe toţi, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Nu *suna* ca Părintele Semion, s-a gândit Vasea, deşi cuvintele liturghiei erau aceleaşi. Vocea lui era ca un tunet, şi cu toate astea puncta fiecare silabă aşa cum făcea Dunia când cosea. Cuvintele au prins viaţă sub atingerea lui. Vocea lui era intensă, ca râurile primăvara. Le vorbea despre viaţă şi moarte, despre Dumnezeu şi păcat. Vorbea despre lucruri pe care nu le

cunoşteau, despre diavoli şi suferinţe, şi tentaţie. Le-a pus faptele în faţa ochilor, ca să se vadă supunându-se judecăţii lui Dumnezeu, să se vadă blestemaţi şi aruncaţi în abis.

în timp ce psalmodia, Konstantin a atras mulţimea către el până când vocile repetau cuvintele lui ca un ecou, într-o uluire de teroare fascinată. I-a condus tot mai departe, cu biciul suplu al vocii lui, până când vocile lor nu s-au mai auzit, şi l-au ascultat, ca nişte copii speriaţi, pe timpul unei furtuni. Chiar când erau în pragul panicii - sau al extazului - vocea lui s-a domolit.

— Să ne miluiască şi să ne mântuiască pe noi, căci El e bun şi de oameni iubitor.

S-a lăsat o tăcere grea. în liniştea aceea, Konstantin a ridicat mâna dreaptă şi a binecuvântat mulţimea.

Au ieşit afară din biserică de parcă erau somnambuli, ţinându-se unul de celălalt. Anna avea privirea plină de o teroare exaltată, pe care Vasea nu putea să o înţeleagă. Ceilalţi păreau fermecaţi, chiar extenuaţi, cu rămăşiţe de extaz şi teroare în ochii lor.

— Lioşka! a strigat Vasea, repezindu-se către fratele ei.

Dar când s-a întors la ea, el era palid ca ceilalţi şi privirea
lui părea să o urmărească pe a ei de departe. L-a plesnit, cuprinsă de frica de a-i vedea ochii goi. Brusc, Alioşa şi-a revenit şi a împins-o cu o forţă care ar fi putut s-o arunce la pământ, dar fata purta o haină nouă şi a fost rapidă ca o veveriţă. Aşa că s-a dat înapoi şi s-a ţinut pe picioare, iar cei doi au rămas uitându-se unul la celălalt, cu piepturile agitându-se şi pumnii încleştaţi.

Amândoi şi-au revenit în acelaşi timp. Au râs şi Alioşa a

spus:

— E adevărat, deci, Vasea? Demoni printre noi şi chinuri din plin dacă nu îi izgonim? Dar chyerti - vorbea despre chyerti? Femeile mereu au lăsat pâine pentru domovoi. Ce îi pasă lui Dumnezeu de asta?

— Poveşti sau nu, de ce ar trebui să izgonim spiritele casei, doar pentru că aşa a spus un preot bătrân din Moscova? s-a răstit Vasea. Dintotdeauna le-am lăsat pâine, sare şi apă şi Dumnezeu nu s-a enervat.

— Nu am murit de foame, a spus Alioşa, ezitând. Şi nu am avut nici incendii sau boli. Dar poate Dumnezeu aşteaptă să murim, ca pedeapsa să nu se sfârşească niciodată.

— Pentru numele lui Dumnezeu, Alioşa, a început Vasea, dar a fost întreruptă de Dunia, care-i striga.

Anna stabilise că vor avea o masă deosebit de mare astăzi şi Vasea trebuia să facă găluştele şi să amestece în supă.

Au cinat afară, cu ouă şi kaşa şi verdeţuri de vară, pâine, şi brânză, şi miere. Obişnuitul talmeş-balmeş vesel se oprise. Ţărăncile tinere stăteau una lângă alta şi şuşoteau.

Konstantin, mestecând contemplativ, radia de satisfacţie. Piotr, încruntându-se, întorcea capul ici-colo, ca un taur care a mirosit pericolul, dar încă nu a văzut lupii în iarbă. *Părintele înţelege bestiile sălbatice şi cotropitorii,* s-a gândit Vasea. *Dar nu poţi lupta cu păcatul şi damnaţia.*

Ceilalţi s-au uitat îndelung la preot, cu teroare şi admiraţie avidă pe faţă. Anna Ivanovna radia de un fel de bucurie nesigură. Fervoarea lor părea să îl ridice pe Konstantin şi să îl poarte, ca un cal care galopează. Vasea nu ştia asta, dar în liniştea din naos, după ce toţi oamenii plecaseră, preotul aruncase tot sentimentul

acela în exorcizarea lui, îl aruncase cu totul, până când chiar şi un orb ar fi putut să jure că aude demonii plângând şi fugind să-şi salveze viaţa, dincolo de zidurile lui Piotr şi mult după ele.

în vara aceea, Konstantin s-a plimbat printre oameni şi le-a ascultat ofurile. A binecuvântat muribunzii şi a binecuvântat nou-născuţii. A ascultat atunci când i s-a vorbit şi, când a răsunat vocea lui joasă, oamenii au tăcut ca să-l asculte.

— Căiţi-vă, le-a spus el, sau o să ardeţi. Focul e foarte aproape. Vă aşteaptă pe voi şi pe copiii voştri, de fiecare dată când vă aşezaţi la somn. Daţi roadele voastre Domnului şi numai lui. E singura voastră scăpare.

Oamenii murmurau împreună, şi vocile lor erau din ce în ce mai temătoare.

Konstantin mânca la masa lui Piotr în fiecare seară. Vocea lui le dilua vinul cu miere şi le făcea lingurile de lemn să tremure. Irina se obişnuise să-şi pună lingura lângă pahar, chicotind când le auzea lovindu-se. Vasea o aţâţa la asta; veselia copilei era o alinare. Faptul că se vorbea de damnare nu o speria pe Irina; era prea mică.

Dar Vasiei îi era frică.

Nu de preot, nu de diavoli, şi nici de abisurile cu flăcări. Ea văzuse diavolii. îi vedea în fiecare zi. Unii din ei erau malefici şi unii erau buni, şi alţii erau neastâmpăraţi. Toţi erau la fel de umani ca oamenii pe care îi păzeau.

Nu, Vasiei îi era frică de propriii ei oameni. Nu mai glumeau pe drum spre biserică; îl ascultau pe Părintele Konstantin într-o linişte greoaie şi avidă. Şi chiar şi când nu erau în biserică, oamenii căutau scuze să-i viziteze camera.

Konstantin ceruse ceară de albine de la Piotr, pe care să o topească şi să o amestece cu pigmenţii lui. Când lumina zilei cădea pe chilia lui, îşi lua pensulele şi deschidea flacoanele cu pudră pisată. Şi apoi picta. Sfântul Petru lua formă sub pensula lui. Barba sfântului era creaţă, veşmântul lui - culoarea ocrului şi galben, cu mâna sa bizară, cu degete lungi, ridicată ca să binecuvânteze.

Lesnaia Zemlia nu mai vorbea despre altceva.

într-o duminică, disperată, Vasea a strecurat o mână de greieri în biserică şi i-a scăpat printre credincioşi. Ţârâitul lor era un contrapunct amuzant pentru vocea joasă a Părintelui Konstantin. Dar nu râdea nimeni; s-au strâmbat şi au şuşotit despre semne rele. Anna Ivanovna nu văzuse, dar bănuia cine era vinovat. După slujbă, a chemat-o pe Vasea la ea.

Fata a pătruns fără tragere de inimă în odaia mamei ei vitrege. O creangă lungă de salcie era deja în mâna Annei. Preotul stătea lângă geamul deschis, măcinând o bucată de piatră albastră. Nu părea să asculte cât timp Anna îi punea întrebări fiicei sale vitrege, dar Vasea ştia că întrebările erau puse de dragul preotului, ca mama vitregă să arate că ea e stăpână în casa ei.

întrebările au continuat.

—Aş face-o din nou, a izbucnit Vasea, într-un final, exasperată până la capătul puterilor. Nu Dumnezeu a făcut toate creaturile? De ce doar nouă ne este dată şansa să ne rugăm cu voce tare? Greierii se roagă prin cântecele lor la fel de mult cum o facem şi noi.

Privirea ca de gheaţă a lui Konstantin a strălucit în direcţia ei, deşi nu putea să-i descifreze expresia.

— Impertinenţă! a ţipat Anna. Sacrilegiu!

Vasea, cu bărbia ridicată, a tăcut chiar şi când nuiaua de salcie a şuierat în timp ce cobora asupra ei. Konstantin s-a uitat la ea, cu o privire şi de nepătruns. Vasea i-a prins căutătura şi a refuzat să plece ochii.

Anna i-a văzut pe fată şi pe preot privindu-se în ochi şi faţa ei furioasă s-a făcut mai roşie ca niciodată. A pus toată forţa pe care o avea în braţ în nuiaua ascuţită. Vasea rămase nemişcată, muşcându-şi buza până la sânge. Dar lacrimile curgeau, în ciuda tuturor eforturilor ei şi i se repezeau în jos pe obraji.

în spatele Annei, Konstantin privea fără să scoată niciun cuvânt.

Vasea a strigat o dată, la final, şi umilită, şi plină de durere. Dar apoi s-a sfârşit; Alioşa, cu buzele palide, se dusese să-l găsească pe tatăl lor. Piotr a văzut sângele şi faţa albă a fiicei lui, şi a prins braţul Annei.

Vasea nu a scos niciun cuvânt către tatăl ei sau către altcineva; s-a împleticit în picioare încercând să plece cât mai repede, deşi fratele ei a încercat să o cheme înapoi, şi s-a ascuns în pădure, ca un animal rănit. Dacă plângea, auzea doar rusalka.

— Asta o s-o înveţe preţul păcatului, a spus Anna, mândră, când Piotr i-a reproşat brutalitatea. Mai bine să înveţe acum, decât să ardă mai târziu, Piotr Vladimirovici.

Konstantin nu a spus nimic. Nu spunea nimic din ceea ce îi trecea prin cap.

După ce i s-au vindecat rănile, Vasea a călcat mai atent şi şi-a ţinut gura mai des. Petrecea mai mult timp cu caii şi punea la cale planuri nebuneşti, să se îmbrace în băiat şi să se ducă la mănăstire, cu Saşa, sau să trimită, în secret, un mesager către Olga.

Alioşa, deşi nu i-a spus, a început să-şi noteze când vine şi când pleacă, astfel încât să nu rămână niciodată singură cu mama lor vitregă.

în tot timpul ăsta, Konstantin a confiscat toate darurile - pâine sau vin de miere - pe care oamenii le lăsau spiritelor de la vatră.

—Daţi-le lui Dumnezeu, a spus el. Uitaţi de demonii voştri, sau o să ardeţi.

Oamenii ascultau. Chiar şi Dunia era pe jumătate convinsă; bolborosea în barbă, dădea din cap dezaprobator şi îşi dădea jos de pe şorţuri şi basmale simbolul soarelui.

Vasea nu vedea nimic; se ascundea în pădure sau în grajduri. Iar domovoiul îi ducea lipsa mai mult ca oricine, căci acum el nu mai avea nimic, în afară de firimituri.

13. Lupii

Toamna a venit într-o explozie de splendoare care s-a transformat repede în cenuşiu. Liniştea anului care se sfârşea stătea ca o ceaţă peste pământurile lui Piotr Vladimirovici, în timp ce icoanele se înmulţeau sub mâna Părintelui Konstantin. Bărbaţii din sat au lucrat la un nou iconoclast care să le susţină: Sfântul Petru şi Sfântul Paul, Fecioara şi Hristos. Oamenii zăboveau prin camera lui Konstantin şi priveau cu admiraţie icoanele finisate, formele lor şi feţele strălucitoare din ele. Konstantin făcea un iconostas întreg, imagini una câte una.

—Mântuirea voastră o datoraţi lui Dumnezeu, a spus Konstantin. Uitaţi-vă la fata lui şi veţi fi mântuiţi.

Şi nu mai văzuseră niciodată nimic asemănător cu ochii mari ai lui Hristos, carnea palidă şi mâinile lungi şi subţiri. Se uitau şi îngenuncheau şi câteodată plângeau.

Ce e un domovoi, spuneau ei, *dacă nu o poveste pentru copii? Ne pare rău, Batiuşka, ne căim.*

Aproape nimeni nu mai lăsa daruri, nici măcar la echinocţiul de toamnă. Domovoii au ajuns slăbănogi şi apatici. Vazila a ajuns subţire, nebun şi cu ochi sălbatici; paiul era gros în barba lui încâlcită. Fura secara şi orzul depozitat pentru cai. Caii au început să dea din copite în boxele lor şi să se sperie de adierile de vânt. Oamenii aveau tot mai puţină răbdare.

— Ei bine, n-am fost eu, băiete, şi n-a fost niciun cal sau o pisică sau o fantomă, a mormăit Piotr către băiatul de la grajduri într-o dimineaţă.

Mai mult orz dispăruse în noaptea aceea şi Piotr, deja tensionat, era furios.

— N-am văzut! a strigat băiatul, trăgându-şi mucii. Niciodată n-aş...

Aerul înţepa în dimineţile acelea de noiembrie, şi pământul părea să scoată sunete sub talpă, aspru de la îngheţ. Piotr a stat nas în nas cu băiatul şi a răspuns negărilor lui cu un pumn încleştat. S-a auzit o bubuitură şi un urlet de durere.

— Să nu mai furi de la mine niciodată, a spus Piotr.

Vasea, care chiar atunci se strecura pe uşa grajdului, s-a
încruntat. Tatăl ei nu-şi pierdea niciodată cumpătul atât de repede. Nici măcar n-o bătuse vreodată pe Anna Ivanovna. *Ce ni se întâmplă?* Vasea s-a făcut nevăzută şi s-a căţărat în şopron. I- a luat un moment să găsească vazila, ghemuit şi pe jumătate acoperit de paie. Atrecut-o un fior când i-a văzut privirea.

— De ce mănânci orzul? a întrebat ea, făcându-şi curaj.

— Pentru că nu am mai primit daruri.

Ochii vazilei au avut o strălucire îngrijorător de întunecată.

— Sperii caii?

— Stările lor sunt ale mele şi ale mele sunt ale lor.

— Eşti foarte nervos, atunci, nu? a şoptit fata. Dar oamenii mei nu fac asta intenţionat. Le e doar frică. Preotul va pleca într- o zi. Lucrurile nu vor fi mereu aşa.

Ochii vazilei au strălucit întunecaţi, dar Vasiéi i s-a părut că a văzut şi tristeţe, şi mânie în ei.

— îmi e foame, a spus el.

Vasea a simţit cum o năpădeşte empatia. Şi ei îi fusese foame de multe ori.

— îţi aduc eu pâine, a spus ea hotărâtă. *Mie* nu-mi e frică.

Ochii vazilei au strălucit.

— îmi trebuie puţine lucruri, a zis. Pâine. Mere.

Vasea a încercat să nu se gândească prea mult la faptul că trebuie să îşi împartă mâncarea cu cineva. Mâncarea nu era niciodată destulă după miezul iernii; curând va ţine cu dinţii de fiecare firimitură. Dar...

— O să ţi le aduc. Promit, a spus ea, uitându-se serioasă în
ochii rotunzi şi căprui ai demonului.

— Mulţumirile mele, a răspuns vazila. Ţine-ţi promisiunea şi voi lăsa grânele în pace.

Vasea şi-a ţinut promisiunea. Nu era niciodată prea mult. Un măr uscat. O coajă de pâine roasă. Un strop de vin de miere, cărat pe degetele sau în gura ei. Dar vazila era încântat şi când mânca, toţi caii făceau linişte. Zilele *se* întunecau şi se scurtau; zăpada cădea de parcă voia să îi înconjoare în alb. Dar vazila s-a

îmbujorat, satisfăcut; pe timpul iernii, grajdurile erau moleşite, ca în trecut.

Mai bine. Anotimpul era lung, şi în ianuarie frigul s-a înteţit, până când nici măcar Dunia nu putea să-şi amintească să fi trăit aşa ceva.

Amurgul necruţător de iarnă îi făcea pe oameni să rămână înăuntru. Piotr avea destul timp să îndure văzându-şi familia cu obraji supţi. Se înghesuiau lângă foc, mestecând pâine şi bucăţi de carne uscată, făcând cu rândul când trebuiau să adauge lemne în flăcări. Nici măcar pe timpul nopţii nu îndrăzneau să-l lase să ardă la foc mic. Oamenii mai în vârstă bolboroseau că lemnul lor ardea prea repede, că aveai nevoie de trei buşteni să ţii flăcările mari, când înainte aveau nevoie numai de unul.

Piotr şi Kolea spuneau că astea-s prostii. Dar stiva lor de lemne se tot diminua.

Miezul iernii venise şi trecuse; zilele se lungeau din nou, dar frigul doar se înrăutăţise. Omora oi şi iepuri şi înnegrea degetele celor naivi. De lemne de foc aveau nevoie pe frigul ăsta, orice ar fi, aşa încât, pentru că nu prea mai aveau provizii, oamenii înfruntau pădurea silenţioasă, sub strălucirea soarelui de iarnă. Vasea şi Alioşa, care erau afară cu un ponei, o sanie şi topoare cu mâner scurt, au fost cei care au văzut urmele de labe din zăpadă.

— Ar trebui să mergem după ei, tată? a întrebat Kolea în noaptea aceea. Să omorâm câţiva, să le luăm pielea şi să îi izgonim pe restul?

Repara o coasă, mijind ochii la lumina sobei. Fiul lui, Serioşa, rigid şi tăcut, se înghesuia lângă mama lui.

Vasea a aruncat coşului imens cu materiale de cusut o privire descurajată şi a apucat un topor şi o

piatră de şlefuit. Alioşa i-a aruncat o privire amuzată peste mânerul toporului său.

—Vezi? a spus Părintele Konstantin către Anna. Uită-te în jurul tău. în harul lui Dumnezeu stă izbăvirea ta.

Ochii Annei i-au fixat faţa; materialele ei de cusut stăteau abandonate în poală.

Piotr s-a mirat de soţia lui. Niciodată nu păruse atât de relaxată, deşi asta era cea mai urâtă iarnă din câte îşi putea aminti.

—Nu cred, a spus Piotr, răspunzând la întrebarea fiului
său.

îşi inspecta cizmele; iarna, găurile puteau să te coste un picior. Apus una jos, lângă foc, şi a ridicat-o pe cealaltă.

—Lupii din nord de tot sunt mai mari decât câinii de vânătoare; de douăzeci de ani nu au mai venit atât de aproape.

Piotr s-a întins să mângâie capul osos al lui Pios; câinele l-a lins descurajat.

—Dacă fac asta acum, înseamnă că sunt disperaţi, că ar vâna copii dacă ar putea, sau ar măcelări oile sub nasul nostru. Toţi oamenii adunaţi ar putea să înfrunte o haită, dar e prea frig pentru tras cu arcul; asta ar însemna să lucreze cu sulițe şi nu s- ar întoarce înapoi toată lumea. Nu, trebuie să avem grijă de copiii noştri şi de animale şi să mergem în pădure numai pe timpul zilei.

— Am putea să punem capcane, a intervenit Vasea, peste hârşâitul pietrei de şlefuit.

Anna i-a aruncat o privire întunecată.

—Nu, a spus Piotr. Lupii nu-s ca iepurii; ţi-ar simţi mirosul pe capcană şi *nimeni* nu ar risca să meargă în pădure cu aşa o şansă mică de câştig.

— Da, tată, a spus Vasea, cu sfială.

Noaptea aceea a fost îngheţată ca moartea. S-au strâns toţi pe sobă, înghesuiţi ca sardinele şi acoperiţi cu toate păturile pe care le aveau. Vasea a dormit rău; tatăl ei sforăia şi genunchii micuţi şi ascuţiţi ai Irinei o înţepau în spate. S-a foit şi s-a răsucit, a încercat să nu-l lovească pe Alioşa şi, într-un final, spre miezul nopţii, a căzut într-un somn iepuresc. A visat lupi care urlau, stele de iarnă înghiţite de nori calzi, un schelet de pasăre starik cu ochi roşii şi, spre final, un om palid cu fălci masive, cu o privire flămândă şi diabolică, care se uita chiorâş şi clipea din singurul lui ochi. S-a trezit gâfâind, în ora chinuitoare dinaintea răsăritului şi a văzut o siluetă traversând camera, conturată de lumina înăbuşită a focului din sobă.

Nu e nimic, s-a gândit: *un vis, pisica din bucătărie*. Dar apoi silueta s-a oprit, de parcă a simţit-o. S-a întors foarte puţin. Vasea abia a îndrăznit să respire, căci îi văzuse faţa, o mâzgăleală în lumina slabă. Ochii erau de culoarea gheţii în timpul iernii. A tras aer în piept - să vorbească sau să ţipe -, dar apoi figura a dispărut. Lumina zilei pătrundea prin uşa bucătăriei şi din sat se auzeau plânsete de jale.

— E Timofei, a spus Piotr, vorbind despre un băiat din sat.

Piotr se trezise înainte de răsărit să aibă grijă de animale.

Acum a intrat repezit pe uşă, scuturându-şi zăpada de pe cizme şi dându-şi jos gheaţa care se formase în barbă. Avea ochii goi de la frig şi nesomn.

— A murit în timpul nopţii.

Bucătăria s-a umplut de exclamaţii. Vasea, pe jumătate trează, pe sobă, şi-a amintit de silueta pe care o văzuse în întuneric. Dunia n-a spus nimic, şi-a văzut de gătit, cu buzele lipite. Privirea ei sălta des, îngrijorată, de la Vasea la Irina. Iarna era nemiloasă pentru cei tineri.

La miezul zilei, femeile s-au adunat în baia comunală ca să îi înveleascâ trupul fără viaţă. Vasea, strecurându-se în colibă prin spatele mamei ei vitrege, a văzut cu coada ochiului faţa lui Timofei: avea ochii lucioşi, cu lacrimi îngheţate pe obrajii lui subţiri. Mama lui ţinea corpul strâns lângă ea, ignorându-şi vecinii. Nu puteai să-i iei copilul nici cu argumente, nici cu răbdare şi când femeile l-au tras cu forţa din braţele ei, a început să ţipe.

Camera a fost înghiţită de haos. Mama s-a năpustit asupra vecinilor, plângând după fiul ei. Majoritatea femeilor aveau copii la rândul lor şi le-a cuprins frica văzând privirea din ochii ei. Mama îşi ţinea mâinile întinse orbeşte, bâjbâind. Camera era prea mică. Vasea a apucat braţele Irinei, care se întindeau spre ea, scoţând-o din calea răului. Era puternică, dar subţire, şi mama era nebună de durere. Vasea a cuprins-o şi a încercat să vorbească.

— Dă-mi drumul, vrăjitoareo! a ţipat femeia. Dă-mi drumul!

Vasea, confuză, n-a mai ţinut atât de strâns şi un cot a lovit- o peste faţă. A văzut stele verzi şi braţele ei s-au lăsat moi.

Atunci a apărut Părintele Konstantin în pragul uşii. Nasul lui era roşu, cu faţa la fel de îngheţată ca a celorlalţi, dar a analizat scena într-o secundă, a făcut doi paşi mari în coliba micuţă şi apucat degetele întinse

ale mamei. Femeia s-a smucit disperată şi apoi a rămas nemişcată, tremurând.

— S-a dus, Yasna, a spus Konstantin sever.

— Nu, a răcnit ea. L-am ţinut în braţe, toată noaptea l-am ţinut, în timp ce focul a ars încet - nu poate, *nu* va pleca dacă îl ţin. Daţi-mi-l înapoi!

— E al lui Dumnezeu, a spus Konstantin. Aşa cum suntem
toţi.

— E fiul meu! Singurul meu fiu. Al meu...

— Stai liniştită, a spus el. Şezi. E necuviincios. Hai, femeile îl vor întinde lângă foc şi vor încălzi apă ca să-l spele.

Vocea lui joasă era delicată şi calmă. Yasna i-a dat voie să o conducă spre sobă şi s-a lăsat jos lângă el.

Toată dimineaţa - de fapt, toată ziua aia scurtă şi întunecată de iarnă - Konstantin a vorbit şi Yasna s-a holbat la el ca un înotător prins de curentul apei, în timp ce femeile dezbrăcau corpul lui Timofei şi îl spălau şi îl înveleau într-o pânză rece. Preotul era încă acolo când a venit Vasea după o altă zi de căutat lemne pentru foc; l-a văzut stând în faţa uşii băii comunale, respirând aerul rece cu aşa o poftă, de parcă era apă.

— Ai dori nişte mied, Batiuşka? a spus ea.

Konstantin a tresărit surprins. Vasea nu făcea zgomot când mergea şi blănurile ei gri se amestecau cu noaptea ce se apropia. Dar după o pauză, a spus:

— Aş vrea, Vasilisa Petrovna.

Vocea lui frumoasă era puţin mai groasă decât un fir de aţă; rezonanţa îi dispăruse. Serioasă; i-a întins plosca de piele umplută cu vin de miere. A dat-o pe gât cu o sete disperată. Ştergându-şi gura cu dosul palmei, i-a dat înapoi plosca, doar ca să-şi dea seama că ea îl studia, cu sprâncenele încruntate.

— O să stai la priveghi în noaptea asta? a întrebat.

— Asta e treaba mea, a răspuns el cu o urmă de aroganţă; întrebarea era impertinentă.

Ea i-a observat enervarea şi a zâmbit; el s-a încruntat.

— Te cinstesc pentru asta, Batiuşka, a spus ea.

S-a întors către casa imensă, pierzându-se în umbre. Konstantin s-a uitat la ea cum dispare, cu buzele strânse. Gustul de mied încă era pregnant în gura lui.

Preotul a stat lângă trupul mortului la priveghiul din noaptea aceea. Faţa lui suptă era fermă şi buzele i se mişcau spunând rugăciuni. Vasea, care se întorsese în orele dimineţii ca să stea şi ea la priveghi, nu putea să se abţină să nu admire hotărârea lui, deşi în aer nu se mai auziseră niciodată ecourile atâtor suspine şi rugăciuni, cum se întâmplase de la venirea lui.

Era mult prea frig ca să zăboveşti pe lângă mormântul mic al băiatului, crestat cu multe eforturi din pământul tare ca fierul. Imediat ce buna-cuviinţă le-a permis asta, oamenii s-au împrăştiat înapoi la colibele lor, lăsându-l pe bietul băiat singur, în leagănul lui rece ca gheaţa, cu Părintele Konstantin în spate de tot, aproape trăgând-o cu forţa pe mama suferindă.

Oamenii au început să se înghesuie în tot mai puţine izbe, cu familii extinse împărţind o singură sobă, ca să economisească lemne. Dar acestea au dispărut atât de repede - de parcă un gând rău le-a făcut să ardă. Aşa că au mers în pădure în ciuda urmelor de labe, femeile împinse de chipul de marmură al lui Timofei şi de privirea din ochii mamei lui. Era inevitabil ca cineva să nu mai întoarcă.

Din fiul lui Oleg, Danii, rămăseseră numai oasele când l-au găsit, împrăştiat pe o suprafaţă mare de zăpadă călcată în picioare şi plină de sânge. Tatăl lui a adus oasele lui roase la Piotr şi, fără să scoată un cuvânt, le-a aşezat în faţa lui.

Piotr s-a uitat în jos către ele şi nu a spus nimic.

— Piotr Vladimirovici, a început Oleg, răcnind, dar Piotr a dat din cap.

— Ingroapă-ţi fiul, a spus el, privirea lui îndreptându-se către propriii copii. O să chem oamenii mâine.

Alioşa şi-a petrecut noaptea lungă verificând mânerul suliţei lui pentru mistreţi şi ascuţindu-şi cuţitul de vânătoare. Se vedea puţină culoare în obrajii lui fini. Vasea îl privea muncind. O parte din ea ardea de dorinţă să ia o suliţă, să meargă şi ea şi să înfrunte pericole în pădurea acoperită de zăpadă. Cealaltă parte din ea voia să-i dea una peste cap fratelui ei, pentru entuziasmul lui prostesc.

— O să-ţi aduc piele de lup, Vasea, a spus Alioşa, aşezându-şi armele deoparte.

— Ţine-ţi pielea de lup, a răspuns Vasea, mai bine promite- mi că îţi aduci propria piele înapoi, fără să-ţi degere degetele de la picioare.

Fratele ei a rânjit, cu ochii strălucind.

— Eşti îngrijorată, surioară?

Cei doi stăteau departe de adunarea de lângă sobă, dar Vasea tot şi-a coborât vocea:

— Nu-mi place treaba asta. Crezi că *vreau* să fie nevoie să tai degete degerate? Sau degetele tale?

—Dar nu avem ce să facem, Vasicika, a spus Alioşa, punându-şi cizma jos. Trebuie să avem lemne. Mai bine să mergem afară şi să luptăm, decât să îngheţăm în propriile case.

Vasea şi-a strâns buzele, dar n-a scos niciun cuvânt. Dintr- odată, s-a gândit la vazila, cu ochii negri de mânie. S-a gândit la cojile de pâine pe care i le adusese ca să-i potolească furia. *Mai e vreunul care e mânios?* Unul asemenea putea să fie numai în pădure, unde bat vânturile şi urlă lupii.

Nici să nu te gândeşti, Vasea, a spus vocea raţiunii din capul ei. Dar Vasea s-a uitat la familia ei. A văzut faţa sumbră a tatălui său, entuziasmul reprimat al fraţilor săi.

Ei, nu pot decât să încerc. Dacă Alioşa e rănit mâine, o să mă urăsc pe vecie că n-am încercat. Fără să se mai gândească, Vasea s-a dus după cizme şi după mantia de iarnă.

Nimeni nu s-a obosit să întrebe unde merge. Nu s-ar fi gândit nimeni la adevăratul motiv.

Vasea s-a căţărat pe poarta palisadei încurcată de mănuşi. Stelele erau puţine şi se vedeau şters; luna arunca o explozie de lumină peste zăpada tare şi îngheţată. Vasea a trecut graniţa pădurii, de la lumina lunii, la întuneric. Mergea cu pas rapid. Era groaznic de frig. Zăpada scârţâia sub tălpi. Undeva urla un lup. Vasea a încercat să nu se gândească la ochii galbeni. Dinţii sigur urmau să-i iasă din cap de la cât de tare tremura.

Dintr-odată, Vasea a ajuns la un popas. I s-a părut că aude o voce. încetinindu-şi respiraţia, a ascultat. Nu - doar vântul.

Dar ce era aia acolo? Arăta ca un copac imens: unul pe care parcă şi-l amintea, o amintire bizară, care-i scăpa, intra şi ieşea din mintea ei. Nu - era doar o umbră pe care o făcea luna.

în crengile de deasupra se juca un vânt care-i intra în oase.

Printre şuierături şi huruituri, Vasiei i s-a părut brusc că aude cuvinte.

îţi e cald, copilă? spunea vântul, parcă râzând.

De fapt, Vasea îşi simţea oasele pocnind ca nişte crengi îngheţate, dar a răspuns calmă:

— Cine eşti? Tu trimiţi gerul ăsta?

A urmat o tăcere foarte lungă. Vasea s-a întrebat dacă îşi imaginase vocea. Apoi i s-a părut că a auzit, pe un ton batjocoritor: *De ce nu? Şi eu sunt mânios*. Vocea părea să arunce ecouri, astfel încât toată pădurea răsuna.

— Asta nu e un răspuns, a replicat fata.

Partea raţională din ea s-a gândit că poate puţină supunere s-ar putea să ajute când vorbeşti cu voci pe care de-abia le auzi în mijlocul nopţii. Dar frigul o făcea somnoroasă; s-a luptat cu somnul cu toată puterea şi nu i-a mai rămas nimic şi pentru supunere.

Eu aduc îngheţul, a zis vocea. Dintr-odată, avea degete drăgăstoase şi reci încolăcindu-se în jurul gâtului. O atingere rece, ca de degete, s-a strecurat pe sub hainele ei şi i-a învăluit inima.

— Când te vei opri? a şoptit Vasea, luptându-se cu frica, îşi simţea inima bătând de parcă o atingea mâna cuiva.

— Vorbesc pentru oamenii mei; le e frică; le pare rău. Curând va fi aşa cum a fost dintotdeauna: bisericile şi chyertii împreună, fără frică şi fără vorbe despre demoni.

Va fi prea târziu, a spus vântul şi pădurea a răspuns şi ea:
prea târziu, prea târziu. Apoi: *Şi pe lângă asta, nu de îngheţul meu trebuie să-ţi fie frică, devuşka. Ci de foc. Spune-mi, focurile voastre ard prea repede?*

— Numai din cauza frigului ard aşa.

Nici vorbă, e din cauza furtunii ce se apropie. Primul semn e frica. Al doilea e mereu focul. Oamenilor tăi le e frică şi acum ard focurile.

— întoarce furtuna din drum, atunci, te implor, a spus Vasea. Uite aici, ţi-am adus un dar.

Şi-a băgat mâna în mânecă. Nu era cine ştie ce, doar un rest de pâine uscată şi puţină sare, dar când le-a întins, vântul s-a stins.

în liniştea aia, Vasea a auzit lupul urlând din nou, foarte aproape acum, şi un cor de răspunsuri. Dar în aceeaşi secundă, o iapă albă a ieşit dintre doi copaci şi Vasea a uitat de lupi. Coama lungă a iepei cădea ca nişte ţurţuri şi respiraţia ei fornăită scotea aburi în noapte.

Vasea şi-a tras sufletul.

—Oh, eşti frumoasă, a spus ea, şi chiar şi ea putea să-şi audă dorinţa în voce. Tu aduci îngheţul?

Avea iapa albă un călăreţ? Vasea nu-şi dădea seama. Un moment a părut că da, şi apoi iapa a tresărit şi forma de pe spatele ei a părut doar un joc de lumini.

Iapa albă şi-a mişcat urechile mici în faţă, către pâine şi sare. Vasea a întins mâna. A simţit respiraţia ei caldă pe faţă şi s- a uitat în ochii ei întunecaţi. Dintr-odată, a simţit mai multă căldură. Chiar şi vântul se simţea mai cald şi se unduia pe faţă.

Eu aduc îngheţul, a spus vocea. Vasea nu s-a gândit că era iapa. *E furia mea şi avertismentul meu. Dar tu eşti curajoasă, devuşka, şi mă înduplec. Pentru o ofrandă. O pauză scurtă. Dar frica nu e a mea şi nici focurile. Vine furtuna, şi îngheţul nu înseamnă nimic pe lângă asta. Curajul te va salva. Dacă oamenilor tăi le e frică, atunci ei sunt pierduţi.*

— Ce furtună? a şoptit Vasea.

Ai grijă la trecerea anotimpurilor, i s-a părut că şopteşte vântul. *Ai grijă...* şi vocea a dispărut. Dar vântul a rămas. Sufla tot mai puternic, fără cuvinte, azvârlind nori peste lună şi vântul mirosea, din fericire, a zăpadă. îngheţul puternic nu putea să reziste dacă ningea.

Când Vasea a intrat pe uşa casei, împleticindu-se în propriile picioare, fulgii care îi acopereau gluga şi i se prinseseră în gene au liniştit cu totul zarva familiei. Alioşa a îmbrăţişat-o încântat, fără să scoată vreun cuvânt, şi Irina a ieşit afară râzând, ca să prindă în palme albeaţa care cădea din cer.

într-adevăr, în noaptea aceea, gerul s-a potolit. A nins o săptămână. Când ninsoarea s-a oprit în sfârşit, le-a luat încă trei zile să se dezgroape din ea. Până atunci lupii profitaseră de uşoara încălzire ca să se hrănească cu iepuri slăbănogi şi să se afunde mai tare în pădure. Nu i-a mai văzut nimeni din nou. Numai Alioşa părea dezamăgit.

* * *

Dunia dormea rău în nopţile acelea de iarnă târzie şi nu era numai din cauza frigului şi a durerii din oase şi nici din cauza grijilor pe care şi le făcea pentru tuşea Irinei şi faţa palidă a Vasiei.

— E timpul, a spus demonul îngheţului.

De data asta nu era nicio sanie în visul Duniei, niciun răsărit de soare şi niciun aer rece de iarnă. Stătea într-o pădure întunecată, care murmura. Părea că o umbră încă şi mai mare o pândea de undeva din întuneric. Aşteptând. Trăsăturile palide ale demonului nopţii erau conturate precis, ca o gravură, ochii scurşi de culoare.

—Trebuie să fie acum, a spus el. E femeie şi e mai puternică chiar şi decât se crede ea. S-ar putea să pot ţine răul la distanţă de voi, dar trebuie să am fata aia.

— E o copilă, a protestat Dunia.

Demon, s-a gândit ea. *Ispită. Mincinos.*

— E încă o copilă - mă necăjeşte să-i dau prăjituri cu miere când ştie că nu sunt - şi s-a făcut atât de palidă în iarna asta, toată numai ochi şi oase. Cum să renunţ la ea acum?

Fata demonului era rece.

—Se trezeşte fratele meu; în fiecare zi, lanţurile lui se slăbesc tot mai tare. Copila aia, fără să ştie, a făcut tot ce a putut să vă protejeze, cu coji de pâine, curaj şi simpla ei prezenţă. Dar fratele meu îşi râde de lucruri ca astea; trebuie să aibă bijuteria.

întunericul părea să se apropie mai tare, sâsâind. Demonul îngheţului vorbea răspicat, în cuvinte pe care Dunia nu le cunoştea. Un vânt ager s-a strecurat în luminiş, şi umbrele s-au retras. A ieşit luna şi a făcut zăpada să strălucească.

— Te rog, rege al iernii, a spus Dunia umilă, strângându-şi mâinile împreună. încă un an. încă un anotimp cu soare; o să crească puternică dacă are ploaie şi lumina soarelui. Nu vreau - nu pot - să o dau pe fata mea Iernii acum.

Brusc, au erupt râsete dintre arbuşti: râsete bătrâneşti, lente. Dintr-odată, Duniei i s-a părut că lumina lunii străluceşte prin demonul îngheţului, că nu era altceva în afară de joc de lumini şi umbre.

Dar apoi, a devenit om adevărat din nou, cu greutate,

chip şi formă. Capul lui era întors într-o parte, scrutând arbuştii. Când s-a întors înapoi către Dunia, faţa lui era cumplită

.— Tu o cunoşti cel mai bine, a spus el. Nu pot să o iau nepregătită; va muri. încă un an, atunci. în ciuda judecăţii mele.

14.

Şoarecele şi fecioara

Anna Ivanovna suferea împreună cu ceilalţi iarna. Mâinile ei se umflau şi înţepeneau; o dureau dinţii. Visa brânză şi ouă şi călţunaşi, în timp ce mânca varză acră, pâine neagră şi peşte afumat. Irina, care nu fusese niciodată puternică, a devenit palidă şi s-a transformat într-o umbră apatică, iar Anna, îngrozită pentru copilul ei, a găsit o apropiere stranie faţă de Dunia, încercând să toarne supe şi miere pe gâtul copilei şi să o ţină la căldură.

Dar, în sfârşit, nu mai vedea demoni. Micuţa creatură cu barbă nu se mai strecura în casă; cerşetorul mic şi plin de crengi nu se mai strecura în dvor. Anna vedea numai bărbaţi şi femei şi îndura numai problemele obişnuite ale unei case aglomerate într-o iarnă grea. Şi Părintele Konstantin era acolo: un bărbat ca un înger, aşa cum nu îşi imaginase niciodată că poate fi un bărbat, cu vocea lui luminoasă şi tandră şi cu icoanele binecuvântate care luau formă sub mâinile lui puternice. L-a văzut în fiecare zi în iarna aia, când se înghesuiau toţi înăuntru. Era o mare plăcere să se bucure de prezenţa lui şi nu îşi dorea nimic mai mult. Mintea ei era relaxată; putea chiar să zâmbească la fiii ei vitregi şi să o suporte pe Vasilisa. Dar când au trecut zăpada şi frigul, pacea Annei a fost distrusă.

O amiază gri, cu fulgi mici pe un cer plumburiu, a dat peste Anna când alerga să-l caute pe Konstantin în chilia lui.

— Demonii sunt încă aici, Batiuşka, s-a plâns ea. S-au întors; se ascundeau doar înainte. Sunt vicleni, sunt mincinoşi. Cum am păcătuit? Părinte, ce trebuie să fac?

Plângea, tremura. Numai în dimineaţa aia, domovoiul se strecurase, încăpăţânat şi înăbuşit, afară din sobă şi s-a apucat de coşul cu materiale de peticit al Duniei.

Konstantin nu a răspuns imediat. Degetele lui erau albastre şi albe acolo unde strânseseră de pensulă - se retrăsese în camera lui să picteze. Anna îi adusese supă. Se revărsa în mâinile ei tremurânde. *Varză,* a observat Konstantin scârbit. Se săturase până peste cap de varză. Anna a pus bolul lângă el, dar nu a plecat.

— Răbdare, Anna Ivanovna, i-a răspuns preotul, când a devenit clar că aştepta vorbele lui.

Nu s-a întors şi nici nu şi-a încetinit mişcarea rapidă şi uşoară pe care o făcea cu pensula. Trecuseră săptămâni întregi de când pictase ultima dată.

— E o molimă de lungă durată, alimentată de înstrăinarea multora dintre ei. Aşteaptă numai şi îi voi duce înapoi la Dumnezeu.

— Da, Batiuşka, a spus Anna. Dar azi am văzut...

A sâsâit printre dinţi.

— Anna Ivanovna, nu vei scăpa niciodată de diavoli, dacă tot umbli să îi cauţi. Ce femeie creştină se comportă aşa? Ar trebui mai bine să îţi fie frică de Dumnezeu şi să îţi petreci timpul rugându-te. Mult.

S-a uitat sugestiv către uşă.

Dar Anna nu a plecat.

— Ai făcut miracole deja. Sunt... să nu crezi că nu sunt recunoscătoare, Batiuşka.

A mers legănat către el, tremurând. Mâna ei s-a lăsat pe umărul lui.

Konstantin a săgetat-o cu o privire iritată. Ea s-a tras înapoi ca arsă şi o nuanţă palidă de roşu i-a apărut pe obraji.

—Mulţumeşte-i lui Dumnezeu, Anna Ivanovna, a spus Konstantin. Lasă-mă să lucrez.

A rămas un moment fără să scoată un cuvânt, apoi a plecat.

Konstantin şi-a ridicat supa şi a înghiţit-o zgomotos. S-a şters la gură şi a încercat să-şi caute calmul necesar pentru pictură. Dar cuvintele domniţei îl zgâriau pe creier. *Demoni. Diavoli. Cum am păcătuit?* Mintea lui Konstantin a început să rătăcească. îi umpluse pe toţi oamenii ăştia de frică de Dumnezeu şi erau pe calea mântuirii. Aveau nevoie de el - îl iubeau şi se temeau de el cu aceeaşi măsură. Pe bună dreptate, pentru că el era mesagerul Domnului. îi venerau icoanele. Tot ce se putea pune în cuvinte şi priviri fioroase, care avea legătură cu supunerea în faţa dorinţei lui Dumnezeu, făcuse. Simţea efectul.

Şi totuşi.

Fără să vrea, Konstantin s-a gândit la a doua fată a lui Piotr. O observase în iarna aceea, graţia ei copilărească, râsul ei, imprudenţa ei fără de griji, tristeţea secretă care i se citea uneori pe faţă. îşi amintea cum a văzut-o odată venind dinspre apus, către casă, în frig şi în lumina înserării. Chiar el luase mied de la ea din mână, fără să se gândească dincolo de recunoştinţa de a-i fi astâmpărat setea.

Nu îi e frică, s-a gândit Konstantin cu asprime. *Nu îi e frică de Dumnezeu; nu îi e frică de nimic.* Vedea asta în felul în care tăcea, în privirea ei fermecată, în orele lungi pe care le petrecea în pădure. în orice caz, nicio fecioară creştină bună nu avea ochi ca ăia, sau se plimba cu atâta graţie în întuneric.

Pentru sufletul ei şi pentru sufletele tuturor din locul ăsta pustiu, s-a gândit Konstantin, trebuia să o vadă supusă. Ea trebuia să se vadă şi să se teamă de asta. O salva pe ea şi, astfel, îi salva pe toţi. Gândindu-se la asta... Konstantin n-a mai fost atent la degetele lui; pictase ca în transă cât timp mintea lui se gândea la problemă. într-un final, s-a întors înapoi la realitate şi ochii lui au fost absorbiţi de ce pictase.

Ochi verzi şi sălbatici îl fixau înapoi, ochi pe care voise să îi picteze într-un albastru blând. Voalul lung al femeii putea la fel de bine să fie o revărsare de păr negru-roşiatic. Părea să râdă la el, prinsă în lemn şi pe vecie liberă. Konstantin a strigat şi a aruncat planşa deoparte. Aceasta s-a prăbuşit cu zgomot pe podea, împroşcând vopsea.

Primăvara era prea umedă şi prea rece. Irina, care iubea florile, plângea pentru ghioceii care n-au mai înflorit. Pajiştile erau arate prin torenţi de ploaie neobişnuită pentru anotimpul respectiv şi vreme de săptămâni întregi nimic nu s-a uscat, nici înăuntru, nici afară. Vasea, disperată, a încercat să pună ciorapii tuturor în sobă, cu focul împins într-un colţ. I-a scos afară mult mai calzi, dar nu mai uscaţi. Jumătate din sat tuşea şi ea s-a uitat încruntată la fratele ei când a venit să se îmbrace.

— Dintre toate experimentele tale, ăsta ar fi putut ieşi mai rău, a spus Alioşa, fixând din priviri ciorapii lui uşor înnegriţi de cenuşă.

Ochii îi erau roşii, vocea răguşită. S-a strâmbat trecându-şi lâna caldă şi umedă peste picior.

— Da, a spus Vasea, trăgând de şosetele ei. Aş fi putut să prăjesc casa. L-a privit din nou: Vom avea ceva cald la cină în seara asta. Să nu mori înainte să se oprească ploaia, frăţioare.

—Nu fac promisiuni, surioară, a spus Alioşa sumbru, tuşind.

Şi-a aranjat căciula şi a ieşit afară.

Cu ploaia şi umezeala de afară, Părintele Konstantin s-a apucat să-şi facă pensulele şi să-şi piseze piatra în bucătăria de iarnă. Era considerabil mai cald şi cumva mai uscat decât în camera lui, deşi era mult mai multă gălăgie, cu câini şi copii şi cele mai plăpânde capre care îi stăteau printre picioare. Vasea regreta schimbarea. Nu îi adresa nicio vorbă, deşi o lăuda pe Irina şi îi dădea instrucţiuni Annei Ivanovna destul de des. Dar, chiar şi cu toată zarva aia, Vasea îi simţea ochii aţintiţi asupra ei. Cât timp glumea cu Dunia, frământa biata lor pâine subţire şi îşi îndoia fusul de tors, Vasea era conştientă de privirea fixă a preotului.

Mai bine să-mi spui în faţă ce nu îţi convine, Batiuşka.

Se ascundea în grajd oricând putea. Incursiunile ei în casa aglomerată însemnau runde de lucru constant, în timp ce Anna ba ţipa ascuţit, ba se ruga. Şi de fiecare dată tăcerea şi privirea gravă a preotului erau acolo.

Vasea nu spusese niciodată nimănui unde se dusese în noaptea aceea cruntă de ianuarie. După aceea, uneori i se părea că a visat asta: vocea vântului şi calul alb. Când o urmărea Konstantin, se asigura să nu adreseze remarci domo voilor. Dar preotul o urmărea oricum. O aducea, s-a gândit ea, aproape de disperare, era pur şi simplu o chestiune de timp până ca ea să intre în bucluc şi el să-i sară la gât. Dar zilele se scurgeau una după cealaltă şi părintele îşi păstra tăcerea.

A venit aprilie şi a găsit-o pe Vasea la locul de păscut al cailor, cosând-o pe Mîş, vechiul cal al lui Saşa, acum o iapă pentru montă care născuse şapte mânzi. Deşi nu mai era tânără, iapa era încă puternică şi sănătoasă şi ochii ei înţelepţi nu ratau nimic. Cei mai valoroşi cai - cu Mîş printre ei - îşi petreceau iarna în grajd şi ieşeau la păscut cu ceilalţi imediat ce se arăta iarba de sub zăpadă. Ca urmare, mereu existau anumite certuri şi Mîş avea o rană în formă de copită pe coaste. Vasea a îndoit acul în carne cu mai multă dexteritate decât o făcea în bucăţile de material. Tăietura stacojie se făcea, încet, din ce în ce mai mică. Calul stătea nemişcat, tremurând doar, din când în când.

— Vară, vară, vară, cânta Vasea.

Soarele strălucea din nou plin de căldură, şi ploaia se oprise pentru suficient timp cât să aibă orzul şansa să crească. Măsurându-se pe lângă cal, Vasea şi-a dat seama că a crescut şi mai înaltă pe timpul iernii. *Ei,* s-a gândit ea mâhnită, *nu putem fi toţi la fel de mici ca Irina.*

Micuţa Irina era deja considerată o frumuseţe. Vasea a încercat să nu se gândească la asta.

Mîş a întrerupt reveria fetei. *Ne-ar plăcea să-ţi oferim un dar,* a spus ea. Şi-a lăsat capul jos ca să ciugulească din iarba proaspătă.

Mâinile Vasiei au ezitat.

— Un dar?

Ne-ai adus pâine iarna asta. îţi suntem datori.

— Noi? Dar vazila...

Suntem toţi, împreună, a răspuns iapa. *Şi ceva mai mult de atât, dar, în mare parte, el e noi.*

— Oh, a zis Vasea, nedumerită. Păi, îţi mulţumesc.

Mai bine să nu fii recunoscătoare pentru iarbă până nu ai mâncat-o, a spus iapa, fornăind. *Darul nostru e ăsta: vrem să te învăţăm să călăreşti.*

De data asta, Vasea chiar a încremenit, doar sângele i-a năvălit spre inimă. Putea să călărească - pe un ponei gras şi gri pe care îl împărţea cu Irina, dar...

— într-adevăr? a şoptit ea.

Da, a spus iapa, *deşi s-ar putea să fie o binecuvântare numai pe de-o parte. Un asemenea dar te poate îndepărta de oamenii tăi.*

— Oamenii mei, a spus Vasea, foarte încet.

Au plâns lângă icoane în timp ce domovoii s-au înfometat. Nu îi cunosc. Ei s-au schimbat, iar eu nu. A spus cu voce tare:

— Nu îmi e frică.

Bine, a spus iapa. *Vom începe când se usucă pământul de tot.*

Vasea aproape că a uitat promisiunea iepei în săptămânile care au urmat. Primăvara însemna săptămâni de muncă extenuantă şi la sfârşitul fiecărei

zile, Vasea mânca pâinea sărăcăcioasă din orzul de cu o zi înainte, cu brânză albă şi moale şi verdeţuri noi şi fragede, apoi se arunca pe sobă şi dormea ca un copil.

Dar, dintr-odată, s-a făcut luna mai şi noroiul a dispărut de sub iarba proaspătă. Păpădii străluceau ca nişte stele în verdele intens. Caii aruncau umbre lungi şi luni în formă de seceră stăteau singure pe cer în ziua când Vasea, transpirată, zgâriată şi extenuată, s-a oprit, pe drum spre casă, venind de la câmpul de orz, în locul unde păşteau caii.

Hai aici, a spus Mîş. *Hai pe spatele meu.*

Vasea era aproape prea obosită să răspundă; s-a uitat prosteşte la cal şi a spus:

— Nu am şa.

Mîş a fornăit. *Şi nici nu vei avea. Trebuie să înveţi să te descurci fără. O să te car, dar nu sunt servitoarea ta.*

Vasea a întâlnit privirea iepei. în adâncurile castanii din ochii ei s-a arătat o scânteie de amuzament.

— Nu te doare piciorul? a întrebat ea, de-abia perceptibil, dând din cap în direcţia rănii pe jumătate vindecată de pe coastele iepei.

Nu, a răspuns Mîş. *încalecă.*

Vasea s-a gândit la cina ei, la scaunul de lângă sobă. Apoi a scrâşnit din dinţi, s-a dat înapoi, a fugit şi s-a aruncat cu burta pe spatele iepei. S-a zvârcolit puţin şi s-a aşezat incomod, chiar în spatele grumazului ţeapăn.

Urechile iepei s-au lăsat pe spate din pricina zgârieturilor. *Vei avea nevoie de exerciţiu.*

Vasea nu şi-a putut aminti niciodată unde au mers în ziua aia. Au călărit, de nevoie, în adâncurile pădurii.

Dar călări tul era dureros; asta îşi amintea. Au galopat până când picioarele şi spatele Vasiei au început să tremure. *Totuşi,* a spus iapa, *parcă sunteţi trei în loc de una acolo.* Vasea se chinuia, alunecând într- o parte şi-n alta. într-un final, exasperată, Mîş s-a oprit brusc. Vasea s-a rostogolit peste umărul iepei şi a aterizat, cu ochii închişi, pe pământul argilos al pădurii.

Ridică-te, a spus calul. *Fii mai atentă.*

Când s-au întors la locul de păscut, Vasea era jegoasă, vânătă şi sigură că nu mai putea nici să meargă. Ratase şi cina şi s-a ales cu o mustrare. Dar seara următoare, a făcut-o din nou. Şi din nou. Nu era mereu cu Mîş; ceilalţi cai făceau cu rândul să o înveţe să călărească. Nu putea să meargă în fiecare zi. Primăvara muncea fără încetare - toţi munceau - la sădit cereale.

Dar Vasea mergea destul de des, şi, încet, spatele, coapsele şi stomacul ei au început să o doară mai puţin. într-un final, a venit ziua când nu au mai durut-o deloc. Şi între timp, a învăţat să-şi păstreze echilibrul, să încalece fără şa, să întoarcă, să pornească şi să oprească şi să facă salturi până când nu mai putea să-şi dea seama unde se termina calul şi de unde începea ea.

Cerul părea mai mare în vara aia, iar norii treceau peste el ca nişte lebede. Orzul se unduia verde pe câmpuri, deşi era pipernicit şi Piotr clătina din cap. Dunia se uita uneori chiorâş la ofrandele fetei - crengi de mesteacăn, în mare parte, sau crusiv, pentru făcut vopsea, şi rareori în cantităţi suficiente. Cu toate astea, Vasea strălucea de fericire, aşa că Dunia îşi dregea vocea şi nu spunea nimic.

Dar în tot timpul ăsta, căldura s-a înteţit până când a devenit groasă ca mierea: prea fierbinte. Chiar şi cu toate rugăciunile oamenilor, pădurile uscate ca iasca au luat foc şi orzul creştea prea încet.

O zi turbată de august a găsit-o pe Vasea croindu-şi drum către lac, încercând să nu şchiopăteze. Metel o luase pe Vasea la călărit. Armăsarul sur - acum alb - era încă cel mai mare dintre caii de călărit şi avea cel mai răutăcios simt al umorului. Vasea avea vânătăi care serveau drept dovadă.

Lacul strălucea în lumina soarelui. Apropiindu-se, Vasiei i s-a părut că aude copacii de pe marginea apei foşnind. Dar când şi-a ridicat privirea, nu a văzut nicio sclipire de piele verde. După câteva momente de căutări inutile, Vasea s-a dat bătută, şi- a dat jos hainele şi a intrat în lac. Apa era zăpadă topită, rece chiar şi în mijlocul verii. A lăsat-o fără suflare şi Vasea şi-a înăbuşit un ţipăt. A ţopăit prin apă, oprindu-se ici-colo să se uite atent. Dar nu găsea nicio rusalka. Uşor neliniştită, Vasea a înotat către mal, şi-a tras hainele în apă şi le-a frecat de stânci ca să le cureţe. La sfârşit, le-a agăţat, cu apa picurând din ele, pe o cracă din apropiere şi s-a urcat şi ea în copac, întinzându-se ca o pisică de-a lungul crengii ca să se usuce la soare.

Poate o oră mai târziu, Vasea s-a ridicat dintr-o amorţeală extenuată şi s-a uitat la hainele ei pe jumătate uscate. Soarele trecuse de zenit şi începuse să încline către vest, ceea ce însemna, în zilele lungi de mijloc de vară, că trecuse bine de după-masă. Cam pe acum, Anna deja s-ar fi agitat şi Dunia i-ar fi aruncat o privire cu buzele strânse când intra pe uşă. Irina cu siguranţă era aplecată peste soba fierbinte sau îşi

obosea degetele peticind. Simţindu-se vinovată, Vasea şi-a dat drumul pe o cracă mai joasă - şi a încremenit.

Părintele Konstantin şedea în iarbă. Putea la fel de? bine să fie un fermier arătos, şi nu un preot. îşi dăduse jos veşmântul preoţesc şi îl înlocuise cu o cămaşă de in şi pantaloni largi, presăraţi cu bucăţi de tulpină de orz şi părul lui neacoperit strălucea în soarele după-amiezii. Se uita către lac. *Ce căuta aicī*? Vasea, încă ascunsă de frunzişul copacului, şi-a agăţat genunchii de o creangă, s-a lăsat jos şi şi-a înhăţat hainele, rapidă ca o veveriţă. Cocoţându-se stângace pe o cracă mai ridicată, încercând să nu cadă şi să-şi rupă o mână, şi-a tras pe ea cămaşa şi izmenele, furate de la Alioşa - şi a încercat să-şi aranjeze părul cu degetele. în sfârşit, a aruncat peste umăr capătul unei plete pline de noduri, s-a prins de o ramură şi a coborât. *Poate dacă mă strecor în mare linişte...*

Apoi, Vasea a văzut rusalka. Stătea în apă. Părul ei plutea de jur-împrejur, acoperindu-i pe jumătate sânii dezgoliţi. Zâmbea, doar puţin, către Părintele Konstantin. Preotul, fermecat, s-a ridicat şi a mers legănat către ea. Fără să gândească, Vasea a alergat către el şi l-a prins de mână. Dar el a împins-o, aproape indiferent, cu o putere mai mare decât părea să fi avut.

Vasea s-a întors către rusalka.

— Lasă-l în pace!

— O să ne omoare pe toţi, a răspuns rusalka, cu voce delicată, nescăpându-şi o clipă prada din ochi. Deja a început. Dacă continuă ca şi până acum, toţi străjerii pădurii adânci vor dispărea; furtuna va veni şi pământul nu va avea cine să îl apere. Nu ai văzut asta? Frica vine prima, apoi focul, apoi foamea. Ţi-a speriat

oamenii. Şi apoi au ars focurile, şi acum soarele pârjoleşte. O să vi se facă foame când vine frigul. Regele iernii e slăbit, iar fratele lui e foarte aproape. Va veni dacă sunteţi lipsiţi de apărare. Orice e mai bine decât asta.

Vocea ei tremura cu pasiune.

— Mai bine să-l iau pe ăsta acum.

Părintele Konstantin a făcut încă un pas. Apa s-a umflat în jurul cizmelor lui. Era chiar pe marginea lacului.

Vasea a dat din cap, încercând să-şi limpezească mintea.

— Nu poţi să faci asta.

—De ce nu? Viaţa lui valorează cât viaţa tuturor? Şi îţi
spun sigur că dacă trăieşte el acum, mulţi vor muri.

Vasea a ezitat un moment lung. Fără să vrea, şi-a amintit de preot, când se ruga lângă cadavrul ţeapăn al lui Timofei, mimând cuvintele mult după ce i se stinsese vocea. Şi-a amintit cum o ţinea pe mama băiatului în picioare, ca să nu cadă, plângând, pe zăpadă. Fata a strâns din dinţi şi şi-a scuturat capul.

Rusalka şi-a dat capul pe spate şi a ţipat ascuţit. Apoi a dispărut de tot; au rămas doar soarele de pe apă, buruienile şi umbrele copacilor. Vasea l-a prins pe preot de mână şi l-a tras de lângă margine. El s-a uitat în jos către ea şi a redevenit conştient.

Picioarele lui Konstantin erau reci şi se simţea ciudat de gol pe dinăuntru. îi era frig, stând în apă de 15 centimetri adâncime, chiar pe marginea lacului, dar ce-l mira era senzaţia bruscă de singurătate. Nu se simţise niciodată singur. Faţa care înota înspre el

începuse să devină clară. înainte să-i poată da un nume, persoana l-a prins de mână şi l-a tras înapoi spre pământ uscat. Lumina a strălucit roşu pe pleata neagră şi, brusc, a recunoscut- o.

— Vasilisa Petrovna.

Ea i-a dat drumul mâinii, s-a întors şi s-a uitat la el.

— Batiuşka.

Şi-a simţit picioarele ude, şi-a amintit de femeia din lac şi a început să i se facă frică.

— Ce faci? a cerut să ştie.

— îţi salvez viaţa, a răspuns ea. Lacul e un pericol pentru
tine.

— Demoni...

Vasea a dat din umeri.

— Sau paznicul lacului. Spune-i cum vrei.

El s-a mişcat ca şi cum ar fi vrut să se întoarcă înapoi către apă, pipăindu-şi crucea cu o mână. Ea s-a întins şi a prins-o, rupând lanţul cu care era prinsă de gât.

— Las-o. Şi pe ea, a spus fata, cu îndârjire, ţinând crucea unde el să nu o poată ajunge. Ai făcut destul rău; nu poţi să le laşi în pace?

— Vreau să te salvez, Vasilisa Petrovna, a spus el. Vreau să vă salvez pe toţi. Există forţe întunecate pe care nu le poţi înţelege.

Spre surprinderea lui, şi poate şi a ei, fata a râs. Amuzamentul îi netezea chipul ascuţit.

— Mi se pare, Batiuşka, că tu eşti cel care nu înţelege, pentru că viaţa ta e cea care are nevoie să fie

salvată. Du-te înapoi să munceşti în lanul de orz şi lasă lacul în pace.

S-a întors fără să aştepte, să vadă dacă el o urma, iar picioarele ei nu făceau zgomot pe muşchiul de copac şi conurile de pin. Konstantin a prins-o din urmă. Fata încă îi ţinea crucea de lemn cu două degete.

— Vasilisa Petrovna, a încercat el din nou, blestemându-şi stângăcia.

Mereu ştia ce să zică. Dar fata şi-a întors privirea limpede către el şi toată siguranţa lui a devenit neclară şi prostească.

— Trebuie să renunţi la comportamentul tău barbarie. Trebuie să te întorci spre Dumnezeu, cu frică şi căinţă. Eşti fiica unui nobil care e un bun creştin. Mama ta va înnebuni dacă nu exorcizăm toţi demonii din căminul ei. Vasilisa Petrovna, întoarce-te. Căieşte-te.

— Merg la biserică, Părinte, a răspuns ea. Anna Ivanovna nu e mama mea şi nici nebunia ei nu e problema mea. Aşa cum sufletul meu nu e al tău. Şi mi se pare că ne era foarte bine înainte să vii tu; căci, chiar dacă ne rugam mai puţin, şi plângeam mai puţin.

Mersese repede. Palisada satului se vedea printre trunchiurile de copaci.

— Ascultă-mă, Batiuşka, a spus ea. Roagă-te pentru morţi, ai grijă de cei bolnavi şi ai grijă de mama mea. Dar pe mine lasă-mă în pace, sau data viitoare când unul din ei vine să te ia, nu o să ridic niciun deget să-l opresc.

Nu a aşteptat un răspuns, i-a pus doar crucea înapoi în mână şi a mărit pasul către sat.

Crucea a rămas caldă de la
mâna fetei, iar degetele lui s-
au strâns reticente în jurul ei

15.

.Ei vin numai după fecioara sălbatică

Soarele orbitor al după-amiezii a făcut loc unei culori aurii ca mierea şi, pe final, chihlimbar şi ruginiu. O semilună ştearsă a apărut deasupra unei linii de cer palid şi galben. Căldura zilei s-a dus odată cu lumina şi bărbaţii din lanul de orz tremurau de la transpiraţia care se răcea. Konstantin şi-a pus coasa peste umăr. Băşici care sângerau îi apăruseră sub pielea întărită de pe palme. A ţinut de coasă cu degetele şi l-a evitat pe Piotr Vladimirovici. Dorul i-a strâns răsuflarea şi mânia i-a furat vocea. A *fost un demon. A fost imaginaţia ta. Nu ai alungat-o; te-ai târât către ea.*

Doamne, cât voia să meargă înapoi la Moscova - sau Kiev - sau chiar şi mai departe. Să aibă pâine caldă şi multă, în loc să se înfometeze jumătate de an, să lase aratul fermierilor, să vorbească în faţa a mii de oameni şi să nu trebuiască să stea treaz, cu mintea rătăcind.

Nu. Dumnezeu îi dăduse o sarcină. Nu putea să o lase terminată numai pe jumătate.

Of dacă aş putea să termin odată.

Luase o hotărâre. Urma să o facă. Trebuia. Şi înainte să moară, va trăi din nou într-o lume în care fetele nu-l sfidează şi demonii nu trăiesc în lumina zilei creştine.

Konstantin a trecut de orzul recoltat şi a ocolit locul de păscut. Marginea pădurii arunca umbre flămânde. Şi-a întors faţa către turmele lui Piotr, care păşteau în amurgul lung. O strălucire de moment s-a văzut printre nuanţele de gri şi castaniu. Konstantin a privit cu atenţie. Un cal - armăsarul lui Piotr - stătea nemişcat, cu capul sus. O figură subţire era lângă umărul bestiei, siluetă în lumina de apus. Konstantin a

recunoscut-o imediat. Armăsarul şi-a curbat capul năr

ăvaş ca să-
i ciugulească din pleată şi ea a râs ca un copil.

Konstantin n-o mai văzuse pe Vasea aşa. În casă era pe rând serioasă, atentă, neglijentă şi fermecătoare, toată numai ochi şi oase şi tălpi care nu fac zgomot. Dar singură, sub cer, era frumoasă ca o mânză tânără sau un şoim care tocmai a învăţat să zboare.

Konstantin şi-a forţat chipul să rămână indiferent. Oamenii ei îi ofereau ceară de albine şi miere, îl implorau pentru consiliere şi rugăciuni. îi sărutau mâna; feţele lor se luminau când îl vedeau. Dar fata aia îi evita privirea şi paşii, şi totuşi, un *cal* - o bestie proastă - putea să scoată lumina aia din ea. Lumina trebuia să fie pentru el - pentru Dumnezeu - pentru el ca mesager al lui Dumnezeu. Era aşa cum o numise Anna Ivanovna: cu inima de piatră, neascultătoare, nu ca celelalte fecioare. Conversa cu demoni şi îndrăznea să se laude că i-a salvat viaţa.

Dar degetele lui ardeau după lemn şi ceară şi pensule, ca să surprindă iubirea şi singurătatea, mândria şi feminitatea aproape îmbobocită, trasată în conturul trupului fetiţei. *Ţi-a salvat viaţa, Konstantin Nikonovici.*

Şi-a stăpânit cu sălbăticie şi gândul, şi impulsul. Pictatul era pentru cinstea lui Dumnezeu, nu pentru a cinsti fragilitatea cărnii efemere. *Ea a chemat un diavol; degetul lui Dumnezeu a fost cel care mi-a salvat viaţa.* Dar când s-a rupt de toate astea, scena i-a rămas arzând pe retină.

* * *

Era o înserare violetă când a intrat Vasea în bucătărie, încă îmbujorată de la soarele de peste zi. A apucat un bol şi o lingură, şi-a pus o porţie şi a dus-o lângă geam. Amurgul i-a făcut ochii verzi. A dat iama în mâncare, făcând pauze din când în când ca să se uite la amurgul lung de vară. Cu paşi rigizi, hotărâţi, Konstantin s-a aşezat lângă ea. Părul ei mirosea a pământ şi soare şi apă din lac. Ea nu şi-a luat privirea de la fereastră. Satul era presărat cu focuri bine întreţinute; o semilună ştearsă se înălţa pe cerul agitat de nori. Liniştea dintre ei s-a întins, în zarva din bucătăria aglomerată. Preotul a fost cel care a întrerupt-o.

— Sunt omul lui Dumnezeu, a spus Konstantin, pe o voce joasă, dar mi-ar fi părut rău să mor.

Vasea i-a aruncat o privire scurtă, surprinsă. Urma unui zâmbet i-a apărut în colţul gurii.

— Nu cred, Batiuşka, a spus ea. Nu cumva te-am privat de o ascensiune mai rapidă către rai?

— Îţi mulţumesc pentru viaţa mea, a continuat Konstantin, ţeapăn. Dar Dumnezeu nu trebuie luat peste picior.

Mâna lui s-a aşezat, dintr-odată, caldă peste a ei. Zâmbetul i-a părăsit fetei faţa.

— Aminteşte-ţi, a spus el.

I-a strecurat un obiect printre degete. Mâna lui, aspră de la coasă, i-a alunecat peste articulaţiile degetelor. Nu a vorbit, dar s-a uitat drept la ea. Dintr-odată, Vasea a înţeles de ce toate femeile l-au implorat pentru rugăciuni; a înţeles şi că mâna lui caldă, oasele proeminente ale feţei lui erau o armă pe care o folosea când armele discursului eşuau. Aşa îi va câştiga supunerea, cu mâna lui aspră, cu ochii lui frumoşi.

Sunt atât de fraieră cum e Anna Ivanovna? Vasea şi-a dat capul pe spate şi s-a retras. El i-a dat drumul. Ea n-a văzut că îi tremura mâna. Umbra lui a pâlpâit pe perete când a plecat.

Anna cosea pânză pe scaunul ei de lângă vatră. Materialul i-a alunecat pe genunchi şi, când ea s-a ridicat, a căzut, neobservat, pe podea.

— Ce ţi-a dat? a sâsâit ea. *Ce era?*

Fiecare pată şi fiecare rid de pe faţa ei ieşea în evidenţă. Vasea nu avea nici cea mai vagă idee, dar a ridicat obiectul, ca mama ei vitregă să îl vadă. Era o cruce de lemn, cu cele două braţe întinse sculptate din lemn de pin. Vasea s-a uitat la el cu mirare. *Ce e asta, părinte? Un avertisment? O scuză? O provocare?*

— O cruce, a spus ea.

Dar Anna a luat-o.

— Ea mea, a spus ea. Voia să mi-o dea mie. Ieşi afară!

Erau mai multe lucruri pe care Vasea le-ar fi putut spune,
dar s-a decis asupra celui mai sigur:

— Sunt convinsă că era.

Dar nu a plecat. Şi-a dus bolul la vatră, să o vrăjească pe Dunia să îi mai dea tocană şi să fure un colţ de pâine de la sora ei naivă. în câteva minute, Vasea îşi înmuia coltucul în bol şi râdea de fata nedumerită a Irinei.

Anna nu a mai spus nimic, dar nici nu s-a întors la cusut. Vasea, cu tot râsul ei, putea simţi privirea arzătoare a mamei sale vitrege.

* * *

Anna nu a dormit în noaptea aia, ci s-a plimbat de la patul ei la biserică. Când lumina zilei, adâncă şi limpede, a luat locul albastrului luminii de noapte de

vară, s-a dus la soţul ei şi l-a scuturat ca să se trezească.

Niciodată, în nouă ani, Anna nu venise la Piotr de bunăvoie. Piotr şi-a apucat soţia de gât, într-un mod foarte serios, până şi-a dat seama cine era. Părul Annei s-a împrăştiat, cărunt-maroniu, pe faţa ei şi basmaua i-a rămas strâmbă. Ochii ei erau ca două pietre.

— Dragostea mea, a spus ea, gâfâind şi masându-şi gâtul.

— Ce s-a întâmplat? a vrut Piotr să ştie.

S-a dat jos din pat şi s-a îmbrăcat.

— E Irina?

Anna şi-a netezit părul, şi-a îndreptat basmaua.

— Nu... nu.

Piotr şi-a tras o cămaşă peste cap şi şi-a pus centura.

— Atunci ce? a spus el, pe un ton nu prea plăcut.

Ea-l speriase destul de rău.

Anna tremura, cu ochii ei privind în jos.

— Ai observat că fiica ta, Vasilisa, a crescut mult de vara trecută?

Piotr a ezitat în mişcări. începutul zilei arunca lumini de aur palid de-a lungul podelei. Pe Anna n-o interesase Vasea niciodată.

— Aşa e? a spus el, acum confuz.

— Şi că a ajuns să fie destul de atrăgătoare?

Piotr a clipit şi s-a încruntat.

— E o copilă.

— O femeie, a sărit Anna.

Piotr a fost luat prin surprindere. Ea nu îl mai contrazisese niciodată.

— O fată gălăgioasă, toată numai mâini şi picioare şi ochi. Dar va avea o zestre bună. Mai bine să te ocupi să îi cauţi mire acum, bărbate. Dacă îşi pierde frumuseţea, poate n-o să se mai căsătorească deloc.

— Nu o să îşi piardă frumuseţea la anul, a spus Piotr abrupt. Şi cu siguranţă nu în următoarea oră. De ce m-ai trezit, nevastă?

Bărbatul părăsise camera. Aroma gustoasă a pâinii care se cocea înveselea casă, iar lui îi era foame.

— Fiica ta, Olga, a fost dată spre măritiş la paisprezece ani.

Anna îl urma, cu respiraţia tăiată. Olgăi îi mergea bine de când se căsătorise; devenise o mare doamnă, o stăpână grasă, cu trei copii. Soţul ei era în graţiile Marelui Cneaz.

Piotr a apucat o bucată proaspătă de pâine şi a rupt-o.

— O să mă gândesc la asta, a spus el, ca să o facă să tacă.

A luat o bucată mare din interiorul aburind şi şi-a înfundat- o în gură. îl dureau dinţii uneori; moliciunea nu era ceva neplăcut. *Eşti un om bătrân,* s-a gândit Piotr. Şi-a închis ochii şi a încercat să acopere vocea soţiei lui mestecând.

Bărbaţii s-au dus în lanul de orz când s-a crăpat de zi. Toată dimineaţa au cosit iarba care se unduia, cu mişcări largi, şi apoi au întins-o la uscat. Greblele lor mergeau înainte şi înapoi cu un sâsâit monoton. Soarele era viu şi îşi arunca braţele fierbinţi după gâtul lor. Umbrele plăpânde li se ascundeau la picioare, feţele le străluceau de la sudoare şi bronz. Piotr şi fiii lui munceau alături de ţărani; toată lumea lucra când era vremea secerişului. Lui Piotr îi era

ciudă de fiecare bob. Orzul nu crescuse atât de înalt cum ar fi trebuit şi spicele erau subţiri şi sărăcăcioase.

Alioşa şi-a îndreptat spatele care îl durea şi şi-a ferit ochii cu o mână murdară. Fata lui s-a luminat. Un călăreţ venea din sat, galopând pe un cal castaniu.

— în sfârşit, a spus el.

Şi-a pus două degete în gură. Un fluier lung a întrerupt liniştea de miazăzi. Peste tot pe câmp, oamenii şi-au pus jos furcile, şi-au dat jos firele de iarbă de pe faţă şi s-au dus către râu. Malurile verzi şi adânci şi apa care clipocea le-au oferit o mică scăpare de la caniculă.

Piotr s-a lăsat pe furca lui şi şi-a ferit părul ud şi cărunt de pe frunte. Dar nu a plecat din lanul de orz. Călăreţul venea tot mai aproape, galopând pe o iapă zdravănă. Piotr şi-a mijit ochii. Recunoştea pleata neagră care flutura în spate, a celei de a doua fiice a lui. Dar nu călărea poneiul ei liniştit. Picioarele albe ale lui Mîş au lucit în praf. Vasea l-a văzut pe tatăl ei şi a dat din mână, în semn de salut. Piotr a aşteptat, încruntat, să o certe când se apropia. *O să-şi rupă gâtul într-o zi, nesăbuita asta.*

Dar cât de bine stătea pe cal. Iapa a sărit peste un podeţ şi a venit în galop, fata rămânând nemişcată, cu excepţia părului care-i zbura. Cele două au poposit la marginea pădurii. Vasea avea un coş de trestie pus în echilibru în faţa ei. în lumina puternică a soarelui, Piotr nu putea să-i distingă trăsăturile, dar l- a izbit cât de tare crescuse.

— Nu îţi e foame, tată? a strigat ea.

Iapa a rămas nemişcată, pregătită. Şi fără căpăstru - nu purta nimic, nici măcar o frânghie ca s-o priponească. Vasea călărea cu ambele mâini pe coş.

— Vin, Vasea, a spus el, simţindu-se nejustificat de îndârjit.

Şi-a pus furca pe umăr.

Soarele, cu capul lui auriu, privea; Konstantin Nikonovici nu plecase de la lanul de orz şi a rămas să se uite la călăreaţa subţire, până când au ascuns-o copacii.

Fiica mea călăreşte ca un băiat de stepă. Oare ce crede el despre ea, virtuosul nostru preot?

Bărbaţii îşi turnau apa rece peste cap şi beau căuşe mari. Când Piotr a venit la pârâu, Vasea se dăduse jos de pe cal, în mijlocul lor, şi trecea din mână în mână o ploscă plină de cvas. Dunia făcuse o plăcintă imensă în sobă, plină de cocoloaşe de cereale şi brânză şi legume de vară. Bărbaţii s-au adunat în jurul ei şi şi-au tăiat felii. Grăsimea s-a amestecat cu transpiraţia de pe feţele lor.

Lui Piotr i-a atras atenţia felul bizar în care arăta Vasea printre bărbaţii mari şi rugoşi, cu oasele ei lungi şi figura ei subţire, ochii ei mari aşezaţi atât de departe unul de celălalt. *Vreau o fată care să fie ca mama mea,* spusese Marina. Ei bine, uite-o, un şoim printre vaci.

Bărbaţii nu au vorbit cu ea; şi-au mâncat repede plăcinta, cu capetele lăsate, şi s-au întors înapoi la câmpurile pârjolite. Alioşa a tras de pleata surorii lui şi a rânjit la ea în trecere. Dar Piotr îi văzuse pe bărbaţi aruncându-i priviri cu coada ochiului, când treceau pe lângă ea.

—Vrăjitoare, murmurase unul, deşi Piotr nu auzise. A fermecat calul. Preotul spune că...

Nu mai rămăsese plăcintă şi nici bărbaţii nu mai erau, dar Vasea a zăbovit. Şi-a pus plosca cu cvas

deoparte şi s-a dus să-şi bage mâinile în râu. Mergea ca un copil. *Ei, normal că merge aşa. E încă o fetiţă: broscuţa mea.* Şi totuşi, avea graţia indiferentă a unui animal sălbatic. Vasea a plecat de la râu şi a venit către el, luându-şi şi coşul pe drum. Piotr a avut un şoc atunci când a privit-o direct în ochi, şi probabil de asta s-a şi încruntat atât de sumbru. Zâmbetul ei a pierit.

— Ia, tată, a spus ea şi i-a dat plosca cu cvas.

Oh, mântuitorule, s-a gândit el. *Poate Anna Ivanovna nu a greşit atât de mult. Dacă nu e încă femeie, va fi în curând.* A văzut cum privirea Părintelui Konstantin zăboveşte din nou pe fiica lui.

— Vasea, a spus Piotr, mai aspru decât voise. Ce înseamnă asta, să iei iapa şi să o călăreşti aşa, fără şa şi fără căpăstru? O să-ţi rupi o mână sau gâtul ăla nechibzuit.

Vasea a roşit.

— Dunia m-a rugat să iau coşul şi să mă grăbesc. Mîş era cel mai apropiat cal şi era un drum scurt, prea scurt să mă mai obosesc cu şaua.

—Sau ceva de priponit, docika? a spus Piotr cu ceva asprime.

Vasea a roşit şi mai tare.

— Nu am venit să fac vreun rău, tată.

Piotr s-a uitat la ea în linişte. Dacă era băiat, i-ar fi aplaudat talentul la echitaţie. Dar era fată, o fată gălăgioasă, pe punctul de a fi femeie. Piotr şi-a amintit din nou de privirea fixă a tânărului preot.

— O să vorbim mai târziu despre asta, a spus Piotr. Du-te acasă, la Dunia. Şi nu mai călări aşa repede.

— Da, tată, a spus Vasea umilă.

Dar se vedea mândria în felul în care a sărit pe spatele calului şi tot mândrie şi în felul controlat în care a întors iapa şi a pornit la galop, cu gâtul arcuit, în direcţia casei.

Ziua s-a lungit până la amurg şi chiar şi după, astfel încât singura lumină care se vedea era strălucirea vagă a verii, care lumina nopţile ca pe dimineţi.

— Dunia, a spus Piotr. De cât timp e Vasea femeie?

Stăteau singuri în bucătăria de vară. Peste tot în jurul lor,
lumea dormea. Dar pentru Piotr, nopţile cu lumină de zi alungau somnul şi chestiunea cu fiica sa îl măcina. Pe Dunia o dureau mădularele şi nu prea voia să se întindă pe păleţii duri. îşi rotea încet furca de tors. Pe Piotr l-a izbit cât de slabă era. Dunia i-a aruncat o privire dură lui Piotr.

— De jumătate de an. I-a venit aproape de Paşti.

— E o fată frumoasă, a spus Piotr. Deşi sălbatică. Are nevoie de un soţ; ar linişti-o.

Dar în timp ce vorbea, în minte i-a apărut imaginea fetei lui, căsătorită şi la casa ei, transpirând deasupra unei sobe. Imaginea l-a umplut de un regret straniu şi şi-a scos-o din minte. Dunia a pus deoparte furca de tors şi a spus încet:

— Nu se gândeşte la dragoste încă, Piotr Vladimirovici.

— Şi ce dacă? O să facă aşa cum i se cere.

Dunia a râs.

— Chiar aşa? Ai uitat-o pe mama Vasiei?

Piotr a tăcut.

— Te-aş sfătui să aştepţi, a spus Dunia. Doar că...

Toată vara, Dunia a urmărit-o pe Vasea cum dispare când se crapă de zi şi se întoarce la amurg. A privit cum creşte spiritul sălbatic al Marinei în fiica ei şi a privit cum apare o depărtare - care era nouă - de parcă fata trăia doar pe jumătate în lumea plină de holde, provizii şi reparaţii a familiei ei. Dunia se uita şi se îngrijora şi lupta cu ea însăşi. Acum a luat o decizie. Şi-a afundat mâna în buzunar. Când a scos-o afară, bijuteria albastră s-a adăpostit în palma ei, în contrast cu pielea ei bătătorită.

— îţi aminteşti, Piotr Vladimirovici?

— A fost un dar pentru Vasea, a spus Piotr dur. M-ai trădat cumva? Te-am rugat să i-l dai.

S-a uitat la pandantiv de parcă ar fi fost un şarpe.

— L-am păstrat pentru ea, a răspuns Dunia. L-am implorat, şi împăratul iernii a spus că pot. Era o greutate prea mare pentru un copil.

— împăratul iernii? a spus Piotr nervos. Ce eşti tu, copil, să crezi în basme? Nu există niciun împărat al iernii.

— Basme? a răspuns Dunia, cu mânie în voce. Sunt atât de păcătoasă că aş născoci aşa o minciună? Şi eu sunt creştină, Piotr Vladimirovici, dar cred în ceea ce văd. De unde a venit bijuteria asta, demnă de un han, pe care i-ai adus-o fiicei tale?

Piotr, cu mintea lucrând, tăcea.

—Cine ţi-a dat-o? a continuat Dunia. Ai adus-o de la Moscova, dar nu am întrebat niciodată mai multe.

— E un colier, a spus Piotr, dar furia îi dispăruse din voce.

Piotr încercase să îl uite pe bărbatul cu ochi palizi, sângele de pe gâtul lui Kolea, oamenii lui stând nepăsători. *Ce e el, împăratul iernii?* Acum îşi amintea cât de repede a acceptat să-i dea fiicei sale bijuteria străinului. *Magie antică,* părea că o aude pe Marina spunând. *O fiică din sângele mamei.* Şi apoi, mai dulce: *Protejeaz-o, Petea. Am ales-o pe ea; e importantă. Promit e-mi.*

— Nu e doar un colier, a spus Dunia cu asprime. E un talisman, să mă ierte Dumnezeu. L-am văzut pe împăratul iernii. Colierul e al lui şi va veni după ea.

— L-ai văzut? Piotr era în picioare. Dunia a dat din cap.

— Unde l-ai văzut? Unde?

— în vis, a spus Dunia. Doar în vis. Dar el îmi trimite visele şi ele sunt adevărate. Trebuie să îi dau colierul, a spus el. Va veni după ea la mijloc de iarnă. Nu mai e copilă. Dar el e amăgitor - toţi cei ca el sunt aşa.

A rostit cuvintele în grabă.

— E prea curajoasă pentru binele ei. Mi-e teamă pentru ea. Piotr a mers către fereastra cea mare şi s-a întors înapoi
către Dunia.

— îmi spui adevărul, Avdotia Mihailovna? Pe capul soţiei mele, nu mă minţi.

— L-am văzut, a spus Dunia din nou. Cred că şi tu l-ai văzut. Are părul negru şi creţ. Ochi palizi, mai palizi decât cerul în mijlocul iernii. Nu are barbă şi e îmbrăcat cu totul în albastru.

— Nu o să-mi dau fiica unui demon. E o fecioară creştină. Frica pură din vocea lui Piotr era nouă, născută din
predicile lui Konstantin.

— Atunci, trebuie să aibă un soţ, a spus Dunia hotărâtă. Cu cât mai repede, cu atât mai bine. Demonii îngheţului nu au niciun interes pentru muritoare căsătorite cu muritori. în poveşti, prinţul-pasăre şi vrăjitorul cel rău vin numai după fecioara sălbatică.

* * *

— Vasea? a spus Alioşa. Căsătorită? Iepuroaica aia?

A râs. Tulpinile uscate de orz au foşnit; grebla era alături de tatăl lui. Avea paie în cârlionţă castanii. Cântase ca să rupă liniştea după-amiezii.

— E o copilă încă, tată; l-am bătut pe un ţăran care s-a uitat la ea prea mult, dar ea nu a observat nimic. Nici măcar când nerodul s-a plimbat pe aici vânăt la faţă timp de o săptămână.

Bătuse şi un ţăran care o numise vrăjitoare, dar nu i-a spus tatălui său şi asta.

— Nu a cunoscut încă un bărbat care să-i placă, atâta tot, a spus Piotr. Dar vreau să se schimbe asta.

Piotr vorbea rapid, se decisese deja.

— Kiril Artamovici e fiul prietenului meu; are o moştenire mare şi tatăl lui e mort. Vasea e tânără şi sănătoasă şi zestrea ei e foarte bună. O să plece înainte să dea zăpada.

Piotr s-a concentrat apoi pe greblat.

Alioşa nu l-a însoţit.

— Nu o să-i placă asta, tată.

— Că o să-i placă sau nu, o să facă aşa cum i se cere, a spus Piotr.

Alioşa a pufnit.

— Vasea? a spus el. Aş vrea s-o văd pe asta.

— Te vei căsători, i-a spus Irina Vasiei, invidioasă. Şi o să ai o zestre bună şi o să mergi să locuieşti într-o casă mare de lemn şi o să ai mulţi copii.

Şedea lângă gardul rugos de bârne, dar nu se lăsase pe el, ca să nu îşi murdărească sarafanul. Pleata ei lungă şi castanie era acoperită cu o năframă în culori aprinse şi mâna ei mică stătea aşezată delicat pe lemn. Vasea scurta copitele lui Metel, bombănind ameninţări cumplite către armăsar, în caz că acesta s-ar fi mişcat. Calul arăta de parcă încerca să se hotărască ce parte din ea să muşte. Irinei îi era puţin frică.

Vasea a pus copita jos şi s-a uitat la sora ei mai mică.

— Nu o să mă căsătoresc, a spus ea.

Gura Irinei s-a încreţit într-o dezaprobare pe jumătate invidioasă când Vasia a sărit peste gard.

— Ba da, chiar te căsătoreşti, a spus ea. Vine un nobil; Kolea s-a dus să îl aducă. L-am auzit pe tata spunându-i mamei.

Sprâncenele Vasiei s-au încruntat.

— Ei bine, presupun că trebuie să mă căsătoresc... într-o zi.

A rânjit cu jumătate de gură către sora ei.

— Dar cum să atrag privirea unui bărbat, dacă tu eşti tot în jurul meu, rândunică?

Irina a zâmbit ruşinoasă. Deja lumea de pe pământurile tatălui său şi de printre sate vorbea despre frumuseţea ei. Dar apoi…

— Doar nu te duci în pădure, Vasea? E aproape ora cinei. Eşti plină de murdărie.

Rusalka stătea deasupra lor, o umbră verde întinsă pe creanga de stejar. I-a făcut semn cu capul. îi picura apă din părul care se unduia în jos.

— O să fiu acolo de îndată, a spus Vasea.

— Dar tata spune…

Vasea s-a întins spre o creangă, un picior pe trunchi, prinzând craca de deasupra ei cu mâinile puternice. S-a prins de copac, atârnând cu capul în jos. — N-o să întârzii la cină. Nu-ţi face griji, Irinka. în secunda următoare, a dispărut printre frunze.

Rusalka era numai piele şi os şi tremura.

— Ce faci? a spus Vasea. Ce s-a întâmplat?

Rusalka tremura mai tare ca niciodată.

— îţi e frig?

Nu prea părea posibil; pământul dădea înapoi căldura din timpul zilei şi nu prea bătea briza.

— Nu, a spus rusalka.

Părul lung şi dezordonat îi ascundea faţa.

— Fetiţelor li se face frig, nu chyertilor. Ce spune copila aia, Vasilisa Petrovna? O să părăseşti pădurea?

Vasea şi-a dat seama că rusalkăi îi era frică, deşi nu era uşor să-ţi dai seama; inflexiunile vocii ei nu erau ca ale unei femei.

Vasea nu se mai gândise la asta până atunci.

— într-o zi voi pleca, a spus ea încet. într-o zi. Trebuie să mă căsătoresc şi să mă mut la casa

bărbatului meu. Dar nu m-am gândit că va fi aşa curând.

Cât de ştearsă era rusalka. Frunzele care foşneau se întrezăreau prin faţa ei suptă.

— Nu poţi, a spus rusalka.

Buzele ei s-au desprins de dinţii verzi. Mâna care îi pieptăna părul a tresărit şi i-a curs apă din nas şi bărbie.

— Nu o să supravieţuim iarna. Nu m-ai lăsat să-l omor pe bărbatul înfometat şi protecţia ta slăbeşte. Eşti doar o copilă; bucăţelele tale de pâine şi vin de miere nu pot să întreţină spiritele de casă. Nu pentru totdeauna. S-a trezit Ursul.

— Ce urs?

— Umbra de pe perete, a spus rusalka, respirând repede. Vocea din întuneric.

Faţa ei nu se mişca aşa cum se mişcă un chip de om, dar pupilele ei s-au mărit, întunecate.

— Ai grijă la morţi. Trebuie să asculţi ce-ţi spun, Vasea, căci n-o să mai vin altă dată. Nu sub forma asta. El mă va chema şi eu voi răspunde; el va avea supunerea mea şi eu mă voi întoarce împotriva voastră. Nu pot altfel. Cad frunzele. Nu părăsi pădurea.

— Ce vrei să spui, să am grijă la morţi? Cum o să te întorci împotriva noastră?

Dar rusalka doar a întins o mână, cu aşa o forţă, că degetele ei ude, înceţoşate, au părut chiar din carne şi s-au prins în jurul braţului Vasiei.

— împăratul iernii o să te ajute cum poate, a spus ea. A promis. Am auzit toţi. E foarte bătrân şi e inamicul inamicului tău. Dar nu trebuie să ai încredere în el.

întrebările s-au îngrămădit pe buzele Vasiei atât de repede, încât şi-a înghiţit toate cuvintele. Ochii ei i-au întâlnit pe cei ai rusalkăi. Părul strălucitor al spiritului de apă a căzut în jurul corpului ei gol.

— Am încredere în tine, a reuşit Vasea să zică. Eşti prietena
mea.

—Să ai inimă bună, Vasilisa Petrovna, a spus rusalka, tristă şi apoi n-a mai rămas decât copac cu frunze argintii, năvalnice.

Era de parcă n-a existat niciodată. *Poate că eu chiar sunt nebună,* s-a gândit Vasea. A prins creanga de sub ea şi şi-a dat drumul pe pământ. Avea paşii moi în timp ce alerga spre casă prin minunatul amurg de vară târzie. Peste tot în jurul ei, pădurea părea să şoptească. *Umbra de pe perete. Să n-ai încredere în el. Ai grijă la morţi. Ai grijă la morţi.*

— Căsătorită, tată?

Lumina limpede şi verde a amurgului a trimis o rafală rece către pământul uscat şi fără răsuflare, astfel că focul din sobă oferea confort şi nu motiv de suferinţă. La prânz au mâncat numai pâine, cu lapte bătut sau ciuperci murate, căci nu aveau timp de pierdut departe de câmpii. Dar în noaptea aceea au mâncat tocană şi plăcintă, găină făcută la cuptor şi legume verzi înmuiate în puţină sare preţioasă.

— Asta dacă cineva poate fi convins să te ia, a spus Piotr, nu prea binevoitor, punându-şi deoparte bolul.

Safire şi ochi palizi, ameninţări şi promisiuni pe jumătate înţelese se zvârcoleau cu brutalitate în capul său. Vasea venise în bucătărie cu faţa umedă şi se vedea clar că încercase să-şi cureţe murdăria de sub

unghii. Dar apa doar întinsese mizeria. Era îmbrăcată ca o ţărăncuţă, într-o rochie de in nevopsită, cu părul neacoperit, cu bucle. Ochii ei erau imenşi, sălbatici şi tulburaţi. *Ar fi mult mai uşor să o dau spre căsătorie,* s-a gândit Piotr, iritat, *dacă ar încerca să arate mai mult ca o femeie şi mai puţin ca o ţărăncuţă - sau un spirit al pădurii.*

Piotr a urmărit cum protestele apăreau şi dispăreau de pe buzele ei. Toate fetele se căsătoreau, asta dacă nu deveneau maici. Şi ea ştia asta la fel de bine ca toată lumea.

— Căsătorită, a spus din nou, încercând să-şi găsească cuvintele. Acum?

Din nou, Piotr a simţit că-l săgetează ceva. A văzut-o însărcinată, aplecată deasupra unei sobe, şezând în faţa unui război de ţesut, toată graţia ei dispărând... *Nu fi prost, Piotr Vladimirovici. Asta e destinul femeilor*. Piotr şi-a amintit de Marina, caldă şi moale în braţele lui. Dar şi- a amintit-o şi fugind în pădure, uşoară ca o fantomă, cu aceeaşi privire sălbatică în ochi.

— Cu cine o să mă căsătoresc, tată?

Fiul meu avea dreptate, s-a gândit Piotr. Vasea chiar era furioasă. Pupilele ei se dilataseră şi capul ei era aruncat pe spate ca o mânză care nu vrea să asculte. Şi-a frecat faţa. Fetele erau fericite să se căsătorească. Olga se luminase la faţă când soţul ei îi pusese o bijuterie pe deget şi o luase cu el. Poate Vasea era geloasă pe sora ei mai mare. Dar fiica aceasta nu şi-ar găsi niciodată un soţ în Moscova. La fel de bine ar fi putut pune un şoim într-o cuşcă de porumbei.

— Kiril Artamonovici, a spus Piotr. Prietenul meu, Artamon, a fost bogat şi singurul lui fiu a moştenit tot. Sunt mari crescători de cai.

Ochii i s-au mărit cât jumătate de faţă. Piotr s-a încruntat. Era un bărbat potrivit; ea nu avea de ce să pară aşa surprinsă.

— Unde? a şoptit ea. Când?

— O săptămână de mers spre est, pe un cal bun, a zis Piotr. Va veni după seceriş.

Faţa Vasiei s-a liniştit şi a rămas nemişcată; fata s-a întors cu spatele. Piotr a adăugat, încercând să pară convingător:

— Vine aici chiar el, în persoană. L-am trimis pe Kolea. Va fi un soţ bun şi îţi va da copii.

— De ce atâta grabă? a sărit Vasea.

Amărăciunea din vocea ei l-a lovit din plin.

— Gata, Vasea, a spus el rece. Eşti femeie şi el e un bărbat bogat. Dacă voiai un prinţ, ca Olga, ei bine, lor le plac femeile mai grase şi mai puţin obraznice.

A văzut junghiul de durere pe faţa ei, înainte să şi-l poată ascunde.

— Olia a promis că o să trimită după mine când cresc, a spus ea. A zis că o să locuim într-un palat împreună.

— Mai bine să te căsătoreşti acum, Vasea, a spus Piotr repede. Poţi să te duci la sora ta după ce se naşte primul tău fiu.

Vasea şi-a muşcat buza şi s-a îndepărtat încet. Piotr s-a gândit neliniştit la ce urma să creadă Kiril Artamonovici despre fata lui.

—Nu e bătrân, Vasea, a spus Dunia, când fata s-a aruncat jos la vatră. E vestit pentru cât de bun e la cursele de cai. O să-ţi dea copii puternici.

— Ce nu-mi spune tata? s-a răstit Vasea înapoi. E prea brusc. Aş mai fi putut aştepta un an. Olia a promis că trimite după mine.

— Prostii, Vasea, a spus Dunia, grăbită. Eşti femeie; e mai bine să ai un soţ. Sunt sigură că Kiril Artamonovici îţi va da voie să-ţi vizitezi sora.

Ochii ei verzi s-au îngustat şi au privit în sus.

— Tu ştii care sunt motivele tatei. Care-i graba?

— Nu... n-aş putea să-ţi spun, Vasea, a spus Dunia.

Dintr-odată, părea mică şi cocoşată.

Vasea nu a spus nimic.

— E mai bine aşa, a spus doica. încearcă să înţelegi.

S-a lăsat moale pe băncuţă de la sobă, de parcă o părăsiseră toate puterile şi Vasea a simţit o înţepătură de remuşcare.

— Da, a spus ea. îmi pare rău, Duniaşka.

A pus o mână pe braţul doicii. Dar a rămas tăcută. După ce şi-a mâncat terciul de ovăz, a dispărut ca o fantomă pe uşă, în noaptea de afară.

Luna era era puţin mai mare decât o semilună, iar lumina avea o strălucire albastră. Vasea a alergat, cu o panică pe care nu o putea înţelege. Viaţa pe care o dusese o făcuse puternică. A alergat şi a lăsat vântul să spele gustul fricii din gura ei. Dar nu a ajuns departe; lumina focului din vatra familiei încă îi mai bătea în urmă, când a auzit pe cineva strigând-o.

— Vasilisa Petrovna.

Aproape că a fugit mai departe, lăsând noaptea să o înghită. Dar unde să se ducă? S-a oprit. Preotul stătea în umbra bisericii. Era întuneric; nu l-ar fi recunoscut după chip. Dar nu putea să-i confunde vocea. Nu a spus nimic. A simţit gust de sare şi a realizat că avea lacrimi uscate pe buze.

Konstantin tocmai părăsea biserica. Nu o văzuse pe Vasea ieşind din casă, dar umbra care alerga era de neconfundat. A strigat înainte să îşi dea seama şi apoi a blestemat când ea s-a oprit. Dar faţa ei l-a cutremurat.

— Ce ai păţit? a spus el aspru. De ce plângi?

Dacă vocea lui ar fi fost rece şi autoritară, Vasea n-ar fi răspuns. Dar aşa cum era, ea a răspuns obosită:

— O să mă căsătoresc.

Konstantin s-a încruntat. A văzut totul dintr-odată, aşa cum văzuse şi Piotr, un animal sălbatic adus înăuntru, prins şi gâfâind, o femeie ca toate celelalte. Ca şi Piotr, a simţit o tristeţe stranie şi a încercat să o ignore. S-a apropiat de ea, fără să gândească, ca să îi poată citi faţa şi a văzut, cu surprindere, că îi era frică.

— Şi? a spus el. E un bărbat nemilos?

— Nu, a spus Vasea. Nu cred.

E mai bine aşa, îi stătea pe limbă preotului. Dar s-a gândit apoi la ani şi ani, la naşteri şi momente de extenuare. Sălbăticia pierdută, graţia şoimului prinsă în lanţuri... A înghiţit în gol. *E mai bine aşa.* Sălbăticia e păcătoasă.

Dar chiar dacă ştia răspunsul, s-a trezit întrebând:

— De ce îţi e frică, Vasilisa Petrovna?

— Nu ştii, Batiuşka? a spus ea.

Râsul ei era dulce şi disperat.

— Şi ţie ţi-a fost frică atunci când te-au trimis aici. Ai simţit că te înghite pădurea ca un pumn strâns; vedeam asta în ochii tăi. Dar tu poţi pleca, dacă vrei. E o lume întreagă acolo, care aşteaptă după un om al lui Dumnezeu, şi tu deja ai băut apa din Ţarigrad şi ai văzut soarele cum apune în mare. Eu, în schimb…

Se vedea panica crescând în ea din nou, aşa încât el s-a apropiat şi a prins-o de braţ.

— Şşş, a spus el. Nu fi prostuţă; te sperii singură.

Ea a râs din nou.

— Ai dreptate, a spus ea. Sunt ridicolă. M-am născut pentru o cuşcă, până la urmă: mănăstire sau casă, ce altceva mai e în afară de asta?

— Eşti femeie, a spus Konstantin.

încă o ţinea de braţ; ea s-a retras şi el i-a dat drumul.

— O să accepţi asta, cu timpul, a spus el. Vei fi fericită. Ea abia dacă-i vedea faţa, dar în vocea lui era o nuanţă pe care n-o putea înţelegere. Suna de parcă încerca să se convingă pe sine.

— Nu, a spus Vasea răguşită. Roagă-te pentru mine, Batiuşka, dacă poţi; dar eu trebuie…

Şi apoi a luat-o la fugă din nou, printre case. Konstantin a rămas acolo, înăbuşindu-şi nevoia de a o striga din nou. Palma lui ardea acolo unde îl atinsese.

E mai bine aşa, s-a gândit. E mai bine aşa

.Diavolul în lumina lumânării

Era o toamnă cu cer gri şi frunze galbene, ploi bruşte şi raze de soare neaşteptate. Fiul boierului a venit cu Kolea, după ce recoltele lor au fost puse la loc sigur, în pivniţe şi poduri. Kolea a trimis un mesager înaintea lor, pe poteca noroioasă, şi în ziua în care urma să ajungă nobilul, Vasea şi Irina au petrecut dimineaţa în baia comunală. Bannikul, spiritul băii, era o creatură cu burtă rotundă, cu ochi ca două coacăze. Le privea bine dispus pe fete.

— Nu poţi să te ascunzi sub o bancă? a spus Vasea, cu voce joasă, când Irina era în camera din exterior. O să te vadă mama mea vitregă; o să ţipe.

Bannikul a rânjit. Ieşeau aburi dintre dinţii lui. Abia dacă îi trecea fetei de genunchi.

—Fac cum vrei. Dar nu uita de mine iarna asta, Vasilisa Petrovna. în fiecare anotimp sunt tot mai mic. Nu vreau să dispar. Se trezeşte bătrânul devorator, şi n-ar fi o iarnă potrivită să-l pierzi pe bătrânul bannik.

Vasea a ezitat, prinsă la înghesuială. *Dar o să fiu căsătorită. O să fiu departe. Ai grijă la morţi.* Buzele ei s-au strâns.

— N-o să uit.

Zâmbetul lui s-a mărit. Aburul i-a înconjurat corpul până când fata nu-şi putea da seama unde e ceaţă şi unde e carne. O lumină roşie s-a aprins în spatele ochilor lui, de culoarea pietrelor fierbinţi.

— O profeţie atunci, fecioară-de-mare.

— De ce îmi spui aşa? a şoptit ea.

Bannikul s-a aşezat pe banca de lângă ea. Barba lui era aburul care se unduia.

— Pentru că ai ochii străbunicului tău. Acum, ascultă-mă. Vei călări până în locul în care pământul se uneşte cu cerul. Te vei naşte de trei ori: o dată din

iluzii, o dată din carne, şi o dată din spirit. O să smulgi fulgi de zăpadă în mijlocul iernii, o să plângi pentru o privighetoare şi o să mori după cum alegi tu singură.

Vasiei i s-a făcut frig, în ciuda aburului.

— De ce aş alege să mor?

— Trei naşteri. O moarte, a spus bannikul. Nu e corect? Nu mă uita, Vasilisa Petrovna.

Şi apoi, a mai rămas doar aburul în locul în care stătuse.

Sfântă Fecioară, s-a gândit Vasea. *Mi-au ajuns avertizările lor nebuneşti.*

Cele două fete au stat şi au transpirat până când feţele li s- au făcut roşii şi strălucitoare, s-au bătut una pe cealaltă cu ramuri de mesteacăn şi şi-au turnat cu polonicul apă rece peste capetele aburinde. Când au fost curate, Dunia şi Anna au venit ca să le pieptene şi să le împletească părul.

—Ce păcat că eşti aşa băieţoasă, Vasea, a spus Anna, trecând un pieptăn din lemn parfumat prin buclele castanii ale Irinei. Sper ca soţul tău să nu fie prea dezamăgit.

S-a uitat cu coada ochiului la fiica ei vitregă. Vasea s-a înroşit şi şi-a muşcat limba.

— Dar ce păr are, a spus Dunia cu sinceritate. Cel mai frumos păr din Rusia, Vasicika.

Şi într-adevăr, era mai lung şi mai gros decât al Irinei, negru închis, cu reflexii roşiatice, delicate.

Vasea s-a chinuit să schiţeze un zâmbet pentru doica ei. Irinei i se spusese de când s-a născut că era frumoasă ca o prinţesă. Vasea fusese un copil urât, de multe ori comparată pe nedrept cu gingaşa ei soră vitregă. Dar recent, lungile ore pe care le petrecea călărind au făcut-o pe Vasea să se simtă mai împăcată

cu ea însăşi. Şi, în orice caz, nu prea avea ocazia să-şi contemple propria reflexie. Singura oglindă din casă era una ovală din bronz, care-i aparţinea mamei ei vitrege.

Dar acum, toate femeile din casă păreau să se uite la ea, măsurând-o cu privirea, de parcă era o capră care trebuia îngrăşată pentru târg. Vasea a început să se întrebe dacă merita să fii frumoasă.

Cele două fete erau, în sfârşit, îmbrăcate. Capul Vasiei era acoperit de o năframă de fecioară, firul argintiu lăsat în jos ca să-i încadreze faţa. Anna nu ar fi lăsat-o niciodată pe Vasea să o pună în umbră pe fiica ei naturală, chiar dacă Vasea era cea care se căsătorea, aşa că năframa Irinei şi mânecile ei erau brodate cu perle, iar sarafanul ei micuţ, de un albastru palid, era tivit cu alb. Vasea purta verde şi albastru închis, fără perle şi cu o urmă mică de broderie albă. Simplitatea era din vina ei; lăsase mare parte din cusut Duniei. Dar simplitatea i se potrivea. Anna s-a strâmbat când a văzut-o pe fiica ei vitregă îmbrăcată.

Cele două fete au ieşit în dvor. Curtea din faţă era plină de noroi care le ajungea până la glezne; ploaia cădea cu stropi mici. Irina stătea aproape de mama ei. Piotr aştepta în dvor deja, ţeapăn în haina de blană fină şi cizmele brodate. Soţia lui Kolea venise cu copiii ei; nepotul cel mic al Vasiei, Serioşa, alerga peste tot şi striga. O pată mare îi distrusese deja cămaşa de in Părintele Konstantin stătea şi el alături, în tăcere.

— E un moment straniu pentru o nuntă, i-a spus Alioşa Vasiei, apropiindu-se de ea. O vară uscată şi o recoltă mică.

Părul lui castaniu era curat, barba scurtă era pieptănată cu ulei parfumat. Cămaşa lui albastră, brodată, se potrivea cu centura de la brâu.

— Eşti foarte frumoasă, Vasea.

— Nu mă face să râd, a răspuns sora lui. Şi apoi a adăugat, mai serioasă: Da - şi tata crede asta.

într-adevăr, Piotr era jovial, linia dintre sprâncenele lui era netedă.

—Arată ca cineva care-i silit să facă ceva neplăcut. Trebuie să fie destul de disperat ca să mă trimită departe de aici.

A încercat să glumească, dar Alioşa s-a uitat la ea, înţelegând repede.

— încearcă să te ţină în siguranţă.

— A iubit-o pe mama, iar eu am omorât-o.

Alioşa a tăcut un moment.

— Cum spui tu. Dar, serios, Vasicika, încearcă să te ţină în siguranţă. Caii au blana groasă ca puful de raţă, şi veveriţele sunt încă afară, mâncând de parcă viaţa lor depinde de asta. Va fi o iarnă grea.

Un călăreţ a trecut poarta şi a galopat către casă. Noroiul a zburat în stropi mari de sub picioarele calului. A oprit derapând şi a sărit din şa: un bărbat de vârstă mijlocie, nu înalt, dar bine făcut, care îşi arăta anii şi avea barba castanie. O urmă de tinereţe, imposibil de înfrânt, i se vedea pe buze. Avea toţi dinţii şi zâmbetul lui era larg ca al unui băieţandru. A făcut o plecăciune în faţa lui Piotr.

— Nu am întârziat, sper, Piotr Vladimirovici? a întrebat el, râzând.

Cei doi bărbaţi şi-au dat mâna.

Nu-i de mirare că l-a depăşit pe Kolea, s-a gândit Vasea. Kiril Artamonovici călărea cel mai magnific cal

tânăr pe care îl văzuse vreodată. Chiar şi Metel, care era un prinţ printre cai, arăta ponosit pe lângă perfecţiunea vânjoasă a armăsarului deres. Voia să-şi treacă mâinile peste picioarele calului, să simtă puterea oaselor şi muşchilor lui.

— I-am spus tatei că asta a fost o idee proastă, i-a zis Alioşa la ureche.

— Ce? De ce? a spus Vasea, preocupată de cal.

— Să-ţi găsească soţ atât de repede. Pentru că fecioarele îmbujorate trebuie să se uite cu dorinţă în ochi la nobilii care se întrec pentru mâna lor, nu la caii lor frumoşi.

Vasea a râs. Kiril făcea o plecăciune în faţa micuţei Irina, cu o curtoazie exagerată.

— Ce peisaj dezolant, Piotr Vladimirovici, în care să găseşti aşa o bijuterie, a spus el. Fulguşor, ar trebui să te duci în sud şi să înfloreşti lângă florile noastre.

A zâmbit, şi Irina a roşit. Anna s-a uitat la fiica ei, mulţumită de sine.

Kiril s-a întors către Vasea, cu zâmbetul uşor încă pe buze. A dispărut imediat ce a văzut-o. Vasea s-a gândit că sigur e neplăcut impresionat de felul în care arată ea. *Mai bine aşa. Găseşte-ţi altă nevastă, dacă eu nu îţi plac.* Dar Alioşa a înţeles ochii lui întunecaţi foarte bine. Vasea se uita direct în ochii oamenilor; era mai mult ca o mânză nărăvaşă, decât ca o fată crescută în casă, şi Kiril se holba fascinat. A făcut o plecăciune în faţa ei, zâmbetul jucându-i din nou pe buze, dar nu era zâmbetul pe care i-l dăduse Irinei.

— Vasilisa Petrovna, a spus el. Fratele tău a spus că eşti frumoasă. Nu eşti.

Ea a încremenit, iar zâmbetul lui a crescut.

— Eşti fermecătoare.

Ochii lui au măsurat-o de la năframă şi până la pantofi. Lângă ea, mâna lui Alioşa s-a strâns într-un pumn.

— Eşti nebun? i-a şoptit Vasea. Are dreptul, suntem promişi unul altuia.

Alioşa se uita rece la Kiril.

— Ele fratele meu, a spus Vasea în grabă. Alexei Petro viei.

— îmi pare bine, a spus Kiril, părând amuzat.

Era aproape cu zece ani mai mare. Ochii lui au măsurat-o pe Vasea din nou, fără grabă. Pe ea o înţepa pielea sub haine.

Putea să audă dinţii lui Alioşa scrâşnind.

în momentul acela s-a auzit un fornăit, un ţipăt şi un pleosc. S-au întors cu toţii. Serioşa, nepotul Vasiei, se strecurase pe lângă armăsarul roşcat al lui Kiril şi încercase să se urce în şa. Vasea îl înţelegea - deja voia şi ea să călărească armăsarul roşcat - dar greutatea neaşteptată îl făcuse pe armăsar să se sperie şi să se ridice în două picioare. Kiril a sărit să prindă căpăstrul calului. Piotr l-a ridicat pe nepotul său din noroi şi l-a plesnit peste ureche, în momentul ăla, Kolea a ajuns în galop în dvor şi sosirea lui a pus punct harababurii. Mama lui Serioşa l-a dus de acolo ţipând. în jos, pe drum, prima căruţă apăruse cu restul alaiului, plin de viaţă, în contrast cu pădurea gri de toamnă. Femeile s-au grăbit să se ducă în casă şi să aranjeze masa de prânz.

— E absolut firesc să o prefere pe Irina, Vasea, a spus Anna, în timp ce se luptau cu o oală imensă de tocană. O corcitură de câine nu va fi niciodată egală cu o rasă pură. Măcar mama ta e moartă - e mai uşor să-ţi

uite moştenirea nefastă aşa. Eşti puternică, la fel ca un cal; şi asta înseamnă mult.

Domovoiul s-a strecurat afară din sobă, clătinându-se, dar hotărât. Vasea vărsase pe ascuns nişte mied pentru el.

— Uite, mamă vitregă, a spus Vasea. Ce-i aia, pisica?

Anna s-a uitat şi faţa ei s-a făcut pământie. A şovăit în locul
în care era. Domovoiul s-a încruntat şi ea a căzut de-a dreptul. Vasea s-a ferit, ţinând oala fierbinte. A salvat tocana. Dar acelaşi lucru nu putea fi spus despre Anna Ivanovna. Genunchii ei s-au îndoit şi, când s-a lovit de pietrele de vatră, s-a auzit un pocnet satisfăcător.

***

— Ţi-a plăcut de el, Vasea? a întrebat Irina, în pat, în seara
aia.

Vasea era pe jumătate adormită; ea şi Irina fuseseră treze dinainte să răsară soarele, ca să se pregătească, şi festinul din seara aceea durase mult. Kiril Artamonovici a şezut lângă Vasea şi a băut din paharul ei. Bărbatul promis avea mâini cărnoase şi râdea atât de tare că parcă se cutremurau pereţii. îi plăcea statura lui, dar nu şi insolenţa.

— E un bărbat bine, a spus Vasea, dar se ruga pe toţi sfinţii să dispară.

— E arătos, a spus Irina. Are un zâmbet blând.

Vasea s-a întors, încruntându-se. în Moscova, fetele nu aveau voie să socializeze cu peţitorii, dar lucrurile stăteau puţin altfel în nord.

— Poate că zâmbetul lui e dulce, a spus ea, dar calului său îi e frică de el.

Când se mai liniştise ospăţul, se strecurase în grajd. Armăsarul lui Kiril, Ogon, fusese pus într-o boxă; nu aveau încredere să-l lase în locul de păscut.

Irina a râs.

— De unde ştii ce gândeşte un cal?

— Ştiu, a spus Vasea. Şi în plus, e bătrân, rândunică. Dunia spune că are aproape treizeci de ani.

— Dar e bogat; o să ai bijuterii şi carne în fiecare zi.

— Căsătoreşte-te tu cu el, atunci, a spus Vasea, îngăduitoare, împungând-o pe sora ei în stomac. Şi vei fi grasă ca o veveriţă şi vei sta să coşi în fiecare zi, lângă sobă.

Irina a chicotit.

— Poate o să ne vizităm când ne căsătorim. Dacă soţii noştri nu locuiesc departe unul de celălalt.

— Sunt sigură că n-o să locuiască departe, a spus Vasea. Poţi să-mi păstrezi din carnea ta grasă, când vin să cer şi eu, cu soţul meu cerşetor, şi tu vei fi căsătorită cu un mare nobil.

Irina a chicotit iar.

—Dar tu eşti cea care se căsătoreşte cu un mare nobil, Vasea.

Vasea n-a răspuns; a rămas tăcută. într-un final, Irina a renunţat; s-a ghemuit lângă sora ei şi a adormit. Dar Vasea a stat mult timp trează. *Mi-a fermecat familia, dar calului său îi e frică de mâna lui. Ai grijă la morţi. Va fi o iarnă grea. Nu trebuie să părăseşti pădurea.* Gândurile curgeau ca apa, şi ea era purtată de torente. Dar era prea tânără şi obosită şi, într-un final, s-a întors şi a adormit şi ea.

* * *

Zilele treceau într-o suită de jocuri şi ospeţe. Kiril Artamonovici îi umplea bolul Vasiei la cină şi o necăjea

din uşa de la bucătărie. Corpul lui emana o căldură animalică. Vasea era furioasă pentru că roşea sub privirea lui. Noaptea stătea trează, întrebându-se cum s-ar simţi toată căldura aia între mâinile ei. Dar el nu râdea şi cu ochii. Frica apărea când şi când, prinzând-o de gât.

Zilele se scurgeau şi Vasea nu se putea înţelege pe ea însăşi. *Trebuie să te căsătoreşti,* o certau femeile. *Toate fetele se căsătoresc. Măcar nu e bătrân şi e plăcut de toată lumea. De ce să-ţi fie frică?* Dar îi era frică şi îl evita pe promisul ei de câte ori putea, păşind încolo şi încoace, ca o pasăre într-o colivie care se face tot mai mică.

— De ce, tată? i-a spus Alioşa lui Piotr, nu pentru prima dată, la începutul unei alte cine gălăgioase.

Camera lungă şi semi-întunecată mirosea a blănuri şi mied, a cărnuri rumenite, oale şi oameni care transpiră. Kaşa mergea din mână în mână într-un castron imens; miedul curgea şi era dat pe gât. Vecinii se înghesuiau în cameră. Casa dădea pe afară acum şi vizitatorii se îngrămădeau în colibele ţăranilor.

—Mai sunt trei zile până la nuntă; trebuie să ne cinstim musafirul, a spus Piotr.

— De ce se căsătoreşte acum? a răspuns fiul. Nu poate să mai aştepte un an? De ce după o iarnă grea şi o vară aşijderea trebuie să irosim mâncare şi băutură pentru ei?

Gestul lui a cuprins camera lungă, unde oaspeţii lor distrugeau degrabă roadele unei veri întregi de muncă.

— Pentru că trebuie, a răbufnit Piotr. Dacă vrei să te faci util, convinge-ţi sora nebună să nu-l lase fără bărbăţie în noaptea nunţii.

— E un taur, Kiril ăla, a spus Alioşa scurt. Are cinci copii de la ţărănci şi nu are nicio problemă să flirteze cu nevestele fermierilor, chiar şi când stă la noi în casă. Dacă sora mea consideră că trebuie să-l taie, tată, ar avea motive şi eu n-o s-o opresc.

Ca printr-o înţelegere tacită, s-au uitat spre locul în care şedea cuplul. Kiril vorbea cu Vasea, cu gesturile lui grosolane şi vagi. Vasea se uita la el cu o expresie care le dădea emoţii şi lui Piotr, şi lui Alioşa. Kiril nu părea să observe.

— Şi m-am trezit singur acolo, îi spunea Kiril Vasiei.

I-a umplut din nou paharul, vărsând puţin pe lângă. Buzele lui lăsaseră un cerc de grăsime înjur.

— Eram cu spatele lipit de piatră şi mistreţul se pregătea de atac. Oamenii mei se împrăştiaseră, mai puţin cel mort, cu gaura mare şi roşie din el.

Asta nu era prima poveste cu actele eroice ale lui Kiril Artamonovici. Mintea Vasiei a început să rătăcească. *Unde e preotul*? Părintele Konstantin nu venise la ospăţ, şi nu îi stătea în fire să rămână singur.

— Mistreţul a venit după mine, a spus Kiril. Copitele lui au cutremurat pământul. Mi-am încredinţat sufletul Domnului...

Şi ai murit acolo, cu sânge în gură, s-a gândit Vasea dezgustată. *N-am eu atâta noroc.*

Şi-a pus mâna pe braţul lui, cu o expresie care spera că trezeşte milă.

— Nu mai... nu mai pot îndura asta.

Kiril s-a uitat la ea confuz. Vasea s-a înfiorat.

— Nu mai pot să aud restul. Mi-e teamă că o să leşin, Kiril Artamonovici.

Kiril părea pus în dificultate.

— Dunia are mai mult curaj ca mine, a spus Vasea. Cred că ar trebui să-i spui ei continuarea poveştii.

Nu era nimic în neregulă cu urechile Duniei (sau cu curajul Vasiei); bătrâna s-a uitat resemnată către cer şi a săgetat-o cu privirea pe Vasea, în semn de avertisment. Dar Vasea avea ceva în minte şi nici măcar privirea nervoasă a tatălui ei, care era mai încolo la masă, nu putea să o oprească.

— Acum - Vasea s-a ridicat cu graţie teatrală şi a luat o bucată de pâine de pe masă - acum, dacă mă veţi scuza, trebuie să-mi îndeplinesc obligaţiile evlavioase.

Kiril a deschis gura să protesteze, dar Vasea a făcut o reverenţă grăbită, a strecurat bucata de pâine în mânecă şi a şters-o. în exteriorul salonului înghesuit, casa era răcoroasă şi liniştită. A stat în dvor pentru o perioadă lungă de timp, la aer.

Apoi s-a dus şi a zgâriat la uşa preotului.

— Intră, a spus Konstantin, după o pauză descurajatoare.

Toată camera părea să tremure de la lumina lumânărilor.

Picta la lumina flăcărilor. Un şobolan rodea coaja de pâine care rămăsese neatinsă lângă bărbat. Preotul nu s-a întors când a deschis Vasea uşa.

— Părinte, binecuvântează, a spus ea. Ţi-am adus pâine.

Konstantin a încremenit.

— Vasilisa Petrovna.

Şi-a pus jos pensula şi şi-a făcut semnul crucii.

— Să te binecuvânteze Domnul.

— Eşti bolnav, de nu vii la ospăţ cu noi? a întrebat Vasea.

— Ţin post negru.

— Mai bine să mănânci. Nu va fi mâncare ca asta toată iarna.

Konstantin nu a spus nimic. Vasea a înlocuit coaja roasă cu bucata de pâine proaspătă. Liniştea s-a lăsat peste tot, dar fata nu a plecat.

— De ce mi-ai dat crucea ta? a întrebat Vasea brusc. După ce ne-am întâlnit la lac?

Maxilarul lui era ferm s-a încleştat, dar nu a răspuns imediat. Ce-i drept, nu prea ştia. Pentru că îl mişcase. Pentru că spera că simbolul va fi lângă ea când el n-o să fie. Pentru că fata voise să-i atingă mâna şi să o privească în ochi, să o neliniştească, poate să o vadă foindu-se şi zâmbind afectat, ca alte fete. Să-l ajute să uite de fascinaţia lui păcătoasă.

Căci n-a mai putut să se uite la crucea aia fără să vadă mâna ei pe ea.

— Sfânta Cruce o să te aducă pe calea cea dreaptă, a spus Konstantin, într-un final.

— Chiar aşa?

Preotul tăcea. Noaptea o visa pe femeia din lac. Nu putea niciodată să-i distingă faţa. Dar în visele lui, părul ei era negru; se rupea şi aluneca pe pielea ei goală. Treaz, Konstantin petrecea ore în şir rugându-se, încercând să-şi scoată imaginea din minte. Dar nu putea, pentru că de fiecare dată când o vedea pe Vasea, ştia că femeia din visul lui avea ochii ei. Era bântuit, ruşinat. Era vina ei că îl ispitea. Dar în trei zile ea va fi plecată.

— De ce eşti aici, Vasilisa Petrovna?

Vocea lui s-a auzit zgomotoasă şi răguşită şi era nervos pe sine însuşi.

Vine furtuna, s-a gândit Vasea. *Ai grijă la morţi. Mai întâi frica, apoi focul, apoi foamea. Credeam în Dumnezeu înainte să vii şi credeam şi în spiritele de casă, şi totul era bine.*

Dacă pleca preotul, atunci poate că oamenii ar fi în siguranţă din nou.

— De ce stai aici? a spus Vasea. Urăşti câmpurile şi pădurea şi liniştea. Urăşti biserica noastră rudimentară şi goală. Cu toate astea, eşti încă aici. Nimeni nu te-ar învinovăţi dacă ai pleca.

Obrajii lui Konstantin s-au înroşit subtil. Mâna lui a bâjbâit pe lângă vopsele.

— Am o sarcină de îndeplinit, Vasilisa Petrovna. Trebuie să vă salvez de voi înşivă. Dumnezeu are pedepse pentru toţi cei care se abat.

— O sarcină pe care ţi-ai dat-o singur, a spus Vasea, pentru propria ta mândrie. De ce trebuie să decizi tu ce vrea Dumnezeu? Oamenii nu te-ar adora aşa, dacă nu i-ai fi făcut să le fie frică de tine.

— Eşti o fată ignorantă de la ţară, ce ştii tu? s-a răstit Konstantin.

— Cred în ceea ce mi se arată, a spus Vasea. Te-am văzut vorbind. Mi-am *văzut* oamenii speriaţi. Şi ştii că ce spun e adevărat; tremuri.

El a ridicat un vas de culori pe jumătate amestecate. Ceara caldă din interior a tremurat. Konstantin l-a lăsat brusc să cadă.

Ea s-a apropiat şi mai mult. Lumina lumânării i-a scos în evidenţă petele aurii din ochi. Privirea lui a

rătăcit către gura ei. *Demon, ieşi afară.* Dar vocea ei era de fată tânără, cu o notă dulce, stăruitoare.

— De ce nu te întorci? La Moscova sau la Vladimir, sau Suzdal? De ce să zăboveşti aici? Lumea e largă şi colţul nostru atât de mic.

— Dumnezeu mi-a dat o sarcină de îndeplinit.

A insistat pe fiecare cuvânt, aproape scuipând.

—Suntem bărbaţi şi femei, a răspuns ea. Nu suntem o *sarcină.* Du-te înapoi la Moscova şi salvează oamenii de acolo.

Fata stătea prea aproape. Mâna lui s-a întins; a lovit-o peste faţă. Ea s-a dat înapoi, împleticindu-se în picioare, ţinându-şi obrazul. El a făcut doi paşi rapizi în faţă, ca să se poată uita de sus la ea, dar fata a rămas pe poziţie. Mâna i s-a ridicat, gata să o lovească din nou, dar a tras aer în piept şi s-a abţinut. Era mai presus de asta. Voia să o apuce, să o sărute, să o rănească, nu ştia ce să-i facă. *Demon.*

—Ieşi afară, Vasilisa Petrovna, a spus el printre dinţii încleştaţi. Nu încerca să-mi ţii predici. Şi nu mai veni aici niciodată.

Ea s-a retras către uşă. Dar s-a întors înapoi cu o mână pe zăvor. Coada împletită îi urmărea linia gâtului. Urma stacojie pe care o lăsase palma lui îi ieşea în evidenţă pe obraz.

— Cum doreşti, a spus ea. E o sarcină crudă, să sperii oamenii în numele lui Dumnezeu. Te las.

A ezitat, şi apoi a adăugat, cu multă delicateţe:

— Cu toate astea, Batiuşka, nu îmi e frică.

După ce a plecat fata, Konstantin s-a plimbat încolo şi încoace. Umbra îi sărea în faţă, şi mâna cu care o lovise îl ardea. Furia îl sufoca. *Va pleca înainte*

să dea zăpada. Dusă va fi, de tot: ruşinea mea şi eşecul meu. Dar mai bine decât să o am aici.

Lumânarea se topea în locul din faţa icoanelor şi flacăra arunca umbre zimţate.

Va pleca. Trebuie să plece.

Vocea venea din pământ, din lumina lumânării, din sânul
lui. Era moale şi clară şi strălucitoare.

— Pacea fie cu tine, a spus. Deşi văd că eşti neliniştit.

Konstantin a încremenit.

— Cine e?

— Să ai dorinţe, în ciuda a ceea ce gândeşti, şi să urăşti unde iubeşti. Vocea a oftat: Of, eşti frumos.

— Cine vorbeşte? a răbufnit Konstantin. Mă iei peste picior?

— Eu nu iau peste picior, a venit repede răspunsul. Sunt un prieten. Un stăpân. Un izbăvitor.

Vocea tremura, plină de compasiune.

Preotul s-a întors, căutând cu privirea.

— Arată-te, a spus el.

S-a forţat să stea pe loc.

— Arată-te.

— Ce e asta?

Acum vocea avea o urmă de furie în ea.

— Ai dubii, servitorul meu? Nu ştii cine sunt?

Camera era goală, în afară de pat şi de icoane şi umbrele se adunau pe la colţuri. Konstantin s-a holbat într-acolo până l-au înţepat ochii. Acolo - ce era aia? O umbră care nu se mişca în acelaşi timp cu lumina focului. Nu, aia era doar umbra lui, pe care o făcea lumânarea. Nu era nimeni afară, nu era nimeni după uşă. Atunci cine...?

Privirea lui Konstantin s-a îndreptat spre icoanele lui. S-a uitat intens la feţele lor solemne. Chipul lui s-a schimbat.

— Părinte, a şoptit. Doamne. îngerilor. După toată tăcerea ta, vorbeşti, în sfârşit, cu mine?

Tremura din toate încheieturile. Şi-a forţat toate simţurile, stăruind vocea să vorbească din nou.

— Te îndoieşti de asta, copilul meu? a spus vocea, din nou blândă. Mereu ai fost servitorul meu loial.

Preotul a început să plângă, cu ochii deschişi, fără să scoată un sunet. A căzut în genunchi.

— Te-am urmărit îndelung, Konstantin Nikonovici, a continuat vocea. Ai muncit vitejeşte pentru mine. Dar acum a apărut fata asta care te ispiteşte şi te sfidează.

Konstantin şi-a împreunat mâinile.

— Ruşinea mea, a spus el, înfiorat. Nu pot să o salvez singur. E posedată; e o femeie-diavol. Mă rog ca înţelepciunea ta să-i arate lumina.

— Va învăţa multe lecţii, a răspuns vocea. Multe - multe. Nu te teme. Sunt alături de tine şi n-o să mai fi niciodată singur. Lumea îţi va cădea la picioare şi va cunoaşte minunile mele chiar din gura ta, pentru că mi-ai fost loial.

Când vorbea vocea, parcă se auzeau cântând trompete. Konstantin tremura de plăcere, cu lacrimile încă rostogolindu- se.

— Numai să nu mă părăseşti, Doamne, a spus el. Mereu ţi- am fost credincios.

Şi-a încleştat pumnii atât de strâns că unghiile i-au intrat în pielea palmelor.

Fii credincios, a spus vocea, şi nu te voi părăsi niciodată.17.
Un cal pe nume Foc

Lui Kiril Artamonovici, mai presus de toate, îi plăcea să vâneze mistreţi de nord, cu colţi lungi, care erau mai rapizi decât caii. în ziua dinaintea nunţii lui, a cerut să meargă la vânătoare de mistreţi.

— O să treacă timpul mai repede, i-a spus el lui Piotr, făcându-i cu ochiul Vasiei, care a rămas tăcută.

Dar Piotr n-a avut nicio obiecţie. Kiril Artamonovici era un vânător faimos, şi carnea de porc toamna era un lucru minunat, îngrăşat de castane. O şuncă bună ar înfrumuseţa ospăţul de nuntă şi ar pune culoare în obrajii palizi ai fiicei lui.

Toată casa s-a trezit înainte de răsărit. Suliţele pentru mistreţi erau deja aşezate într-o movilă strălucitoare. Câinii auziseră sunetul de şlefuire a armelor şi au umblat prin cuştile lor toată noaptea, urlând.

Vasea s-a trezit înaintea tuturor. Nu a mâncat, ci s-a dus direct la grajduri, unde caii loveau cu copita, neliniştiţi din pricina câinilor de afară. Tânărul armăsar al lui Kiril tremura la fiecare sunet. Vasea s-a dus la el şi a găsit vazila acolo, cocoţat pe spatele calului. Vasea a zâmbit la micuţa creatură. Armăsarul a pufăit către ea şi şi-a lăsat urechile pe spate.

— Ai maniere proaste, i-a spus Vasea. Dar presupun că Kiril Artamonovici te târăşte peste tot de bot.

Calul şi-a mişcat urechile în faţă. *Nu arăţi ca un cal.*

Vasea a rânjit.

— Ce bine. Nu vrei să mergi la vânătoare?

Calul s-a gândit la asta. *îmi place să alerg. Dar porcii miros urât şi bărbatul mă va lovi dacă îmi e frică. Mai bine mă duc la păscut.* Vasea a pus mâna pe gâtul calului, ca să-l încurajeze. Kiril va distruge armăsarul ăsta frumos - nu cu mult

mai mare decât un mânz - dacă voia să continue aşa. Calul i-a pus botul pe piept. Pe rochia ei au picurat apă şi o mâzgă verzuie.

— Acum arăt ca o sperietoare de ciori mai mult decât de obicei, a remarcat Vasea, nu neapărat către cineva anume. Anna Ivanovna va fi încântată. Porcul nu te va răni dacă eşti rapid, a adăugat ea, către Ogon. Şi eşti cel mai rapid din lume, frumosul meu. Nu trebuie să te temi.

Armăsarul nu a spus nimic, şi-a pus doar capul în braţele ei. Vasea i-a mângâiat urechile catifelate şi a oftat. Nimic nu i-ar fi plăcut mai mult decât o tură în viteză prin pădurea de toamnă, de preferat pe Ogon, cel cu picioare lungi, care părea că poate să întreacă un iepure sălbatic într-un câmp deschis. în loc de asta, trebuia să meargă la bucătărie, să frământe aluatul de pâine şi să asculte bârfele unei adunături de femei care veniseră în vizită. Totul în timp ce Irina se dădea mare cu multele ei perfecţiuni şi Vasea încerca să nu ardă nimic.

— în mod normal, aş blestema domniţa nesăbuită să se apropie atât de tare de calul meu, a spus o voce din spatele ei.

Ogon şi-a ridicat capul şi aproape că i-a spart nasul Vasiei.

— Dar tu ai un dar cu bestiile, Vasilisa Petrovna.

Kiril Artamonovici s-a apropiat de ei, zâmbind. L-a prins pe armăsar de funie.

— Şşş, nebunule, a spus el.

Armăsarul şi-a dat ochii peste cap, dar a stat nemişcat, tremurând.

— Te-ai trezit repede, domnul meu, a spus Vasea, încercând să-şi revină.

— Şi tu, Vasilisa Petrovna.

Respiraţia lor făcea aburi; grajdul era friguros.

— Sunt multe de făcut, a spus Vasea. Femeile vor veni în calea ta după vânătoare, dacă e vreme bună. Şi în noaptea asta o
să ne omenim.

A rânjit.

— Nu trebuie să te scuzi, devuşka. Cred că e bine ca o fată să se trezească devreme şi să se intereseze de animalele unui bărbat.

Avea o gropiţă pe o parte a gurii.

— N-o să-i spun tatălui tău că te-am găsit aici.

Vasea şi-a regăsit calmul.

— Spune-i, dacă doreşti, a spus ea.

El a zâmbit.

— îmi place entuziasmul tău.

Ea a dat din umeri.

— Sora ta e mai drăguţă decât tine, a adăugat el, meditativ. O să-i fie uşor să-şi găsească un soţ în câţiva ani: o floricică. Nu e o fată care să tulbure nopţile unui bărbat. Dar tu - Kiril s-a întins, a tras-o către ea şi şi-a trecut o mână pe spatele ei, ca şi cum ar evalua-o. Prea multe oase, a spus el, dar îmi place o fată puternică. Şi tu sigur n-o să mori când naşti.

O ţinea cu încredere, aşteptându-se să fie ascultat.

— O să-ţi placă să îmi faci fii?

A sărutat-o înainte să-şi dea seama, când fata era încă surprinsă de câtă putere avea el în mâini. Sărutul îi era la fel ca atingerea: ferm, cu un fel de plăcere competentă. Vasea l-a împins, fără vreun rezultat. El i-a ridicat capul şi şi-a pus degetele în locul moale de sub maxilarul ei. Capul ei se învârtea. Mirosea a mosc şi mied şi cai. Mâna lui era foarte mare, în contrast cu spatele ei. Cealaltă mână a lui i-a alunecat peste umăr, sân şi şold.

Orice ar fi găsit, părea să-i facă plăcere. Când i-a dat drumul, pieptul lui era agitat şi nările i se mişcau ca ale unui armăsar. Vasea a stat nemişcată, înghiţind în gol ca să-i treacă greaţa. S-a uitat în sus către faţa lui. *Sunt o iapă pentru el,* a realizat dintr-odată. *Şi dacă iapa nu cedează când îi pune hamurile, ei bine, o s-o omoare.*

Zâmbetul lui Kiril a tresărit. Ea n-avea de unde să ştie cât văzuse din mândria şi dispreţul ei. Ochii lui s-au îndreptat din nou către gura ei, către forma corpului ei, şi ea a ştiut că îi vede şi frica. Scurtul moment de nesiguranţă i-a părăsit chipul. S-a întins din nou către ea, dar Vasea a fost mai rapidă. I-a dat mâna la o parte şi a fugit din grajd fără să se uite înapoi. Când a ajuns în bucătărie, era atât de palidă, că Dunia a obligat-o să stea lângă
foc şi să bea vin fiert până i-a revenit culoarea în obraji.

* * *

Toată ziua aia, o ceaţă rece s-a ridicat din pământ, şerpuind în jurul copacilor. Vânătorii au prins ceva în jurul amiezii. Vasea, mânuind un făcăleţ, cu o îndemânare îndârjită, a auzit, vag, ţipătul strident al

animalului pe cale să moară. Se potrivea cu starea ei de spirit.

Femeile au părăsit casa pe lumina gri a amiezii, cu bărbaţi care să mâne caii încărcaţi. Konstantin a călărit cu ei, cu faţa lui palidă şi exaltată în lumina de toamnă. Bărbaţi şi femei îl priveau cu stimă şi admiraţie ascunsă.

Vasea, evitându-l pe preot, a stat cu Irina în spatele cavalcadei, scurtând paşii lungi ai iepei sale ca să meargă alături de poneiul Irinei.

Ceaţa a învăluit încet pământul. Femeile se plângeau de frig şi îşi trăgeau pelerinele înjur.

Dintr-odată, Mîş s-a ridicat în două picioare. Chiar şi animalul paşnic al Irinei a sărit, iar fata a scos un ţipăt înăbuşit şi a ţinut strâns de hamuri. Vasea a liniştit repede iapa şi a prins poneiul de căpăstru. A urmărit urechile lui Mîş cu privirea. O creatură cu piele albă stătea între doi mesteceni. Avea formă umană şi ochi deschişi la culoare. Părul lui era ca arbuştii încâlciţi din pădure. Nu avea umbră.

—E în regulă, i-a spus Vasea lui Mîş. Nu-i place să mănânce cai. Doar călători nesăbuiţi.

Iapa şi-a răsucit urechile şi, ezitând, a început să meargă din nou.

— Leşî, lesovik, a murmurat Vasea, în timp ce treceau prin dreptul lui.

A făcut o plecăciune adâncă. Era protectorul pădurii - leşîul - şi rareori venea atât de aproape de oameni.

— Aş vrea să vorbesc cu tine, Vasilisa Petrovna.

Vocea protectorului pădurii era şoapta crengilor la răsăritul soarelui.

— Sigur, a spus ea, încercând să-şi ascundă mirarea.

Irina, de lângă ea, a spus pe o voce subţire:

— Cu cine vorbeşti, Vasea?

— Cu nimeni, a spus Vasea. Singură.

Irina era tăcută. Vasea a oftat pe dinăuntru - Irina urma să-i spună mamei ei.

Au găsit vânătorii puţin mai încolo în pădure, odihnindu-se sub un copac imens. Deja agăţaseră porcul, o scroafă, de glezne, pe o cracă solidă. Din gâtul ei tăiat curgea sânge într-o găleată. Pădurea răsuna de râsete şi fală.

Serioşa, care se considera destul de mare deja, fusese cu greu convins să călărească alături de femei. Acum a sărit de pe poneiul lui şi a fugit într-acolo, să se holbeze, cu ochii rotunzi, la porcul care atârna. Vasea s-a dat jos de pe Mîş şi i-a dat hăţurile unui servitor.

— Frumoasă fiară am răpus, nu, Vasilisa Petrovna?

Vocea a venit de lângă cotul ei. S-a întors. Sângele se
întărise pe palmele lui Kiril, dar zâmbetul lui băieţesc era încă acolo.

— Carnea va fi bine-venită, a spus Vasea.

— O să păstrez ficatul pentru tine.

Privirea lui era plină de curiozitate.

— Ţi-ar prinde bine să te îngraşi puţin.

— Eşti generos, a spus Vasea.

Şi-a plecat capul şi a dispărut, ca o fecioară prea modestă ca să vorbească. Femeile scoteau merinde reci dinăuntrul desagilor încărcaţi. Cu grijă, Vasea s-a

apropiat tot mai tare de o dumbravă de mesteceni şi apoi s-a strecurat printre copaci şi a dispărut.

Nu l-a văzut pe Kiril zâmbind pe sub mustaţă şi luând-o pe urmele ei.

Leşîii erau periculoşi. Dacă voiau, puteau să-i facă pe călători să meargă în cerc până se prăbuşeau. Uneori, călătorii erau suficient de inteligenţi să-şi pună hainele invers, pentru protecţie - dar nu prea des; de obicei, mureau.

Vasea l-a găsit în mijlocul unui mic crâng de mesteceni. Leşîul s-a uitat în jos la ea, cu ochii strălucind.

— Ce veşti? a spus Vasea.

Leşî-ul a scos un sunet de nemulţumire.

— Oamenii tăi vin cu forfotă ca să-mi sperie pădurile şi să- mi omoare creaturile. N-ar fi întrebat o dată dacă au voie.

— îţi cerem din nou permisiunea, a spus Vasea rapid. Aveau destule probleme şi fără să-l enerveze pe protectorul
pădurii. Şi-a desfăcut năframa brodată şi i-a pus-o în mână. El a întors-o pe cealaltă parte, cu degetele lui lungi ca nişte crenguţe.

— Iartă-ne, a spus Vasea. Şi - nu mă uita.

— Şi eu te voi ruga la fel, a spus protectorul pădurii, potolit. Ne stingem, Vasilisa Petrovna. Chiar şi eu, care am privit copacii ăştia cum cresc de când erau puiuţi. Oamenii tăi ezită, aşa că chyertii se sting. Dacă vine Ursul acum, eşti fără protecţie. Se apropia judecata. Ai grijă la morţi.

— Ce înseamnă asta, „ai grijă la morţi"?

Leşîul şi-a aplecat capul plin de promoroacă.

— Trei semne, şi morţii sunt al patrulea, a spus el.

Apoi a dispărut şi tot ce-a mai auzit au fost păsările cântând în pădurea care foşnea.

— Destul cu asta, a bombănit Vasea, fără să aştepte neapărat un răspuns. De ce nu poate nimeni să vorbească simplu? De ce vă temeţi?

Kiril Artamonovici a ieşit dintre copaci.

Vasiei a înlemnit.

— Te-ai pierdut, domnul meu?

A pufnit.

— Nu mai mult decât tine, Vasilisa Petrovna. Niciodată n- am văzut o fată care să meargă cu atâta uşurinţă prin pădure. Dar nu ar trebui să mergi neprotejată.

Ea nu a spus nimic.

— Plimbă-te cu mine, a spus el.

Nu avea cum să refuze. S-au plimbat unul lângă celălalt prin noroiul gros şi umed, în timp ce frunzele cădeau în jurul lor.

— O să-ţi placă pământurile mele, Vasilisa Petrovna, a spus Kiril. Caii aleargă pe câmpuri mai mari decât poţi cuprinde cu privirea şi negustorii ne aduc bijuterii din Vladimir, oraşul Maicii Domnului.

O viziune a pus stăpânire pe Vasea atunci, nu aceea a unei case nobiliare frumoase, ci imaginea ei galopând pe un cal, pe un teren neîmprejmuit de pădure. A rămas un moment aşa, încremenită şi cu gândul departe. Kiril a ridicat pleata lungă care-i stătea pe sân şi i-a netezit-o. Revenindu-şi în fire, surprinsă, şi-a tras coada din strânsoarea lui. El şi-a încleştat

pumnul în jurul părului ei, zâmbind, şi a tras-o mai aproape.

— Vino, lasă astea.

Ea s-a dat înapoi, dar el a urmat-o, înfăşurându-şi pleata în jurul mâinii.

— O să te învăţ să mă doreşti.

Gura lui a căutat-o pe a ei. Un ţipăt asurzitor a rupt tăcerea de după-amiază.

Kiril i-a dat drumul. O sclipire castanie s-a ivit printre copaci şi Vasea a luat-o la fugă, blestemându-şi fustele. Dar chiar şi stingherită de veşminte, tot era mai uşoară decât bărbatul mare din spatele ei. A ocolit un arbust de laur şi s-a oprit, alunecând speriată. Serioşa stătea agăţat de gâtul lui Mîş şi iapa maro se agita şi se învârtea ca un mânz. în jurul ochiului ei frenetic se vedea un cerc alb.

Vasea nu înţelegea; băiatul mai călărise înainte şi Mîş era foarte cuminte. Dar acum sărea de parcă trei diavoli îi stăteau pe spate. Irina stătea lipită de un copac de la capătul luminişului, cu ambele mâini peste gură.

— I-am spus! a ţipat ea. I-am spus că e rău, dar a zis că a crescut - că poate să facă ce vrea. A vrut să facă întrecere între cai. Nu a vrut să asculte.

Luminişul de anini era plin de umbre, prea mari pentru lumina de amiază. Una dintre ele părea să stea prea aproape. Pentru o secundă, Vasea ar fi putut jura că a văzut un zâmbet de nebun şi un singur ochi care clipeşte.

— Mîş, stai liniştită, i-a spus iepei.

Aceasta s-a oprit brusc, dând din urechi. A urmat doar o secundă de linişte:

— Serioşa, a spus Vasea. Acum...

Kiril a venit în viteză printre arbuşti. în aceeaşi secundă, umbrele au părut să sară din trei locuri deodată. Iapa şi-a pierdut iar minţile; s-a întors şi a luat-o la fugă. Picioarele ei lungi s-au afundat în poteca din pădure şi aproape că şi-a julit călăreţul în goana ei nebună printre trunchiurile de copac. Serioşa a ţipat, dar era încă în şa, ţinându-se bine de grumazul calului.

Undeva, cineva râdea.

Vasea a fugit către ceilalţi cai, apucându-şi pumnalul pe care îl ţinea în centură. Kiril era în spatele ei, dar ea a fost mai rapidă. A trecut în viteză pe lângă tatăl ei uluit şi a ajuns prima la Ogon.

— Ce faci? a ţipat Kiril.

Vasea n-a răspuns. Armăsarul era legat, dar o lovitură a tăiat funia şi, cu o săritură, fata s-a aşezat pe spatele lui gol, cu degetele în coama lui roşie.

Calul a fugit pe urma celorlalţi. Kiril a rămas cu gura căscată. Vasea s-a aplecat în faţă, prinzând ritmul armăsarului, cu picioarele strânse de abdomenul calului. îşi dorea să fi avut timp să-şi descâlcească straturile fustei. Au zburat printre copaci ca fulgerul. Vasea s-a aplecat în jos peste gâtul calului. O buturugă căzută le-a apărut în drum. Vasea a tras aer în piept. Ogon a ocolit obstacolul, sigur pe picioare ca un cerb.

Au năvălit din pădure, într-un câmp noroios, la doar zece lungimi de cal în spatele fugarului. în mod miraculos, Serioşa era încă agăţat de gâtul lui Mîş. Nici nu putea altfel; o căzătură la viteza aia ar fi fost fatală, căci drumul era periculos din pricina a sute de cioturi pe jumătate ascunse. Ogon s-a apropiat degrabă; era clar calul cel mai rapid şi iapa alerga în zigzaguri panicate, răsucindu-se astfel încât să arunce copilul de pe spatele ei. Vasea a strigat către Mîş să se

oprească, dar iapa nu a auzit sau nu a vrut să asculte. Vasea striga cuvinte de încurajare către Serioşa, dar vântul îi înhăţa cuvintele. Ea şi Ogon micşorau încet distanţa. Calul făcuse spume la gură. în faţa lor se vedea un şanţ, pe latura cea mai îndepărtată a câmpului, săpat ca să se scurgă ploaia din lanul de orz. Chiar dacă Mîş putea să-l sară, Serioşa n-ar fi putut rămâne pe spatele ei. Vasea a ţipat la Ogon. O serie de salturi puternice l-au adus la acelaşi nivel cu fugarul. Şanţul se apropia repede. Vasea s-a întins cu un singur braţ după nepotul ei.

— Dă-ţi drumul, dă-ţi drumul! a ţipat, ţinându-l de cămaşă.

Serioşa a avut timp să-i arunce o privire panicată şi apoi
Vasea l-a smucit şi l-a trântit cu faţa în jos pe gâtul roşu al lui Ogon. Băiatul s-a ţinut strâns cu ambele mâini de coama neagră, în acelaşi timp, Vasea şi-a schimbat centrul de greutate, făcând armăsarul să se întoarcă înainte de marginea prăpastiei care urma. Cumva, armăsarul a reuşit, adunându-şi picioarele din spate şi sărind într-o parte, într-o manieră care l-a făcut să avanseze paralel cu şanţul. Câţiva paşi mai târziu, s-a oprit alunecând şi târşâindu-şi picioarele, tremurând din toate încheieturile. Mîş nu a fost atât de norocoasă: în panica ei, s-a prăbuşit în şanţ şi acum se zvârcolea întinsă pe fundul lui.

Vasea s-a dat jos de pe spatele lui Ogon, clătinându-se în încercarea de a-şi îndoi picioarele. L-a dat jos de pe cal pe nepotul ei care plângea şi s-a uitat repede la el. Nasul şi buza îi erau pline de sânge de la umărul tare ca fierul al armăsarului.

— Serioşa, a spus ea. Serghei Nikolaevici. Eşti în regulă.
Şşş.

Nepotul ei plângea şi tremura şi chicotea în acelaşi timp. Vasea l-a plesnit peste faţa însângerată. S-a cutremurat şi apoi a tăcut, şi ea l-a strâns bine în braţe. în spatele lor s-a auzit sunetul unui cal chinuindu-se.

— Ogon, a spus Vasea.

Armăsarul era în spatele ei, plin de spumă.

— Stai aici.

Calul a dat dintr-o ureche, drept răspuns. Vasea i-a dat drumul nepotului ei şi a pornit, pe jumătate alergând, pe jumătate alunecând, către fundul şanţului. Mîş era întinsă într-o jumătate de metru de apă, dar Vasea a ignorat asta. A îngenuncheat lângă capul plin de spumă al iepei. în mod miraculos, picioarele calului nu erau rupte.

— Eşti în regulă, a şoptit Vasea.

A respirat în acelaşi timp cu iapa o dată, şi încă o dată. Dintr-odată Mîş s-a liniştit sub mâna ei fierbinte. Vasea *s-a* ridicat şi s-a retras.

Iapa s-a adunat, stângace ca un mânz şi s-a ridicat, cu picioarele crăcănate. Vasea, tremurând acum, şi-a încolăcit braţele în jurul gâtului ei.

— Prostuţo, a şoptit. Ce te-a apucat?

Am văzut o umbră, a spus iapa. *Şi avea dinţi.* N-a fost timp de mai mult. Un talmeş-balmeş de voci s-a auzit deasupra şanţului. O mică avalanşă de pietre a anunţat prezenţa lui Kiril Artamonovici. Mîş s-a speriat. Kiril se holba. Fata Vasiei ardea.

—Iapa s-a speriat, a spus fata repede, prinzând căpăstrul lui Mîş. Miroşi a sânge, Kiril Artamonovici; mai bine stai acolo sus.

Kiril nu avea de gând să coboare în noroi şi apă, dar chiar şi aşa, cuvintele Vasiei nu l-au îmbunat.

— Mi-ai furat calul.

Vasea a avut eleganţa de a părea ruşinată.

— Cine te-a învăţat să călăreşti aşa?

Vasea a înghiţit în gol, măsurându-i expresia îngrozită.

— Tatăl meu m-a învăţat, a spus ea.

Promisul ei arăta nespus de şocat.

Vasia s-a căţărat afară din şanţ. Iapa a urmat-o ca o pisicuţă. Fata s-a oprit sus. Kiril i-a aruncat o privire împietrită.

— Poate aş putea să-ţi călăresc toţi caii când ne vom căsători, a spus Vasea, inocentă.

Kiril n-a răspuns.

Vasea a dat din umeri - şi numai atunci a realizat cât de obosită era. Picioarele îi erau moi ca trestia şi umărul ei stâng - braţul pe care îl folosise ca să-l tragă pe Serioşa pe spatele lui Ogon - o durea.

Un grup de călăreţi se vedeau venind de-a lungul câmpului denivelat. Piotr îi conducea pe spatele lui Metel, calul lui sigur pe picioare. Fraţii Vasiei erau imediat în spatele lui. Kolea a fost primul care s-a dat jos de pe cal; a sărit şi a alergat către fiul lui, care încă plângea.

— Serioasa, eşti bine? a vrut el să ştie. Sînok, ce s-a întâmplat? Serioşa!

Copilul n-a răspuns. Kolea s-a întors către Vasea.

— Ce s-a întâmplat?

Vasea nu ştia ce să spună. A bâiguit ceva. Tatăl ei şi Alioşa au coborât imediat după Kolea. Privirea insistentă a lui Piotr se muta de la ea, la Serioşa, la Ogon şi la Mîş.

— Eşti bine, Vasea? a spus el.

— Da, a reuşit Vasea să spună.

S-a înroşit. Vecinii lor - toţi bărbaţi - galopau către ei acum. Se holbam Vasea era, dintr-odată, foarte conştientă de capul ei dezgolit, fustele rupte şi faţa murdară. Tatăl ei a pornit-o către Kolea, care îşi ţinea fiul înlăcrimat în braţe, şoptindu-i ceva.

în goana ei nebună, Vasea îşi lăsase pelerina să cadă; acum, Alioşa s-a dat jos de pe cal şi şi-a pus propria mantie pe spatele ei.

— Hai, prostuţo, a spus el, în vreme ce ea îşi strângea pelerina cu recunoştinţă. Mai bine să plecăm de aici.

Vasea şi-a regăsit mândria şi şi-a ridicat bărbia cu încăpăţânare, pentru o fracţiune de secundă.

— Nu mi-e ruşine. Mai bine că am făcut *ceva,* decât să-l văd pe Serioşa mort şi cu capul spart.

Piotr a auzit-o.

— Du-te cu fratele tău, a mormăit el, atacând-o pe neaşteptate. *Acum,* Vasea.

Vasea s-a uitat lung la tatăl ei şi apoi, fără să spună un cuvânt, l-a lăsat pe Alioşa s-o urce pe şa. Murmurele s-au înteţit printre vecinii lor. Toţi priveau cu neruşinare. Vasea şi-a încleştat pumnii şi a refuzat să-şi plece capul.

Dar vecinii lor n-au avut prea mult timp să caşte gura. Alioşa s-a aruncat în spatele ei, a dat bice şi au pornit la galop.

— *Ţie* îţi e ruşine, Lioşka? a întrebat Vasea, dispreţuitor. Mă vei încuia în pivniţă acum? Mai bine să fi murit nepotul nostru, decât să aduc eu ruşine familiei?

— Nu fi proastă, a spus Alioşa scurt. Asta o să treacă mai repede dacă nu văd rochia ta ruptă în faţă.

Vasea nu a spus nimic.

Cu mai multă blândeţe, fratele ei a adăugat:

— Te duc la Dunia. Păreai gata să te prăbuşeşti acolo unde
erai.

— Asta nu pot contesta.

Vocea ei se domolise. Alioşa a ezitat.

— Vasicika, ce ai *făcut?* Ştiam că poţi să călăreşti, dar... aşa? Pe nebunul ăla de armăsar roşcat?

— M-au învăţat caii, a spus Vasea, după o pauză. Obişnuiam să-i scot la păscut.

Nu a dat mai multe explicaţii. Fratele ei a rămas tăcut multă vreme.

— Am fi putut să îl aducem pe nepotul nostru înapoi mort sau cu picioarele şi mâinile rupte dacă nu erai tu să-l salvezi, a spus el, încet. Ştiu asta şi sunt recunoscător. Şi tata ştie, cu siguranţă.

— Mulţumesc, a şoptit Vasea.

— Dar, a adăugat el, cu nuanţe subtile de ironie, mi-e teamă că vei locui într-o colibă din pădure, dacă nu cumva vrei să te călugăreşti sau să te căsătoreşti cu un fermier. Purtarea ta războinică l-a cam speriat pe vecinul nostru. Kiril a fost umilit când i-ai luat calul.

Vasea a râs, dar era ceva grav în râsul ei.

— Mă bucur, a spus ea. Nu mai trebuie să fug de la nuntă acum. Mai degrabă m-aş fi căsătorit cu un ţăran decât cu Kiril Artamonovici. Dar tata e nervos.

Chiar când le-a ieşit în cale casă, Piotr i-a ajuns din urmă. Părea recunoscător şi exasperat şi nervos şi încă ceva, mai sumbru. S-ar putea să fi fost îngrijorare. Şi-a dres vocea.

— Nu te-ai rănit, nu, Vasicika?

Vasea nu mai auzise afecţiune în vocea lui de când era mică.

— Nu, a spus ea. Dar îmi pare rău că te-am făcut de ruşine,
tată.

Piotr a dat din cap în semn că nu, dar n-a vorbit. A urmat o pauză lungă.

— Mulţumesc, a spus Piotr, într-un final. Pentru nepotul
meu.

Vasea a zâmbit.

— Ar trebui să-i fim recunoscători lui Ogon, a spus ea, simţindu-se mai veselă. Şi că Serioşa a avut prezenţa de spirit să se ţină de cal atâta timp.

Au călărit spre casă în linişte. Vasea s-a grăbit să se ascundă în baia comunală şi să stea în aburi cu membrele care o dureau.

Dar Kiril s-a dus la Piotr în seara aia, la cină.

— Credeam că o să primesc o fecioară bine-crescută, nu o creatură sălbatică.

— Vasea e o fată bună, a spus Piotr. încăpăţânată, dar asta poate să fie...

Kiril a pufnit.

— Magia neagră ar fi putut să ţină fata aia pe spatele calului meu, nu vreo artă a muritorilor.

— Numai curaj şi sălbăticie, a spus Piotr, puţin disperat. îţi va da fii puternici.

— Cu ce preţ? a spus Kiril Artamonovici, sumbru. Vreau să am o femeie în casă, nu o vrăjitoare sau un spirit al pădurii. Şi pe lângă asta, m-a făcut de ruşine în faţa tuturor oamenilor tăi.

Şi, deşi Piotr a încercat să se înţeleagă cu el, Kiril nu s-a lăsat convins.

Piotr îşi bătea copiii rar. Dar când Kiril a rupt logodna, a lovit-o pe Vasea oricum, mai mult pentru a-şi domoli el frica faţă de ea. *Nu poate să facă măcar o dată ce i se spune?*

Ei vin numai după fecioara sălbatică.

Vasea a suportat totul cu ochii uscaţi şi i-a aruncat doar o privire plină de reproş înainte să plece, ţinându-se dreaptă. El n- a văzut-o plângând după aceea, ghemuită între picioarele din faţă ale lui Mîş.

18.

Nu a mai avut loc nunta. La răsărit, Kiril Artamonovici a plecat.Un musafir pentru anul care se sfârşeşte

După ce a plecat Kiril Artamonovici, Anna Ivanovna s-a dus din nou la soţul ei. Deja nopţile lungi se îmbinau cu zilele de toamnă; toată casa se trezea pe întuneric şi cina la lumina focului. în noaptea aia, Piotr rămăsese treaz lângă sobă. Copiii lui se duseseră în pat, dar pe el somnul îl ocolea. Cenuşa fierbinte din focul acoperit umplea camera de o lumină roşie. Piotr se uita lung către gura strălucitoare a sobei şi se gândea la fiica lui.

Anna avea hainele de cârpit în poală, dar nu cosea. Piotr nu s-a uitat în sus, aşa încât n-a observat fata nevestei sale, dură şi fără sânge în obraji.

— Deci Vasilisa n-o să se căsătorească, a spus ea.

Piotr a tresărit. Nevasta lui vorbea cu autoritate; îi amintea, pentru prima dată, de tatăl ei. Şi cuvintele ei erau ecoul gândurilor lui.

— Niciun bărbat de familie bună n-o s-o ia, a continuat ea. I-o vei da unui ţăran?

Piotr a tăcut. Se tot gândea la asta. îi răsnea orgoliul să-şi dea fiica unui bărbat de familie simplă. Dar îi tot suna în urechi avertismentul Duniei: *Orice e mai bine decât un demon al înghețului.*

Marina, s-a gândit Piotr, *mi-ai lăsat fata asta nebună, şi o iubesc mult. E mai curajoasă şi mai sălbatică decât oricare din fiii mei. Dar cum ajută asta o femeie? Am jurat că o s-o ţin în siguranţă, dar cum s-o salvez de ea însăşi?*

— Trebuie să meargă la o mănăstire, a spus Anna. Cu cât mai repede, cu atât mai bine. Ce altă soluţie există? Niciun bărbat dintr-o familie decentă n-

o s-o vrea. E posedată. Fură cai, a făcut un armăsar să o ia razna, a riscat viaţa nepotului ei ca să
221
se distreze.

Piotr, holbându-se uluit la nevasta lui, i s-a părut că ea e aproape frumoasă, cum îşi urmăreşte hotărâtă scopul.

— O mănăstire? a spus Piotr. Vasea?

S-a întrebat un moment de ce e atât de surprins. Fiicele greu de măritat erau de obicei trimise la mănăstiri. Dar o călugăriţă mai atipică decât Vasea nu văzuse niciodată.

Anna şi-a împreunat mâinile. Ochii ei l-au ţintuit pe loc.

— O viaţă printre surori creştine s-ar putea să-i salveze sufletul nemuritor.

Piotr şi-a amintit din nou de fata străinului din Moscova. Cu talisman sau fără, un demon al înghеţului nu putea să vină după o fată care şi-a depus jurămintele în faţa lui Dumnezeu.

Dar, cu toate astea, ezita. Vasea nu s-ar fi dus niciodată de bunăvoie.

Părintele Konstantin şedea în umbră lângă Anna. Faţa lui era ştearsă, ochii negri ca funinginea.

— Tu ce spui, Batiuşka? a spus Piotr. Fiica mea şi-a speriat pretendenţii. Să o trimit la mănăstire?

— Nu prea ai de ales, Piotr Vladimirovici, a spus Konstantin.

Vocea lui era joasă şi răguşită.

— Nu îi e frică de Dumnezeu şi nu vrea să asculte de nimeni. „înălţarea" e o mănăstire pentru fecioare din familii bune, în interiorul zidurilor Kremlinului din Moscova. Surorile de acolo ar primi-o.

Gura Annei s-a strâns. Odată, acum multă vreme, visase şi ea să meargă la mănăstirea aia.

Piotr a ezitat.

— Zidurile Kremlinului sunt puternice, a adăugat Konstantin. Ar fi în siguranţă şi nu ar face foamea acolo.

— Ei bine, mă voi gândi la asta, a spus Piotr, confuz. Ar fi putut merge cu săniile, când îşi trimitea şi el tributul într-acolo. Dar ce om putea să trimită să anunţe venirea ei? Fiica lui nu putea fi expediată ca un pachet nedorit şi era târziu pentru mesageri.

Olia, putea să o trimită la Olia şi ea va aranja totul. Dar
nu...

Vasea trebuia să se căsătorească sau să ajungă între zidurile unei mănăstiri înainte de mijlocul iernii.

Vasea într-o mănăstire? Un văl peste părul ei negru, virgină până la moarte?

Dar sufletul ei - înainte de toate era vorba de sufletul ei. Ar fi avut parte de pace şi multe altele. S-ar ruga pentru familia ei. Şi ar fi în siguranţă, departe de toţi demonii.

Dar nu va pleca de bunăvoie. Ar mâhni-o prea tare.

Konstantin l-a urmărit pe Piotr frământându-se, şi a tăcut. Ştia că Dumnezeu e de partea lui. Piotr urma să fie convins, se vor găsi mijloacele. Şi într-adevăr, preotul a avut dreptate. Trei nopţi mai târziu, Vasea a adus acasă un călugăr ud până la piele
şi strănutând, găsit în pădure, pierdut.

* * *

L-a târât înăuntru puţin înainte de apusul soarelui, în mijlocul unei ploi torenţiale. Dunia tocmai spunea o poveste:

— Tatăl lor s-a îmbolnăvit de dor, a spus ea. Aşa că Prinţul Alexei şi Prinţul Dimitrii au pornit în căutarea păsării de foc, cu aripi colorate. Au călărit mult, de trei ori câte nouă regate, până au ajuns la un loc unde drumul se bifurca. Lângă drum era o piatră în care erau crestate cuvinte.

Uşa de la intrare s-a deschis zgomotos şi Vasea a intrat înăuntru, ţinând de mânecă un călugăr masiv, tânăr şi murdar.

— Ele Fratele Rodion, a spus ea. S-a pierdut în pădure. A venit din Moscova, de la curtea Marelui Cneaz. Saşa l-a trimis la noi.

Surprinşi, cei din casă s-au pus imediat în mişcare. Călugărul trebuia să fie uscat şi hrănit, trebuia să i se găsească o nouă mantie, să-i pună mied în mână. Dunia, cu toată graba lor, tot a avut vreme să-i spună Vasiei să-şi schimbe hainele ude şi să stea lângă foc, să i se usuce părul ud leoarcă. în tot timpul ăsta, călugărul a fost bombardat cu întrebări: despre vremea din Moscova, despre bijuteriile pe care femeile de la curte le purtau la biserică, caii căpeteniilor războinice tătare. Mai presus de toate, au întrebat despre Prinţesa din Serpuhov şi Fratele Aleksandr. întrebările au zburat atât de repede, încât călugărul abia dacă a avut timp să răspundă.

Piotr a intervenit, într-un final; i-a împins pe copii deoparte.

— Linişte, toată lumea, a spus el. Lăsaţi-l să mănânce.

în bucătărie s-a lăsat liniştea încet. Dunia şi-a luat furca de tors, Irina - acul. Fratele Rodion s-a dedicat în întregime cinei lui. Vasea a luat un mojar şi

un pistil şi a început să piseze ierburi uscate. Dunia şi-a reluat povestea.

— Lângă drum era o piatră în care erau crestate cuvinte.

„ Cine călăreşte drept înainte va da de foame şi de frig.

Cine călăreşte către dreapta va trăi, dar calul lui va muri.

Cine călăreşte către stânga, va muri, dar calul lui va trăi".

— Niciuna dintre astea nu păreau prea plăcute. Aşa încât cei doi fraţi s-au retras, şi-au pus corturile într-o pădure verde şi au pierdut timpul, uitând de ce au venit.

Prinţul Ivan a călărit către dreapta, s-a gândit Vasea. Auzise povestea de o mie de ori. *Lupul cel gri i-a omorât calul. A plâns când şi-a văzut calul spintecat. Dar poveştile nu spun niciodată ce-l aştepta dacă mergea drept înainte. Sau la stânga.*

Pe partea cealaltă a bucătăriei, Piotr stătea şi povestea îndeaproape cu Fratele Rodion. Vasea îşi dorea să audă ce spuneau, dar ploaia încă se auzea căzând cu zgomot pe acoperiş.

Se dusese să caute provizii imediat ce văzuse prima rază de lumină. Ar fi dat orice, chiar şi să se ude până la piele, pentru câteva ore în aerul curat. Casa îi părea o povară. Anna Ivanovna şi Konstantin, şi chiar şi tatăl ei, îi aruncau priviri pe care nu le putea citi. Sătenii bombăneau când trecea pe lângă ei. Nimeni nu uitase incidentul cu Kiril şi calul lui.

îl găsise pe tânărul călugăr mergând în cerc pe catârul lui alb şi puternic.

Ciudat, s-a gândit Vasea, că l-a găsit în viaţă. în plimbările ei, fata dăduse peste oase, dar niciodată peste cineva în viaţă. Pădurea era primejdioasă pentru călători. Leşîii îi făceau să se plimbe în cerc până se prăbuşeau, sau vodianoyul, pândindu-i cu ochi reci de peşte, îi trăgea în râu. Dar creatura asta mare şi bună la suflet bâjbâise prin pădure şi totuşi trăia.

Vasea şi-a amintit de avertismentul rusalkăi. *De ce se tem chyertii?*

— Eşti norocos că fiica mea nesăbuită a ieşit să caute provizii pe vremea asta şi că te-a găsit, a spus Piotr.

Fratele Rodion, cu foamea mai potolită, a riscat o privire scurtă către vatră. Fiica despre care se vorbea pisa ierburi; lumina focului contura silueta corpului ei cu auriu. La prima vedere i se păruse urâtă şi nici măcar acum nu o găsea frumoasă. Dar cu cât se uita mai mult, cu atât îi era mai greu să se uite în altă parte.

— îmi pare bine că a făcut asta, Piotr Vladimirovici, a spus Rodion repede, văzând sprânceana ridicată a lui Piotr. Am un mesaj de la Fratele Aleksandr.

— Saşa? a întrebat Piotr, tăios. Ce vesti?

—Fratele Aleksandr e sfătuitorul Marelui Cneaz, a revenit novicele, cu demnitate. A câştigat faimă pentru faptele bune şi pentru apărarea celor slabi. E renumit pentru înţelepciunea şi judecata lui.

— De parcă aş fi vrut să aud despre actele de vitejie pe care Saşa le-ar fi putut depune în scopuri mai bune dacă era propriul stăpân, a spus Piotr.

Dar Rodion a simţit mândria din vocea lui.

— Treci la subiect. Astfel de informaţii nu te-ar aduce aici atât de târziu în an.

Rodion s-a uitat drept în ochii lui Piotr.

— A ajuns darul dumitale la Han, Piotr Vladimirovici?

— O să fie trimis odată cu zăpada, a mormăit Piotr.

Recolta fusese sărăcăcioasă, animalele vânate puţine. Piotr
ţinea cu dinţii de fiecare grăunte şi de fiecare bucată de piele. Spintecau orice oaie puteau şi fiii lui se consumau până la ultima suflare mergând la vânătoare. Femeile se duceau la cules în pădure pe orice fel de vreme.

—Piotr Vladimirovici, şi dacă nu trebuie să plăteşti un astfel de dar? a continuat Rodion.

Lui Piotr nu-i plăceau întrebările tendenţioase şi i-a spus
asta.

— Prea bine, a spus tânărul, cu calm. Cneazul şi sfătuitorii săi s-au întrebat de ce mai e nevoie să plătim tribut sau să plecăm capul pentru un rege păgân. Ultimul Han a fost ucis şi moştenitorii lui nu pot supravieţui nici măcar douăsprezece luni pe tron până să fie şi ei masacraţi. Sunt toţi teribil de dezorientaţi. De ce să fie ei stăpânii unor buni creştini? Ne vom război cu Hoarda, şi Fratele Aleksandr vă cere ajutorul, pentru că a fost cândva fiul dumneavoastră.

Vasea l-a văzut pe tatăl său cum se schimbă la faţă şi s-a
întrebat ce-i spusese tânărul călugăr.

— Război, a spus Piotr.

— Libertate, a răspuns Rodion.

— Lanţurile sunt destul de slabe, aici, în nord, a spus Piotr.

— Şi totuşi le aveţi.

— Mai bine lanţuri decât pumnul Hoardei de Aur, a spus Piotr. Nici nu trebuie să intre în luptă deschisă cu noi, doar să-şi trimită oamenii noaptea. Zece săgeţi de foc ar arde Moscova, iar casa mea e făcută şi ea din lemn.

— Piotr Vladimirovici, Fratele Aleksandr m-a rugat să îţi spun...

— Iartă-mă, a spus Piotr, ridicându-se brusc, dar am auzit destul. Sper să mă poţi ierta.

Rodion s-a forţat să dea din cap şi şi-a îndreptat atenţia spre miedul lui.

— De ce să nu luptăm, tată? a vrut Kolea să ştie.

Doi iepuri morţi atârnau de urechi în pumnul lui. Tată şi fiu, profitând de o pauză între ploi ca să vadă ce s-a prins în capcane.

—Pentru că prevăd puţin bine în asta, şi mult rău, a răspuns Piotr, nu pentru prima dată.

Niciunul din fiii lui nu-i dăduseră pace de când venise călugărul să le umple capul de poveşti despre renumele fratelui lor.

— Sora ta locuieşte în Moscova; ai lăsa-o să fie captivă într-un oraş sub asediu? Când tătarii cuceresc un oraş, nu lasă supravieţuitori.

Kolea a ignorat această posibilitate cu o mişcare a mâinii, iepurii zgâlţâindu-se în mod grotesc, prinşi de braţul său.

— Bineînţeles că o să ne războim cu ei mult înainte de porţile Moscovei.

Piotr s-a aplecat să verifice următoarea capcană, care era goală.

— Şi gândeşte-te, tată, a continuat Kolea, devenind tot mai entuziasmat de subiect, putem să trimitem bunuri către sud pentru comerţ, nu drept tribut. Verişorul meu nu va îngenunchea în faţa nimănui. Strănepoţii tăi s-ar putea să fie Mari Cneji chiar ei.

— Mai bine să ştiu că fiii mei trăiesc şi fiicele mele sunt în siguranţă, decât să existe o şansă de glorie pentru descendenţi care nu s-au născut încă. Văzând gura fiului său că se deschide să protesteze, Piotr a adăugat, mai blând: Sînok, tu ştii că Saşa a plecat împotriva voinţei mele. N-o să ajung să-mi leg propriul fiu de stâlpul de la uşă; dacă vrei să lupţi, n-ai decât să mergi, dar n-o să binecuvântez războiul unui nechibzuit şi n-o să primeşti de la mine nicio bucată de pânză sau argint sau carne de cal. Saşa, aşa cum îţi aminteşti, e bogat în renume, dar trebuie să-şi cerşească pâinea şi să aibă grijă de ierburile din grădina lui.

Orice răspuns ar fi dat Kolea s-a înecat într-o exclamaţie satisfăcută, la vederea unui alt iepure care atârna în capcană, cu blana lui pestriţă de toamnă plină de murdărie. în timp ce fiul său s-a aplecat să-l scoată, Piotr şi-a ridicat capul şi a tăcut, brusc. Aerul mirosea a moarte proaspătă. Pios, câinele de vânătoare al lui Piotr, s-a făcut mic la picioarele stăpânului său, scâncind ca un căţeluş.

— Kolea, a spus Piotr.

Ceva din tonul tatălui său l-a făcut pe Kolea să se ridice în capul oaselor, cu o licărire în ochii lui negri.

— O simt, a spus el, după o scurtă pauză. Ce îl doare pe câine?

Căci Pios plângea şi tremura şi se uita nerăbdător înapoi către sat. Piotr dădea din cap, se uita dintr-o parte în cealaltă, ca un câine care adulmecă, la rândul lui.

Nu a scos niciun cuvânt, a arătat doar cu degetul: o picătură de sânge în mormanul de frunze din jurul picioarelor lor, nu al iepurelui. Piotr a gesticulat categoric către câine; acesta s-a văitat şi s-a strecurat în faţă. Kolea stătea puţin mai la stânga, tăcut ca o bufniţă, la fel ca tatăl său. S-au dus cu grijă pe lângă un grup de copaci, ajungând într-o poiană mică de arbuşti, sumbră şi plină de frunze putrezinde.

Fusese un cerb. O pulpă era aproape la picioarele lui Piotr, cu sânge şi tendoane în urma ei. Cea mai mare parte a cadavrului se afla puţin mai încolo, cu măruntaiele rupte şi împrăştiate, puţind chiar şi în frigul ăla.

Imaginea plină de sânge nu i-a speriat pe niciunul dintre bărbaţi, deşi capul încoronat al cerbului stătea sprijinit lângă picioarele lor, cu limba atârnând afară. Dar au schimbat priviri încărcate de vorbe, căci nimic care trăia în pădure nu putea să mutileze o creatură în halul ăla. Şi ce fiară ar omorî un cerb gras de toamnă, dar ar lăsa carnea acolo?

Piotr s-a lăsat pe vine în noroi, cercetând pământul cu ochii.

— Cerbul a fugit şi vânătorul l-a urmărit; cerbul a alergat tare şi era şchiop de un picior. A ajuns în luminiş - aici.

Piotr se mişca în timp ce vorbea, pe jumătate ghemuit.

— O săritură, două - şi apoi o lovitură dintr-o parte l-a făcut să se prăbuşească.

Piotr a făcut o pauză. Pios s-a pus pe burtă chiar la marginea luminişului, fără să-şi ia ochii de la stăpânul său.

— Dar de unde a venit lovitura? a murmurat el.

Kolea citise o poveste similară în noroi.

— Nicio urmă, a spus el.

Cuţitul lui lung a şuierat când l-a scos din teacă.

Niciuna. Nici vreun alt semn că cineva a încercat să le şteargă.

— Uită-te la câine, a spus Piotr.

Pios se ridicase de pe jos şi se holba la spaţiul dintre copaci. Fiecare fir de păr de pe spatele lui cu blană aspră era ridicat şi mârâia încet printre dinţi. Ca la un semn, ambii bărbaţi s-au întors, Piotr ţinând cuţitul în mână aproape înainte să se gândească la asta. Pentru un moment, i s-a părut că vede mişcare, o umbră mai întunecată în amurg, dar apoi a dispărut. Pios a lătrat o dată, înalt şi ascuţit: un sunet de nesupunere înfricoşată.

Piotr a pocnit din degete către câine. Kolea s-a întors odată cu el. Au trecut peste amestecul putrezit de frunze pătate de sânge şi s-au îndreptat către sat, fără să scoată vreun cuvânt.

O zi mai târziu, când Rodion a bătut la uşa lui Konstantin, preotul îşi cerceta picturile la lumina lumânării. Petele de culori amestecate se transformaseră în mucegai la umezeală. Era lumină afară, dar geamurile preotului erau mici şi ropotul ploii împiedica pătrunderea soarelui. Camera ar fi fost

semi- întunecată dacă nu erau lumânările. *Prea multe lumânări,* s-a gândit Rodion. *O risipă teribilă.*

— Părinte, binecuvântează, a spus Rodion.

— Dumnezeu fie cu tine, a spus Konstantin.

Camera era răcoroasă; preotul îşi înfăşurase o pătură în jurul umerilor săi subţiri. Nu i-a oferit şi lui Rodion una.

—Piotr Vladimirovici şi fiii lui s-au dus la vânătoare, a spus Rodion. Dar nu vor să vorbească despre ce au prins. Ai auzit să spună ceva?

— Nu am auzit, nu, a răspuns Konstantin.

Ploaia cădea fără încetare. Rodion s-a încruntat:

—Nu-mi dau seama de ce şi-au luat suliţele de vânat mistreţi cu ei şi au lăsat câinii în urmă. Şi vremea asta e nemiloasă pentru călărit.

Konstantin nu a spus nimic.

— Ei bine, Dumnezeu să le ajute, orice ar fi.

Rodion a insistat.

—Trebuie să plec în două zile şi n-aş vrea să întâlnesc orice a pus privirea aia în ochii lui Piotr Vladimirovici.

— O să mă rog pentru siguranţa ta pe drum, a spus Konstantin scurt.

— Dumnezeu să te aibă în pază, a spus Rodion, ignorând alungarea. Ştiu că nu îţi place când eşti deranjat de la meditaţie. Dar aş vrea să îţi cer sfatul, Frate.

— Cere-mi, a spus Konstantin.

— Piotr Vladimirovici vrea ca fiica lui să depună jurămintele, a spus Rodion. M-a însărcinat pe mine, cu cuvinte şi bani, să mă duc la Moscova, la „înălţare" şi să îi pregătesc de venirea ei. Spune că va fi trimisă

odată cu darul, imediat ce va fi suficientă zăpadă pentru sănii.

— O datorie evlavioasă, Frate, a spus Konstantin.

Dar îşi ridicase privirea de la picturi.

— Pentru ce ai nevoie de sfaturi?

— Pentru că nu e o fată crescută pentru mănăstiri, a spus Rodion. Şi un orb poate să vadă asta.

Gura lui Konstantin s-a încleştat. Rodion a văzut cu uimire cum faţa preotului ardea de furie.

— Nu poate să se căsătorească, a spus Konstantin. Numai păcatul o aşteaptă pe lumea asta; mai bine să se retragă la mănăstire. Se va ruga pentru sufletul tatălui său. Piotr Vladimirovici e un om bătrân, se va bucura de rugăciunile ei când va ajunge la Dumnezeu.

Avea dreptate. Dar chiar şi aşa, Rodion simţea un junghi de remuşcare. Cea de a doua fiică a lui Piotr îi amintea de Fratele Aleksandr. Deşi Saşa era călugăr, nu stătuse niciodată prea mult la Lavra. A bătut Rusia în lung şi în lat pe calul lui de război, păcălind, fermecând şi luptându-se, pe rând. Avea o sabie pe spate şi era sfătuitorul prinţilor. Dar o astfel de viaţă nu era posibilă pentru o femeie care se călugărea.

— Ei bine, o s-o fac, a spus Rodion, ezitând. Piotr Vladimirovici a fost gazda mea şi măcar atât pot să fac şi eu. Dar, Frate, mi-aş dori să îl faci să se răzgândească. Cu siguranţă se poate găsi şi convinge cineva să se căsătorească cu Vasilisa Petrovna. Nu cred că va rezista mult într-o mănăstire. Păsările sălbatice mor dacă stau închise în cuşcă.

— Aşa, şi? a izbucnit Konstantin. Binecuvântaţi fie cei care rămân doar puţină vreme în mlaştina asta

de răutate, înainte să ajungă să fie în prezenţa lui Dumnezeu. Sper doar că sufletul ei e pregătit pentru întâlnirea asta. Acum, Frate, aş vrea să mă rog.

Fără să scoată un cuvânt, Rodion şi-a făcut cruce şi s-a strecurat afară, clipind des în lumina slabă a zilei. *Ei bine, mi-e milă de fată,* s-a gândit el.

Şi apoi, neliniştit, şi-a zis: *Ce întunecate sunt umbrele din camera aia.*

* * *

Piotr şi Kolea şi-au dus nu doar o dată oamenii la vânătoare înainte să dea zăpada. Ploaia nu voia să se oprească, deşi se făcuse din ce în ce mai rece şi puterea lor şovăia în zilele lungi şi umede. Dar oricât ar fi încercat, nu reuşeau să găsească nici măcar o urmă a creaturii care spintecase cerbul. Oamenii au început să mormăie şi, într-un final, să protesteze. Oboseala rivaliza cu loialitatea şi nimănui nu i-a părut rău când îngheţul a
oprit de tot mersul la vânătoare.

Dar atunci a dispărut primul câine.

Era o căţea înaltă: năştea pui sănătoşi şi era neînfricată în faţa mistreţilor, şi cu toate astea, au găsit-o lângă palisadă, fără cap şi plină de sânge în zăpadă. Singurele urme de lângă corpul ei îngheţat erau ale ei, alergând.

Oamenii din sat au început să se ducă în pădure în perechi, cu topoare la brâu.

Apoi a dispărut un ponei, când stătea legat de o sanie care aducea lemne de foc. Fiul stăpânului său, întorcându-se cu un braţ de buşteni, a văzut urmele goale şi o dâră de stacojiu împroşcată pe pământul noroios. A scăpat buştenii, chiar şi toporul, şi a luat-o la fugă spre sat.

Groaza s-a aşternut peste localitate: o groază care murmura şi se ţinea strâns de ei, tenace ca pânza de păianjen.19.
Coşmaruri

Noiembrie s-a năpustit asupra lor cu frunze negre şi zăpadă gri. într-o dimineaţă ca sticla murdară, Părintele Konstantin stătea lângă geamul său, trasând cu pensula piciorul subţire al armăsarului Sfântului Gheorghe. Munca îl acapara şi totul era liniştit. Dar cumva, liniştea asculta. Konstantin s-a trezit că se chinuie să audă ceva. *Doamne, nu vrei să vorbeşti cu mine?*

Când a zgâriat cineva la uşă, mâna lui Konstantin a tresărit şi aproape că a întins vopseaua.

— Intră, a mormăit Konstantin, azvârlind pensula deoparte.

Sigur era Anna Ivanovna, cu lapte bătut şi ochi obosiţi şi
adoratori.

Dar nu era ea.

— Părinte, binecuvântează, a spus Agafia, servitoarea. Konstantin a făcut semnul crucii.

— Dumnezeu fie cu tine.

Dar era nervos.

— Nu te supăra, Batiuşka, a şoptit fata, frângându-şi mâinile bătătorite de muncă: a zăbovit în faţa uşii. Dacă aş putea să vă deranjez un moment.

Preotul şi-a strâns buzele. în faţa lui, Sfântul Gheorghe încăleca peste lume pe o planşă din lemn de stejar. Armăsarul lui avea numai trei picioare. Al patrulea, încă nepictat, trebuia să se ridice într-o curbă elegantă, strivind un cap de şarpe.

— Ce doreşti să-mi spui?

Konstantin a încercat să-şi îndulcească vocea. Nu reuşit în întregime; Agafia s-a albit la faţă şi s-a făcut mică. Dar n-a plecat.

— Am fost creştini adevăraţi, Batiuşka, s-a bâlbâit ea. Luăm împărtăşanie şi venerăm icoanele. Dar nu ne-a fost

nicicând mai greu. Grădinile noastre s-au înecat în ploaia de vară; ne va fi foame până se schimbă anotimpul.

A făcut o pauză, şi-a lins buzele.

— Mă întrebam - nu pot să nu mă întreb - i-am jignit pe cei bătrâni? Cernobog, de exemplu, cel care iubeşte sângele? Bunica mea mereu spunea că ne paşte dezastrul, dacă vreodată se întoarce el împotriva noastră. Şi acum îmi e teamă pentru fiul meu.

S-a uitat la el, implorându-l fără cuvinte.

— Mai bine să ne fie frică, a mormăit Konstantin.

Degetele lui ardeau după pensulă; se chinuia să aibă

răbdare. Asta arată cu adevărat căinţa.

—Acum e momentul să fiţi puşi la încercare, când Dumnezeu va şti cine îi sunt slujitorii credincioşi. Trebuie să te ţii tare şi vei vedea împărăţia de îndată, aşa cum nu ţi-ai imaginat vreodată. Lucrurile despre care vorbeşti sunt false: iluzii pentru a-i tenta pe cei ce-s imprudenţi. Stai aproape de adevăr şi totul va fi bine.

S-a întors, întinzându-se după vopsele. Dar vocea ei s-a auzit din nou.

— Dar eu nu vreau o împărăţie, Batiuşka, doar suficient cât să-mi hrănesc fiul pe timpul iernii. Marina

Ivanovna păstra vechile obiceiuri şi copiii noştri nu au murit niciodată de foame.

Faţa lui Konstantin a luat o expresie nu cu mult diferită de sfântul ce purta sabie în faţa lui. Agafia s-a împiedicat de pragul uşii.

— Şi acum se va face voia lui Dumnezeu, a şuierat el, cu vocea curgând ca o apă neagră, mărginită de gheaţă. Crezi că doar pentru că a întârziat doi ani, sau zece, Dumnezeu nu s-a înfuriat la astfel de blasfemie? Roata se învârte încet.

Agafia tremura ca o pasăre prinsă în plasă.

— Vă rog, a şoptit ea.

I-a luat mâna, a sărutat degetele stropite de vopsea.

— Implori iertare pentru noi, atunci? Nu de dragul meu, ci pentru fiul meu.

— Dacă pot, a spus el, mai delicat, punând o mână pe capul ei plecat. Dar trebuie să ceri tu, mai întâi.

— Da… da, Batiuşka, a spus ea, uitându-se în sus, cu faţa plină de recunoştinţă.

Când, într-un final, s-a grăbit afară, în dimineaţa gri, şi uşa s-a închis cu zgomot în spatele ei, umbrele de pe pereţi păreau să se întindă ca nişte pisici care se trezeau din somn.

— Foarte bine.

Vocea s-a lovit parcă de oasele lui Konstantin. Preotul a încremenit, cu fiecare nerv atent.

— Mai presus de toate, trebuie să le fie frică de mine, ca să poată fi salvaţi.

Konstantin şi-a aruncat pensula deoparte şi a îngenuncheat.

— Vreau doar să-ţi fac ţie pe plac, Doamne.

— Mi-ai făcut pe plac, a spus vocea.

— Am încercat să îi aduc pe aceşti oameni pe calea cea dreaptă, a spus Konstantin. Aş vrea doar să cer ceva, Doamne... Adică, am tot vrut să cer...

Vocea era infinit de delicată:

— Ce vrei să ceri?

— Te rog, a spus Konstantin, îndură-te şi sfârşeşte sarcina aici. Ţi-aş purta cuvântul până la capătul pământului, dacă mi-ai cere asta. Dar pădurea e atât de mică.

A plecat capul, aşteptând.

Dar vocea a râs cu o plăcere atât de duioasă, încât Konstantin a crezut că o să-i iasă sufletul din piept de bucurie.

—Sigur că vei pleca, a spus vocea. încă o iarnă. Doar sacrifică-te şi fii credincios. Atunci o să arăţi lumii gloria mea şi voi fi cu tine pentru totdeauna.

— Doar spune-mi ce să fac, a spus Konstantin. Voi fi credincios.

— îmi doresc să invoci prezenţa mea când vorbeşti, a spus vocea.

Orice alt om i-ar fi auzit încântarea.

—Şi când te rogi. Cheamă-mă cu fiecare respiraţie şi rosteşte-mi numele. Sunt cel care aduce furtuna. Voi veni printre voi şi vă voi arăta milostenia.

— Aşa voi face, a spus Konstantin înflăcărat. Cum spui tu, aşa se va face. Doar să nu mă mai părăseşti vreodată.

Toate lumânările au pâlpâit ca un oftat lung şi satisfăcut.

—Supune-te întotdeauna, a răspuns vocea. Şi nu te voi părăsi niciodată.

***

A doua zi, soarele scălda norii plini de apă şi arunca o lumină fantomatică peste o lume fără culoare. A început să ningă când s-a crăpat de zi. Oamenii din casa lui Piotr s-au dus zgribuliţi către bisericuţă şi s-au înghesuit împreună înăuntru. Biserica era întunecată, în afară de lumânări. Vasea s-a gândit că aproape putea să audă zăpada de afară, care îi va îngropa până la primăvară. Troienele împiedicau lumina, dar lumânările îl aprindeau pe preot. Oasele chipului său aruncau umbre elegante, şi niciodată nu fusese mai frumos.

Iconostasul era terminat. Hristosul înviat, ultima icoană, trona deasupra uşii. îi judeca pe ceilalţi cu o expresie pe care Vasea nu o putea citi.

— Te invoc pe Tine, a spus Konstantin, cu voce joasă şi clară. Dumnezeule care m-ai chemat să-ţi fiu servitor.

Vocea din întuneric, iubitorule de furtuni. Fii prezent printre noi.

Şi apoi, mai tare, şi-a început slujba.

— Binecuvântat fie Dumnezeu, a spus Konstantin.

Ochii lui erau adâncuri întunecate, dar vocea părea să-i pâlpâie odată cu focul. Slujba a continuat multă vreme. Când vorbea, oamenii uitau de umezeala îngheţată şi de năluca rânjită care era foamea. Problemele lumeşti păreau nimicuri atunci când îi atingea vocea aceea. Hristosul de deasupra uşii părea să ridice mâna ca să binecuvânteze.

— Ascultaţi, a spus Konstantin.

Vocea lui a coborât, astfel încât trebuiau să se chinuie să audă.

— Răul e printre noi.

Enoriaşii s-au uitat unii la ceilalţi.

— Ni se strecoară în suflet noaptea, în linişte. îi aşteaptă pe cei imprudenţi.

Irina s-a tras mai aproape de Vasea şi aceasta a pus un braţ în jurul ei.

— Numai credinţa, a continuat Konstantin, numai rugăciunea, numai *Dumnezeu* vă poate salva.

Vocea lui creştea cu fiecare cuvânt.

— Temeţi-vă de Dumnezeu şi căiţi-vă. E singura cale să scăpaţi de damnare. Altfel veţi arde - veţi arde.

Anna a ţipat. Strigătul ei a răsunat în toată bisericuţa; ochii i s-au umflat sub pleoapele albăstrui.

— Nu! a ţipat. O, Doamne, nu aici! *Nu aici!*

Vocea ei părea să despartă pereţii şi să sporească, de parcă ar fi strigat o sută de femei odată.

în secunda dinainte de haos, Vasea a urmărit degetul mamei sale vitrege, arătând spre ceva. Hristosul înviat de deasupra uşii zâmbea la ei acum, deşi înainte chipul lui fusese grav. Cei doi canini îi lăsau urme în buza de jos. Dar în loc de doi ochi, avea doar unul. Cealaltă parte a feţei lui era brăzdată de cicatrici
albastre şi ochiul era doar o gaură cusută prost.

Luptându-se cu teama care o sufoca, Vasea s-a gândit că mai văzuse fata aia înainte.

Dar nu avea timp să chibzuiască. Oamenii de pe fiecare parte a ei şi-au dus mâinile la urechi şi s-au aruncat cu faţa în jos, ori s-au îmbrâncit ca să ajungă în siguranţa pronaosului. Anna a rămas singură în picioare. Râdea şi plângea, sfâşiind aerul. Nimeni n-o atingea. Ţipetele ei se loveau de pereţi. Konstantin s-a îmbrâncit ca să ajungă la ea şi a lovit-o peste faţă.

Femeia a cedat, înecându-se, dar zgomotul părea să răsune din nou şi din nou, ca şi cum icoanele însele ţipau.

Vasea a prins-o pe Irina de cum a început haosul, ca să n-o doboare nimeni. O secundă mai târziu, a apărut Alioşa şi şi-a înfăşurat braţele puternice în jurul Duniei, care era micuţă ca un copil şi fragilă ca frunzele de noiembrie. Cei patru s-au agăţat unul de celălalt. Oamenii se învârteau şi strigau.

— Trebuie să mă duc la mama, a spus Irina, agitându-se.

— Aşteaptă, rândunică, a spus Vasea. O să fii doar călcată în picioare.

— Maica Domnului, a spus Alioşa. Dacă află cineva că mama Irinei îşi iese din minţi aşa, n-o să se căsătorească nimeni cu fata.

— Nu va şti nimeni, s-a răstit Vasea.

Sora ei se făcuse foarte palidă. S-a uitat lung la Alioşa, în timp ce mulţimea îi împingea la perete. Vasea şi fratele ei le apărau pe Dunia şi Irina cu corpul lor.

Vasea s-a uitat iar la iconostas. Acum arăta aşa cum arătase întotdeauna. Hristos stând pe tronul lui deasupra lumii, mâna ridicată spre binecuvântare. Îşi imaginase cealaltă faţă? Dar dacă şi-o imaginase, de ce ţipase Anna?

— Linişte!

Vocea lui Konstantin a sunat ca zeci de clopote. Stătea în faţa iconostasului, cu mâna ridicată, ecoul viu al imaginii lui Hristos de deasupra capului său.

— Proştilor, a turnat el. Ce, sunteţi copii, să vă fie frică de o femeie care ţipă? Ridicaţi-vă toţi. Faceţi linişte. Dumnezeu ne va proteja.

S-au strecurat unul lângă celălalt ca nişte copii pe care i-a liniştit cineva. Ce nu reuşise să facă răcnetul lui Piotr, reuşise vocea preotului. Au venit cu paşi legănaţi mai aproape de el. Anna stătea şi tremura, plângea, cenuşie ca cerul la răsărit. Singura faţa mai palidă ca a ei aparţinea însuşi preotului. Lumina lumânării umplea naosul cu umbre ciudate. Uite - din nou - una care nu era a unui om a zburat deasupra iconostasului.

Doamne, s-a gândit Vasea, când slujba a fost reluată, cu ezitare. *Aici? Chyertii nu pot intra în biserică; sunt creaturi ale acestei lumi, şi biserica e pentru cealaltă.*

Şi totuşi, văzuse umbră.

***

Piotr şi-a condus nevasta acasă cât de repede a putut. Fiica ei a dezbrăcat-o şi a pus-o în pat. Dar Anna plângea şi vomita şi plângea şi nu se oprea.

într-un final, Irina, disperată, s-a întors la biserică. L-a găsit pe părintele Konstantin îngenunchind singur în faţa iconostasului. După slujba din ziua aceea, oamenii i-au sărutat mâna şi l-au implorat să îi salveze. S-a uitat la ei liniştit. Aproape triumfător. Dar acum, Irinei i se părea că arată ca cel mai singur om de pe pământ.

— Poţi veni s-o vezi pe mama? a şoptit ea.

Konstantin a tresărit din toate încheieturile, s-a uitat înjur.

— Plânge, a spus Irina. Nu vrea să se oprească.

Konstantin nu a scos niciun cuvânt; se chinuia din răsputeri să simtă. După ce ieşiseră oamenii din biserică, Dumnezeu venise la el în fumul lumânărilor care fuseseră stinse.

— Frumos.

Şoapta a făcut fumul să se rotească în spirale de-a lungul podelei.

— Le era atât de frică.

Vocea suna aproape veselă. Konstantin era tăcut. Pentru o secundă s-a întrebat dacă era nebun şi vocea i se târâse afară din propria inimă. Dar... *nu, sigur că nu. Numai răul din tine are dubii, Konstantin Nikonovici*.

— Mă bucur că ai venit printre noi, a murmurat Konstantin în şoaptă. Să-ţi aduci oamenii pe calea cea dreaptă.

Dar vocea n-a răspuns şi acum biserica era tăcută.

Părintele Konstantin i-a spus Irinei, puţin mai tare: - Da, voi veni.

— Aici e Părintele Konstantin, a spus Irina, trăgându-l pe preot în camera mamei ei. Va avea grijă de tine. Eu o să-ţi aduc cina; Vasea fierbe deja laptele.

Fata a fugit afară.

— Biserica, Batiuşka? a suspinat Anna Ivanovna odată ce cei doi au rămas singuri.

S-a întins în pat, înfăşurată în blănuri.

— Biserica... niciodată biserica.

— Ce prostii vorbeşti, a spus Konstantin. Biserica e protejată de Dumnezeu. Numai Dumnezeu locuieşte în biserică, şi sfinţii şi îngerii lui.

— Dar am văzut...

— Nu ai văzut nimic!

Konstantin a pus o mână pe obrazul ei. Ea tremura ca un cal speriat. Vocea lui a coborât, hipnotică. I-a atins buzele cu degetul arătător.

— N-ai văzut nimic, Anna Ivanovna.

Ea a ridicat o mână tremurândă şi a atins-o pe a lui.

— N-o să mai văd nimic, dacă aşa îmi spui tu, Batiuşka. A roşit ca o fetiţă. Părul îi era întunecat de transpiraţie.

— Atunci să nu vezi nimic, a spus Konstantin; şi-a retras mâna.

— Te văd pe tine, a spus ea.

Abia dacă era o şoaptă.

— Numai pe tine te văd uneori. în locul ăsta oribil, cu frigul şi cu monştrii şi cu foamea. Tu eşti o lumină pentru mine.

I-a luat iar mâna; s-a sprijinit pe un cot. Ochii îi erau înecaţi de lacrimi.

— Te rog, Batiuşka, a spus ea. Vreau doar să fiu aproape.

— Eşti nebună, a spus el.

I-a împins mâinile jos şi s-a tras de lângă ea.

Anna era moale şi bătrână, putrezită de frică şi speranţe false.

— Eşti căsătorită. Eu m-am dăruit Domnului.

— Nu asta! a strigat disperată. Niciodată asta! Vreau să mă
vezi.

Şi-a dres vocea şi s-a bâlbâit.

— Să mă *vezi*. Pe fiica mea vitregă o vezi. O urmăreşti. Aşa cum te urmăresc eu pe tine - te urmăresc. Pe mine de ce nu? De ce nu *eu?*

Vocea ei a devenit un plânset.

— Şşş.

El şi-a pus mâna pe uşă.

— Te văd. Dar, Anna Ivanovna, e puţin de văzut.

Uşa era grea. Când s-a închis, a estompat sunetul plânsetelor ei.

în ziua aceea, oamenii au stat lângă cuptoarele lor în timp ce zăpada viscolea afară. Dar Vasea s-a strecurat să vadă caii. *Vine,* a spus Mîş, şi şi-a dat ochii peste cap, sălbatic. Vasea s-a dus la tatăl ei.

— Trebuie să aducem caii în interiorul palisadei, a spus ea. în seara asta, înainte de amurg.

— De ce vii aici să ne fii o povară? s-a răstit Piotr. Zăpada care cădea era deasă şi li se punea pe căciuli şi pe
umeri.

— Trebuia să fi fost deja plecată de mult, în siguranţă. Dar l-ai speriat pe peţitorul tău şi acum eşti aici şi e iarnă.

Vasea n-a răspuns. într-adevăr, nici nu putea, căci a văzut deodată şi foarte clar că tatălui ei îi era frică. Nu îl văzuse niciodată pe tatăl ei speriat. Voia să se ascundă în sobă ca un copil.

— Iartă-mă, tată, a spus ea, controlându-se. Iarna asta o să treacă, aşa cum au trecut şi altele. Dar cred că acum, peste noapte, trebuie să aducem caii înăuntru.

Piotr a tras aer adânc în piept.

— Ai dreptate, fiică, a spus el. Ai dreptate. Hai, am să te
ajut.

Caii s-au mai liniştit când poarta s-a închis în urma lor. Vasea i-a luat pe Mîş şi pe Metel şi i-a dus în grajd, în timp ce caii mai puţin preţuiţi mişunau prin curtea din faţă. Micul vazila şi-a pus mâna într-a ei.

— Nu ne părăsi, Vasea.

— Trebuie să îmi mănânc supa, a spus Vasea. Mă cheamă Dunia. Dar o să mă întorc.
Şi-a înghiţit supa, ghemuită în spatele boxei înguste a lui
Mîş, şi a hrănit iapa din pâinea ei. După aceea, Vasea s-a învelit într-o pătură de cal şi a numărat umbrele de pe pereţii grajdului. Vazila a stat lângă ea.

— Nu pleca, Vasea, a spus el. Când stai aici, îmi amintesc că sunt puternic şi îmi amintesc că mi îmi e frică.

Aşa că Vasea a rămas, tremurând, în ciuda paielor şi a păturii pentru cai. Noaptea era rece. A crezut că nu o să adoarmă niciodată.

Dar trebuie să fi adormit, pentru că s-a trezit după ce a răsărit luna, îngheţând. Grajdul era întunecat. Nici măcar Vasea, cu ochii ei de pisică, nu putea s-o desluşească pe Mîş, care stătea deasupra ei. Pentru un moment, totul a rămas nemişcat. Apoi, de nicăieri, s-a auzit un chicotit micuţ. Mîş a pufnit şi s-a ridicat în două picioare, aruncându-şi capul pe spate. Albul descria un cerc în jurul ochiului ei.

Vasea s-a ridicat în linişte, lăsând pătura să cadă. Aerul rece şi-a înfiripat colţii în carnea ei. S-a furişat până la uşa grajdului. Nu era nicio lună, şi nori graşi sufocau stelele. Zăpada cădea încă.

Mergând tiptil pe zăpadă, silenţios ca un fulg, era un bărbat. Sărea de la o umbră la alta. Când expira, râdea de jos, din gât. Vasea s-a furişat mai aproape. Nu-i vedea faţa, doar hainele zdrenţuite şi o claie de păr aspru.

Bărbatul s-a apropiat de casă şi a pus o mână pe clanţă. Vasea a ţipat tare în momentul în care bărbatul

a intrat în bucătărie. Nu s-a auzit sunetul trupului său atingând lemnul; a trecut prin uşă ca fumul.

Vasea a alergat de-a lungul dvorului. Curtea strălucea de zăpadă neatinsă. Bărbatul zdrenţuit nu lăsase vreo urmă. Zăpada era adâncă şi moale; Vasea îşi simţea membrele greoaie. Totuşi, a alergat, ţipând, dar înainte să ajungă în casă, bărbatul a sărit înapoi în curtea din faţă, aterizând ca un animal, în patru picioare. Râdea.

— O, a spus el. A trecut atât de mult timp. Ce scumpe sunt casele oamenilor şi o, cum a mai ţipat...

A văzut-o pe Vasea, iar fata s-a împiedicat. Recunoştea cicatricile, ochiul gri. Era faţa de pe icoană, faţa... *faţa celui care dormea în pădure, acum ani şi ani. Cum e posibil?*

— Ei bine, ce e asta? a spus bărbatul.

A făcut o pauză. Ea şi-a dat seama că-şi aminteşte şi el.

— Ţin minte o fetiţă cu ochii tăi. Dar acum eşti o femeie.

Ochiul lui se grăbea să-i găsească pe ai ei, de parcă voia să
descopere un secret în sufletul ei.

— Tu eşti mica vrăjitoare care îl ispiteşte pe servitorul meu. Dar nu am văzut...

S-a apropiat tot mai tare. Vasea a încercat să fugă, dar picioarele nu o ascultau. Respiraţia lui duhnea a sânge cald şi sufla în valuri peste faţa ei. Şi-a luat inima în dinţi.

—Nu sunt nimic, a spus ea. Pleacă, lasă-ne în pace. Degetele lui umede s-au întins şi i-au ridicat bărbia.

— Cine eşti, fetiţă? Şi apoi, pe voce mai joasă: Uită-te la mine.

în ochiul lui se vedea nebunia. Vasea nu s-a uitat - ştia că nu trebuie -, dar degetele lui erau ca o capcană de fier şi într-un moment va fi...

Dar apoi, o mână rece ca gheaţa a apucat-o şi a tras-o. A simţit miros de apă rece şi conifere zdrobite. Deasupra capului ei s-a auzit o voce.

— Nu încă, frate, spunea. Du-te înapoi.

Vasea nu vedea nimic, în afara liniei curbate a unei mantii negre, dar îl privea pe celălalt bărbat, cel cu un singur ochi. Rânjea, se strâmba şi râdea, toate deodată.

— Nu încă? Dar e gata, frate, a spus el. E gata.

I-a făcut semn Vasiei din ochiul bun şi dus a fost. Mantia neagră din jurul fetei a devenit lumea întreagă. îi era frig, calul necheza şi cineva striga în depărtare.

Apoi, Vasea s-a trezit, tremurând pe podeaua din grajd. Mîş şi-a apăsat nasul cald pe faţa fetei. Şi deşi fata era trează, ţipătul încă se auzea. Continua tot mai tare. Vasea a sărit în picioare, scuturându-şi corpul ca să scape de coşmar. Caii din grajduri scânceau şi loveau, crăpând pereţii grajdului. Caii din dvorul îngheţat se plimbau panicaţi. Nu era nicio figură zdrenţuită care să aibă un singur ochi. *Un vis,* s-a gândit Vasea. *Doar un vis.* A fugit printre cai, ferindu-se de corpurile lor greoaie.

Bucătăria era agitată ca un cuib de viespi nervoase. Fraţii ei au intrat de-a valma înăuntru, pe jumătate treji şi înarmaţi; Irina şi Anna Ivanovna s-au înghesuit în celălalt prag al uşii. Servitorii mişunau de ici-colo, făcându-şi cruce sau rugându-se sau ţinându-se strâns unul de celălalt.

Apoi a venit tatăl ei, mare şi solid, cu sabia în mână. A intrat cu forţa, înjurând, printre grupuri de servitori terifiaţi.

— Linişte, le-a spus el oamenilor agitaţi.

Părintele Konstantin a năvălit înăuntru pe urmele lui Piotr.

Cea care ţipa era micuţa Agafia, servitoarea. Stătea dreaptă, în picioare, pe patul ei de paie. Mâinile ei, cu încheieturile degetelor albe, se ţineau strâns de pătura de lână. îşi muşcase buza de jos atât de tare, că sângele îi stropise bărbia şi i se vede albul ochilor neînchişi.

Vasea s-a împins ca să-şi facă loc printre oamenii speriaţi. Aprins-o pe fată de umeri.

— Agafia, ascultă-mă, a spus ea. Ascultă - e în regulă. Eşti în siguranţă. Totul e bine. Şşş.

A ţinut-o strâns pe fată şi după un moment, Agafia a gemut şi n-a mai scos niciun sunet. Ochii ei mari s-au concentrat încet asupra feţei Vasiei. Şi-a dres vocea. A încercat să vorbească. Vasea s-a chinuit să audă.

— A venit pentru păcatele mele, s-a înecat ea.

El s-a forţat să respire.

Un băieţel s-a târât prin mulţime.

— Mama, a plâns. Mama!

S-a aruncat pe ea, dar femeia n-a băgat de seamă.

Dintr-odată, a apărut Irina, cu gravitate pe chipul ei micuţ.

— A leşinat, a spus copila, serioasă. Are nevoie de aer şi
apă.

—E doar un coşmar, i-a spus Părintele Konstantin lui Piotr. Mai bine să o laşi în grija femeilor.

Piotr s-ar putea să fi răspuns, dar n-a auzit nimeni, căci Vasea a strigat, şocată şi furioasă, dintr-odată. întreaga cameră s- a cutremurat de o nouă spaimă.

Vasea se holba la geam.

Apoi:

— Nu, a spus ea, încercând să se adune. Iertaţi-mă. Am... nimic. N-a fost nimic.

Piotr s-a încruntat. Servitorii s-au uitat la ea suspicioşi şi au murmurat între ei.

Dunia s-a împleticit în picioare până la Vasea, cu respiraţia agitată.

— Fetele mereu au coşmaruri când se schimbă vremea, a şuierat Dunia, suficient de tare încât să audă toţi din încăpere. Haide, copilă, adu apă şi vin de miere.

I-a aruncat o privire aspră Vasiei.

Vasea n-a spus nimic. Privirea ei s-a abătut din nou către geam.

Pentru o clipă, ar fi putut jura că a văzut o faţă. Dar nu avea cum, pentru că era faţa din vis, cu cicatrici albastre şi un singur ochi. Rânjise şi îi făcuse cu ochiul printre fulgii îngheţaţi care cădeau.

Imediat ce s-a făcut lumină în dimineaţa următoare, Vasea s-a dus să caute domovoiul. A căutat până când soarele apos a ajuns sus, apoi în după-amiaza scurtă, neglijându-şi munca. Soarele se înclina către vest când a reuşit să scoată creatura care se ascundea în sobă. Barba lui ardea înăbuşit pe margini. Era slab şi îndoit de spate, hainele lui erau sărăcăcioase, iar el era resemnat.

— Azi-noapte, a spus Vasea, fără ocolişuri, ţinându-se de o mână arsă, am visat o faţă şi apoi am văzut-o la geam. Avea un singur ochi şi zâmbea. Cine era?

— Nebunia, a bolborosit domovoiul. Foamea. Cel care doarme, cel care mănâncă. N-am putut să-l ţin la distanţă.

— Trebuie să încerci mai tare, a izbucnit Vasea.

Dar privirea domovoiului rătăcea, gura lui s-a deschis.

— Sunt slăbit, a bolborosit. Şi protectorul pădurii e slăbit. Duşmanul nostru şi-a slăbit lanţul. Curând va fi liber.

Nu pot să-l ţin la distanţă.

— *Cine e duşmanul?*

— Foamea, a spus domovoiul din nou. Nebunia. Teroarea. Vrea să mănânce lumea.

— Cum pot să-l înving? a spus Vasea, grăbită. Cum poate fi protejată casa?

— Ofrande, a murmurat domovoiul. Pâinea şi laptele mă vor face puternic - şi poate sângele. Dar tu eşti doar o fată şi eşti singură, şi nu pot să-mi iau viaţa de la tine. O să mă sting. Devoratorul va veni din nou.

— Vasea l-a apucat pe domovoi şi l-a scuturat până când i-au clănţănit fălcile. Ochii lui întunecaţi s-au limpezit şi a părut uluit pentru un moment. *Nu* o să te stingi, s-a răstit Vasea. Poţi să-ţi iei viaţa de la mine. O să *faci* asta. Omul cu un singur ochi - devoratorul - nu va mai intra aici. Nu va mai intra.

Nu mai era lapte, dar Vasea a furat pâine şi a pus-o în mâna domovoiului. A făcut asta în noaptea aia şi în fiecare noapte după aceea, reducând din porţiile

ei. S-a tăiat pe mână şi a întins sângele pe pervazuri şi în faţa cuptorului. Şi-a apăsat mâna plină de sânge pe gura domovoiului. Coastele îi împungeau pielea, ochii îi deveniseră cavernoşi şi coşmarurile o fugăreau în somn. Dar nopţile treceau - una, două, douăsprezece - şi nu mai ţipa nimeni la ceva ce nu era acolo. Domovoiul rezista, şovăind, şi ea îi dădea putere.

Dar micuţa Agafia n-a mai vorbit nimic raţional niciodată. Uneori, stăruia asupra unor lucruri pe care nu le vedea nimeni: sfinţi şi îngeri şi un urs cu un singur ochi. Apoi vorbea bezmetic despre un bărbat şi un cal alb. într-o noapte, a fugit din casă, s-a prăbuşit, vânătă la buze, în zăpadă, şi a murit.

Femeile au pregătit corpul cu repezeala care era de aşteptat. Părintele Konstantin a privegheat lângă ea, alb din cap până în picioare, cu capul plecat, cu o faţă pe care nu putea s-o citească nimeni. Deşi a îngenuncheat ore întregi lângă ea, nu s-a rugat cu voce tare nici măcar o dată. Cuvintele păreau să-i rămână blocate în gât.

Au îngropat-o pe Agafia în scurta lumină a zilei, în timp ce pădurea gemea în jurul lor. în amurgul care cădea repede, s-au repezit să se înghesuie în faţa sobelor. Copilul Agafiei plângea după mama lui; hohotele lui de plâns pluteau ca ceaţa deasupra satului tăcut.

în noaptea de după înmormântare, Dunia a fost prinsă într- un vis ca într-o boală, ca între fălcile unei creaturi care vânează.

Stătea într-o pădure moartă, brăzdată de trunchiuri rupte de copaci înnegriţi. Un fum uleios învăluia stelele care clipoceau; lumina focului pâlpâia peste zăpadă. Faţa demonului îngheţului era o mască de

craniu, cu pielea întinsă. Vocea lui dulce a speriat-o pe Dunia mai tare decât dacă ar fi ţipat.

— De ce ai întârziat?

Dunia şi-a adunat toată forţa.

— O iubesc, a spus ea. E ca o fiică. Tu eşti iarna, Morozko. Tu eşti moartea; tu eşti frigul. Nu pot să ţi-o dau. O să-şi dea viaţa Domnului.

Demonul îngheţului a râs amar.

— Va muri în întuneric. în fiecare zi, puterea fratelui meu creşte. Şi l-a văzut când nu trebuia să-l vadă. Acum, el ştie ce e ea. O s-o spintece dacă poate şi o s-o ia la el. Apoi chiar că poţi vorbi de damnare.

Vocea lui Morozko s-a înmuiat, dar foarte puţin.

— Pot s-o salvez, a spus el. Pot să vă salvez pe toţi. Dar trebuie să aibă bijuteria aia. Altfel...

Şi Dunia a văzut că lumina focului care pâlpâia era propriul sat în flăcări. Pădurea s-a umplut de fiinţe care se târau şi ale căror fete le cunoştea.

Cel mai mare dintre ei era un bărbat cu un singur ochi, care rânjea, şi lângă el se afla o altă formă, înaltă şi subţire, palidă ca un cadavru şi cu părul lins.

— M-ai lăsat să mor, a spus fantasma cu vocea Vasiei şi dinţii ei au strălucit printre buzele pline de sânge.

Dunia s-a trezit ca tine strâns în mână colierul şi întinde. A sclipit slab, într-o lume întunecată şi fără formă.

— Nu ştiam, s-a bâlbâit Dunia.

S-a întins după fata moartă, colierul atârnând de pumnul ei.

— Vasea, ia-l. Vasea!

Dar omul-cu-un-singur-ochi doar a râs şi fata nu a schiţat

niciun gest.

Apoi demonul îngheţului s-a pus între ea şi teroare, a apucat-o de umeri cu mâinile grele şi reci.

— Nu ai timp, Avdotia Mihailovna, a spus el. Data viitoare când mă vei vedea, o să-ţi fac semn şi tu o să mă urmezi.

Vocea lui era vocea pădurii; părea să răsune în oasele ei, să- i vibreze în gât. Dunia a simţit cum i se întoarce stomacul pe dos de frică şi convingere.

— Dar poţi s-o salvezi înainte să pleci, a continuat el. Trebuie s-o salvezi. Dă-i colierul. Salvează-i pe toţi.

— Aşa voi face, a şoptit Dunia. Va fi aşa cum spui tu. Jur.

Jur...

Şi apoi, propria voce a trezit-o.

însă a rămas răcoarea din pădurea arsă, a atingerii demonului îngheţului. Oasele Duniei au tremurat de a crezut că-i vor ieşi prin piele. îl vedea numai pe demonul îngheţului, pătrunzător şi deznădăjduit şi faţa fratelui său care râdea, creatura cu un singur ochi. Cele două feţe s-au transformat întruna. Piatra albastră din buzunarul ei părea să se prelingă ca o flacără de gheaţă. Pielea i s-a crăpat şi s-a înnegrit când şi-a strâns mâna în jurul ei.

20.

Un dar de la un străin

în zilele alea scurte şi metalice, Vasea se ducea la cai în fiecare dimineaţă, când dădea prima rază de lumină, la doar puţin timp după tatăl ei. Semănau în privinţa asta, temându-se atât de tare pentru animale. Noaptea, caii erau puşi în dvor, în siguranţă în spatele palisadei, şi cât de mulţi încăpeau erau adăpostiţi în

grajdurile masive. Dar în timpul zilei, erau lăsaţi liberi, să se descurce singuri, să rătăcească prin pajiştile gri şi să sape în zăpadă după iarbă.

într-o dimineaţă luminoasă şi amară, aproape de mijlocul iernii, Vasea a dat drumul la cai în câmp, strigând, călărind-o pe Mîş fără şa. Dar odată ce caii s-au liniştit, fata a descălecat şi s-a uitat la iapă de sus până jos, încruntându-se. Coastele ei începeau să se vadă prin blana maro, nu din cauza foametei, ci a aşteptării.

Va veni din nou, a spus iapa. *Nu poţi mirosi asta?*

Vasea nu avea nasul unui cal, dar s-a întors în direcţia vântului. Pentru o clipă, mirosul de frunze descompuse şi de putreziciune a sugrumat-o.

— Ba da, a spus ea, tuşind, cu o voce cumplită. Şi câinii o miros. Scâncesc când le dau drumul bărbaţii, şi aleargă către cuştile lor. Dar n-o să-i las să te rănească.

Şi-a început ocolul, trecând de la cal la cal cu cotoare de mere veştejite şi cuvinte dulci. Mîş mergea după ea ca un câine. La marginea hergheliei, Metel zgâria pământul cu copita, ca o provocare pentru pădurea care era în aşteptare.

— Fii cuminte, a spus Vasea.

A venit în dreptul armăsarului şi a pus mâna pe coama lui înfierbântată.

Era nervos ca un armăsar care vede un rival printre iepele lui, şi aproape că a lovit-o cu piciorul, dar s-a controlat. *Lasă-l să vină!* S-a ridicat în două picioare, lovind în aer cu cele din faţă. *De data asta îl voi omorî.*

Vasea s-a ferit de copite, lipindu-se de corpul lui.

— Aşteaptă, i-a spus la ureche.

Calul s-a întors, pocnind din dinţi, dar ea stătea aproape şi el n-o putea ajunge. Fata şi-a menţinut vocea calmă:

— Păstrează-ţi energia.

Armăsarii ascultă de iepe; Metel şi-a lăsat capul jos.

— Trebuie să fii puternic când vine, a spus Vasea.

Fratele tău, a spus Mîş.

Vasea s-a întors să-l vadă pe Alioşa, fără căciulă, alergând către ea dinspre palisadă.

într-o secundă, Vasea şi-a pus antebraţul în spatele greabănului lui Mîş şi apoi s-a urcat imediat pe spatele calului. Iapa a galopat de-a lungul câmpului, lovind cu picioarele în stratul îngheţat. Mîş a zărit gardul dimprejurul locului de păscut, dar a sărit şi a fugit mai departe.

Vasea s-a întâlnit cu Alioşa în faţa palisadei.

— Dunia, a spus Alioşa. Nu se poate trezi. Spune numele
tău.

— Hai, a spus Vasea şi Alioşa a sărit în spatele ei.

în bucătărie era cald; soba vuia şi se deschidea ca o gură. Dunia stătea pe sobă, cu ochii deschişi, dar fără să vadă nimic, nemişcată, în afară de mâinile care-i tresăreau cu spasme. Vorbea în barbă din când în când. Pielea ei aspră era întinsă peste oase, atât de strâns că Vasea îi vedea sângele pulsând. S-a căţărat repede deasupra sobei.

—Dunia, a spus ea. Dunia, trezeşte-te. Sunt eu. Sunt Vasea.

Ochii deschişi au clipit o dată, dar asta a fost tot. Vasea a simţit panica, o clipă, dar s-a forţat s-o ignore.

Irina şi Anna au îngenuncheat una lângă cealaltă în faţa colţului cu icoane, să se roage. Pe obrajii Irinei se rostogoleau lacrimi; nu mai era drăguţă când plângea.

— Apă fierbinte, a sărit Vasea, întorcându-se la ceilalţi.

Irina, pentru Dumnezeu, rugatul n-o să-i ţină de cald.

Anna s-a uitat în sus cu ochii plini de venin, dar Irina, uimitor de rapidă, s-a ridicat şi a umplut o oală. Toată ziua aceea, Vasea a stat lângă Dunia, aplecată deasupra sobei. A înghesuit pături în jurul trupului zgribulit al doicii şi a încercat să-i forţeze nişte supă pe gât. Dar lichidul îi curgea afară din gură şi femeia nu se trezea. Toată ziua, norii şi-au făcut loc pe cer şi lumina zilei s-a întunecat.

După-masă, Dunia a tras aer în piept, de parcă voia să înghită lumea, şi a prins-o pe Vasea de mâini. Vasea s-a dat înapoi, surprinsă. Forţa pe care o avea doica ei bătrână a uimit-o.

— Dunia, a spus ea.

Ochii bătrânei rătăceau.

— N-am ştiut, a şoptit ea. N-am văzut.

— O să fii bine, a spus Vasea.

— Are un singur ochi. Nu, are ochi albaştri. Sunt la fel. Sunt fraţi. Vasea, aminteşte-ţi...

Dar apoi şi-a lăsat mâna să cadă şi a rămas nemişcată, murmurând pentru sine.

Vasea i-a dat băuturi calde cu linguriţa. Irina a întreţinut focul. Dar pulsul bătrânei devenea tot mai slab, ca lumina zilei. Nu mai murmura, rămânând doar cu ochii deschişi.

— Nu încă, spunea către colţul gol şi uneori plângea. Te rog, spunea apoi. Te rog.

Lumina slabă a zilei a pâlpâit şi liniştea s-a aşternut peste casă şi peste sat. Alioşa a ieşit după lemne de foc; Irina s-a dus să aibă grijă de mama ei arţăgoasă.

Când vocea lui Konstantin a rupt liniştea, Vasiei aproape că i-a ieşit inima din piept.

— Trăieşte? a spus el.

Umbrele cădeau pe el ca o mantie.

— Da, a spus Vasea.

— Mă voi ruga pentru ea, a spus el.

— Ba nu, a sărit Vasea, prea obosită şi speriată pentru politeţuri. N-o să moară.

Konstantin s-a apropiat.

— îi pot uşura durerea.

— Nu, a repetat Vasea.

îi venea să plângă.

— N-o să moară. Pentru că îl iubeşti pe Dumnezeu, te implor, pleacă.

— *Moare,* Vasilisa Petrovna. Aici e locul meu.

— Nu *moare!*

Vocea Vasiei a ieşit chinuită, din gât.

— Nu moare. O voi salva.

— Va fi moartă până dimineaţă.

— Vrei ca oamenii mei să te iubească, aşa că i-ai făcut să le fie frică.

Vasea era palidă de mânie. N-o s-o las pe Dunia să-i fie frică. *Ieşi afară.*

Konstantin a deschis gura şi a închis-o la loc. S-a întors brusc şi a părăsit bucătăria.

Vasea l-a uitat pe dată. Dunia nu se trezise. Stătea nemişcată, pulsul îi era un firicel, respiraţia abia se simţea pe mâna tremurândă a Vasiei.

A venit noaptea. Alioşa şi Irina s-au întors; bucătăria s-a umplut, pentru scurt timp de o agitaţie domolită, cât timp a fost servită masa de seară. Vasea n-a putut mânca. Timpul a trecut şi bucătăria s-a golit încă o dată, până ce au rămas numai ei patru: Dunia şi Vasea, Irina şi Alioşa. Cei doi din urmă dormeau pe sobă. Vasea moţăia şi ea.

— Vasea, a spus Dunia.

Vasea a tresărit şi s-a trezit suspinând. Vocea Duniei era plăpândă, dar lucidă.

— Eşti bine, Duniaşka. Ştiam că vei fi bine.

Dunia a zâmbit, fără dinţi.

— Da, a spus ea. El aşteaptă.

— Cine aşteaptă?

Dunia n-a răspuns. Se chinuia să respire.

— Vasicika, a spus ea. Am ceva ce mi-a dat tatăl tău să păstrez pentru tine. Trebuie să ţi-l dau acum.

— Mai târziu, Duniaşka, a spus Vasea. Acum trebuie să te odihneşti.

Dar Dunia îşi căuta deja prin buzunarul de la fustă, cu mâna înţepenită. Vasea a deschis buzunarul în locul ei şi a scos ceva tare, învelit într-o bucată de pânză moale.

— Deschide-l, a şoptit Dunia.

Vasea a ascultat. Colierul era făcut dintr-un metal palid şi strălucitor, mai deschis decât argintul şi în formă de fulg de nea, sau stea cu multe raze. O bijuterie de un albastru-argintiu lucea în mijloc. Nici Anna nu avea bijuterii asemenea; Vasea nu mai văzuse niciodată ceva atât de frumos.

— Dar ce e? a întrebat ea, nedumerită.

— Un talisman, a spus Dunia, chinuindu-se să respire. Are multă putere. Ţine-l ascuns. Nu vorbi despre el. Dacă întreabă tatăl tău, spune-i că nu ştii nimic despre asta.

Nebunie. S-a format o linie între sprâncenele Vasiei, dar şi- a pus lanţul la gât. Atârna între sânii ei, invizibil sub haine. Dintr-odată, Dunia a încremenit, degetele ei uscate zgâriind pielea de pe braţul Vasiei.

— Fratele lui, a sâsâit. E furios că ai bijuteria. Vasea, Vasea, trebuie să...

S-a înecat şi a tăcut.

De afară, s-a auzit un râset lung şi sălbatic.

Vasea a îngheţat, cu inima bubuindu-i în piept.

Din nou?

Ultima dată visam. Apoi s-a auzit o zgârietură: sunetul moale al unui picior târâit. Şi încă unul, şi încă unul. Vasea a înghiţit. Fără să scoată un sunet, s-a dat jos de pe sobă. Domovoiul stătea ghemuit în faţa uşii de la sobă, plăpând şi atent.

— N-are cum să intre, a spus domovoiul, fioros. N-o să-l las. Nu.

Vasea şi-a pus o mână pe capul lui şi s-a furişat către uşă. Iarna nimic nu miroase putred afară, dar în pragul uşii, a simţit un miros de descompunere care i-a întors pe dos stomacul gol. S-a văzut o sclipire rece, acolo unde bijuteria îi atingea osul pieptului. A scos un sunet slab de durere. Să-l trezească pe Alioşa? Să trezească toată casa? Dar ce era? *Domovoiul spune că n-o să-l lase înăuntru.*

O să mă duc să văd, s-a gândit Vasea. *Nu îmi e frică.* S-a strecurat pe uşa de la bucătărie.

— Nu, a respirat Dunia de pe sobă. Vasea, nu.

Şi-a întors capul puţin. *Salveaz-o,* a şoptit în aerul gol.

— Salveaz-o. Nu-mi pasă dacă fratele tău vine după mine.

Orice ar fi fost, mirosea mai puternic ca orice altceva: moarte şi boală şi metal încins. Vasea a mers pe urmele de paşi târâiţi. Acolo - o mişcare rapidă, în umbra casei.

A văzut ceva ce semăna cu o femeie, ghemuită şi mică, învelită în ceva alb, care lăsa urme pe zăpadă. Se mişca în lături, de parcă avea prea multe încheieturi.

Vasea şi-a luat inima în dinţi şi s-a apropiat mai mult. Creatura sărea de la geam la geam, oprindu-se la fiecare, uneori întinzând o mână tremurândă, dar fără să atingă pervazul. La ultimul geam, însă, cel al preotului, a rămas întinsă. Ochii îi străluceau roşii.

Vasea a alergat înainte. *Domovoiul a spus că nu poate să intre înăuntru.* Dar cu o lovitură de pumn albicios, gheaţa de pe cadrul geamului s-a desprins. Vasea a văzut o bucată de piele gri scânteind în lumina lunii. îmbrăcămintea albă care atârna în urma ei era un cearşaf care se unduia în vânt, iar creatura era dezbrăcată dedesubt.

Moartă, s-a gândit Vasea. *Chestia aia e moartă.*

Mâinile cenuşii, atârnând, s-au prins de pervazul înalt al geamului lui Konstantin şi chestia - *ea,* căci Vasea i-a văzut o parte din părul lung şi încâlcit - a sărit în cameră. Vasea s-a oprit sub geam, apoi a urmat creatura înăuntru. S-a ridicat înăuntru cu putere. Era întuneric beznă. Creatura s-a ghemuit, mârâind, deasupra figurii burduşite din pat.

Umbrele de pe pereţi păreau să se umfle, de parcă urmau să erupă din lemn. Vasiéi i s-a părut că aude o voce. *Fata! Lasă-l pe el - el e deja al meu. Ia fata, ia-o...*

Durerea din stern i-a dat putere; bijuteria ardea cu flacără rece. Fără să se gândească, Vasea a ridicat o mână şi a strigat. Creatura din pat s-a întors, cu faţa neagră de sânge.

Ia-o! a mârâit vocea fantomatică din nou. Dinţii albi ai creaturii moarte au reflectat lumina lunii când îşi lua avânt să sară.

Dintr-odată, Vasea a realizat că mai era cineva lângă ea - nu o femeie moartă, nici vocea din umbre, ci un bărbat într-o mantie neagră. Nu îi putea vedea faţa în întuneric.

Oricine ar fi fost acest bărbat, a luat-o de mână şi şi-a înfipt degetele în palma ei. Vasea şi-a înghiţit un vaiet.

Eşti moartă, i-a spus nou-venitul creaturii. *Şi eu încă sunt stăpân. Pleacă.* Vocea lui era ca zăpada care cade la miezul nopţii.

Creatura moartă de pe pat s-a ghemuit la loc, urlând. Umbrele de pe pereţi păreau să se ridice cu o furie agitată,
mârâind. *Nu, ignoră-l; e un nimic. Eu sunt stăpânul. Ia-o, ia...*

Vasea şi-a simţit pielea de pe mână crăpând şi sângele curgând pe podea. A simţit o bucurie profundă.

— Pleacă, a spus către creatura moartă, de parcă ştiuse mereu cuvintele astea. Pe sângele meu, îţi e interzis să mai vii aici.

Şi-a strâns mâna în jurul mâinii care o ţinea pe a ei, şi a simţit-o lipicioasă de la sânge. Pentru o secundă, cealaltă mână a părut reală, rece şi puternică. A tresărit şi s-a întors să se uite, dar nu era nimeni acolo.

Dintr-odată, umbrele de pe perete au părut să se micşoreze, tremurând, plângând, şi buzele creaturii moarte s-au răsucit ca să dezvelească nişte dinţi lungi şi subţiri. A ţipat către Vasea, s-a întors, şi s-a îndreptat către fereastră. Ajunsă pe pervaz, a căzut pe zăpadă şi s-a îndreptat spre pădure, mai repede ca un cal care aleargă, cu părul murdar şi încurcat fluturând în spate.

Vasea n-a văzut-o plecând. Era deja în pat, trăgând de păturile murdare, căutând rana de pe gâtul dezgolit al preotului.

Vocea lui Dumnezeu nu-i mai vorbise lui Konstantin Nikonovici în seara aia. Preotul se rugase singur, oră după oră. Dar mintea lui nu putea să se concentreze asupra binecunoscutelor cuvinte. *Vasilisa nu are dreptate,* s-a gândit Konstantin. *Ce e puţină frică, dacă le salvează sufletele?*

Aproape că s-a dus înapoi în bucătărie ca să-i spună asta. Dar era obosit şi a rămas în camera lui, îngenunchind, chiar şi după ce s-a făcut prea întuneric ca să vadă auriul descojit de pe icoană.

S-a dus să se culce chiar înainte să răsară luna.

în visul lui, fecioara cu ochi blânzi s-a dat jos de pe planşa ei de lemn. Pe faţa ei era o lumină nepământească. Zâmbea. Mai mult decât orice, voia să-i simtă mâna pe faţa lui, să aibă binecuvântarea ei. S-a aplecat deasupra lui, dar nu mâna ei a simţit-o. Gura ei se atingea de fruntea lui, de ochii lui. Apoi şi-a

pus un deget sub bărbia lui şi gura ei a găsit-o pe a lui. L-a sărutat din nou şi din nou. Chiar şi în vis, ruşinea ducea o luptă cu dorinţa; cu greu, a încercat să o împingă. Dar veşmintele albastre erau grele; corpul ei era ca un cărbune pe al lui. într-un final, a cedat, întorcându-şi faţa către ea cu un geamăt de disperare. A zâmbit cu gura pe a lui, de parcă durerea lui îi dădea plăcere. Gura ei s-a mutat pe gâtul lui cu viteza unui uliu.

Apoi a ţipat şi Konstantin s-a trezit brusc, prins sub greutatea cuiva care tremura.

Preotul a luat o gură mare de aer şi s-a înecat. Femeia a sâsâit şi s-a dat jos de pe el. A surprins o bucată din părul încâlcit care ascundea pe jumătate nişte ochi rubinii. Creatura s- a îndreptat către geam. A văzut alte două figuri în camera lui, una conturată cu albastru, cealaltă întunecată. Forma albastră a întins mâna către el. Slăbit, Konstantin a căutat cu degetele crucea de la gât. Dar faţa luminată în albastru era a Vasilisei Petrovna: o icoană ea însăşi, cu chipul ascuţit şi ochi imenşi. Ochii lor s-au întâlnit pentru un moment, ai lui căscaţi de uimire, şi apoi mâinile ei s-au îndreptat către gâtul lui şi el a leşinat.

N-a fost rănit; gâtul, braţul şi pieptul lui erau neatinse. Cel puţin atât cât a putut simţi Vasea, pipăind pe întuneric, până s-au auzit bubuituri în uşă. Vasea a alergat la geam şi aproape că a căzut în dvor. Luna strălucea peste curtea înzăpezită. S-a lăsat la pământ şi s-a ghemuit în umbra casei, tremurând de frig şi în
urma terorii trăite mai înainte.

A auzit bărbaţi care au tăbărât în cameră şi s-au oprit cu surprindere. Ţinându-se cu amândouă mâinile,

Vasea era suficient de înaltă să se uite peste pervazul lui Konstantin. Camera mirosea a descompunere. Preotul stătea drept şi ţeapăn, ţinându-se de gât cu ambele mâini. Tatăl Vasiei stătea deasupra lui, ţinând un felinar.

— Eşti bine, Batiuşka? a spus Piotr. Am auzit un ţipăt.

— Da, a răspuns Konstantin, şovăind, cu ochii înnebuniţi. Da, iertaţi-mă. Trebuie să fi strigat în somn.

Bărbaţii din pragul uşii s-au uitat unul la celălalt.

— S-a spart gheaţa, a spus Konstantin.

S-a dat jos din pat şi s-a clătinat până şi-a găsit echilibrul.

— Frigul mi-a dat coşmaruri.

Vasea s-a lăsat jos când feţele lor s-au întors către ascunzătoarea ei. S-au ghemuit la umbra casei, sub geam, încercând să nu respire.

L-a auzit pe tatăl ei gemând şi trecând de rama de la fereastră, zdrobită acolo unde căzuse blocul de gheaţă. Umbra capului şi umerilor lui cădea peste ea, iar el stătea aplecat, obosit, deasupra dvorului. Din fericire, nu s-a uitat în jos. în curtea din faţă nu era nicio mişcare. Apoi, Piotr a tras obloanele şi a pus un ic între ele.

Dar Vasea n-a auzit. în momentul în care s-au închis obloanele, a făcut un salt silenţios şi s-a îndreptat spre bucătăria de iarnă.

Bucătăria era caldă şi întunecată, ca un pântec. Vasea s-a strecurat încet pe uşă. O dureau toate oasele. — Vasea? a spus Alioşa.

Vasea s-a căţărat pe sobă. Alioşa a îngenuncheat lângă ea.

— E în regulă, Dunia, a spus Vasea, luând mâinile doicii într-ale ei. Vei fi în regulă. Suntem în siguranţă.

Dunia a deschis ochii. Un zâmbet a atins gura ei zbârcită.

— Marina va fi mândră, Vasicika mea, a spus ea. O să-i spun când o văd.

— Ba n-o să faci aşa ceva, a spus Vasea.

A încercat să zâmbească, deşi ochii îi erau înceţoşaţi de lacrimi.

— O să te faci bine.

Bătrâna a ridicat o mână rece şi, cu o hotărâre surprinzătoare, a împins-o pe Vasea:

— Nu, n-o să mă fac, a spus ea, cu puţin din asprimea ei de odinioară. Am trăit să-i văd pe toţi micuţii mei cum cresc şi nu vreau nimic mai mult decât să mor cu ultimii mei trei copii la căpătâi.

Irina era şi ea trează, iar cealaltă mână a Duniei s-a întins şi a găsit-o pe a ei.

Alioşa şi-a aşezat mâna peste toţi. A vorbit înainte ca Vasea să poată protesta.

— Vasea, are dreptate, a spus el. Trebuie să o laşi să plece. Va fi o iarnă grea şi ea e epuizată.

Vasea a dat din cap, dar mâna ei a ezitat.

— Te rog, draga mea, a şoptit bătrâna. Sunt atât de obosită.

Vasea a şovăit o clipă lungă, dar apoi a dat încet din cap.

Bătrâna şi-a eliberat cealaltă mână cu mult efort şi a prins
mâna Vasiei între ale ei.

— Mama ta te-a binecuvântat când ne-a părăsit şi acum fac şi eu la fel. Rămâi în pace. A făcut o

pauză, de parcă asculta: Trebuie să-ţi aminteşti de vechile poveşti. Fă o ţepuşă din lemn de scoruş. Vasea, fii prudentă. Fii curajoasă.

Mâna i s-a lăsat jos şi a tăcut. Irina, Alioşa şi Vasea au rămas să-i ţină mâinile reci, încercând să-i audă sunetul respiraţiei. într-un final, Dunia s-a ridicat şi a vorbit din nou, atât de încet încât au trebuit să se apropie tare ca să audă cuvintele.

— Lioşka, a şoptit ea. Cânţi pentru mine?

— Sigur, a şoptit Alioşa.

A ezitat şi apoi a tras aer adânc în piept.

Era o vreme, nu demult Când florile tot anul înfloreau
Când zilele erau lungi Şi nopţile brăzdate de stele Şi oamenii de nimic nu se temeau.

Dunia a zâmbit. Ochii îi străluceau ca ai unui copil şi, în zâmbetul ei, Vasea a văzut fantoma fetei care fusese.

Dar anotimpurile vin şi pleacă Vântul suflă dinspre sud
Vin focurile şi furtunile şi suliţele Necazurile şi întunericul.

Afară începea să bată vântul, vântul rece care prevesteşte zăpada. Dar cei trei stăteau indiferenţi deasupra sobei. Dunia asculta, cu ochii deschişi, cu privirea fixată pe ceva ce nici Vasea nu putea să vadă.

Dar departe există un loc Unde cresc flori galbene
Unde soarele când răsare Luminează malul stâncos Şi poleieşte spuma care zboară
Unde totul trebuie să se termine şi totul...

Alioşa a fost întrerupt. Vântul a trântit uşa de la bucătărie de perete şi a intrat urlând în cameră. Irina a scos un ţipăt micuţ. Odată cu vântul a intrat şi o siluetă acoperită de o mantie neagră, deşi nimeni n-a văzut-o, în afară de Vasea. Fata şi-a recăpătat suflul. O

mai văzuse înainte. Silueta i-a aruncat o singură privire, lungă, şi apoi s-a întins să-şi aşeze degetele lungi pe gâtul Duniei.

Bătrâna a zâmbit.

— Nu-mi mai e frică, a spus ea.

Într-o clipă, a venit umbră. A căzut între silueta acoperită de mantie şi Dunia, aşa cum un topor crapă lemnul.

— O, frate, a spus vocea din umbră. Atât de imprudent? Umbra a zâmbit, un zâmbet negru, mare, cu gura larg deschisă, şi a părut că se întinde să o apuce pe Dunia cu două braţe imense. Pacea de pe faţa Duniei s-a transformat în teroare. Ochii stăteau să-i iasă din cap şi faţa i s-a făcut stacojie. Vasea s-a trezit că e în genunchi, îngrozită, bulversată, tremurând şi suspinând.

— Ce faci? a ţipat ea. Nu... las-o în pace!

Vântul a vâjâit din nou prin cameră, mai întâi un vânt de iarnă şi apoi vântul umed, care pocneşte şi care bate înainte de o furtună.

Dar vântul s-a oprit la fel de repede cum a început, luând cu el şi umbra, şi bărbatul cu mantie neagră.

— Vasea, a zis Alioşa în liniştea din cameră. Vasea.

Piotr şi Konstantin au intrat repede înăuntru, cu bărbaţii imediat în urma lor.

Piotr era îmbujorat de la frig; nu se dusese în pat după incidentul din camera preotului, ci îşi pusese oamenii să patruleze prin satul adormit. Toţi au auzit-o pe Vasea ţipând.

Fata s-a uitat la Dunia. Era moartă. Sângele i se adunase în faţă şi în colţurile gurii se vedea puţină spumă. Ochii ei se bulbucaseră, înotând în roşu.

— A murit temându-se, a spus Vasea, foarte încet, tremurând. A murit temându-se.

— Haide, Vasicika, a spus Alioşa. Coboară de acolo.

A încercat să închidă ochii Duniei, dar se bulbucau prea tare. Ultimul lucru pe care l-a văzut Vasea înainte să se dea jos de pe sobă a fost privirea plină de teroare de pe faţa moartă a Duniei.

21.

Copilul cu inimă de piatră

Au aşezat-o pe Dunia în baia comunală şi la răsărit au venit femeile, mai gălăgioase decât nişte găini cotcodăcind. Au îmbăiat corpul îmbătrânit al Duniei; au învelit-o în pânză şi au privegheat-o. Irina a îngenuncheat, plângând, cu capul în poala mamei ei. Părintele Konstantin a îngenuncheat şi el, dar nu părea că se roagă. Faţa lui era albă ca ceara. Mâna lui tremurândă îşi pipăia iar şi iar gâtul rămas intact.

Vasea nu era acolo. Când au căutat-o femeile, n-au găsit-o nicăieri.

— Mereu a fost neascultătoare, a murmurat una dintre ele. Dar n-am crezut că e atât de rea.

Prietena ei a dat din cap pe ascuns, cu gura strânsă. Dunia îi fusese ca o mamă Vasilisei după ce murise Marina Ivanovna.

— E în sângele ei, a spus ea. O vezi pe faţa ei. Are ochi de vrăjitoare.

Vasea s-a furişat afară odată cu prima rază de lumină, cu o lopată pe umăr. Pe chipul ei se vedea hotărârea. A făcut câteva pregătiri, apoi s-a dus să-l găsească pe fratele ei. Alioşa tăia lemne pentru foc.

Toporul îi şuiera când cădea atât de tare, încât buştenii se despicau şi rămâneau împrăştiaţi în zăpada de la picioarele lui.

— Lioşka, a spus Vasea. Am nevoie de ajutorul tău.

Alioşa a clipit către sora lui. Plânsese; cristale de gheaţă îi
străluceau în barba castanie. Era foarte frig.

— Ce e, Vasea?

— Dunia ne-a dat o sarcină.

Fălcile tânărului s-au încleştat.

— Nu e un moment prea bun, a spus el. De ce ai venit aici? Femeile stau la priveghi; ar trebui să fii cu ele.

— Noaptea trecută, a spus Vasea pe un ton apăsat, am văzut o creatură moartă. în casă. Un upir, ca în poveştile Duniei. A venit când ea era pe moarte.

Alioşa era tăcut. Vasea i-a căutat privirea. încheieturile albe ale degetelor lui s-au văzut când a lovit iar cu toporul.

— Ai alungat monstrul, nu-i aşa? a zis el, cu puţin sarcasm, printre lovituri. Surioara mea, singură-singurică?

— Dunia mi-a spus, a zis Vasea. Mi-a zis să-mi amintesc de poveşti. Să fac o ţepuşă din lemn de scoruş, a spus ea. Mai ştii? Te rog, frăţioare.

Alioşa a făcut o pauză de la tăiat lemne.

— Ce vrei să zici?

— Trebuie să scăpăm de ea. Vasea a tras aer adânc în piept: Trebuie să căutăm morminte dezgropate.

Alioşa s-a încruntat. Vasea avea buzele albe, iar ochii ei erau ca două găuri mari şi negre.

— Bine, vedem noi, a spus Alioşa, cu o undă de ironie. Hai să mergem să dezgropăm cimitirul. Da, chiar a trecut mult timp de când nu m-a mai bătut tata.

Şi-a aşezat lemnele unul peste altul şi a ridicat toporul. Ninsese cu o oră înainte de răsăritul soarelui. Nu se vedea nimic în cimitir, în afară de nişte movile neclare sub troienele strălucitoare. Alioşa s-a uitat către sora lui.

— Şi acum ce?

Gura Vasiei a tresărit fără voia ei.

— Dunia mereu spunea că băieţii virgini sunt cei mai buni ca să-i găseşti pe cei treziţi din morţi. Te plimbi în cerc până te împiedici de mormântul potrivit. Vrei să conduci tu, frate?

— Mi-e teamă că n-ai noroc, Vasicika, a spus Alioşa, cu puţină asprime, şi de ceva vreme. Trebuie să răpim un băiat de ţăran?

Vasea şi-a luat o expresie îndreptăţită.

— Acolo unde eşuează virtutea cea mai mare, cea mică va trebui să fie îndeajuns, i-a arătat ea şi s-a căţărat prima peste mormintele strălucitoare.

De fapt, ea nici măcar nu credea că virtutea are prea mult de a face cu asta. Mirosul plutea peste morminte ca o ploaie nefastă şi n-a trecut mult timp până Vasea s-a oprit, înecându-se, într-un colţ familiar. Ea şi Alioşa s-au uitat unul la celălalt şi fratele ei a început să sape. Pământul ar fi trebuit să fie ţâre, de la frig, dar era moale şi proaspăt răvăşit. în timp ce Alioşa dădea la o parte zăpada, mirosul l-a lovit atât de tare, că şi-a întors capul, înecându-se. Dar, cu buzele strânse, şi-a înfipt lopata în pământ. într-un timp surprinzător de scurt, descoperiseră capul şi trunchiul

unui trup învelit într-un cearşaf. Vasea a scos un cuţit mic şi a tăiat bucata de pânză.

— Maica Domnului, a spus Alioşa, şi a întors capul.

Vasea n-a spus nimic. Pielea micuţei Agafia era de albul-gri
al unui cadavru, dar buzele îi erau roşii ca fragii, pline şi moi, aşa cum nu fuseseră vreodată cât a fost în viaţă. Genele îi aruncau umbre dantelate pe obrajii traşi. Arăta de parcă dormea, liniştită într-un pat din pământ.

— Ce facem? a întrebat Alioşa, foarte palid şi respirând cât de puţin posibil.

— O ţepuşă prin gură, a spus Vasea. Am făcut una în dimineaţa asta.

Alioşa a simţit un fior, dar a îngenuncheat. Vasea a îngenuncheat lângă el, cu mâinile tremurânde. Ţepuşa era cioplită rudimentar, dar era ascuţită, şi a apucat un bolovan ca să-l folosească drept ciocan.

Alioşa era alb ca neaua, dar a spus:

— Am mai multă forţă ca tine.

— Aşa-i, a spus Vasea.

I-a întins ţepuşa şi bolovanul şi a forţat gura Agafiei ca s-o deschidă. Dinţii, ascuţiţi ca ai unei pisici, străluceau ca acele.

Imaginea dinţilor l-a făcut pe Alioşa să tresară şi să-şi revină din uimire. Scrâşnind din dinţi, a înfipt ţepuşa printre buzele roşii şi a lovit-o cu piatra. Sângele a ţâşnit, curgându-i din gură peste bărbia gri.

Ochii s-au deschis, imenşi şi înfiorători, deşi trupul nu s-a clintit.

Mâna lui Alioşa s-a dat înapoi; a ratat ţepuşa şi Vasea şi-a ferit degetele la timp. S-a auzit un zgomot

neplăcut când piatra a zdrobit obrazul drept. Creatura a scos un ţipăt, deşi nu s-a mişcat.

Vasiei i se părea că s-a auzit un mârâit furios dinspre pădure.

— Repede, a spus. Repede, repede.

Alioşa şi-a muşcat limba şi a prins mai bine ţepuşa. Bolovanul a făcut o gaură fără formă pe faţa ei. A lovit ţepuşa din nou şi din nou, transpirând, în ciuda frigului. în sfârşit, capătul ţepuşei râcâia în os şi o lovitură hotărâtă, finală, a împins ţepuşa până în cealaltă parte a capului. Din ochii deschişi ai cadavrului a dispărut lumina şi piatra a căzut dintre degetele neputincioase ale lui Alioşa. S-a aruncat deoparte, gâfâind. De pe mâinile Vasiei curgeau sânge şi lucruri şi mai oribile, dar i-a dat drumul Agafiei aproape fără să realizeze. S-a uitat lung înspre pădure.

— Vasea, ce e? a întrebat Alioşa.

— Mi s-a părut că văd ceva, a şoptit Vasea. Uită-te acolo.

S-a ridicat în picioare. Un cal alb şi un călăreţ întunecat
galopau înspre pădure, înghiţiţi aproape instantaneu de marea de copaci. Dincolo de ei, i se părea că vede o altă figură, ca o
umbră imensă care îi privea.

— Nu e nimeni aici, în afară de noi, Vasea, a spus Alioşa. Hai, ajută-mă să o îngrop şi să netezesc zăpada. Repede. Vor veni femeile să te caute.

Vasea a încredinţat din cap şi a ridicat lopata. încă se încrunta.

— Am mai văzut calul ăla înainte, şi-a spus cu voce tare. Şi călăreţul ei, care poartă o mantie neagră. Are ochi albaştri.

Vasea nu s-a dus înapoi acasă după ce au îngropat upirul. Şi-a curăţat mâinile pline de pământ şi sânge, s-a dus la grajd şi s-a ghemuit în boxa lui Mîş. Iapa şi-a frecat nasul de creştetul ei. Vazila şedea lângă ea.

Vasea a rămas acolo multă vreme şi a încercat să plângă. Pentru chipul Duniei, când îşi dădea ultima suflare, pentru ruina sângerândă care era Agafia. Chiar şi pentru Părintele Konstantin. Dar deşi a şezut multă vreme, lacrimile nu curgeau. înăuntrul ei era doar un spaţiu gol şi o tăcere imensă.

Fata li s-a alăturat femeilor din baia comunală când apunea soarele.

Toate s-au luat de ea deodată. *Nesăbuită,* au spus ele. *Sălbatică. Inimă-de-piatră.* Şi, mai încet, a auzit: *Vrăjitoare. Ca mama ei.*

— Eşti o nerecunoscătoare mică, Vasea, s-a bucurat răutăcioasă Anna Ivanovna. Dar nu mă aşteptam la mai mult.

în seara aia, a aplecat-o pe Vasea peste un scaun şi a biciuit-o tare de tot cu creanga de mesteacăn, deşi Vasea era prea mare ca să mai ia bătaie. Numai Irina tăcea, uitându-se la sora ei cu ochii roşii şi plini de reproş, iar asta era mai rău decât toate cuvintele femeilor.

Vasea a suportat totul, căci nu putea să spună nimic în apărarea ei.

Au îngropat-o pe Dunia pe înserate. Oamenii au şuşotit între ei pe toată durata înmormântării rapide şi friguroase. Tatăl ei era tras la faţă şi posomorât; nu îl mai văzuse niciodată atât de îmbătrânit.

— Dunia te-a iubit ca pe copilul ei, Vasea, a spus el, mai târziu. Din toate zilele, pe asta ţi-ai ales-o să umbli lelea.

Vasea n-a spus nimic, s-a gândit doar la mâna ei rănită, la noaptea aspră şi plină de stele, la bijuteria de la gât, la upirul din întuneric.

— Tată, a spus ea în noaptea aia.

Ţăranii se întorseseră la colibele lor. Şi-a tras un scaun lângă Piotr. Flăcările din sobă săltau roşiatice şi la vatra lor era un loc gol, acolo unde fusese Dunia. Piotr îşi făcea un mâner nou pentru pumnalul de vânătoare. A răzuit o spirală mică de lemn şi s-a uitat la fiica lui. în lumina focului, faţa ei era palidă.

— Tată, a spus ea. Nu aş fi dispărut dacă nu aveam un motiv.

Vorbea atât de încet, că în bucătăria aglomerată auzeau numai ei doi.

— Ce motiv ai avut, Vasea?

Piotr şi-a pus deoparte cuţitul.

Arăta de parcă îi era frică de ce urma să răspundă, a realizat Vasea; şi-a înghiţit la loc confesiunea confuză, care i-a rămas, tremurând, în gât. *Upirul e mort,* s-a gândit. *N-o să-l împovărez şi mai mult, nu ca să-mi salvez propria mândrie. Trebuie să fie puternic pentru noi toţi.*

— M-am... m-am dus la mormântul mamei, a spus ea repede. Dunia m-a implorat să mă rog pentru amândouă. E cu mama acum. A fost... mai uşor să mă rog acolo. în linişte.

Tatăl ei arăta mai epuizat decât îl văzuse vreodată.

— Prea bine, Vasea, a spus el, întorcându-se înapoi la pumnalul de vânătoare. Dar a fost într-un

moment nefast, să te duci singură şi să nu spui un cuvânt. Ai stârnit vorbe printre oameni.

A urmat o pauză scurtă. Vasea şi-a frânt mâinile.

— îmi pare rău, copilă, a adăugat, mai delicat. Ştiu că Dunia îţi era ca o mamă. Ţi-a dat ceva înainte să moară? Un suvenir? O bijuterie?

Vasea a ezitat, pusă în faţa faptului. *Dunia a spus că nu trebuie să-i mărturisesc. Dar e darul lui.* A deschis gura...

S-a auzit o bubuitură puternică la uşă şi un bărbat pe jumătate îngheţat a dat buzna înăuntru şi s-a prăbuşit la picioarele lor. Piotr s-a ridicat într-o clipită, şi momentul de linişte cu fiica lui s-a pierdut. Bucătăria de iarnă s-a umplut de ţipete de uimire. Barba bărbatului era plină de gheaţa din respiraţia lui; ochii lui priveau în gol peste obrajii ciupiţi de ger. Stătea întins pe podea şi tremura.

Piotr îl cunoştea.

—Ce e? a vrut el să ştie, aplecându-se şi prinzându-l de umeri pe bărbatul înfiorat. Ce s-a întâmplat, Nikolai Matfeevici?

Bărbatul nu a spus nimic; a rămas doar întins pe podea. Când i-au scos mănuşile, mâinile lui îngheţate arătau ca nişte gheare.

— O să avem nevoie de apă fierbinte, a spus Vasea.

— Faceţi-l să spună ceva cât mai repede, a spus Piotr. Satul lui e la două zile distanţă. Nu-mi pot imagina ce dezastru îl aduce aici în mijlocul iernii.

Vasea şi Irina au stat o oră să maseze mâinile şi picioarele bărbatului şi să-i toarne zeamă caldă pe gât. Chiar şi când şi-a recăpătat puterea, tot nu putea să facă altceva decât să se înghesuie lângă sobă, gâfâind.

în sfârşit, a luat mâncarea, cu înghiţituri mari, fierbinţi. Piotr n-a mai avut răbdare. într-un final, mesagerul s-a şters la gură şi s-a uitat temător la seniorul său.

— Ce te aduce aici, Nikolai Matfeevici? a vrut Piotr să ştie.

— Piotr Vladimirovici, a şoptit bărbatul. O să murim.

Fata lui Piotr s-a întunecat.

— Acum două nopţi ne-a luat foc satul, a spus Nikolai. Nu a mai rămas nimic. Dacă nu te înduri de noi, o să murim cu toţii. Mulţi dintre noi au murit deja.

— Foc? a spus Alioşa.

— Da, a spus Nikolai. A ieşit o scânteie dintr-o sobă şi s-a aprins tot satul. Bătea un vânt nemilos, şi ce mai vânt - prea cald pentru mijlocul iernii. Nu am putut să facem nimic. Am fugit imediat ce i-am scos pe cei vii din cenuşă. I-am auzit ţipând când zăpada le-a atins pielea - poate era mai bine dacă mureau. Am mers toată ziua şi toată noaptea - ce mai noapte - cu voci teribile care se auzeau din pădure. Parcă mă urmăreau acele ţipete. N-am îndrăznit să mă opresc, de frică să nu îngheţ.

— Ai fost curajos, a spus Piotr.

— Ne poţi ajuta, Piotr Vladimirovici?

A urmat o linişte lungă. *Nu poate să plece,* s-a gândit Vasea. *Nu acum.* Dar a ştiut ce urma să zică tatăl ei. Astea erau pământurile lui şi el era stăpânul lor.

— Fiul meu şi cu mine o să ne întoarcem cu tine mâine, a spus Piotr, cu efort, cu câţi oameni şi animale putem lua.

Mesagerul a dat din cap. Privirea lui era departe.

— Mulţumesc, Piotr Vladimirovici.

În ziua următoare răsăritul a venit cu o forfotă de albastru şi alb. Piotr a dat ordin să fie înşeuaţi caii la prima oră. Bărbaţii care nu călăreau şi-au legat de picioare rachete de zăpadă. Soarele iernii strălucea rece deasupra lor. Din nările cailor ieşeau aburi care se spiralau în sus, ca respiraţia unor şerpi, iar de botul lor cu mustăţi erau agăţaţi ţurţuri de gheaţă. Piotr a luat hamurile lui Metel de la un servitor. Calul şi-a răsucit buza şi a dat din cap, gheaţa zornăindu-i la mustăţi.

Kolea s-a ghemuit în zăpadă, la acelaşi nivel cu Serioşa:

— Lasă-mă să vin cu tine, tată, l-a rugat copilul.

I-a intrat părul în ochi.

Ieşise trăgându-l pe poneiul lui maro de hamuri şi purtând toate hainele pe care le avea.

— Nu eşti destul de mare, a spus Kolea, părând necăjit. Irina s-a grăbit să iasă din casă.

— Hai, a spus, prinzându-l pe copil de umeri. Papa pleacă;
hai.

— Eşti doar o fată, a spus Serioşa. Ce ştii tu? Te rog, Papa.

— Du-te înapoi în casă, a spus Kolea, cu o voce fermă acum. Du poneiul la locul lui şi ascult-o pe mătuşa ta.

Dar Serioşa n-a ascultat, ci a urlat şi a luat-o la fugă, speriind caii, şi dispărând după grajd. Kolea şi-a frecat faţa.

— O să vină el înapoi când i se face foame.

Şi-a luat avânt şi s-a urcat pe cal.

— Dumnezeu fie cu tine, frate, a spus Irina.

— Şi cu tine, soră, a spus Kolea.

I-a strâns mâna şi apoi s-a întors.

Pielea rece scârţâia când bărbaţii puneau chingile pe cai şi verificau legăturile rachetelor de zăpadă. Respiraţia le îngroşa ţepii înghеţaţi din bărbi. Alioşa stătea la marginea dvorului, cu o privire ameninţătoare pe faţa blândă.

— Tu trebuie să rămâi, i-a spus Piotr. Cineva trebuie să
aibă grijă de surorile tale.

— O să ai nevoie de mine, tată, îi spusese el.

Piotr a dat din cap.

— O să dorm mai liniştit dacă ştiu că ai tu grijă de fetele mele. Vasea e nechibzuită şi Irina e fragilă. Şi, Lioşka, trebuie să o ţii pe Vasea acasă. Pentru binele ei. Satul e într-o dispoziţie urâtă. Te rog, fiule.

Alioşa a dat din cap, fără să scoată niciun cuvânt. Dar nu a întrebat din nou.

— Tată, a spus Vasea. Tată.

A apărut lângă capul lui Metel, cu faţa chinuită, cu părul ud pe blana deschisă a glugii.

— Nu poţi pleca. Nu acum.

— Trebuie, Vasicika, a spus Piotr, abătut.

îl implorase şi în noaptea de dinainte.

— E datoria mea şi ei sunt oamenii mei. încearcă să înţelegi.

— înţeleg, a spus ea. Dar pădurea e diabolică.

— Sunt vremuri duşmănoase, a spus Piotr. Dar eu sunt stăpânul lor.

— Sunt creaturi moarte în pădure - s-au trezit morţii. Tată, pădurea e periculoasă.

— Prostii, Vasea, a sărit Piotr.

Maica Domnului. Dacă a început să spună poveşti din astea prin sat...

— *Moarte,* a spus Vasea din nou. Tată, nu poţi să pleci.

Piotr a prins-o de umeri, suficient de tare cât să o facă să
tresară. Peste tot în jurul lui, oamenii se adunaseră şi aşteptau.

— Eşti prea mare pentru basme, a spus el, încercând să o facă să-şi dea seama de asta.

— Basme! a spus Vasea.

Cuvântul i-a ieşit ca un plânset strangulat. Metel şi-a aruncat capul pe spate. Piotr a prins mai bine hamurile armăsarului şi a liniştit calul. Vasea a dat mâna tatălui ei deoparte.

— Ai văzut geamul spart al Părintelui Konstantin, a spus ea. Nu poţi să pleci din sat. Tată, *te rog.*

Oamenii nu au auzit tot, dar au prins suficient. Feţele lor erau palide sub barbă. Se holbau la fiica lui Piotr. Mai mulţi se uitau către soţia sau copiii lor, mici şi curajoşi în peisajul înzăpezit. Nu va putea să-i stăpânească nimeni, s-a gândit Piotr, dacă fata lui nesăbuită continua.

— Nu mai eşti copil, Vasea, să te sperii de poveşti, s-a răstit Piotr.

A vorbit liniştit şi clar, ca să-şi calmeze oamenii.

— Alioşa, ia-o pe sora ta de mână. Nu-ţi fie frică, Docika, a spus el, mai încet şi mai blând. O să fie o victorie curajoasă; iarna asta o să treacă, la fel ca toate celelalte. Kolea şi cu mine ne vom întoarce înapoi la voi. Fiţi buni cu Anna Ivanovna.

— Dar, tată...

Piotr a sărit pe spatele lui Metel. Mâna Vasiei s-a încleştat pe căpăstrul calului. Oricine altcineva ar fi fost aruncat şi călcat în picioare, dar armăsarul a dat din urechi către fată şi a stat nemişcat.

— Dă-i drumul, Vasea, a spus Alioşa, venind în spatele ei.

Ea nu s-a mişcat. Băiatul a pus mâna pe mâna ei, acolo
unde avea hamul înfăşurat, şi s-a aplecat să-i şoptească ceva la ureche:

— Nu e momentul acum. Oamenii vor ceda. Le e teamă pentru casele lor şi le e teamă de demoni. Şi pe lângă asta, dacă tata ascultă de tine, vor spune că e condus de fiica lui, o fecioară.

Vasea a tras aer printre dinţi, dar i-a dat drumul lui Metel.

— Ar fi bine să mă creadă, a murmurat ea.

Lăsat liber, curajosul armăsar, deşi în vârstă, s-a ridicat pe picioarele din spate. Oamenii, copleşiţi, l-au urmat pe Piotr. Kolea i-a salutat pe fraţii lui în timp ce alaiul galopa în marea de
alb, lăsându-i pe cei doi singuri în curtea din faţa grajdului.

* * *

Satul părea foarte liniştit când au plecat călăreţii. Soarele rece strălucea vesel deasupra.

— Eu te cred, Vasea, a spus Alioşa.

— Tu cu mâinile tale ai înfipt ţepuşa; normal că mă crezi, neghiobule.

Vasea se plimba de colo-colo, ca un lup într-o cuşcă.

— Ar fi trebuit să-i spun tatei tot.

— Dar am spintecat upirul, a spus Alioşa.

Vasea a dat din cap neputincioasă. Şi-a amintit de avertismentul rusalkăi şi al leşîului.

— Aia n-a fost tot, a spus ea. Am fost avertizată: ai grijă la morţi.

— Cine te-a avertizat, Vasea?

Vasea s-a oprit din mers şi a văzut pe faţa fratelui ei o urmă de neîncredere. A simţit junghiul disperării atât de tare, încât a râs.

— Şi tu, Lioşka? a spus ea. Prieteni adevăraţi, bătrâni şi înţelepţi, m-au avertizat. II crezi pe preot? Sunt o vrăjitoare?

— Eşti sora mea, a spus Alioşa, foarte hotărât. Şi fiica mamei noastre. Dar ar trebui să stai departe de sat până se întoarce tata.

* * *

Treptat, casa a fost cuprinsă de liniște în noaptea aceea, de parcă tăcerea s-a strecurat odată cu răcoarea serii. Membrii casei lui Piotr se înghesuiau lângă sobă, să coasă sau să cioplească sau să repare la lumina focului.

— Ce e sunetul ăla? a spus Vasea dintr-odată.

Unul câte unul, membrii familiei ei au tăcut.

Cineva plângea afară.

Era doar puţin mai puternic decât un suspin înecat, abia perceptibil. Dar era fără îndoială, se auzea sunetul înăbuşit al unei femei plângând.

Vasea şi Alioşa s-au uitat unul la celălalt. Vasea s-a ridicat pe jumătate.

— Nu, a spus Alioşa.

S-a dus el la uşă, a deschis-o şi s-a uitat lung în întunericul nopţii. într-un final s-a întors, clătinând din cap.

— Nu e nimic acolo.

Dar plânsul a continuat. De două ori, apoi de trei ori, Alioşa s-a dus la uşă. într-un final, s-a dus şi Vasea.

I s-a părut că vede o strălucire albă, pâlpâind printre colibele ţăranilor. A clipit şi n- a mai fost nimic.

Vasea s-a dus la sobă şi a cercetat în gura strălucitoare. Domovoiul era acolo, ascunzându-se în cenuşa fierbinte.

— Nu poate să intre, a suflat el, cu un pocnet al flăcărilor. Jur că nu poate. N-o s-o las.

— Aşa ai spus şi înainte, dar a intrat atunci, a spus Vasea, vorbind cu voce joasă.

— încăperea unui om care se teme e altfel, a şoptit domovoiul. Pe aceea n-o pot proteja. Domovoiul şi-a încleştat pumnii: N-o să intre.

Luna s-a ridicat pe cer în depărtare şi fiecare s-a dus la patul lui. Vasea şi Irina s-au înghesuit una în alta, înfăşurate în blănuri, respirând în beznă.

Dintr-odată, sunetul s-a auzit din nou, foarte aproape.

Ambele fete au înmărmurit.

S-a auzit o zgârietură la geam.

Vasea i-a aruncat o privire Irinei, care stătea întinsă, cu ochii deschişi, lângă ea.

— Sună ca...

— Of, nu spune asta, a rugat-o Irina. *Nu.*

Vasea s-a dat jos din pat. Fără să-şi dea seama, mâna ei a căutat pandantivul dintre sâni. Metalul rece i-a ars mâna şi a tresărit. Fereastra era sus; Vasea s-a urcat şi s-a luptat cu obloanele. Gheaţa din geam distorsiona imaginea dvorului.

în spatele gheţii s-a văzut o faţă. Vasea i-a zărit ochii şi gura - găuri negre imense - şi o mână scheletică lipită de fereastră. Creatura suspina.

— Lasă-mă înăuntru, spunea gâfâind.

S-a auzit un sunet slab de zgârieturi, unghii pe gheaţă. Irina scâncea.

— Lasă-mă să intru, sâsâia creatura. Mi-e frig.

Vasea nu s-a mai putut ţine de pervaz şi a căzut.

— Nu, nu…

S-a chinuit să ajungă din nou la geam. Dar totul era gol şi tăcut acum; luna strălucea netulburată peste dvorul liniştit.

— Ce era aia? a şoptit Irina.

— Nimic, Irinka, s-a răstit Vasea. Culcă-te.

începuse să plângă, dar Irina n-o putea vedea.

Vasea s-a căţărat înapoi în pat şi şi-a pus braţele în jurul surorii ei.

Irina n-a mai spus nimic, dar a rămas trează multă vreme, tremurând. într-un final, a aţipit şi Vasea a dat la o parte braţele surorii ei. I se uscaseră lacrimile; pe chip i se vedea hotărârea. S- a dus în bucătărie.

— Cred că o să murim cu toţii dacă pleci, i-a spus domovoiului. S-au trezit morţii.

Domovoiul şi-a scos capul obosit din cuptor. — O să-i ţin departe cât de mult timp pot, a spus el. Stai de veghe cu mine în noaptea asta. Când eşti aici, sunt mai puternic.

Piotr nu s-a întors trei nopţi şi Vasea a stat de veghe cu domovoiul. în prima noapte i s-a părut că aude plânsetul, dar nimic nu s-a apropiat de casă. A doua noapte a fost perfect tăcută şi Vasea a crezut că o să moară de cât de mult îşi dorea să doarmă.

în a treia noapte, s-a decis să îl roage pe Alioşa să stea de veghe cu ea.

în seara aceea, un amurg sângeriu s-a ridicat ca o flacără şi apoi s-a stins, lăsând în urmă linişte şi umbre albastre.

Familia a zăbovit în bucătărie - camerele de dormit păreau foarte reci şi izolate. Alioşa şi-a ascuţit pumnalul pentru mistreţi la lumina sobei. Lama în formă de frunză arunca raze strălucitoare peste vatră.

Focul ardea încet şi bucătăria era plină de umbre roşii, când s-a auzit un vaiet lung şi încet de afară. Irina s-a înghesuit lângă cuptor. Ochii Părintelui Konstantin erau atât de mari că i se vedea albul ochiului; şoptea rugăciuni în barbă.

S-a auzit un sunet de paşi târâiţi. Se apropiau tot mai tare, tot mai tare. Apoi, o voce a scuturat geamurile.

— E întuneric, a spus vocea. Mi-e frig. Deschideţi uşa. Deschideţi-o.

Şi apoi: *Cioc. Cioc. Cioc* la uşă.

Vasea s-a ridicat în picioare.

Mâinile lui Alioşa s-au strâns în jurul mânerului pumnalului.

Vasea s-a dus la uşă. Inima îi bătea în urechi. Domovoiul era lângă ea, cu dinţii încleştaţi.

— Nu, a reuşit Vasea să zică, deşi buzele îi erau amorţite.

Şi-a înfipt degetele în rana din mână şi şi-a lipit palma
plină de sânge de uşă.

— îmi pare rău. Casele sunt pentru oameni vii.

Creatura de pe cealaltă parte s-a văitat. Irina şi-a ascuns faţa în poala mamei ei. Alioşa se clătina pe picioare, cu pumnalul în mână. Dar paşii nehotărâţi s-

au auzit din nou şi apoi s-au pierdut în neant. Toţi au răsuflat şi s-au uitat unii la ceilalţi.

Apoi s-a auzit nechezatul cailor terifiaţi.

Fără să se gândească, Vasea a deschis uşa cu forţă, chiar dacă patru voci se auzeau ţipând.

— Demon! a ţipat Anna. O să-l lase înăuntru!

Vasea fugise deja în întunericul nopţii. O formă albă sărea printre cai, împrăştiindu-i ca o mână de paie. Dar unul dintre ei era mai încet decât ceilalţi. Forma albă se lipise de gâtul animalului şi îl trăgea în jos. Vasea a strigat, alergând, uitând de frică. Creatura moartă s-a uitat în sus, sâsâind şi o dungă de lumină de la lună i-a căzut peste faţă.

— Nu, a spus Vasea, oprindu-se brusc. O, nu, te rog. Dunia. Dunia...

— Vasea, a sâsâit vocea.

Vocea părea şuieratul dement al unui cadavru, dar era vocea Duniei.

— Vasea.

Era ea, şi nu era ea. Oasele erau acolo; forma şi înfăţişarea şi giulgiul. Dar nasul i se ofilise; buzele îi erau supte. Ochii erau găuri înflăcărate, gura - o groapă neagră. Sângele se adunase în ridurile din bărbie şi nas şi obraji.

Vasea şi-a luat inima în dinţi. Colierul o ardea îngheţat peste sâni, şi ea şi-a înfăşurat mâna liberă în jurul lui. Noaptea mirosea a sânge fierbinte şi a mucegai din morminte. I s-a părut că o siluetă întunecată stătea lângă ea, dar nu s-a uitat în jur s-o vadă.

— Dunia, a spus Vasea.

Se chinuia să-şi păstreze vocea egală.

— Pleacă. Ai făcut destul rău aici.

Dunia şi-a pus o mână la gură. Din ochii ei goi au început să curgă lacrimi, chiar şi în timp ce îşi arăta dinţii. S-a legănat, a tremurat şi şi-a muşcat buza. Aproape că părea că vrea să vorbească. A înaintat mormăind, şi Vasea s-a dat înapoi, deja simţindu-i dinţii în gâtul ei. Apoi upirul a ţipat ascuţit, a sărit în spate şi a alergat ca un câine către pădure.

Vasea s-a uitat după ea până când s-a pierdut în lumina
lunii.

S-a auzit o respiraţie greoaie dinspre calul de la picioarele Vasiei. Era cel mai mic al lui Mîş, doar puţin mai mare ca un mânz. A căzut în genunchi lângă el. Gâtul calului era despicat. Vasea şi-a pus mâinile pe locul unde era tăietura, dar valul negru de sânge a curs indiferent. Simţea moartea ca un junghi în stomac. Dinspre grajd s-a auzit plânsetul chinuit al vazilei.

— Nu, a spus Vasea. Te rog.

Dar calul a rămas nemişcat. Valul negru a încetinit şi s-a oprit.

O iapă albă a ieşit din întuneric şi şi-a aşezat foarte încet nasul pe calul mort. Vasea a simţit respiraţia caldă a iepei pe gâtul ei, dar când s-a întors să se uite, n-a văzut decât o dâră slabă de lumină de la stele.

Disperarea şi epuizarea păreau un val negru, ca sângele calului pe mâinile ei, înghiţind-o pe Vasea cu totul. A ţinut în mână capul înţepenit, cu dâre de sânge, şi a plâns.

Se făcuse târziu şi ei ar fi trebuit să fie în pat de multă vreme, când Alioşa s-a întors în bucătăria de

iarnă. Era cenuşiu la faţă şi hainele lui erau stropite cu sânge.

— Unul dintre cai e mort, a spus el, greoi. I-a fost rupt gâtul. Vasea rămâne în grajd în noaptea asta. Nu se lasă convinsă.

— Dar o să îngheţe. O să moară! a strigat Irina.

Alioşa a zâmbit vag.

— Nu şi Vasea. încearcă tu să te certi cu ea, Irina.

Irina şi-a strâns buzele, şi-a pus cârpitul deoparte şi s-a dus să încălzească o oală de lut în sobă. Nimeni nu şi-a dat seama ce vrea să facă, până nu a scos laptele, bătut bine, cu terci de ovăz vechi, le-a luat şi s-a îndreptat spre uşă.

— Irina, vino înapoi! a ţipat Anna.

Din câte ştia Alioşa, Irina nu o sfidase niciodată pe mama ei. Dar de data asta, fata a dispărut peste pragul uşii fără să scoată vreun cuvânt. Alioşa a înjurat şi s-a dus după ea. *Avea dreptate tata,* s-a gândit el, sumbru. *Surorile mele nu pot fi lăsate singure.*

Era foarte frig şi dvorul mirosea a sânge. Calul era întins acolo unde căzuse. Cadavrul putea să înghete peste noapte şi ziua de mâine era suficient de aproape încât să îi aducă pe oameni să-l măcelărească. Grajdul a părut gol când Alioşa şi Irina au intrat înăuntru.

— Vasea, a strigat Alioşa.

Dintr-odată, l-a luat frica. Dacă... ?

— Aici, Lioşka, a spus Vasea.

A ieşit din boxa lui Mîş, uşoară ca o pisică. Irina a ţipat şi aproape că şi-a scăpat oala.

—Eşti bine, Vasicika? a reuşit ea să spună, cu voce tremurândă.

Nu puteau să vadă faţa Vasiei, doar o pată neclară sub părul întunecat.

— Destul de bine, rândunică, a răspuns ea, răguşită.

— Lioşka spune că stai în grajd în noaptea asta, a spus Irina.

— Da, a spus Vasea, încercând să se adune. Trebuie - vazilei îi e frică.

Mâinile îi erau negre de sânge.

— Dacă trebuie, a zis Irina, foarte blând, de parcă îi spunea asta unui nebun iubit. Ţi-am adus terci de ovăz.

Neîndemânatică, a întins oala către sora ei. Vasea a luat-o. Greutatea şi căldura au părut s-o liniştească.

— Mai bine ai veni să o mănânci lângă foc, totuşi, a spus Irina. Oamenii vor vorbi dacă află că stai aici.

Vasea a dat din cap în semn că nu.

— Nu contează acum.

Irina şi-a strâns buzele.

— Hai şi tu, a spus ea. E mai bine aşa.

Alioşa s-a uitat uimit cum Vasea s-a lăsat dusă în casă, pusă la locul ei lângă sobă şi hrănită.

— Culcă-te, Irinka, a spus Vasea într-un final. îi revenise puţină culoare pe chip: Dormi pe sobă; eu şi Alioşa vom veghea în noaptea asta.

Preotul plecase. Anna sforăia deja în camera ei. Irina, căreia îi cădea capul de somn, n-a ezitat mult.

Când a adormit Irina, Vasea şi Alioşa s-au uitat unul la celălalt. Vasea era albă ca ceara, cu cearcăne

sub ochi. Rochia îi era mânjită cu sângele calului. Dar mâncarea şi focul o liniştiseră.

— Şi acum ce facem? a spus Alioşa încet.

— Trebuie să stăm de veghe în noaptea asta, a spus Vasea. Şi trebuie să încercăm să mergem la cimitir la răsărit şi să facem
ce putem pe zi. Fie ca Dumnezeu să se îndure de noi.

* * *

Konstantin s-a dus la biserică la răsăritul soarelui. A trecut repede prin dvor, de parcă îngerul nopţii îl urmărea, a zăvorât uşa de la naos şi s-a prăbuşit în faţa iconostasului. Când s-a ridicat soarele pe cer şi a aruncat lumina gri de-a lungul podelei, el nu i-a dat importanţă. S-a rugat pentru iertare. S-a rugat ca vocea să se întoarcă şi să-l împrăştie orice urmă de îndoială. Dar toată ziua aceea lungă a fost o linişte perfectă.

Numai în lumina tristă a amurgului, când era mai multă umbră decât lumină pe podeaua bisericii, s-a auzit o voce.

— Atât de tare ai decăzut, biata mea creatură? a spus. De două ori au venit femeile-demoni după tine, Konstantin Nikonovici. îţi sparg fereastra; îţi bat la uşă.

— Da, a mormăit Konstantin.

Acum vedea faţa femeii-demon şi când era treaz, şi când dormea, şi îi simţea dinţii în gât.

— Ştiu că am decăzut şi de asta vin după mine. Ai milă. Salvează-mă, te implor. Salvează-mă. Ia păcatul ăsta de pe mine.

Mâinile lui Konstantin stăteau împreunate şi el şi-a plecat faţa către podea.

— Prea bine, a spus vocea, blândă. Aşa un lucru mărunt ceri de la mine, om al lui Dumnezeu. Vezi tu, sunt milos. Te voi salva. Nu trebuie să plângi.

Konstantin şi-a lipit mâinile de faţa umedă.

— Dar, a spus vocea, te-aş ruga să faci ceva în schimb.

Konstantin s-a uitat în sus.

— Orice, a spus el. Sunt doar bietul tău servitor.

— Fata, a spus vocea. Vrăjitoarea. Toate astea sunt din vina ei. Oamenii ştiu asta. Şuşotesc între ei. Văd cum o urmăresc
ochii tăi. Spun că te-a ispitit.

Konstantin nu a spus nimic. *Vina ei. Vina ei.*

— îmi doresc mult, a spus vocea, să se retragă din lumea asta. Şi trebuie să fie acum, nu mai târziu. A adus păcatul asupra casei ăsteia şi nimic nu poate fi făcut cât e ea aici.

— Se va duce la sud, cu săniile, a spus Konstantin. Va pleca înainte de mijlocul iernii. Aşa a spus Piotr Vladimirovici.

— Mai curând, a spus vocea. Trebuie să fie mai curând. Focuri şi chinuri pasc locul ăsta. Dar trimite-o departe şi poţi să te salvezi, Konstantin Nikonovici. Trimite-o departe şi poţi să-i salvezi pe toţi.

Konstantin a ezitat. întunericul a părut să ofteze lung şi
uşor.

— O să fie aşa cum spui tu, a şoptit Konstantin. Jur.

Apoi vocea a dispărut. Konstantin a rămas pustiu, agitat şi
rece, singur pe podeaua bisericii.

* * *

Chiar în dimineaţa aceea, Konstantin s-a dus la Anna Ivanovna. Ea căzuse la pat, bolnavă, iar fiica ei îi adusese supă.

—Trebuie să o trimiţi pe Vasea departe acum, a spus Konstantin.

Avea sudoare pe sprâncene; mâinile îi tremurau.

— Piotr Vladimirovici e prea slab de înger; poate că ea o să-l înduplece. Dar de dragul nostru, al tuturor, fata trebuie să plece. Demonii vin din cauza ei. Ai văzut cum a fugit în întunericul nopţii? Ea i-a chemat; nu îi e frică. Poate chiar fiica ta, micuţa Irina, o să fie următoarea care moare. Demonii poftesc la mai mult decât nişte cai.

— Irina? a şoptit Anna. Crezi că Irina e în pericol? S-a înfiorat de dragoste şi frică.

— Sunt sigur de asta, a spus Konstantin.

— Dă-le-o pe Vasea oamenilor, a spus Anna, dintr-odată. O s-o omoare cu pietre dacă le ceri asta. Piotr Vladimirovici nu e aici să-i oprească.

— Mai bine să se ducă la o mănăstire, a spus Konstantin, după ce a ezitat foarte puţin. Nu aş lăsa-o să-l cunoască pe Dumnezeu fără o şansă la căinţă.

Anna şi-a strâns buzele.

— Săniile nu sunt pregătite. Mai bine să moară. Nu vreau s-o văd pe Irina mea rănită.

— Primele două sănii sunt pregătite, a răspuns Konstantin. Există destui oameni. Câţiva ar fi mai mult decât dornici să o ducă de aici. O să aranjez eu asta. Piotr poate să se ducă să-şi vadă fiica, dacă doreşte, după ce e în siguranţă, în Moscova. N-o să se mânie când o să afle toată povestea. Totul va fi bine. Tu fii liniştită şi roagă-te.

— Tu ştii mai bine, Batiuşka, a spus Anna, nervoasă.

Câtă grijă, s-a gândit ea. *Şi totul pentru progenitura de demon cu ochi verzi. Dar e înţelept; ştie că nu poate să rămână şi să-i corupă pe bunii creştini.*

— Tu eşti milos, dar eu prefer să o văd pe fată moartă, înainte să o pun pe Irina a mea în pericol.

* * *

Totul a fost aranjat. Oleg, rugos şi bătrân, urma să mâne sania, şi părinţii lui Timofei, cu vatra goală acum, fără fiul lor cel mort, urmau a fi servitorii şi păzitorii Vasiei.

— Sigur c-o vom face, Batiuşka, a spus Yasna, mama lui Timofei. Dumnezeu şi-a întors faţa de la noi şi copilul demon e motivul. Dacă ar fi fost trimisă departe mai repede, nu mi-aş fi pierdut niciodată copilul.

— Aici ai funie, a spus Konstantin. Leagă-i mâinile dacă nu se potoleşte.

în mintea lui, a văzut căpriorul doborât la o vânătoare, cu picioarele legate, cu ochii năuciţi, lăsând dâre de sânge în zăpadă. A simţit un junghi satisfăcut, de dorinţă, ruşine şi mândrie. Mâine. Mâine va pleca, cu o jumătate de lună înainte de mijlocul iernii.

22. Ghiocei

în noaptea aceea, Anna Ivanovna a chemat-o pe Vasea la ea.

— Vasicika! a strigat Anna, făcând-o pe fată să tresară. Vasicika, hai aici!

Vasea s-a uitat în sus, trasă la faţă în lumina focului. Ea şi Alioşa se duseseră la cimitir la răsăritul

soarelui. Dar când au săpat, înfiorându-se, în mormântul Duniei, l-au găsit gol. S-au holbat unul la celălalt de o parte şi de alta a pământului rece. Alioşa - şocat, Vasea - îndârjită şi fără să fie surprinsă.

— Nu se poate, a spus Alioşa. Vasea a tras aer adânc în piept.

— Dar aşa e, întocmai, a spus ea. Hai. Trebuie să protejăm
casa.

înfrigurați și epuizați, au netezit zăpada și s-au întors acasă. Femeile tăiau calul ca să facă tocană din carnea lui, cu morcovi veștejiți, iar Vasea s-a ascuns și a vomitat până când nu i-a mai rămas nimic în stomac. Acum era aproape noapte și Dunia urma să vină din nou să îi chinuie cu plânsetele ei. Tata era încă plecat și Vasea era bolnavă de atâta groază.

S-a dus fără tragere de inimă acolo unde stătea Anna. Lângă ea se afla un cufăr mic de lemn, cu fâșii de bronz.

— Deschide-l, a îndemnat-o Anna Ivanovna.

Vasea s-a uitat întrebătoare către fratele ei. Alioșa a dat din umeri. Ea a îngenuncheat în fața cufărului și a ridicat capacul, înăuntru era material. O bucată lungă de pânză frumoasă și nevopsită.

— Pânză, a spus Vasea, confuză. Destulă pânză cât pentru
douăsprezece cămăși. Vrei să cos toată iarna, Anna Ivanovna?

Anna a zâmbit fără să vrea.

— Sigur că nu. E veșmânt preoțesc; îl vei tivi și i-l vei arăta Maicii stareţe.

Văzând că Vasea încă e confuză, a adăugat, zâmbind:

— Vei merge în sud, la o mănăstire, dimineaţă.

Vasea a ameţit o clipă şi a văzut negru în faţa ochilor. S-a clătinat pe picioare.

— Tata ştie?

— O, da, a spus Anna. Trebuia să fii trimisă odată cu darul. Dar ne-a ajuns cu demonii chemaţi de tine. Vei pleca la răsărit. Bărbaţii sunt deja pregătiţi, şi o femeie va avea grijă de puritatea ta.

Anna a zâmbit răutăcios.

— Piotr Vladimirovici ar face la fel. Nădăjduiesc că sfintele surori pot să te facă să te supui cum n-am reuşit eu.

Irina părea tulburată şi a rămas tăcută.

Vasea s-a dat înapoi ca un cal lovit cu pintenii. Tremura din tot corpul.

— Mamă, nu.

Zâmbetul Annei pierise.

— Mă sfidezi? Atât îţi trebuie şi vei fi legată cu funie dacă nu vrei să mergi.

— Hai, a intervenit Alioşa. Ce nebunie e asta? Tata nu e acasă şi el n-ar permite niciodată...

— Chiar aşa? a spus Konstantin.

Ca întotdeauna, vocea lui intensă şi moale a acaparat încăperea. A umplut pereţii şi spaţiul întunecat de lângă grinzi. Toată lumea a tăcut. Vasea a văzut domovoiul ghemuindu-se adânc înăuntrul sobei.

— Şi-a dat acordul. O viaţă printre surorile sfinte s-ar putea să-ţi salveze sufletul. Nu eşti în siguranţă în satul ăsta, unde a greşit în faţa atâtor oameni. Te numesc vrăjitoare, Vasilisa Petrovna. Nu ştii asta? Te numesc demon. O să te omoare cu pietre înainte să se termine iarna asta demonică, dacă nu pleci.

Chiar şi Alioşa a tăcut.

Dar Vasea a vorbit, răguşită ca un corb.

— Nu, a spus ea. Nici acum, nici altcândva. Nu am greşit în faţa nimănui. N-o să calc niciodată într-o mănăstire. Nici dacă va trebui să locuiesc în pădure şi să mă milogesc de Baba Iaga să mă lase să muncesc.

— Asta nu-i un basm, Vasea, a intervenit Anna, cu o voce stridentă. Nu ţi-a cerut nimeni părerea. E pentru binele tău.

Vasea s-a gândit la domovoiul care se stingea, la creaturile moarte care se târau în jurul casei, la dezastrul pe care abia îl evitaseră.

— Dar ce am făcut? a vrut ea să ştie.

Cu groază, şi-a dat seama că avea lacrimi în ochi.

— N-am rănit pe nimeni. Am încercat să vă salvez! Părinte - s-a întors la Konstantin - te-am salvat de rusalka, atunci când te-ar fi omorât, lângă lac. Am alungat morţii sau am încercat...

S-a oprit, înecându-se, chinuindu-se să respire.

— *Tu?* a şuierat Anna. Să-i alungi? Tu ţi-ai invitat cohorta de demoni! Ai adus toate ghinioanele asupra noastră. *Crezi că n- am văzut?*

Alioşa a deschis gura, dar Vasea i-a luat-o înainte.

— Dacă mă trimiteţi de aici iarna asta, o să muriţi cu toţii.

Anna a icnit.

— Cum îndrăzneşti să ne ameninţi?

— Nu vă ameninţ, a spus Vasea, disperată. E adevărul.

— Adevărul? Adevărul, mincinoasă mică, nu e niciun pic de adevăr în tine!

— Nu mă duc, a spus Vasea, şi vocea ei era atât de feroce, că până şi focul care pocnea a părut să se domolească.

— Chiar aşa? a spus Anna.

Ochii îi erau sălbatici, dar ceva dinăuntrul ei i-a amintit Vasiei că tatăl ei era un Mare Cneaz.

— Prea bine, Vasilisa Petrovna. O să-ţi dau de ales.

Ochii ei s-au plimbat prin încăpere şi s-au oprit la florile albe care decorau năframa Irinei.

—Fiica *mea,* adevărata, frumoasa şi ascultătoarea mea fiică nu mai suportă toată zăpada asta şi îşi doreşte să vadă verdeaţă. Tu, vrăjitoare urâtă ce eşti, o să-i faci un serviciu. Du- te în pădure şi adu un coş de ghiocei. Dacă reuşeşti, eşti liberă să faci ce vrei de acum încolo.

Irina a căscat ochii, mirată. Konstantin avea gura deschisă, în semn de protest.

Vasea s-a holbat la mama ei vitregă.

— Anna Ivanovna, e mijlocul iernii.

— Du-te! a ţipat Anna, râzând ca o dementă. Pleacă din faţa mea! Adu-mi flori sau du-te la mănăstire. Acum dispari!

Vasea s-a uitat la chipurile lor: Anna, triumfătoare, Irina, speriată, Alioşa, furios, Konstantin, impenetrabil. Pereţii păreau să se strângă iar; focul mistuia tot aerul, aşa că oricât de tare s-ar fi agitat plămânii ei, nu putea respira. Teroarea o acaparase, teroarea sălbăticiunii prinse în capcană. S-a întors şi a fugit din bucătărie.

Alioşa a prins-o din urmă, la uşa de afară. îşi trăsese repede cizmele şi mănuşile, se acoperise într-o

pelerină şi îşi pusese un şal pe cap. Băiatul a prins-o cu ambele mâini şi a întors-o.

— Ai înnebunit, Vasea?

— Dă-mi drumul! Ai auzit-o pe Anna Ivanovna. Mai bine risc în pădure decât să fiu încuiată undeva pentru totdeauna.

Tremura, cu ochii sălbatici.

— Toate astea sunt prostii. Aşteaptă să se întoarcă tata.

— Tata a fost de acord!

Vasea şi-a înghiţit lacrimile, dar tot i-au curs pe obraji.

— Anna nu ar fi îndrăznit altfel. Oamenii spun că necazurile noastre se întâmplă din vina mea. Crezi că nu am auzit? O să arunce în mine cu pietre, ca în vrăjitoare, dacă rămân. Probabil că tata *chiar* încearcă să mă protejeze. Dar mai bine mor în pădure decât într-o mănăstire.

I-a cedat vocea.

— N-o să fiu măicuţă niciodată - auzi? Niciodată!

S-a smucit, dar Alioşa o ţinea strâns.

— O să te protejez eu până se întoarce tata. O să-l fac să înţeleagă.

— Nu poţi să mă protejezi dacă fiecare om din sat se întoarce împotriva noastră. Crezi că nu le-am auzit vorbele, frate?

— Aşa că vrei să te duci în pădure şi să mori? a sărit Alioşa. Un sacrificiu nobil? Cum o să ajute asta?

— Am ajutat cât am putut şi asta mi-a adus doar ură din partea oamenilor, a răspuns Vasea. Dacă asta e ultima decizie pe care mai pot să o iau, măcar e decizia *mea.* Lasă-mă să plec, Alioşa. Nu îmi e frică.

— Dar mie da, fată proastă ce eşti! Crezi că vreau să te pierd din cauza unei asemenea nebunii? N-o să te las să pleci.

Cu siguranţă, îi lăsase urme de degete pe umeri, acolo Unde o ţinuse cu putere.

— Şi tu, frate? a spus Vasea, furioasă. Ce, sunt un copil? Mereu trebuie să decidă altcineva pentru mine. Dar o să decid asta pentru mine.

— Dacă tata sau Kolea ar înnebuni, nu i-aş lăsa nici pe ei să ia decizii.

— Dă-mi drumul, Alioşa.

El clătinat din cap. Vocea s-a domolit.

— Poate există magie în pădure, destulă cât să pot s-o
sfidez pe Anna Ivanovna; te-ai gândit la asta?

Alioşa a râs scurt.

— Eşti prea mare pentru basme.

— Chiar aşa? a spus Vasea.

A zâmbit către el, deşi buzele îi tremurau.

Alioşa şi-a amintit deodată de toate momentele când ochii ei se mişcaseră, urmărind lucruri pe care el nu putea să le vadă. Braţele i-au căzut pe lângă corp. S-au uitat unul la celălalt.

— Vasea... promite-mi că o să te văd din nou.

— Dă-i pâine domovoiului, a spus Vasea. Stai de veghe la cuptor noaptea. Curajul s-ar putea să te salveze. Am făcut ce am putut. Rămas bun, frate. O să... o să încerc să mă întorc.

— *Vasea...*

Dar ea se strecurase deja pe uşa de la bucătărie.

Părintele Konstantin o aştepta lângă uşa bisericii.

— Eşti nebună, Vasilisa Petrovna?

Ochii ei verzi s-au uitat în sus, spre ai lui, luându-l în râs. Lacrimile i se uscaseră; era rece şi calmă.

— Dar, Batiuşka, trebuie să ascult de mama mea vitregă.

— Atunci du-te şi depune jurămintele.

Vasea a râs.

— Vrea să plec; să mor sau să depun jurămintele; nu-i pasă. Ei bine, o să-mi fac şi mie, şi ei pe plac.

— Lasă prostia asta. O să depui jurămintele. O să fie aşa cum doreşte Dumnezeu şi el aşa a vrut.

— Chiar aşa? a spus Vasea. Şi tu eşti vocea lui Dumnezeu, să înţeleg. Ei bine, mi s-a dat să aleg şi asta aleg.

S-a întors către pădure.

— Ba nu, a spus Konstantin şi ceva din vocea lui a făcut-o pe Vasea să se întoarcă.

Doi bărbaţi au ieşit din umbră.

— Duceţi-o în biserică în noaptea asta şi legaţi-o de mâini, a spus Konstantin, fără să-şi ia ochii de la Vasea o secundă. O să plece odată cu răsăritul.

Vasea a luat-o la fugă. Dar avusese un avantaj de numai trei paşi şi bărbaţii erau foarte puternici. Unul dintre ei s-a întins şi mâna lui s-a agăţat de tivul pelerinei ei. Fata s-a împiedicat şi a căzut, rostogolindu-se, lovind aerul panicată. Bărbatul s-a aruncat asupra ei şi ţintuit-o la pământ. Simţea zăpada rece pe gât. A simţit funia îngheţată zgâriindu-i încheieturile.

S-a forţat să se lase moale, ca şi cum leşinase de frică. Bărbatul era mai obişnuit să lege fiare moarte şi să le care; mâinile lui încleştate s-au relaxat cât timp a

mânuit stângaci funia. Vasea a auzit paşii preotului şi ai celuilalt bărbat apropiindu-se.

Apoi, a sărit în picioare, ţipând, împungând cu degetele în ochii celui care o răpise. El s-a dat înapoi; ea s-a răsucit într-o parte, s-a rostogolit pe picioare şi a fugit mai tare ca niciodată, în spate a auzit ţipete, cineva gâfâind, paşi. Dar nu va fi prinsă din nou. Niciodată.

A fugit şi nu s-a oprit, până când n-a fost înghiţită de umbra copacilor.

Seninul cerului de noapte lumina zăpada care îi stătea, solidă, sub picioare. Vasea a fugit în pădure, cu vânătăi şi gâfâind. Pelerina largă îi flutura în jur. A auzit urlete dinspre sat. Urmele ei se vedeau clar pe zăpada proaspătă, aşa încât viteza era singura ei speranţă. A alergat de la o umbră la alta, până când urletele s-au auzit tot mai vag şi s-au oprit, într-un final. *Nu îndrăznesc să mă urmărească,* s-a gândit Vasea. *Le e frică de pădure după ce se lasă întunericul.* Şi apoi, sumbru: *Au dreptate.*

Respiraţia ei s-a calmat. A intrat şi mai adânc în pădure. A ascultat; a strigat cu voce tare. Dar totul era calm. Leşîul nu răspundea. Rusalka dormea, visând la vară. Vântul nu agita copacii.

A trecut un timp; ea nu ştia cât de mult. Pădurea se făcea mai deasă şi ascundea stelele. Luna se ridica tot mai sus şi arunca umbre, apoi veneau norii şi lăsau pădurea în întuneric. Vasea a mers până când a început să i se facă somn, şi apoi teroarea de a adormi a forţat-o din nou să rămână trează. A luat- o spre nord, spre est şi spre sud iar.

Noaptea trecea şi Vasea tremura în timp ce mergea. îi clănţăneau dinţii. Degetele de la picioare i-

au amorţit, în ciuda cizmelor grele. O mică parte din ea credea - spera - că o să gasească ajutor în pădure. Destin - magie. Sperase că va veni Pasarea de Foc sau Calul cu Coama de Aur sau corbul care era de fapt un prinţ... *ce fată prostuţă eşti, să crezi în basme.* Paaurea, in timpul iernii, era indiferentă faţă de femei şi bărbaţi; chyertii dormeau iarna şi. nu exista niciun prinţ-corb.

Mai bine mor. E mai bine decât o mănăstire.

Dar Vasea nu putea să creadă asta. Era tânără; sângele ei era fierbinte. Nu putea să se convingă să se aşeze în zăpadă.

S-a împleticit în picioare mai departe, însă era tot mai slăbită. îi era frică de puterea care i se stingea; îi era frică de mâinile care îi înţepeneau, de buzele reci.

în cea mai întunecată parte a nopţii, Vasea s-a oprit şi s-a uitat înapoi. Anna Ivanovna va râde de ea dacă se întoarce. O s-o lege ca pe o căprioară şi o s-o încuie în biserică şi o s-o trimită la o mănăstire. Dar nu voia să moară şi îi era foarte frig.

Apoi, Vasea s-a uitat atentă la copacii de o parte şi de alta a ei şi a realizat că nu ştia unde era.

Nu contează. Putea să-şi refacă paşii înapoi. S-a uitat din nou în spate.

Urmele ei se şterseseră.

Vasea şi-a înăbuşit un val de panică. Nu era pierdută. Nu avea cum să se piardă. A luat-o spre nord. Picioarele ei obosite scârţâiau fără vlagă pe zăpadă. Din nou, pământul începea să pară îmbietor. Sigur putea să se întindă. Doar un moment...

O formă întunecată s-a întrezărit deasupra ei: un copac, contorsionat tot, mai mare decât orice copac pe care-l văzuse Vasea. Memoria i s-a agitat, încercând să

răzbată prin ceaţă. Şi-a amintit un copil pierdut, un stejar imens, un bărbat adormit cu un singur ochi. Şi-a amintit un coşmar vechi. Copacul umplea tot cadrul. *Să se apropie? Să fugă?* îi era prea frig să se întoarcă.

Apoi a auzit un plânset.

Vasea s-a oprit, abia respirând. Când a făcut asta, sunetul s- a oprit şi el. Dar când s-a mişcat din nou, sunetul a urmat-o. Luna ştearsă a ieşit lăsând forme ciudate pe zăpadă.

Acolo - o strălucire albă - între doi copaci. Vasea a mers mai repede, stângace pe picioarele amorţite. Nu era nicio casă la care să se întoarcă, niciun vazila care să-i dea putere.

Curajul ei pâlpâia ca o lumânare pe cale să se stingă. Copacul părea să umple toată lumea. *Hai aici,* a şoptit o voce, încet, mârâind. *Mai aproape.*

Scârţâit. în spate, un pas care nu era al ei. Vasea s-a întors. Nimic. Dar când mergea, cealaltă pereche de picioare păstra ritmul.

Era la douăzeci de paşi distanţă de stejarul contorsionat. Paşii s-au apropiat. îi era tot mai greu să gândească. Copacul părea să umple lumea. *Mai aproape.* Ca un copil într-un coşmar, Vasea n-a îndrăznit să se uite înapoi.

Picioarele din spatele ei au început să fugă şi s-a auzit un ţipăt ascuţit şi fără vlagă. Vasea a alergat şi ea, consumându-şi ultimele puteri. O figură în zdrenţe a apărut în faţa ei, stând sub un copac, cu o mână întinsă. Singurul ochi pe care îl mai avea strălucea cu triumfător şi lacom. *Eu te-am găsit primul.*

Apoi Vasea a auzit alt sunet: tropăitul copitelor. Figura de lângă copac a strigat la ea furioasă: *Mai*

repede! Copacul era în faţa ei, creatura în spate - dar la stânga ei a venit o iapă albă, galopând, rapidă ca focul. Oarbă, terifiată, Vasea s-a întors către cal. Cu coada ochiului, a văzut upirul ieşindu-i în faţă, dinţii strălucind pe faţa îmbătrânită, moartă.

în secunda aceea, iapa albă i s-a alăturat. Călăreţul a întins o mână. Vasea a apucat-o şi a fost aruncată pe greabănul iepei. Upirul a aterizat în zăpadă, acolo unde fusese ea. Calul a luat-o la galop. în spatele lor se auzeau strigăte îngemănate: unul de durere şi unul de furie.

Călăreţul nu vorbi. Vasea, gâfâind, n-a avut decât un moment de recunoştinţă pentru această păsuire. Se bălăngănea, cu capul în jos, pe greabănul iepei, în timp ce călăreau. Fata se simţea de parcă urmau să-i iasă măruntaiele prin piele, cu fiecare lovitură a copitelor calului, şi totuşi galopau în continuare. Nu îşi simţea faţa sau picioarele. Mâna zdravănă care o scosese din zăpadă o ţinea imobilizată, dar călăreţul n-a vorbit. Iapa nu mirosea ca niciun cal pe care îl văzuse Vasea vreodată, a flori necunoscute şi piatră caldă, nepotrivite cu noaptea aspră.

Au alergat până când Vasea n-a mai putut suporta durerea sau frigul.

— Te rog, a gâfâit ea. Te rog.

Brusc, după o călătorie sfâşietoare, au poposit undeva. Vasea a alunecat de pe cal şi a căzut, aplecată peste zăpadă, amorţită, gâfâind, ţinându-se de coastele pline de vânătăi. Iapa a rămas nemişcată. Vasea nu l-a auzit pe călăreţul ei descălecând, dar dintr-odată l-a zărit stând pe zăpadă. Vasea s-a chinuit să se ridice pe picioarele amorţite. Capul ei era dezvelit în întunericul

nopţii. Ningea; fulgii i se încurcau în coada împletită. Nici să
tremure nu mai putea; se simţea greoaie şi obosită.

Bărbatul s-a uitat în jos la ea, şi ea în sus la el.

Ochii lui erau palizi ca apa, sau ca gheaţa, iarna.

— Te rog, a şoptit Vasea. îmi e rece.

— Totul e rece aici, a răspuns el.

— Unde sunt?

El a dat din umeri.

— Trecută de locul unde bate vântul din nord. La capătul lumii. Nicăieri.

Vasea s-a clătinat brusc, şi ar fi căzut, dar bărbatul a prins-
o.

— Spune-mi cum te cheamă, devuşka.

Vocea lui ridica ecouri ciudate în pădurea din jurul lor.

Vasea a clătinat din cap. Pielea lui era de gheaţă. Ea s-a retras, împiedicându-se.

— Cine eşti?

în buclele lui întunecate s-au prins fulgii; capul lui era descoperit, ca al ei. A zâmbit şi n-a spus nimic.

— Te-am mai văzut înainte, a spus ea.

— Eu vin odată cu zăpada, a spus el. Vin atunci când mor oamenii.

îl recunoştea. îl recunoscuse din momentul în care mâna lui a prins-o pe a ei.

— Sunt pe moarte?

— Probabil.

A pus o mână rece sub falca ei. Vasea şi-a simţit inima bubuind pe degetele lui. Apoi, dintr-odată, a lovit-o durerea. Nu îi mai ajungea aerul; s-a lăsat în genunchi. în sânge păreau să se formeze cioburi de

cristal. El a îngenuncheat cu ea. *Karaciun,* s- a gândit Vasea. *Morozko, demonul îngheţului. Moartea, e moartea. O să mă găsească îngheţată în zăpadă, ca pe fata din poveste.*

A tras o gură de aer şi a simţit că îngheţul îi ajunge în plămâni.

— Dă-mi drumul, a şoptit ea.

Buzele şi limba îi erau prea îngheţate ca să o asculte.

— Nu m-ai fi salvat acolo la copac dacă voiai să mă omori.

Demonul a lăsat mâna jos. Ea a căzut înapoi în zăpadă,
gâfâind, chircită.

El s-a ridicat în picioare.

— Chiar aşa, prostuţo? a spus el, cu vocea subţire, furioasă. Ce dementă te-a adus în pădure în noaptea asta?

Vasea s-a forţat să stea în picioare.

— Nu sunt aici pentru că aşa am vrut eu.

Iapa albă a venit mai aproape, în spatele ei, şi i-a suflat căldură pe obraz. Vasea şi-a îngropat degetele în coama lungă.

— Mama mea vitregă voia să mă trimită la o mănăstire.

Vocea lui era plină de dispreţ.

— Aşa că ai fugit? E mai uşor să scapi dintr-o mănăstire decât din ghearele Ursului.

Vasea s-a uitat în ochii lui.

— N-am fugit. Bine, am fugit, dar doar...

Nu a reuşit să spună mai mult. S-a prins de cal, la capătul puterilor. I se învârtea capul. Iapa şi-a

curbat gâtul. Mirosul de piatră şi de flori a mai trezit-o puţin pe Vasea; s-a îndreptat şi şi- a strâns buzele.

Demonul îngheţului s-a apropiat. Vasea şi-a întins mâna, instinctiv, ca să-l ţină la distanţă. Dar el i-a prins mâna învelită de mănuşă între ale sale.

Tot corpul ei s-a încordat, îngrozit de durere, dar chinul n-a venit. Mâna lui era puternică şi rece ca gheaţa pe râu; era aproape blândă cu degetele ei îngheţate.

— Spune-mi cine eşti.

Vocea lui a trimis un fior de aer aspru peste faţa ei.

— Sunt... sunt Vasilisa Petrovna, a spus ea.

Ochii lui păreau să-i pătrundă în craniu. Şi-a muşcat limba şi nu s-a uitat în altă direcţie.

— îmi pare bine, atunci, a spus demonul.

Fata şi-a dat drumul şi a făcut un pas în spate. Ochii lui albaştri scânteiau. Vasea a crezut că-şi imaginează privirea triumfătoare de pe faţa lui.

— Acum spune-mi din nou, Vasilisa Petrovna, a adăugat el, pe jumătate batjocoritor: ce cauţi la plimbare prin pădurea neagră? Asta e timpul meu şi numai al meu.

— Urmau să mă trimită la mănăstire la răsăritul soarelui, a spus Vasea. Dar mama mea vitregă a spus că nu trebuie să plec dacă îi aduc flori albe de primăvară, podsnejniki.

Demonul îngheţului s-a uitat lung şi apoi a râs. Vasea s-a uitat la el, uluită, apoi a continuat:

— Bărbaţii au încercat să mă oprească. Dar am scăpat. Am fugit în pădure. Mi-a fost atât de teamă, că nici să gândesc nu puteam. Am vrut să mă întorc,

dar m-am pierdut. Am văzut stejarul contorsionat. Şi apoi am auzit paşii.

— Prostii, a spus demonul îngheţului, sec. Nu sunt singura putere din pădurile astea. Nu ar fi trebuit să pleci de la vatră.

— A trebuit, a răspuns Vasea.

Întunericul i-a apărut dintr-odată în faţa ochilor. Scurtul ei moment de energie pălea repede.

— Urmau să mă ducă la o *mănăstire.* Am decis că mai bine îngheţ într-un morman de zăpadă.

Pielea îi tremura toată.

— Ei bine, asta a fost înainte să încep să îngheţ într-un morman de zăpadă. Doare.

— Da, a spus Morozko. Da, doare.

— S-au trezit morţii, a şoptit Vasea. O să moară domovoiul dacă plec eu. Familia mea o să moară dacă mă trimit departe. Nu ştiu ce să fac.

Demonul îngheţului nu a spus nimic.

—Trebuie să mă duc acasă acum, a reuşit Vasea să zică. Dar nu ştiu unde e casa mea.

Iapa albă a tropăit şi şi-a scuturat coama. Picioarele Vasiei au cedat dintr-odată, de parcă era un mânz nou-născut.

— La est de soare, la vest de lună, a spus Morozko. Dincolo de următorul copac.

Vasea n-a răspuns. Pleoapele ei s-au agitat şi s-au închis.

— Hai, atunci, a adăugat Morozko. E frig.

A prins-o pe Vasea când era pe cale să cadă. Lângă ei se afla un crâng cu brazi bătrâni, cu ramuri îmbârligate. A luat-o pe fată pe sus. Capul şi mâna ei stăteau atârnate; inima îi pâlpâia plăpând.

Asta a fost aproape o victorie, i-a spus iapa călăreţului ei, suflând un nor de abur înspre faţa fetei.

— Da, a răspuns Morozko. E mai puternică decât am îndrăznit să sper. Altcineva ar fi murit.

Iapa a pufnit. *Nu e nevoie să o pui la încercare. Ursul a făcut asta deja. O secundă în plus şi ar fi avut-o el primul.*

— Ei bine, n-a reuşit şi trebuie să fim recunoscători.

O să-i spui? a întrebat iapa.

— Totul? a spus demonul. Despre urşi şi vrăjitori, vrăji din safir şi împăratul mării? Nu, sigur că nu. O să-i spun cât de puţin pot. Şi sper că asta e de ajuns.

Iapa şi-a scuturat coama şi a lăsat urechile pe spate, dar demonul îngheţului n-a observat. A intrat printre brazi, cu fata în braţe. Iapa a oftat şi l-a urmat

.Partea a treia

23.

Casa care nu era acolo

Câteva ore mai târziu, Vasea a deschis ochii şi s-a văzut aşezată în cel mai frumos pat la care ar fi putut visa cineva vreodată. Cuverturile erau din blană albă, grele şi moi ca zăpada. Nuanţe palide de albastru şi galben se unduiau prin ţesătură, ca o zi însorită în ianuarie. Cadrul şi stâlpii patului erau crestaţi ca să

arate ca trunchiuri de copaci vii şi deasupra atârna un baldachin de crengi.

Vasea se chinui să îşi revină. Ultimul lucru pe care şi-l amintea: *flori*, căutase flori. De ce? Era decembrie. Dar trebuia să găsească flori.

Vasea s-a ridicat cu greu, gâfâind, zbătându-se în faldurile păturii.

A văzut încăperea şi a căzut înapoi pe spate, tremurând.

Camera - ei bine, dacă patul era extraordinar, camera era pur şi simplu stranie. La început, Vasea a crezut că se află într-o dumbravă de copaci imenşi. Mult deasupra ei se vedea bolta cerului senin. Dar, imediat după, i s-a părut că se află undeva înăuntru, într-o casă de lemn al cărei tavan era pictat într-un albastru ca cerul. Nu avea însă idee care din astea era varianta reală şi, încercând să se decidă, a ameţit.

într-un final, Vasea şi-a înfundat faţa într-o pătură şi a decis să doarmă din nou. Cu siguranţă se va trezi înapoi acasă, cu Dunia lângă ea, întrebând-o dacă avusese un coşmar. Nu, nu-i aşa - Dunia era moartă. Dunia se plimba prin păduri într-un giulgiu.

Vasiei i se învârtea capul. Dar nu putea să-şi aducă aminte... şi apoi a ştiut. Bărbaţii, preotul, mănăstirea. Zăpada, demonul îngheţului, degetele lui pe gâtul ei, frigul, un cal alb. Voise să o omoare. îi salvase viaţa.

S-a chinuit iar să se ridice, dar a reuşit doar să stea în genunchi între pături. A strâns din ochi disperată, dar n-a reuşit să facă acea cameră să se liniştească. într-un final, a închis ochii şi a descoperit marginea patului când s-a rostogolit peste ea. S-a lovit cu umărul de podea. I s-a părut că simte o atingere

umedă, de parcă ar fi căzut într-un morman de zăpadă. Nu - acum pământul era neted şi cald, ca lemnul bine nivelat de lângă o vatră. I s-a părut că aude un foc pocnind. S-a ridicat în picioare, clătinându-se. Cineva îi dăduse cizmele şi ciorapii jos. îi îngheţaseră picioarele; şi-a văzut degetele albe şi fără sânge în ele.

N-a putut să se uite la nimic din casă. Era o cameră; era o dumbravă de brazi în aer liber, şi nu putea să îşi dea seama care dintre ele. A închis ochii strâns, şchiopătând pe picioarele rănite.

— Ce vezi? a spus o voce clară, necunoscută.

Vasea s-a întors către voce, fără să îndrăznească să deschidă ochii.

— O casă, a spus, răguşită. O dumbravă de brazi. Ambele.

— Prea bine, a spus vocea. Deschide ochii.

Vasea a făcut asta, clipind des. Bărbatul cel rece - demonul îngheţului - stătea în mijlocul încăperii şi, în sfârşit, putea să se uite la el. Părul lui negru şi dezordonat îi cădea pe umeri. Faţa batjocoritoare putea să fi aparţinut unui tânăr de douăzeci de ani sau unui războinic de cincizeci. Spre deosebire de orice alt bărbat pe care îl văzuse Vasea până atunci, el era bărbierit complet - poate asta era ceea ce îi dădea feţei lui o tentă de tinereţe. Cu siguranţă, ochii lui erau bătrâni.

Când s-a uitat în ei, s-a gândit: *n-am ştiut că ceva poate să fie atât de bătrân şi să fie încă în viaţă.* Gândul a speriat-o.

Dar mai puternic decât frica era scopul ei.

— Te rog, a spus ea. Trebuie să mă duc acasă.

Privirea lui palidă a măsurat-o de sus până jos.

— Te-au dat afară, a spus el. O să te trimită la o mănăstire. Şi totuşi, tu vrei acasă?

Şi-a muşcat buza tare.

— Domovoiul o să dispară dacă nu sunt acolo. Poate tatăl meu s-a întors până acum şi pot să-l fac să înţeleagă.

Demonul înghеţului a studiat-o un moment.

— Poate, a spus, în cele din urmă. Dar eşti rănită. Eşti epuizată. Prezenţa ta n-o să-i facă prea mult bine domovoiului.

— Trebuie să încerc. Familia mea e în pericol. Cât timp am dormit?

El a dat din cap. O urmă de amuzament sec i-a încreţit buzele.

— Aici există numai ziua de azi. Fără cea de ieri şi fără cea de mâine. Pot să stai un an şi să ajungi acasă imediat după ce ai plecat. Nu contează cât ai dormit.

Vasea a tăcut, încercând să înţeleagă. într-un final, a spus, pe o voce mai joasă:

— Unde sunt?

Noaptea în zăpadă îi înceţoşase memoria, dar i s-a părut că recunoaşte indiferenţa de pe faţa lui, o urmă de răutate şi o urmă de suferinţă. Acum, părea doar amuzat.

— Casa mea, a spus el. Atâta timp cât am una.

Asta nu mă ajută. Vasea şi-a înghiţit cuvintele înainte ca ele să poată ieşi, dar trebuie să i se fi văzut pe faţă.

— îmi e teamă, a adăugat el grav, deşi avea o strălucire în ochi, că ai un dar - sau un blestem -, ceea ce oamenii tăi numesc clarviziune. Casa mea e o

dumbravă de brazi şi dumbrava asta de brazi e casa mea şi tu le vezi pe amândouă deodată.

— Şi ce fac în legătură cu asta?

Vasea a sâsâit printre dinţii încleştaţi, nefiind prea capabilă să caute cuvinte politicoase - într-o secundă, urma să i se facă
rău pe podeaua de sub picioarele lui.

— Uită-te la mine, a spus el.

Vocea lui o constrângea; părea că îi răsuna în interiorul craniului.

— Uită-te numai la mine.

Şi-a ridicat ochii către ai lui.

— Eşti în casa mea. Crede-mă că aşa e.

Nesigură, Vasea şi-a repetat asta sie înseşi. Pereţii păreau să se liniştească pe măsură ce îi privea. Era într-o locuinţă spaţioasă, austeră, cu sculpturi deteriorate pe crucete şi un tavan de culoarea cerului la miez de zi. O sobă mare dădea căldură în capătul camerei. Pe pereţi erau agăţate goblenuri: lupi în zăpadă, un urs care hiberna, un războinic cu păr negru care mâna o sanie.

Şi-a luat ochii de la ele.

— De ce m-ai adus aici?

— Calul meu a insistat.

— Râzi de mine.

—Chiar aşa? Rătăciseşi prin pădure prea multă vreme; picioarele şi mâinile tale sunt îngheţate. Poate că ar trebui să te simţi onorată. Nu prea am musafiri.

— Atunci, sunt onorată, a spus Vasea.

Nu putea să se gândească la nimic altceva de spus.

A mai studiat-o un moment.

— îţi e foame?

Vasea a auzit ezitarea din vocea lui.

— Tot calul tău a sugerat şi asta? a întrebat, fără să se poată abţine.

Bărbatul a râs şi ei i s-a părut că arată puţin surprins.

— Da, sigur. A avut mulţi mânzi. Am încredere în judecata
ei.

Dintr-odată, el şi-a înclinat capul. Ochii albaştri îi ardeau.

— Servitorii mei vor avea grijă de tine, a adăugat brusc. Eu trebuie să plec o vreme.

Nu era nimic uman la faţa lui, şi, pentru un moment, Vasea n-a putut să-l vadă pe bărbat deloc, zărind în loc doar un vânt care biciuia crengile copacilor bătrâni, urlând triumfător în timp ce se ridica. A clipit repede ca să alunge imaginea.

— Rămas bun, a spus demonul îngheţului şi a dispărut.

Vasea, luată prin surprindere de plecarea lui, a privit
prudentă în jur. Tapiseriile o atrăgeau. Erau pline de viaţă, lupii şi bărbatul şi caii păreau gata să sară pe podea într-o spirală de aer rece. S-a plimbat prin cameră, examinându-le în timp ce mergea. într-un final, a ajuns în faţa sobei şi şi-a întins degetele îngheţate.

Sunetul unei copite care zgârie a făcut-o să tresară. Iapa albă a venit lângă ea, fără hamuri pe ea. Coama ei lungă era ca spuma unei cascade. Părea să fi venit din direcţia unei uşi de pe peretele opus, dar aceasta era închisă. Vasea s-a holbat. Iapa a dat din

cap. Vasea şi-a adus aminte de bunele maniere şi a făcut o plecăciune.

— Mulţumesc, domniţă. Mi-ai salvat viaţa.

Iapa a dat din ureche. *N-a fost mare lucru.*

— Pentru mine da, a spus Vasea, cu o tentă de asprime.

Nu asta am vrut să zic, a spus iapa. *Am vrut să spun că eşti o creatură la fel ca noi, făcută doar din puterile lumii. Te-ai fi salvat şi singură. Nu eşti făcută pentru mănăstiri, dar nici să fii creatura Ursului.*

— Asta aş fi fost? a spus Vasea, amintindu-şi de alergat, de teroare, de paşii din întuneric. Nu m-am descurcat prea bine. Dar ce vrei să spui prin puterile lumii? Am fost făcuţi toţi de Dumnezeu.

Presupun că Dumnezeul ăsta te-a învăţat şi limba noastră.

— Normal că nu, a spus Vasea. Acela a fost vazila. îi lăsam
ofrande.

Iapa a lovit copita de podea. *îmi amintesc mai mult şi văd mai mult decât tine. Şi voi face asta, pentru mult timp de-acum înainte. Noi nu vorbim cu prea mulţi oameni şi spiritul cailor nu se arată nimănui. Există atâta magie în oasele tale. Trebuie să ţii cont de ea.*

— Sunt blestemată, atunci? a şoptit Vasea, speriată.

Nu înţeleg ce înseamnă „ Eşti blestemată". Eşti. Şi pentru că eşti, poţi să te plimbi unde vrei tu, în pace, în uitare, în adâncurile iadului, dar mereu vei putea să alegi.

A urmat o pauză. Pe Vasea o durea faţa şi imaginea pe care o vedea începuse să se fragmenteze.

Imaginea satului înzăpezit începea să se întrevadă în privirea ei.

Este mied pe masă, a spus iapa, văzând umerii căzuţi ai fetei. *Ar trebui să bei şi să te odihneşti din nou. Va fi mâncare când te trezeşti.*

Vasea nu mai mâncase de la cină, dinainte să se aventureze în pădure. Stomacul ei i-a amintit, cu forţa, acest lucru. O masă de lemn stătea pe cealaltă parte a cuptorului, înnegrită de vreme, plină de gravuri. Carafa argintie de deasupra era decorată cu ghirlande de flori argintii. Cupa era bătută în argint şi avea pietre roşii ca focul.

Pentru un moment, fata a uitat că îi era foame. A ridicat cupa şi a înclinat-o în lumină. Era frumoasă. S-a uitat întrebătoare către iapă.

îi plac anumite obiecte, a spus ea, *deşi nu înţeleg de ce. Şi face cadouri frumoase.*

Carafa avea, într-adevăr, mied: subţire şi tare şi cumva înţepător, ca soarele pe timpul iernii. în timp ce-l bea, Vasiei i s- a făcut, dintr-odată, somn. Cu pleoapele grele, n-a putut să facă mai mult decât să pună cupa jos. A făcut o plecăciune, în liniște, în faţa iepei albe, şi s-a împleticit în picioare până la patul cel mare.

* * *

Toată ziua aia, o furtună a răvăşit pământurile îngheţate din nordul Rusiei. Oamenii de la ţară s-au retras în case şi şi-au pus zăvorul la uşi. Chiar şi focurile din sobă din palatul de lemn al lui Dimitrii, de la Moscova, dansau şi se unduiau. Cei bătrâni şi cei bolnavi ştiau că le venise vremea şi dispăreau, pe vântul care urla. Cei vii îşi făceau cruce când simţeau umbra trecând pe lângă ei. Dar la căderea serii aerul s-a liniştit şi cerul s-a umplut de promisiunea zăpezii.

Cei care au rezistat chemării au zâmbit, căci ştiau că vor trăi.

Un bărbat cu păr negru a ieşit dintre doi copaci şi a ridicat faţa. către cerul despicat de nori. Ochii lui străluceau de un albastru nepământesc, în timp ce scruta umbrele care se ridicau. Mantia îi era făcută din blană şi brocart de culoarea nopţii, deşi venise în zonele de graniţă scăldate în lumina amurgului, unde iarna purta cu ea promisiunea primăverii. Pământul avea o pătură groasă de nea.

Un cântec rupea liniştea serii abia aşternute, subţire, încet şi dulce. Chiar şi când s-a îndreptat către el, Morozko a simţit latura întunecată a magiei căreia îi dăduse drumul, căci muzica îi amintea de suferinţă: de ore lente pline de regret. Suferinţa pe care n-o mai simţise - nu putea să o simtă - de o mie de ani.

A mers în continuare, fără să ţină seama de asta, până când a ajuns la copacul unde o privighetoare cânta în întuneric.

— Micuţo, vii înapoi cu mine? a spus el.

Creatura mititică a sărit pe o creangă mai joasă şi a ridicat capul cafeniu, întunecat.

Să trăieşti cum au trăit fraţii şi surorile tale, a spus Morozko. Am un tovarăş pentru tine

.Pasărea a cântat, încet.

— Nu-ţi vei căpăta puterea altfel, şi ea e generoasă şi plină de curaj.

Pasărea a ciripit şi şi-a ridicat aripile castanii.

— Da, există moarte în asta, dar nu înainte de bucurie sau glorie. Mai bine stai aici şi cânţi pentru eternitate?

Pasărea a ezitat şi apoi a sărit de pe creangă cu un suspin. Morozko a privit-o.

— Urmează-mă, atunci, a spus el încet, în timp ce vântul se ridica din nou în jurul lui.

* * *

Vasea încă dormea când s-a întors demonul îngheţului. Iapa moţăia lângă sobă.

— Ce părere ai? a întrebat el iapa, cu voce joasă.

Iapa era pe cale să răspundă, dar au întrerupt-o un huruit şi un nechezat. Un armăsar castaniu cu o stea în frunte a năvălit în cameră. A pufăit şi a bătut din picioare, scuturându-şi zăpada de pe spatele cu pete negre.

Iapa şi-a lăsat urechile pe spate. *Cred,* a spus ea, *că fiul meu a venit unde nu trebuie.*

Armăsarul, deşi graţios ca un cerb, încă aducea puţin cu un mânz cu picioare lungi. Se uita atent la mama lui. *Am auzit că aveţi o campioană aici,* a spus el.

Iapa a dat din coadă. *Cine ţi-a spus asta?*

— Eu, a spus Morozoko. L-am adus înapoi cu mine.

Iapa s-a uitat lung la călăreţul ei, dând din urechi şi cu nările tremurând. *L-ai adus pentru ea?*

— Am nevoie de fata asta, a spus Morozko, aruncându-i iepei o privire dură. Ştii şi tu. Dacă e

suficient de prostuţă să rătăcească prin pădurea Ursului, noaptea, atunci are nevoie de un tovarăş.

Ar fi spus mai multe, poate, dar a fost întrerupt de un huruit. Vasea se trezise şi căzuse din pat, neobişnuită cu aşternuturile, troiene de zăpadă în acelaşi timp.

Calul cel înalt, cu blana lui castanie care sticlea negru în lumina focului, a mers către ea cu paşi mărunţi, cu urechile ciulite. Vasea, încă doar pe jumătate trează şi masându-şi un umăr care o durea tare, s-a uitat în sus, dându-şi seama că era nas în nas cu un armăsar tânăr şi înalt. A rămas nemişcată.

— Bună, a spus ea.

Calul fu mulţumit.

Bună, a răspuns. *O să mă călăreşti.*

Clătinându-se, Vasea s-a ridicat în picioare, simţindu-şi capul mult mai puţin greoi decât ultima dată când se trezise. Dar îi zvâcnea obrazul şi a trebuit să-şi forţeze ochii obosiţi să vadă numai armăsarul, nu şi umbrele care zburau în jurul lor ca nişte pene. Odată ce l-a putut privi, s-a uitat sceptică la spatele lui, două palme deasupra capului ei.

— Aş fi onorată să călăresc cu tine, a răspuns ea politicoasă, deşi Morozko a auzit tonul sec din vocea fetei şi şi-a muşcat buza. Dar poate că o să amân asta un moment; nişte haine în plus mi-ar fi de folos.

S-a uitat prin cameră, dar mantia, cizmele sau mănuşile nu erau nicăieri. Nu avea nimic pe ea, în afară de lenjeria de corp şifonată, cu pandantivul Duniei atârnându-i rece pe piept. Pleata ei se răvăşise în timpul somnului şi cortina groasă şi neagră care era

părul ei se desprinsese şi îi ajungea la talie. Şi l-a ferit de pe faţă, cu puţin curaj, şi şi-a croit drum către foc.

Iapa albă stătea lângă sobă, cu demonul îngheţului la căpătâiul său. Vasea a fost surprinsă de asemănarea feţelor lor: ochii oblici ai bărbatului şi urechile ciulite ale iepei. Armăsarul castaniu sufla aer cald în părul ei. Stătea atât de aproape, că nasul lui se lovea de umărul ei. Fără să se gândească, Vasea şi-a aşezat o mână pe grumazul lui. Urechile calului s-au întors scurt şi ea a zâmbit.

Era destul loc în faţa focului, în ciuda prezenţei absurde a doi cai înalţi şi bine făcuţi. Vasea s-a încruntat. Camera nu păruse atât de mare data trecută când se trezise.

Masa era pusă, cu două cupe de argint şi un ulcior subţire. Mirosul mierii calde plutea prin cameră. O felie de pâine neagră, care mirosea a secară şi anason, stătea lângă un platou de ierburi aromatice proaspete. într-o parte era un bol de pere şi în cealaltă unul de mere. în spatele a toate astea se afla un coş de flori albe cu capetele plecate modest. Podsnejniki. Ghiocei.

Vasea s-a oprit şi s-a uitat lung.

— Pentru asta ai venit, nu-i aşa? a spus Morozko.

— Nu credeam că o să le şi găsesc!

— Eşti norocoasă, atunci.

Vasea s-a uitat la flori şi n-a spus nimic.

— Vino şi mănâncă, a spus Morozko. Vorbim mai târziu.

Vasea a deschis gura să protesteze, dar stomacul ei a
chiorăit. Şi-a înghiţit curiozitatea şi s-a aşezat. El a luat loc pe un scaun în faţa ei, rezemându-se de umărul

iepei. Ea a observat mâncarea şi buzele lui au zvâcnit văzându-i expresia.

— Nu e otravă.

— Presupun că nu, a spus Vasea, îndoielnic.

A rupt o bucată de pâine şi i-a dat-o calului. Armăsarul a luat-o entuziasmat.

— Hai, a spus Morozko, sau o să mănânce calul tot.

Cu grijă, Vasea a luat un măr şi a muşcat din el. Un gust dulce şi rece i-a sfârâit pe limbă. S-a întins după pâine. înainte să-şi dea seama, bolul îi era gol, jumătate din pâine se dusese şi ea era sătulă, împărţind bucăţele de pâine şi fructe celor doi cai. Morozko nu s-a atins de merinde. După ce a terminat ea de mâncat, Morozko a turnat mied. Vasea a băut din cupa ei poleită cu argint, savurând gustul razelor reci de soare şi al florilor de iarnă.

Cupa lui era la fel ca a ei, numai că pietrele de pe margine erau albastre.

Vasea n-a vorbit în timp ce bea. Dar, într-un final, şi-a pus cupa pe masa şi şi-a ridicat ochii înspre ai lui.

Putere, s-a gândit Morozko, puţin neliniştit, văzând-o plutind în adâncurile verzi. *Bătrânul Cernomor ar recunoaşte-o imediat. Dar e atât de tânără.*

— Ce se întâmplă acum? l-a întrebat ea.

— Asta depinde de tine, Vasilisa Petrovna.

— Trebuie să mă duc acasă, a spus ea. Familia mea e în pericol.

— Eşti rănită, a răspuns Morozko. Mai rău decât crezi. O să stai până când te vindeci. Familiei tale n-o să-i meargă mai rău decât acum.

Şi, mai blând, a adăugat:

— O să te duci acasă la răsăritul ce urmează nopţii în care ai plecat. îţi promit.

Vasea nu a spus nimic; obosită, nu a protestat. S-a uitat din nou înspre ghiocei.

— De ce mi i-ai adus?

— Ori îi duceai mamei tale florile astea, ori te duceai la o mănăstire.

Vasea a dat din cap.

— Ei bine, poftim, ia-le. Fă cum vrei.

Vasea s-a întins, ezitând, cât să atingă cu degetul o petală mătăsoasă şi umedă.

— De unde au venit?

— De la capătul pământurilor mele.

— Şi unde e asta?

— Acolo unde se topeşte zăpada.

— Dar ăsta nu e un loc.

— Chiar aşa? E mai multe lucruri. Aşa cum şi tu şi eu suntem mai multe lucruri şi casa mea e mai multe lucruri şi chiar şi calul ăla care stă cu botul în poala ta e mai multe lucruri. Florile tale sunt aici. Fii mulţumită.

Ochii verzi s-au aprins în direcţia lui din nou, revoltaţi, în loc să fie nesiguri.

— Nu-mi plac răspunsurile date pe jumătate.

— Nu mai pune întrebări pe jumătate atunci, a spus el, şi a zâmbit, dintr-odată fermecător.

Ea s-a înroşit. Armăsarul şi-a împins capul imens mai aproape. Ea a tresărit când calul şi-a pus buzele pe degetele rănite.

— Ah, a spus Morozko. Am uitat. Te doare?

— Doar puţin.

Dar nu s-a uitat în ochii lui.

El şi-a croit drum pe partea cealaltă a mesei şi a îngenuncheat astfel încât fetele lor să fie la acelaşi nivel.

— Pot?

Ea a înghiţit în gol. El i-a luat bărbia cu o mână şi i-a întors faţa în lumina focului. Avea urme negre pe obraz, acolo unde o atinsese el în pădure. Vârfurile degetelor de la mâini şi de la picioare erau albe. I-a examinat mâinile, a trasat o linie cu degetul, de-a lungul piciorului ei îngheţat.

— Nu te mişca, a spus el.

— De ce ai...

Dar apoi el şi-a lipit palma de maxilarul ei. Degetele lui erau dintr-odată fierbinţi, foarte fierbinţi, atât de tare, încât se aştepta să simtă mirosul propriei pieli arzând. A încercat să se retragă, dar a simţit cealaltă mână pe ceafă, în părul ei, ţinând-o strâns. Respira sacadat şi o zgâria în gât. Mâna lui a alunecat pe gâtul ei, şi dacă era posibil aşa ceva, arsura se simţea şi mai tare. Era prea şocată să ţipe. Chiar când a crezut că nu mai poate să îndure încă o secundă, el i-a dat drumul. S-a sprijinit pe armăsarul castaniu. Calul a suflat în părul ei, liniştind-o.

— Iartă-mă, a spus Morozko.

Aerul din jurul lui era rece, în ciuda căldurii din mâinile sale. Vasea a realizat că tremura. Şi-a atins pielea rănită. Era netedă şi caldă, fără semne pe ea.

— Nu mă mai doare.

Şi-a forţat vocea să se calmeze.

— Da, a spus el. Pot să vindec unele lucruri. Dar nu pot să vindec cu blândeţe.

S-a uitat la degetele ei de la picioare, la degetele ei distruse.

— Mai bine decât să rămân infirmă.

— Cum spui tu.

Dar când i-a atins degetele de la picioare, ea nu şi-a putut opri lacrimile.

— îmi dai mâinile? a spus el.

Ea a ezitat. Buricele degetelor îi erau degerate şi o mână era învelită stângaci într-o bucată de pânză ca să apere gaura franjurată din palmă, din noaptea în care upirul venise după Konstantin. Amintirea durerii a lovit-o fulgerător. El n-a aşteptat să vorbească. I-a trebuit toată puterea pe care o avea, dar şi-a înghiţit lacrimile când pielea de pe buricele degetelor i s-a făcut caldă şi roz.

La final, i-a luat mâna stângă şi a început să desfăşoare pânza.

— Tu eşti cel care m-a rănit, a spus Vasea, încercând să-şi distragă atenţia. în noaptea în care a venit upirul.

— Da, eu am fost.

— De ce?

— Ca să mă vezi, a spus el. Ca să-ţi aminteşti.

— Te mai văzusem şi înainte. Nu uitasem.

Capul lui era aplecat peste mâinile ei. Dar ea i-a văzut curbura gurii, crispată şi puţin chinuită.

— Dar te îndoiai. N-ai fi dat crezare propriilor simţuri după ce plecam. Sunt puţin mai mult decât o umbră acum, în casele oamenilor. Cândva, am fost oaspete.

— Cine e bărbatul cu un singur ochi?

— Fratele meu, a spus el scurt. Inamicul meu. Dar asta e o poveste lungă şi nu e pentru seara asta.

A pus bandajul din pânză deoparte. Vasea s-a împotrivit dorinţei de a-şi strânge pumnul.

— Asta va fi mai greu de vindecat decât degerătura.

— Am tot redeschis-o, a spus Vasea. Părea să mă ajute să apăr casa.

— Chiar face asta, a spus Morozko. Ai puterea asta în sânge.

A atins locul unde era rana.

— Vasea, pot să vindec asta, dar vei purta cu tine cicatricea.

— Fă-o, atunci, a spus ea, neputând să-şi ţină în frâu vocea tremurândă.

— Prea bine.

S-a întins către podea şi a luat un pumn de zăpadă. Vasea a rămas, un moment, descumpănită; a văzut dumbrava de brazi, zăpada de pe pământ, albastră de la lumina amurgului, roşie de la lumina focului. Dar apoi, casa s-a ridicat din nou în jurul ei şi Morozko a pus zăpadă pe rana din palma ei. I-a înţepenit tot corpul şi apoi a revenit durerea, mai rea ca înainte. Şi-a înghiţit un ţipăt şi a reuşit să stea nemişcată. Durerea era de nesuportat şi, înainte să se poată abţine, a suspinat o dată.

Chinul s-a stins brusc. El i-a dat drumul mâinii şi ea aproape a căzut de pe scaun. Armăsarul castaniu a salvat-o; ea a căzut pe corpul lui cald şi s-a ţinut de coama lui. Armăsarul şi-a aşezat capul astfel încât să-i atingă mâna tremurândă cu botul.

Vasea l-a împins deoparte şi s-a uitat la rană. Nu mai era. Nu mai era decât o cicatrice palidă, rece, perfect rotundă, în mijlocul palmei ei. Când a întors-o înspre lumina focului, a părut că reflectă lumina, de parcă avea o aşchie argintie de gheaţă sub piele. Nu, îşi imagina lucruri.

— Mulţumesc.

Şi-a pus ambele mâini în poală, ca să-şi ascundă tremuratul.

Morozko s-a ridicat şi s-a retras, uitându-se în jos către ea.

— O să te vindeci, a spus el. Odihneşte-te. Eşti invitata mea. Cât despre întrebări - vei primi răspunsuri. Cu timpul.

24.

Vasea a dat din cap, încă holbându-se la mâna ei. Când s-a uitat din nou în sus, el dispăruse.Am văzut dorinţa din inima ta

— Găsiţi-o! s-a răstit Konstantin. Aduceţi-o înapoi!

Dar bărbaţii nu voiau să se întoarcă în pădure. Au mers după Vasea până la marginea pădurii şi s-au oprit, bâiguind ceva despre lupi şi demoni. Despre frigul chinuitor.

— Dumnezeu o s-o judece acum, Batiuşka, a spus tatăl lui Timofei şi Oleg a dat din cap, încuviinţând.

Konstantin a ezitat, încolţit. întunericul din spatele copacilor părea absolut.

— Cum spuneţi voi, copiii mei, a spus el, făcând un efort. Dumnezeu o va judeca. Dumnezeu fie cu voi.

A făcut semnul crucii.

Bărbaţii au tropăit prin sat, mormăind cu capetele adunate la un loc. Konstantin s-a dus în chilia lui goală şi rece. Terciul de ovăz de la cină îi căzuse greu la stomac. A aprins o lumânare în faţa Maicii Domnului şi o sută de umbre au prins viaţă pe pereţi.

— Servitor slab, a mârâit o voce. De ce e vrăjitoarea liberă în pădure? Când ţi-am spus că trebuie oprită? Că trebuie să meargă la o mănăstire? Sunt nemulţumit, servitorul meu. Sunt foarte nemulţumit.

Konstantin a căzut în genunchi, umilit.

— Am încercat cât am putut, a pledat el. E un demon.

— Demonul e cu fratele meu şi dacă el e suficient de isteţ să-i vadă puterea...

Lumânarea s-a topit. Preotul, ghemuit pe podea, a rămas nemişcat.

— Fratele tău? a şoptit Konstantin. Dar tu...

Apoi lumânarea s-a stins şi nu s-a mai auzit decât întunericul respirând.

— Cine eşti?

A urmat o linişte lungă şi lentă, şi apoi vocea a râs. Konstantin nu era sigur că a auzit-o; s-ar putea s-o fi văzut doar, în freamătul umbrelor de pe perete.

— Cel care aduce furtuna, a murmurat vocea, cu o anume satisfacţie. Pentru că, odată, chiar m-ai chemat. Dar acum multă vreme, oamenii mi-au spus Ursul - Medved.

— Eşti un diavol! a şoptit Konstantin, încleştându-şi mâinile.

Toate umbrele au râs.

— Cum vrei tu. Dar ce diferenţă e între mine şi cel căruia îi spui Dumnezeu? Şi eu mă distrez cu lucruri pe care oamenii le fac în numele meu. îţi pot oferi gloria, dacă îndeplineşti voia mea.

— Tu, a şoptit Konstantin. Dar am crezut...

Se crezuse exaltat, deosebit de alţii. Dar era doar o copie ieftină şi făcuse voia unui demon. *Vas ea...* i s-a strâns gâtul. Undeva în sufletul lui, se afla o fată mândră, care călărea un cal în lumina zilei de vară. Râzând cu fratele ei pe scaunul de lângă sobă.

— O să moară.

Şi-a lipit pumnii de ochi.

— Am făcut-o pentru tine.

Chiar şi în timp ce vorbea, se gândea: *ei nu trebuie să ştie niciodată.*

— Trebuia să se fi dus la o mănăstire sau să vină cu mine, a spus vocea, ca fapt divers, cu doar o urmă de furie, ca un curent de adâncime. Dar acum e cu fratele meu. Cu Moartea, dar nu moartă.

— Cu moartea? a şoptit Konstantin. Nu moartă?

Voia să fie moartă. Voia să fie în viaţă. Voia să fie el mort. Ar fi luat-o razna dacă vocea continua să vorbească.

Liniştea s-a prelungit, şi când nu a mai putut s-o suporte,
vocea s-a auzit din nou.

— Ce-ţi doreşti mai presus de toate, Konstantin Nikonovici?

— Nimic, a spus Konstantin. Nu-mi doresc nimic. Pleacă.

— Eşti ca o fecioară cu aere, a spus vocea, tăioasă. Şi apoi s-a îmblânzit: Nu contează, ştiu ce vrei. Şi apoi, râzând: Ţi-ai curăţa sufletul, om al lui Dumnezeu? Ai vrea să o aduci pe fata inocentă înapoi? Ei bine, să ştii că o pot lua chiar şi din mâinile Morţii.

— Mai bine să moară şi să părăsească lumea asta, a mârâit Konstantin.

— O să se chinuie înainte să moară. Numai eu o pot salva.

— Dovedeşte-o atunci, a spus Konstantin. Adu-o înapoi.

Umbra a pufnit.

— Ce te mai grăbeşti, om al lui Dumnezeu.

— Ce vrei? s-a înecat Konstantin cu cuvintele.

Vocea umbrei s-a îngroşat.

—Of, Konstantin, ce bine e când copiii oamenilor mă întreabă ce vreau.

— Deci ce? a sărit Konstantin.

Cum pot să fiu cinstit cu vocea aia în urechi? Dacă o aduce înapoi, voi fi curat din nou.

— Un lucru, a spus vocea. Doar un lucru. Viaţa trebuie să fie plătită cu viaţă. Dacă vrei să se întoarcă micuţa vrăjitoare, trebuie să îmi dai o vrăjitoare doar

pentru mine. Adu-mi una şi o să ţi-o dau pe a ta. Şi apoi o să te las.

— Ce vrei să spui?

— Adu o vrăjitoare în pădure, la graniţă, la stejar, la răsărit. O să ştii locul când îl vezi.

— Şi ce o să se întâmple, a spus Konstantin, abia şoptit, cu cea pe care o aduc?

— Ei bine, ea n-o să *moară,* a spus vocea şi a râs. Cu ce mă
ajută moartea? Fratele meu e Moartea şi îl urăsc.

— Dar în afară de Vasea nu sunt vrăjitoare.

— Vrăjitoarele trebuie să *vadă,* om al lui Dumnezeu. E ea singura fecioară care vede?

Konstantin a rămas tăcut. Cu ochiul minţii, a văzut o figură bucălată şi fără formă îngenunchind la picioarele iconostasului, ţinându-i mâna în mâna ei umedă. Vocea ei suna în urechile lui. *Batiuşka, văd demoni peste tot. Tot timpul.*

— Gândeşte-te la asta, Konstantin Nikonovici, a spus vocea. Dar trebuie să o am înainte de răsăritul soarelui.

— Şi cum te voi găsi?

Cuvintele erau mai blânde decât zăpada care cade; un muritor nu le-ar fi putut auzi. Dar umbra vorbea.

25.

Du-te în pădure, a sâsâit umbră. Uită-te după ghiocei. Apoi vei şti. Dă-mi o vrăjitoare şi ia-o pe a ta; dă-mi o vrăjitoare şi vei fi liber.Pasărea care iubea o fecioară

Vasea s-a trezit când lumina soarelui i-a atins faţa. Când a deschis ochii a văzut un tavan albastru străveziu - nu, o boltă senină. Simţurile ei erau înceţoşate şi nu-şi amintea - apoi a ştiut. *Sunt în casa din dumbrava de brazi.* O bărbie mustăcioasă a atins-o pe a ei. A deschis ochii şi şi-a dat seama, din nou, că stătea nas în nas cu armăsarul castaniu.

Dormi prea mult, a spus calul.

— Credeam că eşti dintr-un vis, a spus Vasea, destul de mirată.

Uitase cât de mare era calul din vis şi ce privire înflăcărată aveau ochii întunecaţi. I-a împins botul deoparte şi s-a ridicat.

Nu sunt, de obicei, a răspuns calul.

Vasea şi-a amintit totul dintr-odată despre noaptea trecută. Ghiocei în mijlocul iernii, pâine şi mere, miedul greoi pe limba ei. Degete lungi şi albe pe faţă. Durere. Şi-a scos mâna de sub pătură. Avea o cicatrice ştearsă în mijlocul palmei.

— Nici ăsta n-a fost un vis, a murmurat ea.

Calul se uita la ea îngrijorat. *Ai face mai bine să crezi că totul e real,* a spus el, ca unui nebun. *Şi îţi spun eu dacă visezi.*

Vasea a râs.

— Bine, a spus ea. Sunt trează acum.

S-a dat jos din pat - cu mai puţine dureri ca înainte. Capul i se limpezea. Casa era liniştită ca o pădure la vremea amiezii, mai puţin pârâitul şi pocnitul unui foc zdravăn. O cratiţă mică scotea aburi pe vatră.

Brusc lihnită de foame, Vasea şi-a croit drum către foc şi a găsit bogăţia: terci de ovăz, lapte şi miere. A mâncat în timp ce armăsarul i-a rămas aproape.

— Cum te cheamă? a zis ea către cal, când a terminat.

Armăsarul era preocupat să lingă ce lăsase ea în castron. A

aplecat o ureche spre ea înainte să răspundă. *Mă cheamă Solovey.*

Vasea a zâmbit.

— Privighetoare. Un nume micuţ pentru un cal mare. Cum ai primit numele ăsta?

M-am născut la amurg, a spus el grav. *Sau poate am ieşit dintr-un ou; nu-mi amintesc. A trecut multă vreme. Uneori alerg, alteori îmi amintesc că pot să zbor. Şi de asta mă cheamă aşa.*

Vasea a privit lung.

— Dar nu eşti pasăre.

Tu nu ştii ce eşti tu; poţi să ştii ce sunt eu? a răspuns calul. *Mă cheamă Privighetoare, contează de ce?*

Vasea n-avea niciun răspuns. Solovey îi terminase terciul şi a ridicat capul să se uite la ea. Era cel mai frumos cal pe care îl văzuse vreodată. Mîş, Metel, Ogon, erau toţi ca nişte vrăbii pe lângă şoimul ei.

— Noaptea trecută, a spus ea, ezitând, noaptea trecută ai spus că o să mă laşi să te călăresc.

Armăsarul a nechezat. Copitele lui au tropăit pe podea. *Mama mea a spus că trebuie să am răbdare,* a spus el. *Dar nu am, de obicei. Hai să călăreşti. Nu m-a mai călărit nimeni niciodată.*

Vasea a ezitat, dintr-odată, dar şi-a împletit la loc părul încurcat şi şi-a pus rochia şi mantia, mănuşile şi cizmele, pe care le-a găsit lângă foc. A urmat calul în lumina orbitoare a zilei. Zăpada era groasă sub picioarele ei. Vasea s-a uitat atentă la spatele gol al armăsarului. A încercat să-şi folosească mâinile, dar erau uşoare ca apa. Calul stătea mândru şi aştepta, un armăsar ca dintr-un basm.

— Cred, a spus Vasea, că am nevoie de un buştean. Urechile lui ciulite s-au lăsat pe spate. *Un buştean?*

— Un buştean, a spus Vasea, hotărâtă.

Se îndreptă către unul care părea potrivit, unde un copac se despicase şi căzuse. Calul a înghiontit-o. Părea să se mai gândească la alegerea pe care o făcuse în legătură cu călăreţul său. Dar a stat şi el lângă buştean, părând mâhnit, şi de acolo, Vasea a sărit uşor pe spatele lui.

Toţi muşchii lui s-au încordat şi a ridicat capul. Vasea, care mai călărise cai tineri, se aştepta la aşa ceva şi a rămas nemişcată.

într-un final, armăsarul a suflat zgomotos.

Prea bine, a spus el. *Măcar eşti mică.* Dar când a început să meargă, a înaintat cu pas mărunţi şi într-o parte. La fiecare câteva secunde, se întorcea să vadă fata pe spatele lui.

Au călărit toată ziua aceea.

— Nu, a spus Vasea pentru a zecea oară.

Noaptea în pădurea înzăpezită o lăsase mai slăbită decât realizase şi toate astea făceau o sarcină grea să fie şi mai dificilă.

— Trebuie să îţi laşi capul jos şi să-ţi foloseşti spatele. Acum zici că nu te călăresc pe tine, ci un butuc. Un butuc mare şi alunecos.

Armăsarul a întors capul să o privească. *Ştiu cum să merg.*

— Dar nu cum să cari o persoană, a răspuns Vasea. E diferit.

Te simt ciudat, s-a plâns calul.

— îmi imaginez, a spus Vasea. Nu trebuie să mă duci dacă nu vrei.

Calul nu a spus nimic şi şi-a scuturat coama neagră. Apoi: *o să te duc. Mama mea zice că devine mai uşor cu timpul.* Părea sceptic. *Ei, gata cu astea. Hai să vedem ce putem face.* Şi a luat- o la galop. Vasea, luată prin surprindere, s-a lăsat înainte cu toată greutatea şi şi-a strâns picioarele pe burta lui. Armăsarul făcea slalom printre copaci. Vasea s-a trezit că strigă cu voce tare. El era graţios ca o felină care vânează şi făcea cam la fel de puţin zgomot. La viteză mare, erau unul şi acelaşi. Calul alerga ca vântul şi toată lumea cea albă era a lor.

— Trebuie să ne întoarcem, a spus Vasea în cele din urmă, îmbujorată şi gâfâind şi râzând.

Solovey a încetinit şi mergea agale, cu capul ridicat, nările roşii. A împuns cu capul, cu entuziasm vizibil, şi Vasea, agăţată de el, a sperat să n-o arunce.

— Sunt obosită.

Calul a întors o ureche către ea, în semn de nemulţumire. Abia dacă gâfâia. Dar a oftat şi s-a întors. într-un timp surprinzător de scurt, dumbrava de brazi li s-a arătat în faţa ochilor. Vasea s-a dat jos de pe cal. A simţit un junghi de durere când picioarele au lovit pământul şi s-a scufundat, gâfâind, în zăpadă. Degetele

ei vindecate erau amorţite şi câteva ore de călărit nu i-au îmbunătăţit starea de slăbiciune în care se afla.

— Dar unde e casa? a spus ea, scrâşnind din dinţi şi străduindu-se să se ridice în picioare.

Vedea numai brazi. Sfârşitul zilei învăluia lemnul într-un violet astral.

Nu se găseşte căutând-o, a spus Solovey. *Trebuie să te uiţi în altă direcţie, doar puţin.* Vasea a făcut asta şi acolo, într-o străfulgerare scurtă, la marginea vederii, printre copaci, s-a zărit cabana. Calul a mers pe lângă ea şi fetei îi era puţin ruşine că trebuie să se sprijine pe umărul lui cald. A împins-o cu botul prin uşă.

Morozko nu se întorsese. Dar pe vatra fierbinte era mâncare, aşezată acolo de mâini invizibile, şi băutură fierbinte şi condimentată. L-a uscat pe Solovey cu cârpe, i-a periat blana castanie şi coama lungă. Nici ţesălat nu mai fusese vreodată.

Prostii, a spus calul, când ea începuse. *Eşti obosită. Nu contează dacă sunt periat său nu.* Dar părea destul de mulţumit de el, oricum, când fata i s-a ocupat atent de coadă. S-a frecat cu nasul de obrazul ei când a terminat şi tot timpul cât a mâncat i-a cercetat părul şi faţa şi cina, de parcă ar fi bănuit că ea îi ascunde ceva.

— De unde vii? a întrebat Vasea, când nu a mai putut să mănânce şi hrănea calul veşnic nesătul cu bucăţi de pâine. Unde te-ai născut?

Solovey n-a răspuns. Şi-a întins gâtul şi a zdrobit un măr între dinţii galbeni.

— Cine e stăpânul tău? a insistat Vasea.

Şi totuşi, Solovey n-a spus nimic. A furat ce-a mai rămas din pâinea ei şi a plecat, agale. Vasea a oftat şi s-a dat bătută.

Vasea şi Solovey au ieşit la călărit împreună timp de trei zile. în fiecare zi, calul o purta cu din ce în ce mai multă uşurinţă şi, încetul cu încetul, puterile Vasiei au revenit.

Când s-au întors acasă în a treia noapte, Morozko şi iapa albă îi aşteptau. Vasea a şchiopătat peste prag, fericită că a reuşit să facă asta singură şi s-a oprit brusc când i-a văzut.

Iapa stătea lângă foc, lingând alene o bucată de sare. Morozko stătea de cealaltă parte a flăcării. Vasea şi-a dat jos pelerina şi s-a apropiat de sobă. Solovey s-a dus la locul lui obişnuit şi a aşteptat. Pentru un cal care nu fusese ţesălat niciodată, se adapta rapid.

— Bună seara, Vasilisa Petrovna, a spus Morozko.

— Bună seara, a spus Vasea.

Spre surprinderea ei, demonul îngheţului avea în mână un cuţit, şi cioplea un bloc de lemn zgrunţuros. Ceva ce semăna cu o floare de lemn se forma sub degetele lui pricepute. A pus cuţitul deoparte şi ochii albaştri au atins-o pe aici şi pe dincolo. Ea s-a întrebat ce vedea.

— Au fost buni cu tine servitorii mei? a spus Morozko.

— Da, a spus Vasea. Foarte. Mulţumesc pentru ospitalitate.

— Cu plăcere.

A tăcut cât timp l-a ţesălat pe Solovey, deşi ea simţea că o priveşte. I-a mângâiat nasul şi i-a pieptănat cârceii din coamă. După ce s-a spălat pe faţă şi masa a fost pusă, s-a năpustit pe mâncare ca un lup tânăr. Masa era doldora de bunătăţi: fructe ciudate şi nuci colţuroase, brânză, pâine şi lapte bătut. Când, într-un

final, Vasea şi-a îndreptat spatele şi a încetinit ritmul în care mânca, a văzut privirea sardonică a lui Morozko:

— îmi era foame, a spus, scuzându-se. Nu mâncăm atât de bine acasă.

— îmi imaginez, a venit şi răspunsul. Arătai ca o fantomă în miezul iernii.

— Chiar aşa? a spus Vasea, nemulţumită.

— Mai mult sau mai puţin.

Vasea era tăcută. Lemnele din foc s-au mistuit unul peste altul şi lumina din cameră s-a făcut, din aurie, roşie.

— Unde eşti când nu eşti aici? a întrebat ea.

— Unde vreau, a spus el. E iarnă în lumea oamenilor.

— Dormi?

A dat din cap că nu.

— Nu aşa cum crezi tu, nu.

Vasea s-a uitat fără să vrea la patul cel mare, cu cadrul negru şi păturile aşezate ca un morman de zăpadă. Şi-a înghiţit următoarea întrebare, dar Morozko i-a citit gândurile. A ridicat o sprânceană delicată.

Vasea s-a făcut stacojie în obraji şi a luat o halbă mare după care să-şi ascundă faţa arzătoare. Când s-a uitat din nou, el
râdea.

— Nu e nevoie să faci faţa asta afectată, Vasilisa Petrovna, a spus el. Patul ăla a fost făcut de servitorii mei pentru tine.

— Şi tu... a început Vasea; a roşit şi mai tare. Tu niciodată...

El s-a apucat iar de sculptat. A mai răzuit o fâşie de pe floarea de lemn.

— De multe ori, când lumea era mai tânără, a spus el blând, îmi lăsau fecioare în zăpadă. Uneori mureau, a spus el. Uneori erau încăpăţânate sau curajoase şi… nu mureau.

— Ce li se întâmpla? a spus Vasea.

— Mergeau acasă cu un dar împărătesc, a spus Morozko, sec. Nu ai auzit poveştile?

Vasea, încă roşind, a deschis gura şi a închis-o la loc. Mai multe lucruri pe care putea să le spună i s-au scurs prin minte.

— De ce? a reuşit să zică. De ce mi-ai salvat viaţa?

— M-a amuzat, a spus Morozko, deşi nu şi-a luat ochii de la sculptat.

Floarea era aproape gata; a pus cuţitul lângă, a luat puţină sticlă - sau gheaţă - şi a început să o netezească.

Vasea şi-a ridicat mâna, fără să-şi dea seama, şi şi-a pus-o pe faţă, acolo unde îi degerase pielea.

— Serios?

El nu a spus nimic, dar privirea lui s-a încrucişat cu a ei, în faţa focului. Ea a înghiţit în gol.

— De ce mi-ai salvat viaţa şi apoi ai încercat să mă omori?

— Cei curajoşi trăiesc. Laşii mor în zăpadă. Nu ştiam ce
eşti.

A pus jos floarea şi a întins o mână. Degetele lui lungi au atins locul unde fusese rana, pe obrazul şi maxilarul ei. Când degetul mare i-a găsit gura, aerul din gâtul ei a îngheţat.

— Sângele e un lucru. Văzul e altceva. Dar curajul - ăsta e

cel mai rar dintre toate, Vasilisa Petrovna.

Sângele a ieşit la suprafaţa pielii Vasiei, până când a putut simţi fiecare înţepătură a aerului.

— Pui prea multe întrebări, a spus Morozko tăios, şi şi-a retras mâna.

Vasea s-a uitat lung la el, cu ochii măriţi de lumina focului.

— A fost nemilos, a spus ea.

— O să ai un drum lung, a spus Morozko. Dacă nu ai curajul să-i faci faţă, mai bine - mult mai bine - ar fi să mori liniştită în zăpadă. Poate am vrut să fac o faptă bună.

— Nu liniştită, a spus Vasea. Şi nu-i o faptă bună. M-ai rănit.

El a dat din cap în semn că nu. S-a apucat din nou de sculptat.

— Asta pentru că te-ai luptat, a spus el. Nu trebuie să doară.

Vasea s-a întors, rezemându-se de Solovey. A urmat o linişte lungă.

Apoi a spus, foarte încet:

— Iartă-mă, Vasea. Nu-ţi fie frică.

Privirea ei a întâlnit-o pe a lui.

— Nu mi-e.

***

în a cincea zi, Vasea i-a zis lui Solovey:

— în seara asta o să-ţi împletesc coama.

Armăsarul nu a împietrit de-a dreptul, dar a simţit cum muşchii îi devin rigizi. *Nu are nevoie să fie împletită,* a spus el, fluturându-şi coama. Perdeaua grea şi neagră se unduia ca părul unei femei şi îi cădea mult după gât. Nu era practică, dar era ridicol de frumoasă.

— O să-ţi placă, a spus Vasea, convingătoare. N-ai vrea să nu o mai ai în ochi?

Nu, a spus Solovey, foarte sigur pe el.

Fata a încercat din nou.

— O să arăţi ca prinţul tuturor cailor. Gâtul tău e atât de frumos, nu ar trebui să stea ascuns.

Solovey şi-a întors capul la această chestiune legată de aspect. Dar era puţin înfumurat; toţi armăsarii sunt. Vasea l-a simţit ezitând. A oftat şi s-a lăsat moale pe spatele lui.

— Te rog.

Of, prea bine, a spus calul.

în noaptea aceea, imediat ce calul a fost curăţat şi ţesălat, Vasea şi-a tras un scaun aproape şi a început să-i împletească coama. Presimţind sensibilitatea exagerată a armăsarului, a abandonat planurile pentru coada împletită cu ochiuri, bucle sau ornamente. în loc de asta, i-a strâns coama lungă într-o coadă mare şi lejeră, astfel încât gâtul să pară că se arcuieşte mai frumos ca niciodată. Era foarte încântată. Pe ascuns, a încercat să ia câţiva ghiocei care stăteau, încă proaspeţi, pe masă şi să îi împletească în păr. Armăsarul şi-a ascuţit urechile. *Ce faci?*

— Pun şi nişte flori, a spus Vasea, simţindu-se vinovată.

Solovey a dat din copite. *Fără flori.*

Vasea, după o luptă interioară, le-a pus jos, oftând.

Legând şi ultimele fire de păr, s-a oprit şi a făcut un pas în spate. Coada împletită scotea în evidenţă gâtul mândru, întunecat şi arcuit, şi oasele capului, pline de graţie, încurajată, Vasea şi-a tras scaunul în spate, începând să împletească coada.

Calul a scos un oftat oropsit. *Şi coada?*

— O să arăţi ca stăpânul tuturor cailor când sunt gata, a promis Vasea.

Solovey îşi tot băga nasul, încercând să vadă ce face. *Dacă spui tu.* Părea să regândească avantajele ţesălatului. Vasea l-a ignorat, îngânând ceva de una singură, şi a încercat să împletească firele mai scurte din coada lui.

Dintr-odată, o briză rece a agitat goblenurile şi focul a trosnit în sobă. Solovey a ciulit urechile. Vasea s-a întors chiar când s-a deschis uşa. Morozko a trecut pragul şi iapa albă a intrat şi ea, cu botul înainte, în urma lui. Căldura casei a făcut aburul să-i iasă din blană. Solovey şi-a tras coada din mâna Vasiéi, a dat din cap plin de demnitate şi a ignorat-o pe mama lui. Ea şi-a ascuţit urechile la vederea coamei împletite.

— Bună seara, Vasilisa Petrovna, a spus Morozko.

— Bună seara, a spus Vasea.

Morozko şi-a dat jos mantia albastră. I-a alunecat dintre degete şi a dispărut într-un nor de praf. Şi-a scos cizmele, care au alunecat mai încolo şi au lăsat o pată umedă pe podea. S-a dus desculţ către sobă. Iapa albă l-a urmat.

A ridicat un mănunchi de paie şi a început să o cureţe. Intr- o clipită, mănunchiul a devenit o perie din păr de mistreţ. Iapa a stat, dând din urechi, cu buzele întredeschise de încântare.

Vasea s-a apropiat, fascinată.

— Ai preschimbat paiele? A fost magie?

— După cum vezi.

A continuat cu ţesălatul.

— îmi spui şi mie cum faci asta?

A venit în spate şi a examinat entuziasmată peria din mâna
lui.

— Eşti prea ataşată de felul în care sunt lucrurile, a spus Morozko, pieptănând greabănul iepei.

S-a uitat în jos, fără ţintă.

— Trebuie să permiţi lucrurilor să fie ceea ce te ajută cel mai mult. Şi vor fi.

Vasea, nedumerită, nu a răspuns nimic. Solovey a pufăit, ca să nu se simtă lăsat pe dinafară. Vasea a ridicat propriul mănunchi de paie şi s-a apucat de gâtul calului. Dar oricât de mult se uita, tot paie rămâneau.

— Nu poţi să le *schimbi* într-o perie, a spus Morozko, văzând-o. Pentru că asta ar însemna că tu crezi că acum sunt paie. Doar lasă-le, acum, *să fie* o perie.

Nemulţumită, Vasea s-a încruntat la coastele lui Solovey.

— Nu înţeleg.

— Nu se schimbă nimic, Vasea. Lucrurile ori sunt, ori nu sunt. Magia înseamnă a uita că ceva a fost odată altceva decât ceea ce ţi-ai dori să fie.

— *Tot* nu înţeleg.

— Asta nu înseamnă că nu poţi să înveţi.

— Cred că îţi baţi joc de mine.

— Cum vrei tu, a spus Morozko, dar a zâmbit spunând
asta.

în noaptea aia, când terminaseră mâncarea şi focul ardea roşu, Vasea a spus:

— Mi-ai promis odată o poveste.

Morozko a luat o gură mare din cupa lui înainte să răspundă:

— Ce poveste, Vasilisa Petrovna? Ştiu multe.

— Ştii tu care. Povestea fratelui şi inamicului tău.

— Chiar ţi-am promis povestea aia, a spus Morozko, reticent.

— Am văzut stejarul contorsionat de două ori, a spus Vasea. Pe omul cu un singur ochi l-am văzut de patru ori, din copilărie şi până acum, şi am văzut morţii mergând. Ai crezut că o să cer altă poveste?

— Bea, atunci, Vasilisa Petrovna; vocea dulce a lui Morozko i-a curs prin vene odată cu vinul. Şi ascultă.

El a turnat miedul şi ea a băut. Părea mai bătrân şi mai străin şi foarte, foarte departe.

— Eu sunt Moartea, a spus Morozko, încet. Acum, la fel ca la început. Acum multă vreme, m-am născut din puterea minţii umane. Dar nu m-am născut singur. Când m-am uitat prima dată la stele, fratele meu stătea lângă mine. Fratele meu geamăn. Când am văzut prima dată stelele, le-a văzut şi el.

Cuvintele liniştite, cristaline, căzeau în mintea Vasiei şi vedea raiul făcând roţi de foc, în forme pe care nu le cunoştea, şi o câmpie plină de zăpadă care săruta orizontul, albastru şi negru.

— Aveam chipul unui om, a spus Morozko. Dar fratele meu avea chipul unui urs, pentru că oamenii se tem tare de urşi. Ăsta e rolul fratelui meu; îi face pe oameni să se teamă. Se hrăneşte din frica lor, înghite lacom şi doarme până când îi e foame din nou. Cel mai mult îi place dezordinea; războiul şi ciuma şi focul în noapte. Dar acum multă vreme, l-am încătuşat. Eu sunt Moartea şi sunt cel care se ocupă de ordinea lucrurilor. Totul trece prin faţa mea; aşa se întâmplă lucrurile.

— Dacă l-ai încătuşat, atunci cum… ?

— L-am încătuşat pe fratele meu, a spus Morozko, fără să ridice vocea. Sunt păzitorul, îngrijitorul, temnicerul lui. Uneori se trezeşte şi uneori

doarme. E un urs, până la urmă. Dar acum e treaz şi e mai puternic decât a fost vreodată. Atât de puternic, că vrea să se elibereze. Nu poate pleca din pădure. Nu încă. Dar deja a plecat de sub umbra stejarului, ceea ce nu a făcut timp de o sută de vieţi de om. Oamenilor tăi li s-a făcut frică; au abandonat chyertii şi acum casa e neprotejată. Deja îşi potoleşte foamea cu voi. îţi omoară oamenii în noapte. îi face pe morţi să se ridice.

Vasea a tăcut un moment, tâlcuind ceea ce-i spusese el.

— Cum poate fi învins?

— Păcălindu-l, uneori, a spus Morozko. Acum multă vreme, l-am învins cu o forţă superioară, dar i-am avut şi pe alţii alături de mine. Acum sunt singur şi sunt slăbit.

A urmat o linişte scurtă.

— Dar încă nu e liber. Ca să se elibereze complet, are nevoie de vieţi - mai multe vieţi - şi de frica morţilor chinuiţi. Vieţile celor care îl pot vedea sunt cele mai puternice dintre toate. Dacă te lua în pădure în noaptea în care ne-am cunoscut, atunci ar fi fost liber, deşi toate puterile din lume se adunaseră împotriva lui.

— Cum poate fi legat din nou? a spus Vasea, puţin nerăbdătoare.

Morozko a râs cu jumătate de gură.

— Mai am un singur truc.

Fusese în imaginaţia ei sau ochii lui chiar au zăbovit pe faţa ei? Talismanul îi atârna greoi de gât.

— O să-l leg la mijlocul iernii, când sunt cel mai puternic.

— Pot să te ajut.

— Chiar poţi? a spus Morozko, uşor amuzat. O copilă, pe jumătate om, şi neantrenată? Nu ştii nimic,

nici despre bătălii, nici despre magie. Mai exact, cum poţi să mă ajuţi, Vasilisa Petrovna?

— L-am ţinut pe domovoi în viaţă, a protestat Vasea. I-am ţinut pe upiri departe de vatră.

— Foarte bine, a spus Morozko. Un upir nou-născut, spintecat în lumina zilei, un domovoi slăbit, agăţându-se de viaţă, şi o fată care a fugit prosteşte în zăpadă.

Vasea a înghiţit în gol.

— Am un talisman, a spus ea. Mi l-a dat doica mea. De la tatăl meu. M-a ajutat în nopţile în care au venit upirii. S-ar putea să mă ajute din nou.

A ridicat safirul de sub tunică. II simţea rece şi greu în mână. Când l-a întors în lumina focului, pe bijuteria argintiu- albastră s-a aprins o stea în şase colţuri.

Era în imaginaţia ei, sau faţa lui era mai palidă? Buzele lui
s-au strâns şi ochii îi erau adânci şi incolori ca apa.

— Un talisman micuţ, a spus Morozko. O magie veche şi fragilă, care să apere copila. Un lucru mărunt de pus în faţa Ursului.

însă privirea lui a stăruit asupra ei. Vasea n-a văzut. A dat drumul colierului. S-a aplecat înainte.

— Toată viaţa mea, a spus ea, mi s-a zis „du-te" şi „vino". Mi se spune cum o să trăiesc, şi mi se spune cum trebuie să mor. Trebuie să fiu servitoarea unui bărbat şi o iapă pentru plăcerea lui sau trebuie să mă ascund în spatele unor ziduri şi să-mi predau corpul unui dumnezeu rece şi tăcut. Dacă ar trebui să aleg, aş intra în gura iadului singură. Mai bine aş muri mâine în pădure decât să trăiesc o sută de ani de viaţa asta deja hotărâtă pentru mine. Te rog. *Te rog,* lasă-mă să te ajut.

Pentru o secundă, Morozko a părut să ezite.

— Nu m-ai auzit? a spus el într-un final. Dacă Ursul are viaţa ta, ei bine, atunci va fi liber şi nu pot să fac nimic în legătură cu asta. Mai bine stai departe de el. Eşti doar o fecioară. Du-te acasă, unde eşti în siguranţă. Asta mă va ajuta; aşa e cel mai bine. Poartă-ţi bijuteria. Nu merge la mănăstire.

Ea nu simţea asprimea din vocea lui.

— O să găseşti un bărbat care să se căsătorească cu tine. O să mă ocup eu de asta. O să-ţi dau zestrea: un dar împărătesc, aşa cum spune povestea. Ţi-ar plăcea asta? Aur la încheieturi şi la gât, cea mai frumoasă zestre din toată Rusia?

Vasea s-a ridicat brusc, aruncându-şi scaunul pe podea. Nu- şi găsea cuvintele; a fugit în întuneric, desculţă şi cu capul gol. Solovey s-a uitat lung la Morozko şi a urmat-o.

Casa a rămas în linişte, în afară de focul care trosnea.

N-a fost prea bine să faci asta, a spus iapa.

— Am greşit? a spus Morozko. E mai bine să stea acasă. O s-o protejeze fratele ei. Ursul o să fie legat. Va găsi un bărbat care să o ia de soţie şi va trăi în siguranţă. Trebuie să poarte bijuteria cu ea. Ştii ce e în joc.

Atunci, negi cine este ea. Se va ofili. — E tânără. O să facă cum crede. Iapa nu a spus nimic.

Vasea nu ştia de cât timp călărea. Solovey o urmase în zăpadă şi s-a urcat orbeşte pe spatele lui. Ar fi călărit pentru totdeauna, dar, în cele din urmă, calul a adus-o înapoi în dumbrava de brazi. Casa dintre copaci i-a apărut în faţă.

Solovey şi-a scuturat coama. *Dă-te jos,* a spus el. *Este foc acolo. îţi e frig, eşti obosită, eşti speriată.*

— Nu sunt speriată! s-a răstit Vasea, dar s-a dat jos de pe spatele calului.

A strâns din ochi când picioarele i-au ajuns pe zăpadă. Şontâc-şontâc, a trecut printre pini şi s-a împleticit în picioare trecând pragul familiar. Focul trosnea în sobă. Vasea şi-a dat jos hainele ude, fără să observe servitorii tăcuţi care le-au pus deoparte. Cumva, şi-a croit drum către foc. S-a scufundat în scaunul ei. Morozko şi iapa albă plecaseră.

în sfârşit, a băut o cupă de mied şi a aţipit cu picioarele reci lângă sobă.

Focul a ars de tot, dar fata a dormit în continuare. în cea mai întunecată parte a nopţii, a visat.

Era în chilia lui Konstantin. Aerul mirosea a pământ şi sânge şi un monstru stătea aplecat peste corpul spintecat al preotului. Când şi-a ridicat faţa, Vasea i-a văzut buzele şi bărbia acoperite de sânge. A ridicat o mână ca să-l alunge şi el a ţipat ascuţit, a sărit pe geam şi a dispărut. Vasea a îngenuncheat lângă pat, bâjbâind printre cearşafurile rupte.

Dar chipul din mâinile ei nu era cel al părintelui Konstantin. Ochii morţi ai luiAlioşa se holbau la ea.

Vasea a auzit un mârâit şi s-a întors. JJpirul revenise, şi era Dunia - Dunia moartă, clătinându-se, pe jumătate intrată pe geam, cu gura ca o gaură larg deschisă, cu oasele ieşind în capătul degetelor. Dunia, care fusese mama ei. Şi apoi, umbrele de pe pereţii preotului au devenit una singură, o umbră cu un singur ochi care râdea de ea.

— *Plângi, spunea. Ţi-e frică. E încântător.*

Toate icoanele din colţ au prins viaţă şi au ţipat în semn de aprobare. Umbra a deschis gura să râdă şi ea, şi apoi n-a mai fost deloc o umbră, ci un urs - un urs mare, căruia i se citea foamea printre dinţi. A scos flăcări pe gură când a mârâit - şi apoi peretele a luat foc; casa a luat foc. Undeva, a auzit-o pe Irina ţipând.

O faţă rânjită a apărut printre flăcări, pătată cu albastru, cu o gaură mare şi întunecată acolo unde ar fi trebuit să fie un ochi.

—Hai, spunea. O să fii cu ei şi o să trăieşti pentru totdeauna.

Fraţii ei morţi stăteau în spatele fantasmei şi păreau să îi facă semn din cap din spatele flăcărilor.

Ceva a lovit-o pe Vasea puternic peste faţă, dar nu i-a acordat importanţă.

A întins mâna.

— *ALioşa! a spus ea. Lioşka!*

Dar a simţit o durere scurtă, mai ascuţită ca înainte. Vasea s-a smuls brusc din vis, cu un sunet sugrumat, între suspin şi ţipăt. Solovey o împungea neliniştit cu nasul; îi muşcase braţul. Ea s-a prins de coama lui caldă. Mâinile îi erau ca doi bulgări de gheaţă; dinţii îi clănţăneau. Şi-a îngropat faţa în blana lui. Capul îi era plin de ţipete şi de vocea care râdea. *Hai, sau n-o să-i mai vezi niciodată.* Apoi a auzit altă voce, a simţit un fior de aer rece.

— Treci înapoi, bou mare ce eşti.

A urmat un nechezat de indignare din partea lui Solovey şi apoi Vasea a simţit nişte mâini reci pe faţă. Când a încercat să se uite, tot ce a putut să vadă a fost casa tatălui ei arzând şi un om cu un singur ochi care făcea semn din cap cuiva.

Uită de el, a spus omul cu un singur ochi. *Hai aici.*

Morozko a lovit-o peste faţă.

— Vasea, a spus el. Vasilisa Petrovna, *uită-te la mine*.

Parcă s-ar fi târât mult, mult timp, dar, într-un final, i-a
văzut ochii cu claritate. Nu putea să vadă casa din pădure. Tot ce zărea erau brazi, zăpadă, cai şi cerul de noapte. Aerul se ondula frigid în jurul ei. Vasea a încercat să-şi liniştească respiraţia panicată.

Morozko a şuierat ceva ce ea nu a înţeles. Apoi:

— Ia de-aici, a spus el. Bea.

A simţit mied pe buze; a simţit mirosul mierii. A înghiţit, s- a înecat şi a băut. Când a ridicat capul, cupa era goală şi respiraţia îi încetinise. Vedea pereţii casei din nou, deşi înspre margini pâlpâiau. Solovey îşi pusese capul imens lângă al ei, lipindu-şi buzele de părul şi faţa ei. A râs slăbită:

—Sunt bine, a început, dar râsul i s-a transformat în lacrimi şi a apucat-o un val de plânsete.

Şi-a acoperit faţa. Morozko s-a uitat la ea cu precauţie. încă simţea forma mâinilor lui, şi un obraz îi zvâcnea acolo unde o lovise.

în cele din urmă, lacrimile s-au oprit.

— Am avut un coşmar, a spus ea.

Nu se uita la el. Şi-a adunat umerii, înfrigurată şi ruşinată, udă de lacrimi.

— Nu te îngrijora, a spus Morozko. A fost mai mult decât un coşmar; a fost greşeala mea.

Văzând-o cum tremură, a scos un sunet iritat.

— Hai aici, la mine, Vasea.

Când a ezitat, el a adăugat repede:

— N-o să te rănesc, copilă, şi o să te liniştească. Hai aici.

Nedumerită, s-a îndreptat şi s-a ridicat în picioare, înghiţindu-şi lacrimile. El a pus o pelerină în jurul ei. Fata n-a ştiut de unde a luat-o - poate a scos-o de nicăieri. A ridicat-o şi s-a aşezat pe băncuţa caldă din faţa sobei, cu ea în braţe. Respiraţia lui era aerul iernii, dar carnea îi era caldă şi inima îi bătea sub mâna ei. A vrut să se tragă, să se uite la el cu toată mândria ei, dar îi era frig şi frică. Pulsul îi bătea în urechi. Stângace, şi-a aşezat capul în adâncitura umărului lui. El şi-a trecut degetele prin părul ei despletit. încetişor, fata s-a oprit din tremurat.

— Sunt bine acum, a spus ea, după o vreme, puţin nesigură. Ce vrei să spui, din greşeala ta?

Mai departe l-a simţit decât l-a văzut râzând.

— Medved e un maestru al coşmarurilor. Furia şi frica sunt ca băutura şi carnea pentru el, şi în felul ăsta pune stăpânire pe mintea oamenilor. Iartă-mă, Vasea.

Vasea nu a spus nimic.

După un moment, el a spus:

— Povesteşte-mi visul.

Vasea i-a povestit. Tremura din nou când a terminat şi el a ţinut-o în braţe, în tăcere.

— Aveai dreptate, a spus Vasea, într-un final. Ce ştiu eu despre magia antică, rivalităţi de demult sau orice altceva? Dar trebuie să merg acasă. Pot să-mi protejez familia, măcar o vreme. Tata şi Alioşa vor înţelege când o să le explic.

Imaginea fratelui ei mort i-a apărut în faţa ochilor.

— Prea bine, a spus Morozko.

Ea nu se uita la el şi nu i-a văzut faţa aspră.

— Pot să-l iau pe Solovey cu mine? a spus Vasea, nesigură. Dacă vrea să vină?

Solovey a auzit şi şi-a scuturat coama. A plecat capul să se uite la Vasea cu un singur ochi. *Unde mergi tu, merg şi eu,* a spus armăsarul.

— Mulţumesc, a şoptit Vasea, şi i-a mângâiat nasul.

— O să pleci mâine, a intervenit Morozko. Dormi cât mai e din noapte.

— De ce? a spus Vasea, trăgându-se în spate ca să se uite la el. Dacă Ursul mă aşteaptă în vis, cu siguranţă n-o să dorm.

Morozko a zâmbit strâmb.

— Dar voi fi aici de data asta. Chiar şi în vis. Medved n-ar fi îndrăznit să vină la mine acasă, dacă n-aş fi fost plecat.

— Cum ai ştiut că visez? a întrebat Vasea. Cum de te-ai întors la timp?

Morozko a ridicat o sprânceană.

— Am ştiut. Şi am venit înapoi la timp pentru că nu există altceva sub stele care să alerge mai repede decât o iapă albă.

Vasea a deschis gura să întrebe altceva, dar extenuarea a lovit-o ca un val. S-a smuls din somn dintr-odată, speriată.

— Nu, a şoptit ea. Nu face asta... nu pot să trec încă o dată prin asta.

— N-o să se întoarcă, a răspuns Morozko.

Vocea lui era calmă. A simţit anii pe care îi avea şi puterea
lui.

— Totul va fi bine.

— Nu pleca, a şoptit.

Ceva s-a văzut pe faţa lui, ceva ce ea nu putea să citească.

— N-o să plec, a spus el.

Şi apoi n-a mai contat. Somnul era un val mare şi întunecat, şi a luat-o cu el. Pleoapele i s-au închis, tremurând.

— Somnul e văr cu moartea, Vasea, a murmurat deasupra capului ei. Şi ambele sunt ale mele.

El era încă acolo când s-a trezit, aşa cum promisese. S-a dat jos din pat şi s-a dus la foc. El şedea nemişcat, uitându-se la flăcări. Era de parcă nu s-ar fi mişcat deloc. Dacă Vasea se uita suficient de atentă, vedea pădurea din jurul lui şi o liniţte mare şi albă, fără formă, în mijloc. Dar apoi s-a cufundat în scaunul ei şi el s-a uitat prin jur şi puţin din indiferenţă i-a părăsit faţa.

— Unde te-ai dus ieri? l-a întrebat ea. Unde erai când Ursul ştia că eşti departe?

— Ici-colo, a răspuns Morozko. Ţi-am adus daruri.

O grămadă de pachete stăteau lângă foc. Vasea s-a uitat la ele. El a ridicat o sprânceană, ca o invitaţie, şi ea a fost suficient de copilăroasă să se ducă imediat la primul pachet şi să-l deschidă, cu inima bătându-i repede. înăuntru era o rochie verde cu tiv stacojiu, şi o pelerină cu fir de samur. Avea cizme făcute din fetru şi blană, brodate cu fragi roşu aprins. Avea năframă şi bijuterii pentru degete: multe bijuterii. Vasea le-a luat în mână. Era aur şi argint, în coburi de şa din piele greoaie. Avea pânzeturi cu fir din argint şi una densă şi moale, ceea ce nu mai văzuse.

Vasea s-a uitat la toate. *Sunt fata din poveste,* s-a gândit. *Acesta e darul împărătesc. Acum o să mă ducă înapoi la casa tatălui meu, îngropată în daruri.*

Şi-a amintit de mâinile lui noaptea, câteva momente de tandreţe.

Nu, asta nu a fost nimic. Nu aşa e povestea mea. Sunt doar fata din basm şi el e demonul îngheţului, cel rău. Fecioara pleacă prin pădure, se căsătoreşte cu un bărbat chipeş şi uită totul despre magie.

De ce simţea durerea asta? Apus materialul deoparte.

— Asta e zestrea mea?

Vocea ei era dulce. Nu ştia ce i se citeşte pe faţă.

— Trebuie să ai una, a spus Morozko.

— Nu de la tine, a şoptit Vasea.

L-a văzut luat prin surprindere.

— O să-i duc mamei mele vitrege ghioceii tăi. Solovey va veni cu mine la Lesnaia Zemlia, dacă vrea. Dar n-o să iau nimic altceva de la tine, Morozko.

— N-o să iei nimic de la mine, Vasea? a spus Morozko, şi numai de data asta a auzit o voce umană.

Vasea s-a clătinat în spate, împiedicându-se de darurile împrăştiate la picioarele ei.

— Nimic!

Simţea că el ştie că plânge şi a încercat să fie chibzuită.

— Leagă-l pe fratele tău şi salvează-ne. Mă duc acasă.

Pelerina ei stătea agăţată lângă foc. Şi-a pus cizmele şi a
apucat coşul de ghiocei. O parte din ea voia ca el să se opună, dar el n-a făcut asta.

— O să treci graniţa satului tău la răsărit, atunci, a spus Morozko.

Era în picioare. A făcut o pauză.

— Crezi în mine, Vasea. Nu mă uita.

Dar ea trecuse deja de prag şi era afară.26. Când se topeşte zăpada

E o biată nebună nechibzuită, s-a gândit Konstantin Nikonovici. *El a spus că n-o s-o omoare. Trebuie să-l fac să mă lase în pace. Nimeni nu poate să ştie despre asta.*

Zori de zi gri şi un soare roşu răsărind. *Unde e graniţa despre care a vorbit? în pădure. Ghiocei. Stejarul bătrân înainte de răsăritul soarelui.*

Konstantin s-a strecurat în camera Annei şi a atins-o pe umăr. Fiica ei dormea lângă ea, dar Irina nu s-a mişcat. A pus o mână pe gura Annei ca să-i înăbuşe ţipătul.

— Hai cu mine acum, a spus el. Ne-a chemat Dumnezeu.

A fixat-o cu privirea. Ea a stat nemişcată, cu gura larg deschisă. El a sărutat-o pe frunte.

— Hai, a spus el.

S-a holbat la el, dintr-odată cu ochii plini de lacrimi.

— Da, a spus ea.

L-a urmat ca un câine. El fusese pregătit să şoptească, să vorbească prostii, dar tot ce i-a trebuit ca să-l urmeze a fost o privire. Era întuneric, dar cerul dinspre est se luminase. Era foarte frig. Apus pelerina în jurul ei şi a condus-o afară din casă. Trecuseră luni de când Anna nu mai ieşise din casă, nici chiar în lumina zilei, dar acum îl urma, cu respiraţia puţin grăbită, în timp ce treceau graniţa satului.

S-au apropiat de un stejar imediat ce au intrat în pădure. Konstantin nu-l mai văzuse niciodată. Peste tot în jurul lor era iarnă, cu giulgiul zăpezii chinuitoare, pământul tare ca fierul, râul ca marmura albastră. Dar dedesubtul stejarului, zăpada se topise şi - Konstantin s-

a apropiat - pământul era plin de ghiocei. Anna s-a prins de braţul lui.

— Părinte, a şoptit ea. Of, Părinte, ce sunt ăia acolo? E încă

iarnă, prea devreme pentru ghiocei.

— Se topeşte zăpada, a spus Konstantin, extenuat, bolnav, şi sigur pe el. Vino, Anna.

Ea şi-a pus mâna într-a lui. Atingerea ei era ca a unui copil, în lumina răsăritului, el vedea spaţiile negre dintre dinţii ei.

Konstantin a tras-o mai aproape de copac, cu covorul lui de ghiocei timpurii, tot mai aproape.

Şi, dintr-odată, s-au trezit într-un luminiş pe care niciunul din ei nu-l mai văzuse. Stejarul era singur în mijloc, în timp ce florile albe se îngrămădeau peste rădăcinile bătrâne. Cerul era alb. Pământul era fleşcăit şi se transforma în noroi.

— Foarte bine, a spus vocea.

Părea să vină din aer, din apă. Anna a scos un urlet cu suspine. Konstantin a văzut o umbră pe zăpadă, ajunsă la o mărime monstruoasă, întinsă peste tot şi distorsionată, cea mai neagră umbră pe care o văzuse vreodată. Dar Anna nu s-a uitat la umbră, ci la aerul de dincolo de ea. Arăta cu un deget tremurat şi ţipa. Ţipa şi iar ţipa.

Konstantin s-a uitat unde privea Anna, dar nu a văzut nimic. Umbra părea să se întindă şi să tremure, ca un câine mângâiat de stăpânul lui. Ţipetele Annei tăiau aerul gol. Lumina era monotonă şi slabă.

— Foarte bine, servitorul meu, a spus umbră. Ea e tot ce mi-am putut dori. Mă vede şi îi e frică. Ţipă, vedma, ţipă.

Konstantin s-a simţit gol pe dinăuntru, ciudat de calm. A împins-o pe Anna departe de el, deşi se prindea cu unghiile şi-l zgâria. Unghiile ei se înfigeau în braţul lui îmbrăcat în lână.

— Acum, a spus Konstantin. Ţine-te de cuvânt. Lasă-mă în pace. Trimite fata înapoi.

Umbra a rămas nemişcată, ca mistreţul care aude zgomotul paşilor vânătorului, venind din depărtare.

— Du-te acasă, om al lui Dumnezeu, a spus. Du-te înapoi
şi aşteaptă. Fata se va întoarce la tine. îţi promit.

Ţipetele îngrozite ale Annei se auzeau şi mai tare. S-a prăbuşit pe pământ şi a sărutat picioarele preotului, şi-a înfăşurat braţele în jurul lui.

— Batiuşka, a implorat ea. Batiuşka! Nu... te rog. Nu mă lăsa, te implor. Te implor! Ala e un diavol. Ala e diavolul!

Konstantin era plin de un dezgust obositor.

— Prea bine, i-a spus umbrei.

A împins-o pe Anna.

— Te sfătuiesc să te rogi.

Ea a suspinat şi mai tare.

— Plec, a spus Konstantin către umbră. O să aştept. Nu uita de promisiunea ta.

27.

Ursul de iarnă

Vasea s-a întors la Lesnaia Zemlia odată cu prima rază de lumină a unei dimineţi senine de iarnă. Solovey a dus-o până la gardul cel mai apropiat de casă. Stând pe spatele lui, putea să ajungă la vârful zidului cu ţepi.

O să te aştept, Vasea, a spus armăsarul. *Dacă ai nevoie de mine, trebuie doar să mă strigi.*

Vasea a pus o mână pe grumazul lui. Apoi a sărit peste palisadă şi a aterizat în zăpadă.

L-a găsit pe Alioşa singur în bucătăria de vară, înarmat şi plimbându-se de colo-colo, cu pelerină şi cizme. El a văzut-o şi a împietrit. Frate şi soră, holbându-se unul la celălalt.

Apoi Alioşa a făcut doi paşi, a prins-o şi a tras-o lângă el.

— Doamne, Vasea, m-ai speriat, i-a şoptit în păr. Am crezut că eşti moartă. Să-i ia dracu' şi pe Anna Ivanovna şi pe upiri - voiam să vin să te caut. Ce s-a întâmplat? Nici... nici măcar nu pare să-ţi fie frig.

A împins-o în spate puţin.

— Arăţi diferit.

Vasea s-a gândit la casa din pădure, la mâncarea bună şi odihnă şi căldură. S-a gândit la drumurile ei interminabile prin zăpadă şi s-a gândit la Morozko, la felul în care o privea în faţa focului, seara.

— Poate sunt diferită.

A trântit florile pe jos.

Alioşa a căscat gura larg.

— Unde? s-a bâlbâit el. Cum?

Vasea a zâmbit strâmb.

— Un dar, a spus ea.

Alioşa s-a întins şi a atins o tulpină fragilă.

— N-o să meargă, Vasea, a spus el, revenindu-şi. Anna n-o să-şi ţină promisiunea. Sătenilor le e deja frică. Dacă se aude prin sat despre asta...

— N-o să le spunem, a zis Vasea, hotărâtă. E destul că mă ţin de partea mea de promisiune. La mijlocul iernii, morţii vor tăcea din nou. Tata va veni acasă şi tu şi cu mine *o* să-l facem să priceapă. între timp, trebuie să păzim casa.

S-a întors către sobă.

în momentul ăla, Irina a intrat, împleticindu-se, în cameră. A strigat:

— Vasicika! Te-ai întors! Mi-a fost atât de frică.

Şi-a aruncat braţele în jurul Vasiei şi aceasta a mângâiat părul surorii ei. Irina s-a îndepărtat.

— Dar unde e mama? a spus ea. Nu era în pat, deşi, de obicei, doarme atât de mult. Am crezut că e în bucătărie.

Un fior i-a trecut Vasiei pe ceafă, deşi nu înţelegea de ce.

— Poate e în biserică, rândunică, a spus ea. O să mă duc să văd. între timp, aici sunt nişte flori pentru tine.

Irina a luat florile şi le-a adus la buze.

— Atât de devreme. E primăvară deja, Vasicika?

— Nu, a răspuns Vasea. Sunt doar o promisiune. Ţine-le ascunse. Trebuie să o găsesc pe mama ta.

Nu era nimeni în biserică, în afară de Părintele Konstantin. Vasea mergea încet în liniştea dinăuntru. Icoanele păreau să o cerceteze cu ochii.

— Tu, a spus Konstantin obosit. S-a ţinut de cuvânt.

Nu şi-a luat ochii de la icoane.

Vasea a venit prin spatele lui, astfel încât să rămână între el şi iconostas. Un foc mic ardea în ochii lui adânci.

— Am dat totul pentru tine, Vasilisa Petrovna.

— Nu totul, a spus Vasea. Având în vedere că mândria ta e, cum se vede, intactă, la fel şi iluziile tale. Unde e mama mea
vitregă, Batiuşka?

— Nu, am dat totul, a spus Konstantin.

Vocea lui s-a ridicat; părea să vorbească fără să vrea.

— Credeam că vocea e a lui Dumnezeu, dar nu era. Şi am rămas cu păcatul meu - că te voiam pe tine. L-am ascultat pe diavol ca să te îndepărtez de mine. Acum nu voi mai fi niciodată curat.

— Batiuşka, a spus Vasea. Ce e diavolul ăsta?

— Vocea din întuneric, a spus Konstantin. Cel care aduce furtuna. Umbra de pe zăpadă. Dar mi-a spus...

Konstantin şi-a acoperit faţa cu mâinile. Umerii lui se scuturau. Vasea a îngenuncheat şi i-a dezlipit mâinile de pe faţă.

— Batiuşka, unde e Anna Ivanovna?

— în pădure, a spus Konstantin.

Se uita lung la faţa ei, ca fascinat, aşa cum făcuse şi Alioşa. Vasea s-a întrebat ce schimbări a adus casa din pădure în ea.

— Cu umbră. Preţul păcatelor mele.

— Batiuşka, a spus Vasea, cu multă grijă. în pădurile astea, ai văzut un stejar mare, negru şi contorsionat?

— Desigur că tu cunoşti locul, a spus Konstantin. E vizuina demonilor.

Apoi el s-a mişcat brusc. Toată culoarea din obrajii Vasiei s-a dus.

— Ce e, fetiţo? a spus el, cu ceva din comportamentul lui arogant de odinioară. Nu poţi să jeleşti după femeia aia nebună şi bătrână. Te voia moartă.

Dar Vasea plecase deja, fugea înspre casă. Uşa s-a trântit în urma ei.

Şi-a amintit de mama ei vitregă, holbându-se, cu ochii bulbucaţi către domovoi.

îşi doreşte, mai presus de toate, vieţile tuturor celor care îl pot vedea.

Ursul îşi primise vrăjitoarea, şi era răsăritul.

Şi-a pus două degete în gură şi a fluierat ascuţit. Deja fumul se ridica din hornuri. Fluieratul ei a tăiat aerul dimineţii ca săgeţile cotropitorilor şi oamenii au dat năvală afară din casele lor.

Vasea! a auzit. *Vasilisa Petrovna!* Dar apoi au tăcut cu toţii, pentru că Solovey sărise peste palisadă. A galopat către Vasea şi nu a rupt ritmul când ea i-a sărit pe spate. Dinspre grajduri se auzea nechezatul cailor. Alioşa a ieşit în fugă din casă, cu sabia în mână. Irina, în spatele lui, stătea nehotărâtă în pragul uşii. S- au oprit şi s-au holbat la Solovey.

— Lioşka, hai cu mine, a spus Vasea. Acum! Nu mai e timp.

Alioşa s-a uitat la sora lui şi la armăsarul castaniu. S-a uitat la Irina şi s-a uitat la oameni.

— O să-l porţi şi pe el? a spus Vasea către Solovey.

Da, a spus Solovey. *Dacă îmi ceri asta. Dar unde mergem, Vasea?*

— La stejar. La poiana Ursului, a spus Vasea. Cât de repede
poţi.

Alioşa, fără să scoată un cuvânt, a sărit în spatele ei. Solovey a ridicat capul, precum un armăsar care intuieşte lupta. Dar a spus: *Nu poţi singură. Morozko e departe. A spus că trebuie să aştepte până la mijlocul iernii.*

— Nu pot? a spus Vasea. O *s-o fac.* Grăbeşte-te!

* * *

Anna Ivanovna nu mai avea voce. Corzile vocale şi muşchii îi erau întinşi şi rupţi. Totuşi, încă încerca să strige, deşi printre buzele ei nu ieşea decât un scrâşnet slab. Omul cu un singur ochi şedea lângă ea pe pământ şi zâmbea.

— Oh, frumuseţea mea, spunea el. Strigă din nou. E minunat. Sufletul tău putrezeşte când ţipi.

El s-a aplecat mai aproape. O clipă, ea a văzut un om cu cicatrici ciudate, albastre, pe faţă. în secunda următoare, arcuit deasupra ei, a văzut un urs cu un singur ochi care rânjea şi ai cărui cap şi umeri păreau să împrăştie norii. Apoi n-a mai fost nimic: o furtună, un vânt, un foc mistuitor de vară. O umbră. Ea s-a înfiorat în continuare, făcându-i-se greaţă. A încercat să se ridice în picioare. Dar creatura a rânjit în jos către ea şi i s-a dus puterea din picioare. A rămas acolo, respirând aerul împuţit.

— Eşti extraordinară, a spus creatura, îngenunchind mai aproape, linguşitor.

Şi-a trecut degetele peste pielea ei. Ghemuită la picioarele lui se afla o altă formă, acoperită în alb, mică. Faţa i se micşorase şi nu rămăsese aproape nimic din ea, doar nişte ochi apropiaţi unul de celălalt şi tâmple înguste şi o gură care se căsca mare şi lacomă. S-a ghemuit pe pământ, cu capul între genunchi. Din când în când, se uita la Anna, o sclipire de foame strălucindu-i în ochii întunecaţi.

— Dunia, a spus Anna, suspinând, căci ea era îmbrăcată în hainele în care o înmormântaseră. Dunia, te rog.

Dar Dunia nu a spus nimic. A deschis gura cavernoasă.

— Mori, a spus Medved, cu o tandreţe fascinată, dându-i drumul Annei şi retrăgându-se. Mori şi trăieşte pentru totdeauna.

Upirul a sărit. Anna s-a împotrivit doar puţin, zgâriind cu degetele fragile.

Dar apoi, de pe cealaltă parte a luminişului s-a auzit
nechezatul răsunător al armăsarului.

* * *

în timp ce Solovey galopa, Vasea i-a spus lui Alioşa că un monstru o capturase pe mama lor vitregă, şi dacă o omora, ar fi fost liber să umple satele de flăcări şi teroare.

— Vasea, a spus Alioşa, după un moment de gândire. *Unde ai fost?*

— Am fost oaspetele împăratului iernii, a spus Vasea.

— Ei bine, ar fi trebuit să aduci înapoi o comoară împărătească, a spus Alioşa repede, şi Vasea a râs.

Zorii zilei abia sosiseră. Un miros straniu, fierbinte şi rânced, se strecura printre trunchiurile de copac. Solovey alerga cu hotărâre, cu urechile înainte. Era un cal pe care să-l călărească fii de zei, dar mâinile Vasiei erau goale şi nu ştia să se lupte.

Trebuie să nu-ţi fie frică, a spus Solovey şi ea i-a mângâiat greabănul neted.

în faţă se zărea marele stejar. în spatele ei, Vasea l-a simţit pe Alioşa încordat. Cei doi călăreţi au trecut pe lângă copac şi au ajuns într-un luminiş, un loc pe care Vasea nu-l ştia. Cerul era alb, aerul cald, astfel c-a transpirat pe sub haine.

Solovey s-a ridicat în două picioare, anunţând un obstacol. Alioşa a prins-o pe Vasea de talie. O creatură albă stătea cu faţa în jos pe pământul noroios, în timp

ce o altă formă se agita dedesubtul ei. în jurul lor se vedea o baltă mare de sânge.

Deasupra lor, aşteptând, rânjind, se afla Ursul. Dar nu mai era un om mic, cu cicatrici pe piele. Acum, Vasea vedea un urs în adevăratul sens al cuvântului, mai mare decât orice urs pe care îl văzuse vreodată. Blana lui era neuniformă şi de culoarea lichenilor; buzele negre îi străluceau în jurul unei guri imense, mârâind.

Când i-a văzut, un rânjet mic i-a apărut pe buzele negre şi limba s-a văzut roşie.

— Doi! a spus el. Şi mai bine. Am crezut că fratele meu te are deja, fetiţă, dar presupun că a fost prea prost să te ţină. Ai
ochii regelui mării - ce fecioară muritoare mai are ochi ca ăştia?

Cu coada ochiului, Vasea a văzut cum în luminiş intră iapa
albă.

— Ah, iată-l, a spus Ursul.

Dar vocea lui a devenit mai dură.

— Salut, frate. Ai venit să mă conduci?

Morozko s-a uitat rapid şi aspru către Vasea şi ea a simţit o chemare arzătoare înăuntrul ei; putere şi libertate deodată. Armăsarul castaniu era sub ea, ochii sălbatici ai demonului îngheţului erau şi ei acolo şi, între ei, monstrul. Şi-a aruncat capul pe spate şi a râs, şi când râdea, a simţit bijuteria de la gât arzând.

— Ei bine, i-a spus Morozko prefăcut, cu o voce ca gerul. Am încercat să am grijă de tine.

S-a ridicat un vânt. Era o briză uşoară şi rapidă şi intensă. Puţin din norul alb s-a risipit deasupra lor şi Vasea a putut să vadă cerul pur al dimineţii. II auzea pe

Morozko vorbind, dulce şi clar, dar nu înţelegea cuvintele. Ochii lui erau fixaţi pe ceva ce Vasea nu vedea. Vântul s-a ridicat mai sus, a devenit mai intens.

— Crezi că mi-e frică de tine, Karaciun? a spus Medved.

— Pot să mai trag de timp, Vasea, a spus vântul în urechea ei. Dar nu ştiu cât. Aş fi fost mai puternic la mijlocul iernii.

—N-a mai fost timp. O are pe mama mea vitregă, a răspuns Vasea. Uitasem. Şi ea poate vedea.

Dintr-odată, şi-a dat seama că mai erau şi alte fete în pădure, la marginea luminişului. Erau acolo o femeie dezbrăcată, cu păr lung şi ud, şi o creatură ca un bărbat bătrân, cu pielea ca scoarţa unui copac. Era vodianoyul, regele râului, cu ochii lui mari, de peşte. Polevikul era acolo, şi bolotnikul. Erau şi alţii - zeci. Creaturi ca nişte corbi şi creaturi ca nişte pietre şi ciuperci şi grămezi de zăpadă. Mulţi se ţârâiau în faţă, acolo unde iapa albă stătea lângă Vasea şi Solovey, şi se adunau
la picioarele lor. în spatele ei, Alioşa a şuierat şocat.

— îi văd, Vasea.

Dar vorbea şi Ursul, cu o voce ca bărbat care strigă. Şi unii chyerti s-au dus spre el. Bolotnikul, creatura răutăcioasă de mlaştină. Şi - Vasea a simţit că îi stă inima în piept - rusalka, cu sălbăticie, goliciune şi dorinţă pe faţa ei stranie şi minunată.

Chyertii îşi alegeau de partea cui sunt, şi Vasea le-a citit pe feţe gândurile. *Regele iernii. Medved. Vom asculta chemarea.* Vasea i-a simţit pe toţi agitându-se, pe punctul de a începe bătălia; sângele ei fierbea. Le auzea toate vocile. Iapa albă a făcut un pas înainte şi

ea, cu Morozko pe spate. Solovey se ridica în două picioare şi lovea pământul cu copita.

— Du-te, Vasea, spunea vântul, cu vocea lui Morozko. Mama ta vitregă trebuie să trăiască. Spune-i fratelui tău că sabia lui n-o să taie carnea morţilor. Şi... nu muri.

Fata şi-a mutat greutatea şi Solovey i-a dus înainte, galopând de parcă zbura. Ursul a răcnit şi imediat s-a făcut haos în luminiş. Rusalka a luat prin surprindere vodianoyul, tatăl ei, şi i-a lovit umărul plin de negi. Vasea a văzut leşul rănit, din spintecătura făcută pe trunchiul lui curgând seva. Solovey a galopat mai departe. Au ajuns la o baltă mare de sânge şi s-au oprit brusc.

Upirul s-a uitat în sus şi a şuierat. Anna stătea întinsă, cu faţa gri, sub ea, acoperită cu noroi, nemişcată. Dunia era acoperită de sânge şi mizerie, cu faţa pătată de lacrimi.

Anna a respirat o dată, încet, gâlgâind. Gâtul ei era deschis, în spatele lor s-a auzit răcnetul triumfător al ursului. Dunia era ghemuită ca o pisică pe cale să sară. Vasea şi-a intersectat privirea cu a ei şi s-a dat jos de pe spatele lui Solovey.

Nu, Vasea, a spus armăsarul. *Urcă înapoi.*

— Lioşka, a spus Vasea, fără să-şi ia ochii de la Dunia. Du- te şi luptă-te cu ceilalţi. Solovey mă va proteja.

Alioşa s-a dat jos de pe spatele lui Solovey.

— De parcă te-aş lăsa, a spus el.

Câteva din creaturile Ursului le dădeau târcoale. Alioşa a scos un strigăt de luptă şi şi-a scos sabia. Solovey a lăsat capul jos, ca un taur gata de atac.

— Dunia, a spus Vasea. Duniaşka.

Slab, a auzit geamătul fratelui ei, aruncat şi el în bătălie. De undeva s-a auzit un urlet ca de lup. Solovey lovea pământul, cu urechile lipite de cap. *Creatura aia nu te ştie,* a spus el.

— Ba *mă ştie.* Ştiu că mă ştie.

Privirea terifiată de pe faţa upirului se lupta acum cu o poftă teribilă.

—O să-i spun doar că nu trebuie să se teamă. Dunia… Dunia, te rog. Ştiu că îţi e frig aici şi că îţi e frică. Dar nu îţi aminteşti de mine?

Dunia gâfâia, cu toată lumina iadului în ochii ei.

Vasea a scos cuţitul de la brâu şi l-a trecut adânc peste venele de la încheietura ei. Pielea s-a împotrivit, înainte să cedeze, şi apoi sângele a ţâşnit afară. Solovey s-a ferit din instinct.

— Vasea! a strigat Alioşa, dar ea nu l-a ascultat.

Vasea a făcut un pas lung înainte. Sângele ei curgea stacojiu pe zăpadă, pe noroi şi pe ghiocei. în spatele ei, Solovey se ridica pe două picioare.

—Aici, Duniaşka, a spus Vasea. Aici. îţi e foame. Mă hrăneai destul de des. îţi aminteşti?

A ţinut braţul sângerând întins.

Apoi n-a mai avut timp să se gândească. Creatura i-a apucat mâna ca un copil lacom, şi-a pus gura în jurul încheieturii şi a băut.

Vasea a stat nemişcată, încercând, disperată, să rămână în picioare.

Creatura scâncea când bea. Scâncea tot mai mult şi, dintr- odată, s-a tras de la mâna ei şi s-a împiedicat în spate. Vasea a ezitat, ameţită, flori negre înflorind pe marginile vederii ei. Dar Solovey îi era în spate, ţinând-o în picioare, frecându-se, neliniştit, cu nasul de ea.

încheietura fusese sfâşiată de parcă ar fi fost un os. Scrâşnind din dinţi, Vasea şi-a rupt o bucată din cămaşă şi a legat-o strâns. A auzit şuieratul săbiei lui Alioşa. Focul luptei l-a luat pe fratele său pe sus şi l-a îndepărtat.

Upirul se uita la ea cu teroare cumplită. Nasul şi bărbia şi obrajii îi erau stropiţi şi mânjiţi cu sânge. Pădurea a părut să-şi ţină respiraţia.

— Marina, a spus vampirul, şi era vocea Duniei.

S-a auzit un răcnet furios.

Lumina iadului a pălit din ochii vampirului. Sângele a trosnit şi i-a acoperit faţa.

— Marina mea, în sfârşit. A trecut atâta timp.

— Dunia, a spus Vasea. îmi pare bine să te văd.

— Marina, Maruşka, unde sunt? Mi-e frig. Mi-a fost atât de
frică.

— E în regulă, a spus Vasea, înăbuşindu-şi lacrimile. O să fie în regulă.

Şi-a înfăşurat braţele în jurul creaturii care mirosea a moarte.

— Nu trebuie să-ţi fie frică acum.

Din depărtare s-a auzit alt răcnet. Dunia a tresărit în braţele Vasiei.

— Şşş, a spus Vasea, ca unui copil. Nu te uita.

Simţea gust de sare pe buze.

Dintr-odată, lângă ea a ajuns Morozko. Respira precipitat şi s-a uitat cu o privire bezmetică înspre Solovey.

— Eşti o nebună nechibzuită, Vasilisa Petrovna, a spus el.

A luat un pumn de zăpadă şi i l-a lipit de braţul care-i sângera. A îngheţat, coagulând sângele. Când a

îndepărtat excesul, fata a văzut rana acoperită într-un strat subţire de gheaţă.

— Ce s-a întâmplat? a spus Vasea.

— Chyertii rezistă, a spus Morozko, nemilos. Dar n-o să dureze. Mama ta vitregă e moartă, aşa că Ursul e aproape liber. O să se elibereze curând... curând.

Bătaia ajunsese înapoi în luminiş. Spiritele pădurii erau cât nişte copii pe lângă mărimea Ursului. Crescuse; umerii lui păreau a spinteca cerul. A luat polevikul între fălcile masive şi l- a aruncat departe. Rusalka îi stătea alături, scâncind fără cuvinte. Ursul şi-a aruncat pe spate capul mare şi zburlit.

— Liber! a răcnit el, arătându-şi colţii, râzând.

A apucat leşul şi Vasea a auzit lemnul despicându-se.

— Trebuie să-i ajuţi, atunci, s-a răstit Vasea. De ce eşti aici?

Morozko şi-a îngustat ochii şi nu a spus nimic. Vasea s-a întrebat, pentru un moment ridicol, dacă venise înapoi să aibă grijă ca ea să nu se omoare singură. Iapa albă şi-a pus nasul pe obrazul îmbătrânit al Duniei.

— Te ştiu, a şoptit bătrâna către cal. Ce frumoasă eşti. Apoi, Dunia l-a văzut pe Morozko şi o urmă de frică s-a strecurat înapoi în ochii ei.

— Şi pe tine te ştiu, a spus ea.

— N-o să mă mai vezi vreodată, Avdotia Mikhailovna, sper foarte tare, a spus Morozko.

Şi vocea lui era blândă.

— Ia-o, a spus Vasea rapid. Las-o să moară cu demnitate acum, ca să nu-i fie frică. Priveşte, deja uită.

Aşa era. Claritatea începuse să dispară de pe faţa Duniei.

— Şi tu, Vasea? a spus Morozko. Dacă o iau, trebuie să părăsesc acest loc.

Vasea a ezitat la gândul de a înfrunta Ursul fără el.

— Cât timp vei fi plecat?

— O clipă. O oră. Nu se poate şti.

în spatele lor, Ursul a strigat. Dunia a tremurat auzind chemările.

— Trebuie să merg la el, a şoptit. Trebuie... Maruşka, *te rog.*

Vasea a luat o decizie.

— Am o idee, a spus ea.

— Ar fi mai bine...

— Nu, a sărit Vasea. Ia-o acum. *Te rog.* A fost mama mea. A apucat braţul demonului îngheţului cu ambele mâini.

— Iapa albă a spus că oferi daruri. Fă asta pentru mine, Morozko. Te implor.

A urmat o linişte lungă. Morozko s-a uitat la lupta de dincolo de ei. S-a uitat înapoi la fată. Pentru o secundă, privirea lui a rătăcit spre copaci. Vasea s-a uitat în aceeaşi direcţie şi nu a văzut nimic. Dar, dintr-odată, demonul îngheţului a zâmbit.

— Prea bine, a spus Morozko.

Pe neaşteptate, s-a întins, a tras-o spre el şi a sărutat-o, repede şi sălbatic. Fata s-a uitat la el cu ochii larg deschişi.

— Va trebui să rezişti, a spus el. Atât cât poţi. Fii curajoasă. El a păşit înapoi.

— Hai, Avdotia Mihailovna, şi vino alături de mine. Dintr-odată, el şi Dunia călăreau pe calul cel alb şi în zăpadă, la picioarele Vasiei, nu mai era decât o creatură însângerată şi boţită, fără viaţă.

— Rămas bun, a şoptit Vasea, luptându-se cu impulsul de a-l striga înapoi.

Apoi au dispărut, iapa albă şi cei doi călăreţi ai ei. Vasea a tras adânc aer în piept. Ursul îşi îndepărtase şi ultimii atacatori. Acum, avea faţa plină de cicatrici a unui om, dar a unui om înalt şi puternic, cu mâini nemiloase. A râs.

— Foarte bine, a spus el. Şi eu încerc mereu să scap de el. E o creatură rece, devucika. *Eu* sunt focul; eu o să te încălzesc. Hai aici, micuţă vedma, şi trăieşte pentru totdeauna.

I-a făcut semn cu ochiul. Privirea lui părea să o tragă spre el. Puterea lui a umplut tot luminişul şi chyertii răniţi se făceau mici sub privirea lui.

Vasea a răsuflat temătoare. Dar Solovey era alături de ea. I- a simţit gâtul vânjos sub mână şi apoi, orbeşte, s-a urcat pe spatele lui.

— Mai bine o mie de morţi, i-a spus ea Ursului.

Buza cu cicatrice s-a ridicat şi ea a văzut strălucirea dinţilor săi lungi.

— Haide, atunci, a spus el, cu răceală. Sclav sau servitor loial, alegerea e a ta. Dar eşti a mea oricum.

Creştea în timp ce vorbea şi, dintr-odată, bărbatul era din nou un urs, cu fălcile suficient de mari cât să înghită toată lumea. A rânjit la ea.

— O, îţi e frică. Mereu se tem în final. Dar frica celor curajoşi - asta e cea mai bună.

Vasea a crezut că o să-i iasă inima din piept. Dar a spus, cu o voce micuţă, strangulată:

— Văd oamenii pădurii. Dar cum rămâne cu domovoiul, bannikul şi vazila? Haideţi la mine acum, copiii vetrelor oamenilor mei, căci am mare nevoie de voi.

A rupt pojghiţa de gheaţă a rănii de pe braţul ei, iar sângele i-a şiroit. Giuvaierul albastru îi strălucea sub haine.

în luminiş s-a lăsat un moment de tăcere, spart de sunetul săbiei lui Alioşa şi de gemetele chyertilor care încă mai luptau. Fratele ei era înconjurat de trei dintre servitorii Ursului. Vasea i- a văzut faţa hotărâtă şi sângele strălucindu-i pe braţ şi obraz.

— Vino la mine acum, a zis Vasea disperată. Aşa cum te- am iubit şi cum m-ai iubit; aminteşte-ţi sângele pe care l-am vărsat şi pâinea pe care ţi-am dat-o.

Cu toate astea, era tăcere. Ursul a râcâit pământul cu labele lui imense.

— Şi acum vei fi cuprinsă de disperare, a zis el. Disperarea e chiar mai bună decât frica.

Şi-a scos limba ca un şarpe, ca şi când ar fi vrut să guste aerul.

Prostuţo, s-a gândit Vasea. *Cum ar fi putut să se arate spiritele de casă? Sunt legate de vetrele noastre.* A simţit sânge în gură, amar şi sărat.

— Putem măcar să-l salvăm pe fratele meu, i-a zis Vasea lui Solovey, iar calul a pufnit sfidător.

Una dintre labele imense ale Ursului s-a întors spre ei, luându-i prin surprindere, iar calul abia a reuşit s-o evite.

S-a dat în spate, cu urechile lipite de cap, iar laba imensă şi-a luat elan să lovească din nou.

Dintr-odată, toţi domovoii, toţi protectorii băilor comunale şi ai curţilor din faţă ale tuturor locuinţelor din Lesnaia Zemlia s-au îmbulzit la picioarele lor. Solovey a trebuit să îşi ridice copitele, ca să nu calce pe ei, şi apoi vazila a sărit pe spatele calului. Micuţul domovoi din casa Vasiei a scos la iveală un cărbune aprins, în palma lui plină de funingine.

Pentru prima oară, Ursul a părut nesigur.

— Imposibil, a murmurat. Imposibil. Ei nu îşi părăsesc casele.

Spiritele de casă au scos stranii strigăte de luptă şi Solovey a dat cu picioarele în pământul noroios.

însă chiar atunci inima Vasiei i-a sărit în gât şi a părut să rămână acolo, bubuind. Rusalka îl pusese pe Alioşa la pământ. Vasea i-a văzut sabia azvârlită; l-a văzut încremenind, în transă, uitându-se în sus la femeia dezbrăcată. A văzut cum degetele i se înfăşurau în jurul gâtului.

Ursul a râs.

— Staţi unde sunteţi, cu toţii. Sau ăsta moare.

— Aminteşte-ţi, a spus Vasea către rusalka, disperată, pe deasupra luminişului. Am aruncat flori pentru tine şi acum îmi vărs sângele. Aminteşte-ţi.

Rusalka a încremenit, perfect nemişcată, în afară de apa care-i curgea din păr. Mâinile ei s-au desprins încet de gâtul lui Alioşa.

Alioşa s-a eliberat, străduindu-se să se ridice, dar Ursul era prea aproape.

— Haide, a strigat Vasea către Solovey, către toată armata ei amărâtă. Mergeţi - e fratele meu!

Şi în clipa aceea, un strigăt puternic de furie s-a auzit de la celălalt capăt al luminişului.

Vasea s-a uitat într-o parte şi şi-a văzut tatăl stând acolo, cu sabia în mână.

Ursul era de două şi de trei ori cât un urs obişnuit. Avea un singur ochi; jumătate din faţa lui era o adunătură de cicatrici. Ochiul lui bun a strălucit, de culoarea umbrei fade pe zăpadă. Nu era somnoros, ca un urs obişnuit, ci înflăcărat de foame şi răutate nestatornică.

în faţa Ursului se afla Vasea, de neconfundat, micuţă în faţa bestiei, călare pe un cal întunecat. Dar Alioşa, fiul lui, stătea aproape sub picioarele bestiei şi gura ei imensă era căscată spre el…

Piotr a urlat, un strigăt de iubire şi furie. Bestia şi-a răsucit capul.

— Ce mulţi vizitatori, a spus el. Linişte pentru o mie de vieţi umane şi apoi lumea se coboară peste mine. Ei bine, n-o să obiectez. Dar câte unul, pe rând, totuşi. Mai întâi băiatul.

Chiar în acel moment, o femeie dezbrăcată, cu piele verde, cu apă strălucind pe părul lung, a ţipat şi a sărit pe spatele Ursului, apucându-l cu mâinile şi dinţii. în secunda următoare, fiica lui Piotr a strigat cu voce tare şi calul cel mare a atacat, lovind bestia cu picioarele din faţă. Cu ei au venit toate felurile de creaturi ciudate, înalte şi subţiri, mici şi bărboase, masculi şi femele. S-au aruncat peste Urs, ţipând cu vocile lor înalte şi stranii. Bestia a căzut sub ei.

Vasea s-a rostogolit pe jumătate de pe spatele calului, l-a prins pe Alioşa şi l-a tras deoparte. Piotr a auzit suspine.

— Lioşka, a strigat ea. Lioşka.

Armăsarul a lovit din nou cu picioarele din faţă şi s-a ridicat pe picioarele din spate, protejând băiatul şi fata de pe jos. Alioşa a clipit zăpăcit.

— Ridică-te, Lioşka, l-a rugat Vasea. Te rog. Te rog.

Ursul s-a scuturat şi mai toate creaturile bizare au fost
azvârlite. A lovit cu laba şi armăsarul cel mare abia a evitat izbitura. Femeia dezbrăcată a căzut pe zăpadă, cu apa zburându- i din păr. Vasea s-a năpustit asupra fratelui ei semiconştient. Dinţi monstruoşi se îndreptau spre spatele ei neprotejat.

Piotr nu-şi amintea să fi fugit. Dar, dintr-odată, s-a trezit în picioare, gâfâind între copiii lui şi bestie. Era calm, în afara inimii care-i bubuia, şi îşi ţinea paloşul cu ambele mâini. Vasea s-a holbat la el ca la o vedenie. El i-a văzut buzele cum se mişcă.

— Tată.

Ursul s-a oprit, alunecând.

— Pleacă, a mârâit el.

A întins o labă cu gheare. Piotr a întors-o din drum cu sabia şi nu s-a clintit.

— Viaţa mea nu înseamnă nimic, a spus Piotr. Nu îmi e
frică.

Ursul a deschis gura şi a răcnit. Vasea a tresărit. Piotr tot nu s-a mişcat.

— Stai deoparte, a spus Ursul. Copiii regelui mării vor fi ai

mei.

Piotr a înaintat cu grijă.

— Nu cunosc niciun rege al mării. Ăştia sunt copiii mei. Dinţii Ursului au clănţănit, la trei centimetri distantă de fata lui, şi tot nu s-a mişcat.

— Pleacă, a spus Piotr. Eşti un nimic, eşti numai o poveste. Lasă-mi pământurile în pace.

Ursul a pufnit.

— Pădurile astea sunt ale mele acum. Dar singurul său ochi a privit în jur obosit.

— Cu ce preţ? a spus Piotr. Şi eu am auzit basmele vechi şi mereu există un preţ.

— Cum doreşti. Dă-mi-o pe fiica ta şi vei avea pace.

Piotr s-a uitat la Vasea. Ochii lor s-au întâlnit şi el a văzut-o înghiţind în sec.

— Ea e ultimul copil pe care l-a născut Marina, a spus el. E fiica mea. Un om nu sacrifică viaţa altui om. Mai ales viaţa copilului său.

O secundă de linişte deplină.

— Ţi-o ofer pe a mea, a spus Piotr. Şi-a lăsat sabia să cadă.

— Nu! a strigat Vasea. Tată, nu! Nu! Ursul şi-a îngustat ochiul bun şi a ezitat.

Dintr-odată, Piotr a sărit înainte, cu mâinile goale, către pieptul de culoarea lichenilor. Ursul a reacţionat instinctiv; l-a aruncat într-o parte. S-a auzit o lovitură oribilă. Piotr a zburat ca o păpuşă de paie, cu faţa în jos, în zăpadă.

Ursul a urlat şi a sărit după el. Dar Vasea era în picioare, uitând de toată frica ei. A strigat cu voce tare, furioasă peste măsură, şi Ursul s-a răsucit din nou.

Vasea s-a urcat pe spatele lui Solovey. Au atacat Ursul. Fata plângea; uitase că nu avea arme. Bijuteria de pe pieptul ei ardea rece, bătând ca o a doua inimă.

Ursul a rânjit larg, cu limba scoasă printre dinţii imenşi, ca un câine.

— O, da, a spus el. Vino aici, micuţă vedma, vino aici, vrăjitoare mică. încă nu eşti destul de puternică pentru mine şi n-o să fii niciodată. Vino la mine şi alătură-te bietului tău tată.

Dar chiar în timp ce vorbea, Ursul dispărea. Se transforma în bărbat, un bărbat mic şi strâmb care se uita la ei cu un ochi gri şi înlăcrimat.

O figură albă a apărut lângă Solovey şi o mână albă a atins gâtul întins al armăsarului. Calul a ridicat capul şi a încetinit.

— Nu! a strigat Vasea. Nu, Solovey, nu te opri.

Dar omul-cu-un-singur-ochi s-a ghemuit în zăpadă şi ea a simţit mâna lui Morozko pe a ei.

— Destul, Vasea, a spus el. Vezi? E legat. S-a terminat.

Ea s-a uitat la omul micuţ, clipind des, năucită.

— Cum?

— Atât de mare e puterea oamenilor, a spus Morozko.

Părea ciudat de satisfăcut.

—Noi, cei care trăim pentru totdeauna nu cunoaştem curajul şi nici nu iubim destul cât să ne dăm viaţa. Dar tatăl tău a putut. Sacrificiul lui a legat Ursul. Piotr Vladimirovici va muri exact aşa cum şi-ar fi dorit. S-a terminat.

— Nu, a spus Vasea, retrăgându-şi mâna. Nu…

S-a azvârlit de pe Solovey. Medved se ghemuia mai departe, mormăind, dar ea-l uitase deja. A fugit la

capul tatălui său. Alioşa ajunsese acolo înaintea ei. A tras deoparte pelerina ruptă a tatălui ei. Lovitura zdrobise coastele lui Piotr într-o parte şi între buzele lui bălţea sângele. Vasea şi-a apăsat cu mâinile pe locul unde era rănit. A simţit căldură în mâini. Lacrimile i-au căzut pe ochii tatălui ei. O urmă de culoare a apărut pe pielea cenuşie a lui Piotr şi ochii lui s-au deschis. S-au uitat la Vasea şi s-au luminat.

— Marina, a horcăit el. Marina.

Şi-a dat ultima suflare.

— Nu, a şoptit Vasea. *Nu.*

Şi-a înfipt degetele în pielea moale a tatălui ei. Pieptul lui s-a ridicat brusc, ca şi cum ar fi urlat, dar ochii îi erau fixaţi într- un punct. Vasea a simţit sânge acolo unde şi-a muşcat buza şi s-a luptat cu moartea de parcă ar fi fost a ei, de parcă...

O mână rece, cu degete lungi, i-a prins ambele mâini, trăgând toată căldura din ea. Vasea a încercat să se elibereze, dar n-a reuşit. Vocea lui Morozko sufla aer rece peste obrazul ei.

— Lasă-l, Vasea. El a ales asta. Nu poţi să te întorci în timp.

— Ba pot, a şuierat ea, respirând sacadat. Trebuia să fiu eu. Dă-mi drumul.

Mâna lui a dispărut, şi ea s-a întors. Morozko se dăduse deja în spate. S-a uitat în sus la faţa lui, palidă şi indiferentă, nemiloasă şi doar puţin blândă.

— E prea târziu, a spus el, şi peste tot, vântul şuierat cuvintele lui: Prea târziu, prea târziu.

Şi apoi demonul îngheţului a sărit pe spatele iepei albe, în spatele unei alte figuri, pe care Vasea a văzut-o doar cu coada ochiului.

— Nu, a spus ea, alergând după ei. Aşteaptă... Tată. Dar iapa albă deja galopa încet printre copaci şi a dispărut în întuneric.

Liniştea a venit brusc, absolută. Omul-cu-un-singur-ochi s- a topit printre arbuşti şi chyertii au dispărut în pădurea de iarnă. Rusalka a pus o mână umedă pe Vasea, în timp ce trecea pe lângă ea.

— Mulţumesc, Vasilisa Petrovna, a spus ea.

Vasea n-a răspuns nimic.

Solovey a mângâiat-o încet cu botul.

Vasea nu i-a acordat atenţie. Se uita în gol, ţinându-l pe tatăl ei de mâna care i se răcea încet.

— Uite, a şoptit Alioşa, răguşit şi cu ochii umezi. Mor ghioceii.

Era adevărat. Vântul cald, bolnăvicios, care mirosea a moarte, se răcise, se înteţise şi florile se ofileau pe pământul tare. Nu era încă mijlocul iernii şi timpul lor era departe. Nu mai era niciun luminiş, niciun loc noroios sub cerul gri. Mai era doar un stejar mare şi bătrân, cu crengile sucite. Satul se vedea dincolo de el, acum perfect vizibil, la o aruncătură de băţ distanţă. Se crăpase de zi şi era îngrozitor de frig.

— înlănţuit, a spus Vasea. Monstrul e înlănţuit. Tata a făcut
asta.

A întins o mână amorţită, să smulgă un ghiocel care se ofilea.

— Cum a ajuns tata aici? a spus Alioşa, întrebător şi naiv. Avea... o privire stranie. De parcă ştia ce să facă, cum şi de ce. Dar e cu mama acum, după voia lui Dumnezeu.

Alioşa a făcut semnul crucii peste corpul tatălui său, s-a ridicat, s-a dus la Anna şi a repetat gestul.

Dar Vasea nu s-a mişcat şi nici nu a răspuns. A pus o floare în mâna tatălui ei. Apoi şi-a pus capul pe pieptul lui şi a început să plângă încet.

28.

La sfârşit şi la început

Au stat de veghe o noapte întreagă lângă Piotr Vladimirovici şi soţia sa. Cei doi au fost îngropaţi împreună, cu Piotr între prima lui soţie şi a doua. Chiar dacă jeleau, oamenii nu disperau. Mirosul morţii şi al înfrângerii dispăruse din câmpurile şi casele lor. Nici măcar supravieţuitorii unui sat ars pe jumătate, aduşi la poarta lor de un Kolea epuizat, nu îi puteau înspăimânta. Aerul muşca uşor, iar soarele strălucea, aruncând diamante în zăpadă.

Vasea stătea cu familia ei, cu gluga pelerinei trasă pentru a o proteja de frig, şi ducea cu ea şoaptele oamenilor. *Vasilisa Petrovna a dispărut. S-a întors pe un cal înaripat. Ar fi trebuit să moară. Vrăjitoarea.* Vasea şi-a amintit atingerea funiei pe încheieturile ei, privirea rece din ochii lui Oleg - un bărbat pe care îl cunoscuse din copilărie - şi a luat o decizie.

După ce toţi ceilalţi au plecat, Vasea a rămas singură, în amurg, la mormântul tatălui ei. S-a simţit îmbătrânită şi înverşunată şi obosită.

— Mă auzi, Morozko? a zis.

— Da, a zis el şi a venit lângă ea.

A observat o prudenţă subtilă în expresia lui şi a râs printre lacrimi.

— Te temi că o să-mi vreau tatăl înapoi?

—Când am umblat liber printre oameni, viii strigau la mine, a răspuns Morozko pe o voce egală. Mă trăgeau de mână, trăgeau de coama calului meu. Mamele mă rugau stăruitor să le iau pe ele când le luam copiii.

— Ei bine, mie mi-au ajuns morţii care se întorc.

Vasea s-a luptat să aibă un ton rece, detaşat. Dar vocea i-a şovăit.

— Bănuiesc că da, a răspuns el. Dar prudenţa îi dispăruse de pe chip: O să ţin minte curajul lui, Vasea, a zis. Şi pe al tău.

Gura ei s-a strâmbat.

— Mereu? Chiar şi când voi fi ca tatăl meu, o pulbere în ţărâna rece? Ei bine, asta chiar înseamnă ceva, să fii ţinută minte.

El n-a zis nimic. S-au privit unul pe celălalt.

— Ce doreşti de la mine, Vasilisa Petrovna?

— De ce a murit tata? a întrebat ea repede. Avem nevoie de el. Dacă trebuia să moară cineva, puteam fi eu aceea.

— A fost alegerea lui, Vasea, a răspuns Morozko. A fost privilegiul lui. Nu ar fi acceptat nimic altceva. A murit pentru voi.

Vasea a dat din cap şi a mers agitată în cerc.

— Cum a putut tata să ştie? A venit în luminiş. *Ştia.* Cum a putut să ne găsească?

Morozko a ezitat. Apoi a zis încet:

— A ajuns acasă înaintea celorlalţi şi a văzut că tu şi fratele tău nu mai eraţi. A mers în pădure să cerceteze. Luminişul acela e fermecat. Până când moare copacul, va face tot ce îi stă în putinţă pentru a ţine Ursul sub control.

Ştia de ce era nevoie, chiar mai bine decât mine. Odată ce a intrat în pădure, l-a condus pe tatăl tău înspre tine.

Vasea a tăcut o vreme. L-a privit cu atenţie, iar el i-a fixat privirea. în sfârşit, a încuviinţat din cap.

Apoi Vasea a zis dintr-odată:

— Trebuie să fac ceva. Am nevoie de ajutorul tău.

Totul luase o întorsătură greşită, s-a gândit Konstantin. Piotr Vladimirovici era mort, ucis de o bestie sălbatică în apropierea propriului sat. Anna Ivanovna, se spunea, fugise în pădure într-un acces de nebunie. *Sigur că a fugit,* şi-a zis el. *Era nebună şi pierdută; cu toţii ştiam asta.* Cu toate astea, încă îi mai putea vedea expresia frenetică de pe faţa fără pată de sânge, îi era întipărită în faţa ochilor.

Konstantin a citit slujba pentru Piotr Vladimirovici, abia realizând ce spunea, şi a mâncat la pomana de după înmormântare neştiind exact ce făcea.

Dar în amurg, în uşa chiliei sale s-a auzit o bătaie.

Când s-a deschis uşa, respiraţia i-a şuierat şi s-a retras, împiedicându-se. Vasea era în prag, iar lumânarea aprinsă îi arunca o lumină puternică pe faţă. Era atât de frumoasă, acum că crescuse, palidă şi neatinsă, graţioasă şi tulburată. *A mea, e a mea. Dumnezeu mi-a trimis-o înapoi. Asta e iertarea lui.*

— Vasea, a zis, şi s-a întins înspre ea.

Dar nu era singură. Când s-a strecurat pe uşă, o siluetă acoperită de o pelerină neagră a apărut în spatele umărului ei şi i-a mers alături. Gluga pelerinei lui forma o umbră. Konstantin nu putea să-i vadă nicio trăsătură a feţei, ştia doar că are chipul palid. Mâinile îi erau foarte lungi şi subţiri.

— Cine e cu tine, Vasea? a zis.

— M-am întors, i-a răspuns Vasea. Dar nu singură, după cum se vede.

Konstantin nu putea vedea ochii bărbatului, atât de scufundaţi îi erau în craniu. Mâinile aveau o subţirime de schelet. Preotul şi-a lins buzele.

— Cine e omul acesta, fetiţo?

Vasea a zâmbit.

— Moartea, a zis ea. M-a salvat în pădure. Sau poate că nu m-a salvat şi acum sunt o fantomă. Mă simt de parcă aş fi o fantomă în noaptea asta.

— Eşti nebună, a zis Konstantin. Cine eşti, străine?

Străinul nu a spus nimic.

— Vie sau moartă, am venit să-ţi spun să părăseşti locul ăsta, a zis Vasea. Du-te înapoi la Moscova, la Vladimir, la Ţarigrad sau la dracu', dar trebuie să pleci înainte de a înflori ghioceii.

— Ţelul meu...

— Ţelul tău e îndeplinit, a zis Vasea.

A păşit în faţă. Omul întunecat de lângă ea a părut să crească; în locul capului avea un craniu, iar în orbitele ochilor lui afundaţi ardeau focuri albastre.

—Vei pleca, Konstantin Nikonovici. Sau vei muri. Iar moartea ta nu va fi uşoară.

— Nu voi pleca.

Dar era lipit de peretele camerei sale. Dinţii îi clănţăneau.

— Vei pleca, a zis Vasea.

A înaintat destul cât să îl poată atinge. El îi putea vedea arcuirea obrazului, privirea implacabilă din ochi.

— Sau vom avea grijă ca înainte de sfârşit să ajungi la fel de nebun cum a fost mama mea vitregă.

— Demoni, a zis Konstantin gâfâind.

Peste sprâncene a început să-i curgă sudoare rece.

— Da, a zis Vasea şi a zâmbit, copilul diavolului.

Silueta întunecată de lângă ea a zâmbit la rândul ei, un zâmbet scurt, scheletic.

Apoi au dispărut, la fel de brusc cum au venit.

Konstantin a căzut în genunchi, în faţa umbrelor de pe pereţi. Şi-a întins mâinile implorator.

— Intoarce-te, a rugat-o preotul.

S-a oprit să asculte. Mâinile i-au tremurat.

— întoarce-te. Tu m-ai făcut om, dar ea m-a batjocorit. Intoarce-te.

A crezut că umbrele s-au mişcat puţin. Dar nu a auzit
nimic, decât tăcere.

* * *

— Cred că o va face, a zis Vasea.

— Cel mai probabil, a zis Morozko.

Râdea.

— N-am făcut niciodată asta pentru altcineva.

— Dar bănuiesc că pentru propria plăcere sperii oameni tot timpul, a zis Vasea.

— Pentru mine? a zis Morozko. Eu sunt doar o poveste, Vasea.

A venit rândul Vasiei să râdă. Apoi râsul i s-a oprit în gât.

— Mulţumesc, a zis.

Morozko a făcut o mică plecăciune. Şi după aceea, noaptea a părut să se întindă şi să îl tragă spre ea, ascunzându-l înăuntru, în locul lui rămânând numai întunericul.

Cei din casă merseseră la culcare, numai Irina şi Alioşa rămăseseră singuri în bucătărie. Vasea s-a strecurat înăuntru ca o umbră. Irina plânsese; Alioşa o ţinea în braţe. Fără niciun cuvânt, Vasea s-a aşezat pe

băncuţa de lângă ei şi şi-a pus braţele în jurul amândurora.

Au stat în tăcere o vreme.

— Nu pot rămâne aici, a zis Vasea foarte încet.

Alioşa s-a uitat la ea, îndurerat peste măsură şi epuizat de bătălie.

—încă te mai gândeşti la mănăstire? a zis. Nu mai e nevoie să te gândeşti la asta vreodată. Anna Ivanovna e moartă, şi tata e la fel. O să am pământul meu, moştenirea mea. O să am
grijă de tine.

— Trebuie să te impui ca stăpân în mijlocul oamenilor, a zis Vasea. Ei nu te vor privi cu prea multă îngăduinţă dacă vor şti că îţi adăposteşti sora nebună. Ştii că mulţi vor da vina pe mine pentru toate astea. Eu sunt vrăjitoarea. Nu aşa a zis preotul?

— Nu da importanţă la asta, a zis Alioşa. Nu ai unde să te
duci.

— Nu am? a zis Vasea.

Un foc mocnit a început să-i ardă pe faţă, ştergând liniile tristeţii.

— Solovey mă va duce la capătul pământului dacă i-o cer. Mă duc în lume, Alioşa. N-o să fiu mireasa nimănui, nici a vreunui bărbat, nici a lui Dumnezeu. Mă duc la Kiev şi la Sarai şi la Ţarigrad şi voi privi soarele de pe mare.

Alioşa s-a uitat fix la sora lui.

— Chiar *eşti* nebună, Vasea.

Ea a râs, dar lacrimile i-au tulburat vederea.

— Pe de-a-ntregul, a zis ea. Dar voi fi liberă, Alioşa. Te îndoieşti de mine? I-am adus ghiocei mamei mele vitrege când ar fi trebuit să mor în pădure. Tata s-

a dus; nu mai e nimeni care să mă împiedice. Spune-mi de-adevăratelea, ce a mai rămas pentru mine aici, în afară de ziduri şi cuşti? Voi fi liberă şi nu mă voi gândi la consecinţe.

Irina s-a agăţat strâns de sora ei.

— Nu pleca, Vasea, nu pleca. Va fi bine, promit.

— Uită-te la mine, Irinka, a zis Vasea. Eşti bună. Eşti cea mai bună fetiţă pe care o cunosc. Mult mai bună decât mine. Dar, surioară, să nu crezi vreodată că sunt o vrăjitoare. Ceilalţi asta cred.

— E adevărat, a zis Alioşa.

Văzuse privirile negre ale sătenilor, auzise şoaptele lor în timpul înmormântării. Vasea n-a spus nimic.

— E nefiresc, a zis fratele ei, însă era mai mult trist decât nervos. Nu poţi să fii mulţumită? Bărbaţii vor uita de asta după un timp, iar ceea ce numeşti o cuşcă e, de fapt, destinul femeilor.

— Nu e şi destinul meu, a zis Vasea. Te iubesc, Lioşka. Vă iubesc pe amândoi. Dar nu pot.

Irina a început să plângă şi a strâns-o şi mai tare.

— Nu plânge, Irinka, a adăugat Alioşa.

O privi pe sora lui cu atenţie.

— O să se întoarcă. O să te întorci, Vasea, nu?

A dat scurt din cap.

— într-o zi. Jur.

— N-o să-ţi fie frig şi foame pe drum, Vasea?

Vasea s-a gândit la casa din pădure, la comorile care aşteptau acolo. Nu mai erau zestre acum, ci giuvaiere pe care să le dea la schimb, o pelerină care s-o protejeze în faţa frigului, cizme... tot ce îi trebuia pentru o călătorie.

— Nu, a zis. Nu cred.

Alioşa a încuviinţat neîncrezător din cap. Pe faţa surorii sale, decizia de neclintit lucea ca un foc sălbatic.

— Nu ne uita, Vasea. Ia asta.

S-a întins şi a dat jos un obiect de lemn care atârnase în jurul gâtului său. 11-a pus în mână. Era o păsărică sculptată, cu aripile întinse, tocite.

— Tata a făcut-o pentru mama, a zis Alioşa. Poart-o, surioară, şi aminteşte-ţi.

Vasea i-a sărutat pe amândoi. Mâna i s-a încleştat în jurul obiectului.

— Jur, a zis din nou.

— Du-te, a zis Alioşa. Până nu te leg de cuptor şi te fac să rămâi.

Dar ochii îi erau prea umezi.

Vasea s-a strecurat afară. Chiar când a atins pragul, vocea fratelui ei s-a auzit din nou:

— Du-te cu Dumnezeu, surioară.

Chiar şi când uşa bucătăriei s-a închis în urma ei, nu a fost de ajuns pentru a nu mai auzi plânsetul Irinei.

Solovey o aştepta chiar la palisadă.

— Haide, a zis Vasea. Mă vei duce până la capătul pământului, dacă drumurile ajung atât de departe?

Plângea în timp ce vorbea, dar calul i-a şters lacrimile.

Nările i s-au umflat pentru a simţi vântul de seară. *Oriunde, Vasea. Lumea e mare, iar drumul ne poate duce oriunde.*

A sărit în spatele calului şi el a pornit, rapid şi fără zgomot, precum o pasăre de noapte.

Nu a trecut mult timp până când Vasea a văzut o dumbravă de brazi şi lumina focului ieşind dintre copaci, împrăştiind aur în zăpadă.

Uşa s-a deschis.

Intră, Vasea, a zis Morozko. E frig.Nota autoarei

Studenţii şi vorbitorii limbii ruse vor observa fără îndoială - şi poate vor deplânge - abordarea mea nesistematică a transliteraţiei.

Aproape că aud cum cititorii îşi frâng mâinile întrebându- se, de exemplu, ce motiv aş fi putut avea să scriu *vodianoy,* de la rusescul **bo^hoh**, şi apoi să fac drum întors şi să ajung la *domovoi,* de la rusescul **ДОМОВОЙ**, un cuvânt care se termină la fel?

Răspunsul e că, în procesul de transliteraţie, am urmărit două lucruri.

Mai întâi, am încercat să prezint cuvintele ruseşti într-un fel care să conţină puţin din exotismul lor. Acesta e motivul pentru care l-am prezentat pe KoHCTaHTHH în forma lui Konstantin, mai degrabă decât să trec la mai familiarul Constantin, şi **^mhtphh** în forma lui Dimitrii, mai degrabă decât Dmitri.

în al doilea rând, şi cel mai important, am vrut ca aceste cuvinte ruseşti să fie destul de uşor de pronunţat şi să arate cât de cât estetic pentru vorbitorii de limbă engleză. E probabil mai corect să transcrii MeTejib ca Myetyel, şi nu Metel, dar o astfel de scriere arată ciudat în engleză şi poate să creeze confuzii.

îmi place cum arată *vodianoy* pe pagină, aşa cum îmi place şi numele Aleksei (AjieKceă), dar am preferat să transcriu CojiOBeă ca Solovey.

Am renunţat la orice încercare de a indica simbolurile accentuate şi cele neaccentuate cu apostrofuri sau altfel, pentru că ele nu au nicio însemnătate pentru cititorul obişnuit vorbitor de engleză. Singura excepţie e cuvântul *Rus',* unde folosirea vastă în historiografii a acestei scrieri cu

apostrof a făcut-o să fie cea mai familiară pentru cititorii vorbitori de engleză.

Pentru cei care studiază istoria Rusiei, pot să spun doar că

am încercat să fiu pe cât de fidelă posibil unei perioade slab documentate. Când mi-am luat anumite libertăţi în legătură cu datele istorice - de exemplu, făcându-l pe Prinţul Vladimir Andreevici mai mare decât Dimitrii Ivanovici (era, de fapt, cu câţiva ani mai mic) şi căsătorindu-l cu o fată pe nume Olga Petrovna - a fost cu scopuri dramatice şi sper că cititorii mă vor ierta.

Glosar

Baba Iaga - O vrăjitoare bătrână care apare în multe basme ruseşti. Călăreşte un mojar, cârmeşte cu un pistil şi îşi şterge urmele cu o mătură din mesteacăn. Trăieşte într-o colibă care se învârte de jur-împrejur pe picioare de pui.

Bannik - „Locuitorul băii", protectorul băii comunale în folclorul rusesc.

Batiuşka - Ad litteram, „părintele", folosit ca apelativ respectuos pentru ecleziaştii ortodocşi.

Bogatir - Un războinic slav legendar, ca un cavaler- aventurier vest-european.

Bolotnik - Locuitor al mlaştinii, demonul mlaştinii.

Boier - Membru al aristocraţiei kievene, mai târziu aristocraţia moscovită, al doilea în rang după un cneaz - sau prinţ.

Buian - O insulă misterioasă în ocean, care în mitologia slavică are abilitatea de a apărea şi de a dispărea. Apare în mai multe basme ruseşti.

Devocika - Fetiţă.

Devuşka - Femeie tânără, fecioară.

Docika - Fiică.

Domovoi - în folclorul rusesc, păzitorul casei, spiritul casei.

Durak - Prost; femininul lui *dura.*

Dvor - Curte, sau curtea din faţă.

Dvornik - în folclorul rusesc, păzitorul *dvorului,* sau al curţii. De asemenea, om de serviciu în limbajul modern.

Frăţior - Interpretare a cuvântului rusesc *bratiuşka.* Poate fi folosit şi pentru fraţi mai mari, şi pentru fraţi mai mici.

Gospodin - Formă respectuoasă de a te adresa unui bărbat, mai formal decât englezescul *mister* (domn). Poate fi tradus ca „nobil".

Gosudar - Formulă de adresare asemănătoare cu „Majestate" sau „Stăpâne".

Iconostas - Un perete de icoane cu o configuraţie anume, care separă naosul de altar în Biserica Ortodoxă.

Izbă - Casa unui ţăran, mică şi făcută din lemn, de multe ori gravată cu podoabe. Pluralul e *izbe.*

Kaşa - Terci. Poate fi făcut din hrişcă, grâu, secară, mei sau orz.

Kokoşnik - O năframă rusească. Există mai multe stiluri de kokoşnik, depinde de specificul local şi de perioadă. în general, cuvântul se referă la năframele închise pe care le purtau femeile căsătorite, deşi şi fecioarele purtau năframe, deschise la spate. Cea mai comună formă de acoperire a părului pentru femeile din Rusia medievală era o eşarfă sau o basma.

Kremlin - Centru complex şi fortificat al unui oraş rusesc. Deşi limba engleză a adoptat cuvântul *Kremlin*

pentru a se referi la cel mai faimos exemplu, Kremlinul din Moscova, există kremlinuri în majoritatea oraşelor istorice ruseşti.

Kvas - Băutură fermentată făcută din pâine de secară.

Leşî - Numit şi lesovik, leşî-ul era un spirit al pădurii în mitologia slavă, protector al pădurilor şi animalelor.

Lesnaia Zemlia - Ad litteram - „Ţara pădurilor".

Mare Cneaz *(Velikii Kniaz)* - Titlu de lord pentru un mare principat, de exemplu Moscova, Tver sau Smolensk, în Rusia medievală. Titlul *ţar* nu s-a folosit până la încoronarea lui Ivan cel Groaznic, în 1547.

Mied - Vin de miere, făcut prin fermentarea unui amestec de miere şi apă.

Metel - Pronunţat Mietiel, înseamnă „furtună de zăpadă".

Mitropolit - Rang înalt al Bisericii Ortodoxe. în Evul Mediu, Mitropolitul Bisericii Rusiei era cea mai înaltă autoritate
ortodoxă din Rusia şi era desemnat de Patriarhul Bizanţului.

Mîş - şoarece.

Nebun întru Hristos - Un *jurodivi,* sau Nebun întru Hristos, era o persoană care renunţa la toate bunurile materiale şi se dedica vieţii de pustnic. Nebunia lor (reală sau falsă) se credea a fi de inspiraţie divină şi de multe ori spuneau adevăruri pe care alţii nu ar fi îndrăznit să le spună cu voce tare.

Ogon - foc.

Opinci de papură - Pantofi uşori făcuţi din papură, partea dinspre interior a scoarţei de

mesteacăn. Erau uşor de făcut, dar nu erau rezistenţi. Numiţi *lapti*.

Patriarh ecumenic - Cel mai înalt rang din Biserica Ortodoxă, locuieşte la Constantinopol (modernul Istanbul).

Podsnejnik - Ghiocel.

Pios - Câine.

Rus' - Poporul Rus' era originar din Scandinavia. în secolul al nouălea, la invitaţia triburilor slavice şi finlandeze, şi- au pus bazele unei dinastii, Rurikid, care mai apoi a cuprins o parte din ce e acum Ucraina, Belarus şi Rusia de Vest. Teritoriul a fost apoi numit după ei, la fel ca oamenii care trăiau sub dinastia lor. Cuvântul Rus' a rămas în uz până în ziua de azi, aşa cum se poate vedea şi în numele ţărilor Rusia şi Belarus.

Rusalka - în folclorul rusesc, o nimfetă de apă, ceva asemănător cu un succubus, femeia-demon care are contact sexual cu bărbaţi care dorm.

Rusia - Din secolul al XlII-lea şi până în secolul al XV- lea, nu a existat o formă politică unită numită Rusia. Poporul Rus' locuia într-o adunătură de cnezate rivale care le erau supuse mongolilor. Cuvântul Rusia nu a fost folosit decât în secolul al XVII-lea. Astfel, în context medieval, nu te-ai referi la Rusia, ci la „tărâmul Rus'".**Sarafan - O** rochie care arată ca un pulover sau un şorţ, cu bretele, purtată peste o cămaşă cu mânecă lungă. Acest articol de îmbrăcăminte a intrat în uzul comun numai la începutul secolului al XV-lea. Autoarea l-a inclus în roman puţin înaintea timpului său, pentru cât de mult aduce acest veşmânt atmosfera de basm rusesc pentru cititorul din Vest.

Sînok - Un diminutiv afectuos derivat din cuvântul *sân,* care înseamnă fiu.

Sobă - O sobă rusească, sau *pech,* e o construcţie imensă care s-a folosit mult în secolul al XV-lea şi pentru gătit, şi pentru căldură. Un sistem de coşuri de fum asigura distribuţia egală a căldurii şi familii întregi puteau să doarmă pe sobă, ca să le fie cald pe timpul iernii.

Solovey - Privighetoare.

Surioară - Interpretare a cuvântului rusesc *sestrionka.* Poate fi folosit şi pentru surori mai mari, şi pentru surori mai mici.

Starik - Bătrân.

Ţar - Cuvântul *Ţar,* derivat din cuvântul latin *Caesar* şi folosit originar pentru a desemna împăratul roman *(imperator)* şi apoi împăratul bizantin, în textele bisericeşti de origine slavă. Astfel, în acest roman, cuvântul *ţar* se referă la împăratul bizantin din Constantinopol (sau Ţarigrad, ad litteram - „oraşul ţarului") şi nu la monarhul rus. Ivan al IV-lea (Ivan cel Groaznic) a fost primul cneaz al Rusiei care să primească titlul de ţar al ruşilor, aproape la două sute de ani distanţă de evenimentele fictive din *Ursul şi privighetoarea.* Conducătorii ruşi şi-au asumat titlul de ţar pentru că, după căderea Constantinopolului în 1453, otomanii considerau Moscova ca fiind „A Treia Romă", moştenitoarea autorităţii spirituale a Constantinopolului printre creştinii ortodocşi.

Ţarigrad - „Oraşul Ţarului", Constantinopol (vezi mai

Upir - Vampir (pl. *upiri).*

Vazila - în folclorul rusesc, protectorul grajdului şi al animalelor din ogradă.

Vedma - *Viedma,* vrăjitoare, femeie înţeleaptă.
Verst - O unitate care măsoară distanţa, aproximativ un kilometru sau două treimi dintr-o milă.

Vodianoi - în folclorul rusesc, un spirit al apei, mascul, de multe ori periculos

.Mulţumiri

Să scrii un prim roman e ca şi cum te-ai uita pieziş la o moară de vânt, sperând că poate e un uriaş. Sunt mai recunoscătoare decât pot pune în cuvinte pentru toţi cei care au fost dispuşi să îl joace pe Sancho Panza în misiunea asta lungă şi stranie.

Cu alte cuvinte, mulţumesc tuturor pentru că aţi crezut în mine. A fost o cursă nebună.

Tata şi Beth, vă mulţumesc că mi-aţi fost primii cititori, pentru multe cine delicioase şi pentru că aţi fost dispuşi să adăpostiţi propria voastră nebună din pod. Mulţumesc mamei că a fost cu ochii pe lopata aia fictivă pe care nimeni (nici măcar eu) n-a observat-o. Lui Carol Dawson pentru că a citit şi i-a plăcut şi m-a ajutat, cu mult înainte ca altcineva (care nu e părinte) să o facă. Lui Abhay Morrissey, pentru că m-a târât la soare când am jurat că stau în faţa laptopului până îmi cresc rădăcini. Lui Chris Johnsson şi R.J. Adler, pentru filme şi cântece şi glume vegane groaznice din partea amândurora. Lui Phyl Cast pentru ciocolată neagră şi informaţii de culise. Lui Kaitlin Maxfield, pentru că aduna grămăjoare de pagini peste tot până când a citit ceva ce semăna cu un prim manuscris. Lui Erin Haywood pentru nişte ore minunate petrecute inventând chestii - dacă mă blochez vreodată şi am nevoie de o idee - te sun pe tine. Lui Robin Rice pentru că a plâns la un *Good Part* şi mi-a ridicat stima de sine. Tatianei Smorodinskaya, lui Sergei Davidov, cu întreg Departamentul de Rusă de la Middlebury College, unde sper că nu m-am umilit de tot. Lui Cari Sieber, Konstantin, Anton şi toţi cei din Carbon 12 Creative, pentru cel mai frumos website pe care poate să îl aibă o fată. Lui Deverie Fernandez, pentru că a fost dispus să

facă poze în ploaie. Lui Christ Archer pentru că a făcut poze la soare şi pentru efortul pe

în sălbăticia Rusiei, iarna pare că durează mai tot anul. Dar pe Vasilisa nu o deranjează frigul, şi după o zi petrecută afară, seara rămâne lângă foc, ascultând basmele doicii sale despre împăratul îngheţ, demonul zăpezii. La câţiva ani după ce mama Vasilisei moare, tatăl ei călătoreşte la Moscova, de unde se ¡ntoarce cu o nouă nevastă. O femeie cu credinţă în Dumnezeu, care le interzice tuturor să mai slujească spiritele casei şi datinile păgâne. Familia întreagă o ascultă, doar Vasya i se împotriveşte, hrănind în continuare spiritele ce sălăşluiesc în jurul căminului, simţind că dispariţia lor ar putea aduce cu sine necazuri mari. Şi, într-adevăr, recoltele devin tot mai slabe, rele de tot felul se abat asupra întregului sat, în vreme ce creaturi malefice apar tot mai aproape de casă. E timpul ca Vasya să-şi descopere adevăratele puteri.

Unul fi privighetoarea e mai mult decât un basm - e o incursiune într-o lume în care o tânără fată se maturizează, îşi ascultă instinctul şi refuză să se supună „destinului femeilor", într-o epocă în care acestea nu puteau decât să-şi slujească bărbatul şi gospodăria.

„Sclipitor. Va fascina cititorii încă de la prima pagină, cu o eroină irezistibilă, care nu vrea mai mult decât să se elibereze de obligaţiile puse asupra femeilor şi să-şi ia soarta în propriile mâini."

Publisher* Weekly

„Romanul de debut al lui Arden are cadenţa unui basm minunat, fiind însă mai poetic şi mai întunecat."

9786068811635

The Washington Post

care l-a depus cu abilităţile în Photoshop. Paulei Hartman, pentru cuvinte dulci spuse devreme, care m-au ajutat să trec prin nişte momente dificile. Lui Ann Dubinet, pentru cine delicioase şi sfaturi în miez de

noapte. Tuturor oamenilor de la Random House, începând cu redactorul genial, Jennifer Hershey, care are o înclinaţie pentru idei simple, care fac un manuscris infinit mai bun. Le mulţumesc, de asemenea, şi lui Anne Peyer, Vincent La Scala şi Emily DeHuff. Agentului meu minunat, Paul Lucas, care m-a târât înapoi în ring când eram pe punctul de a mă da bătută, şi apoi încrederea lui în mine a fost răsplătită. Nu vă pot mulţumi îndeajuns. Le mulţumesc, de asemenea, lui Dorothy Vincent, Brenna English Loeb, Michael Steger şi tuturor de la Janklow şi Nesbit.
Vă sunt mai recunoscătoare ca niciodată tuturor.